

Στο δρόμο της φυγής...
το φευγιό της ψυχής

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ
2016

Στο δρόμο της φυγής...
το φευγιό της ψυχής

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
«στο βλέμμα του Μπάιρον»

**Στο δρόμο της φυγής...
το φευγικό της ψυχής**

Κείμενα 2^{ου} Διαγωνισμού
λογοτεχνικής έκφρασης
εφήβων και νέων
Κείμενα από τη Νεανική Λογοτεχνική
συντροφιά Δήμου Βύρωνα

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ
www.dimosbyrona.gr

Συντελεστές της έκδοσης

Η αξιολόγηση των κειμένων που περιέχονται στην παρούσα έκδοση έγινε από την κριτική επιτροπή του 2^{ου} πανελλήνιου διαγωνισμού λογοτεχνικής έκφρασης.

Μέλη της κριτικής επιτροπής είναι:

Απόστολος Κοκόλιας, δικηγόρος συγγραφέας

Πάνος Τριγάζης, Πρόεδρος του Συνδέσμου Μπάρων για το Φιλελληνισμό και τον Πολιτισμό

Δημήτρης Σταμάτης, λέκτορας κλασικής φιλολογίας στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κώστας Καλημέρης, κριτικός λογοτεχνίας

Σοφία Θωμοπούλου, συγγραφέας

Δήμητρα Νούση, συγγραφέας

Συντονισμός δράσης της Νεανικής Λογοτεχνικής Συντροφιάς του Δήμου Βύρωνα και δημιουργική σύνθεση των κειμένων αυτής: **Δήμητρα Νούση**

Επιμέλεια των κειμένων: **Κωνσταντίνα-Βικτωρία Γκολφινόπουλου**,

Απόστολος Κοκόλιας, **Δήμητρα Νούση**

Καλλιτεχνική επιμέλεια έκδοσης: **Γεωργία Αλεβιζάκη**

Φωτογραφίες: **Κωνσταντίνα Κουμπούλη**

Χορηγός Έκδοσης: **Δημοτική Επιχείρηση Δήμου Βύρωνα**

2016

ISBN: 978-960-86210-2-2

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
«στο βλέμμα του Μπάιρον»

Στο δρόμο της φυγής...
το φευγιό της ψυχής

*Κείμενα 2^{ου} Διαγωνισμού
λογοτεχνικής έκφρασης
εφήβων και νέων
Κείμενα από τη Νεανική Λογοτεχνική
συντροφιά Δήμου Βύρωνα*

ΒΥΡΩΝΑΣ 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

<i>Χαιρετισμός του Δημάρχου Βύρωνα Γρηγόρη Κατωπόδη</i>	13
<i>Σημείωμα της Αντιδημάρχου Πολιτισμού - Παιδείας & Νέας Γενιάς Ελένης Βασιλοπούλου</i>	15
<i>Για την πολιτιστική διάσταση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Ευτύχη Μπιτσάκη</i>	16
<i>Ο λόρδος και ο πρόσφυγας της Δήμητρας Νούση</i>	19

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Διηγήματα και Ποιήματα από το 2ο Πανελλήνιο Διαγωνισμό
Λογοτεχνικής Έκφρασης Εφήβων και Νέων
- Κείμενα που διακρίθηκαν

<i>Αφουγκραζόταν το παρελθόν,</i> της Ελευθερίας-Σοφίας Ντραγκότι	26
<i>Η Βαλίτσα,</i> της Έλενας Τσατσάνη	31
<i>Πορσελάνινες ελπίδες,</i> της Γεωργίας-Μαρίας Δαρζέντα	36
<i>Το τρένο του σήμερα,</i> της Χριστίνας-Μαρίας Βάλντερ	40
<i>Βαλσαμωμένος ταξιδιώτης,</i> του Αλέξανδρου Σαγρή	42
<i>Μεσόγειος,</i> του Κωνσταντίνου Π. Καραμούζη	44

<i>Προσφυγιά</i> , του Φοίβου Μεντζελόπουλου-Ζαντέ	46
<i>Χριστούγεννα στην Προσφυγιά</i> , της Μαρίας Αντωνίου	48
<i>Στην Αντίπερα Όχθη</i> , του Εμμανουήλ Κουνουγάκη	52
<i>Η κυρία Ερασμία</i> , της Μαριλίνας Ράτση	57
<i>Τα ερυθρά κρόσσια του Πάσχα</i> , της Σωτηρίας Κ. Βασιλείου	62
<i>Ένας περίπατος στα στενά της πόλης</i> , του Δημήτρη Μήλιου	68
<i>Ρακίμ και Γκασέρ</i> , της Αρτέμιδος-Ισαβέλλας Μανουσπούλου	73
<i>Μια αγκαλιά για τους πρόσφυγες</i> , της Μαρίας Ψυρούκη	77
<i>Ματωμένη Δημοκρατία</i> , του Ηλία Καράμπελα	81
<i>Βουτιά στο κενό</i> , της Δήμητρας Κ. Μαρινάκου	86
<i>Προσφυγιά</i> , της Θεοδώρας Τσακιρίδη	88
<i>Για την Ιθάκη του</i> , του Αναστάσιου Ακριτίδη	90
<i>Κλαίουσα ξένη ιτιά</i> , της Μαρίας Στρατάκη	92
<i>Για μια Ιθάκη</i> , της Ελένης Βαγενά	94
<i>Η βάρκα</i> , του Ηλία Χατζηθεοδώρου	95
<i>Μια υποκινούμενη μαριονέτα</i> , της Παρασκευής Μπεκιάρη	96
<i>Το πέρασμα</i> , του Θεόδωρου Σκάντζα	98

<i>Η ακροστοιχίδα</i> , της Κατερίνας Τσικουράκη	99
<i>Γιατί</i> , της Αικατερίνης Χαριτωνίδου	100
<i>Η Πρόσφυγας</i> , της Στεφανίας-Ευαγγελίας Γεωργάκη	102
<i>Απ' το αύριο στο χθες</i> , της Βερονίκης Μηνά	104

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ομαδικά γραμμένα διηγήματα
από την Νεανική Λογοτεχνική Συντροφιά

<i>Έτος 2016 -Ακούστε με...</i> της Δήμητρας Νούση	108
<i>Το φευγιό της ψυχής</i> – συλλογικό	114
<i>Η μοίρα των εκλεκτών</i> – συλλογικό	136
<i>Με μια φωτογραφική μηχανή οπλισμένη...</i> Μια φωτογραφική μαρτυρία της Κωνσταντίνας Κουμπούλη	160
<i>Ο χορός της προσφυγιάς</i> – συλλογικό	178

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Διηγήματα και Ποιήματα των μελών
της Νεανικής Λογοτεχνικής Συντροφιάς

II

Στα πρόθυρα... , της Νάσιας Αρβανίτη	200
Η φτώχεια της εξουσίας , της Τόνιας Μαλογιάννη	202
Μάτια , της Λιλιάνας Στεπανένκοβα	204
Ηθικά Διλήμματα ή τα πολλαπλά πρόσωπα της πραγματικότητας , της Αθηνάς Μαλαπάνη	208
Εκκωφαντική Σιωπή , της Έλενας Χαδιού	209
Αυτά με κατέστρεψαν, αυτά θα καταστρέψω , της Πωλίνας Χριστοδουλίδου	210
Στο μείον δύο , της Γεωργίας Διάκου	214
Mea Culpa , της Μαρίας Πουρλιώτη	216
Η ιστορία των δεκατριών , της Κωνσταντίνας Μοσχοπούλου	220

Χαιρετισμός του Δημάρχου Βύρωνα Γρηγόρη Κατωπόδη

Από τις πιο όμορφες στιγμές που μπορεί να ζήσει ο Δήμαρχος μιας πόλης, είναι οι στιγμές που σχεδιάζει και πραγματοποιεί καινούριες δράσεις πολιτισμού, έχοντας δίπλα του νέους ανθρώπους που καταθέτουν τον ενθουσιασμό και τη δουλειά τους. Όταν αυτή η πόλη έχει το όνομα του Λόρδου Βύρωνα, που έχει μια παγκόσμια διάσταση στα γράμματα, τότε πραγματικά το αποτέλεσμα μας ανταμείβει για όσους κόπους και αν χρειάστηκε να κάνουμε όλη αυτή τη χρονιά, μέχρι να φτάσουμε σε αυτό το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας.

13

Πέρσι ξεκινήσαμε με έναν λογοτεχνικό διαγωνισμό και είχαμε τη χαρά να έρθουν κοντά μας είκοσι επτά νέοι και νέες από όλη την Ελλάδα. Μας μετέδωσαν τον ενθουσιασμό τους, μας κατέθεσαν τη σκέψη τους και την παιδεία τους. Ήταν τόσο όμορφο αυτό που μοιραστήκαμε, που με θέληση και διάθεση για δουλειά το συνεχίσαμε, εμπλουτίζοντάς το με τη λειτουργία της «Νεανικής Λογοτεχνικής Συντροφιάς του Δήμου Βύρωνα», γεγονός που μας έδωσε τόσο όμορφα διηγήματα και ποιήματα για την έκδοση του φετινού μας βιβλίου.

Ταυτόχρονα, μια άλλη ομάδα παιδιών διαγωνίστηκε και διακρίθηκε στο λογοτεχνικό μας διαγωνισμό με θέμα τους πρόσφυγες, ένα σύγχρονο παγκόσμιο πλέον ζήτημα, με μια σταθερή, συχνά κυρίαρχη παρουσία στην καθημερινότητά μας. Οι σύγχρονοι πρόσφυγες δεν μπορούν να λείπουν από το «βλέμμα του Μπαίρον» και αυτό ακριβώς το βλέμμα είναι ο σύμβουλός μας για να προσκαλέσουμε τη νεολαία κοντά μας, να της ζητήσουμε να μας μιλήσει και να την ακούσουμε.

Το 2015 ξεκινήσαμε το «Διαγωνισμό Λογοτεχνικής Έκφρασης» και φέτος φτιάξαμε τη «Λογοτεχνική Συντροφιά» που μας έδωσε τα πρώτα δείγματα της δουλειάς της. Μετά από αυτό, δημιουργήσαμε μια οργανωμένη εστία - πόλο έλξης της νεανικής σκέψης, με αναφορά τη Δημοτική μας Βιβλιοθήκη, με μέλη από διάφορα μέρη της Ελλάδας και όχι μόνο.

Εκπροσωπώντας το Δήμο Βύρωνα ευχαριστώ πολύ τα μέλη της επιτροπής της Δημοτικής Βιβλιοθήκης για τη δουλειά τους, καθώς και την κριτική επιτροπή των κειμένων του διαγωνισμού για το χρόνο που διέθεσε. Πάνω από όλα, ευχαριστώ πολύ τη νεολαία μας που ήρθε να μας διδάξει με τη σκέψη, την παιδεία και το ταλέντο της. Εμείς θα είμαστε πάντα πρόθυμοι να σας ακούσουμε και να αναδείξουμε τις δημιουργίες σας. Σας περιμένουμε για τις επόμενες πολιτιστικές μας δράσεις και ανυπομονούμε για τις συγκινήσεις που έχουμε να μοιραστούμε!

Σημείωμα της Αντιδημάρχου Πολιτισμού
- Παιδείας & Νέας Γενιάς

Ελένης Βασιλοπούλου

Κάθε λέξη, κάθε σκέψη των παιδιών που πέρσι και φέτος πήραν μέρος στους διαγωνισμούς που διοργανώσαμε «στο βλέμμα του Μπαίρον», αλλά και η υπέροχη νεανική λογοτεχνική συντροφιά στρώνουν με λουλούδια ένα δύσκολο δρόμο! Είναι ο δύσκολος δρόμος που ανοίγουν οι πρωτοπόροι στο σκληρό περιβάλλον της κρίσης, αυτοί που «δεν βολεύονται με λιγότερο ουρανό», είναι αυτοί που αναγνωρίζουν το δικαίωμα των νέων στην έκφραση των απόψεων, των ιδεών, των ονείρων, των μεγάλων στόχων! Η πόλη μας θα είναι πάντα στην πρωτοπορία, με τους ανθρώπους της, αιρετούς, δημότες, καλλιτέχνες και επιστήμονες, εθελοντές και εργαζόμενους, άνδρες και γυναίκες, επειδή τιμά την προέλευσή της από μικρασιάτες πρόσφυγες, την ιστορία της και το όνομά της, αυτό του μεγάλου φιλέλληνα Λόρδου Βύρωνα!

15

Ευχαριστώ πολύ την Κωνσταντίνα Κουμπούλη για τις υπέροχες φωτογραφίες που μας χάρισε από τη δουλειά της, καθώς και το Τμήμα Πολιτισμού του Δήμου Βύρωνα που με τόση προθυμία βοήθησε να φτιαχτεί η έκδοση του φετινού μας διαγωνισμού.

Για την πολιτιστική διάσταση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Κυκλοφορεί μια διάχυτη αντίληψη ότι ο Δήμος πρέπει να ασχολείται με τα σκουπίδια, γενικότερα με την καθαριότητα, με τα πεζοδρόμια, με την συγκοινωνιακή συμμόρφωση και φυσικά με τα θέματα υγείας, με τη φροντίδα των βρεφών και των νηπίων, κλπ, κλπ.

Με όλα αυτά και άλλα πρέπει να ασχολείται η Δημοτική Αρχή.
Αλλά μόνο με αυτά;

16

Η οργανωμένη κοινωνική ζωή είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής φύσης του ανθρώπινου όντος. Όπως υποστηρίζουν οι σύγχρονες επιστήμες, το ζών που λέγεται άνθρωπος είναι φύσει κοινωνικό όν. Η κοινωνική μας φύση είναι εγγεγραμμένη στη βαθύτερη γονιδιακή μας υπόσταση.

Η κοινωνική φύση (και ουσία) του ανθρώπου εκδηλώνεται, περνάει από τη δυνάμει στην ενεργεία κατάσταση, ως ιστορικά διαμορφωνόμενη κατηγορία από στοιχειακές υποτυπώδεις μορφές, προϊόντα της τυφλής αναγκαιότητας σε ανώτερη μορφή, χάρη στην εργασία, την κοινωνική δράση, την ύπαρξη κοινωνικών αναγκών και στην προσπάθεια για ικανοποίησή τους.

Ο Δήμος, ως μορφή κοινωνικής συνύπαρξης, προϋποθέτει μια μακρά ιστορική ανάπτυξη. Με τη σειρά του γίνεται παράγων περαιτέρω προόδου και ανώτερων κοινωνικών σχέσεων. Δεν είναι τυχαίο ότι οι έννοιες Δήμος και Δημοκρατία έχουν κοινή ρίζα και σημαδεύουν το πέρασμα σε ανώτερες μορφές κοινωνικών σχέσεων.

Ο Δήμος, συνεπώς, εκτός από τις πρακτικές ανάγκες που θεραπεύει ή πρέπει να θεραπεύει, είναι από τη φύση του ή πρέπει να είναι ένας φορέας πολιτισμού. Να μετέχει στο μέτρο των αντικειμενικών δυνατοτήτων του, αλλά και των συλλογικών προγραμματισμών στην ανάπτυξη και παιδεία, στην επιμόρφωση, στη θεραπεία της τέχνης και γενικότερα του πολιτισμού. Η επιτυχία ενός Δημοτικού Συμβουλίου θα κριθεί όχι μόνο από τα πόσα πεζοδρόμια έστρωσε, αλλά ταυτόχρονα, και σε συνάρτηση με τις αντικειμενικές δυνατότητες, από τη συμβολή του στην ανάπτυξη του πολιτισμού στις σημερινές κοινωνίες του ατομισμού και της αποξένωσης.

Ευτύχης Μπιτσάκης
Καθ. Παν/μίου

Ο λόρδος και ο πρόσφυγας

Μια ιδέα γεννήθηκε, στη συνέχεια εξελίχθηκε σε πρωτοβουλία, μετά σε κόπο και τότε, καθώς έφτανε στην ολοκλήρωση του κύκλου της και στην πρώτη τελετή απονομής των βραβείων, το βλέμμα στράφηκε γύρω γύρω. Εκείνη, λοιπόν, τη στιγμή, βρέθηκε, κυριολεκτικά δίπλα μας, ο δάσκαλος, ο ικανός να προφητέψει, να νουθετήσει, να κατευθύνει και να «ευλογήσει» με τις ευχές του την ιδέα που πήρε σάρκα.

Αθήνα, Παρασκευή 11 Δεκεμβρίου 2015

Ήταν ο Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος που στα εκατόν τρία του χρόνια άνοιξε την πόρτα του για να υποδεχθεί, εξαντλημένος από τον αιώνα που κουβαλούσε μέσα του, την Ελένη, τον Αποστόλη και το Νίκο. Πήγαν να του πουν ότι οι νέοι της Ελλάδας δεν ξέχασαν τον Μπάιρον, τον θυμούνται ακόμα, διαβάζουν και γράφουν στο βλέμμα του... Κάτω από οποιοσδήποτε άλλες συνθήκες αυτή η συνάντηση θα ήταν το αποτέλεσμα μιας παρέας γραφικών ανθρώπων. Ποιος νοιάζεται για πειραματισμούς στη λογοτεχνία, ή για νεαρούς και νεαρές που έγραψαν κείμενα με θέμα το λόρδο Μπάιρον; Ποιος θυμάται τον Μπάιρον; Ωστόσο, πώς να ξεχάσεις πως ο Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος κρεμούσε στα χείλια του, με μαγικό τρόπο, εκατοντάδες φοιτητές στα αμφιθέατρα, μιλώντας για τη Φιλοσοφία του Δικαίου, τον Πλάτωνα και τον «ηθικό ακρωτηριασμό»; Αλήθεια, πόσο είναι ικανή να μας εξευτελίσει η στάση ζωής του δασκάλου ενάντια στον «ηθικό του ακρωτηριασμό»; Όχι. Για αυτόν τον άνθρωπο που κρύβει μέσα του έναν αιώνα, το βλέμμα του Μπάιρον στην ανθρωπότητα και τα παιδιά μας είναι κεφάλαια της ζωής του, που θα κλείσουν μόνο μαζί με τα μάτια του.

Ο Νίκος έστησε την κάμερα για το βίντεο, ξαφνιασμένος μπροστά στον υπέργηρο άνδρα που ανάσαινε με δυσκολία, χωρίς να συνειδητοποιεί ότι σε λίγο θα τραβούσε τα τελευταία ίσως πλάνα ενός μεγάλου Έλληνα, τόσο μεγάλου που δεν αποχωρίστηκε ποτέ τη σεμνότητά του. Ο Αποστόλης του μιλούσε με τη ζεστασιά που μιλούσαν από τα παλιά, όταν έγραφε το βιβλίο με τη συλλογή τεκμηρίων για τη γέννηση του προσφυγικού συνοικισμού Βύρωνα και, αργότερα, του Δήμου με τον προσφυγικό καημό και την ποιητική ταυτότητα... από τότε που ο δάσκαλος του διόρθωνε τα γραπτά και έλεγχε τη μέθοδο διασταύρωσης πληροφοριών, υπήρχε ανάμεσά τους ένας σοφός συνδυασμός σεβασμού και ζεστασιάς, όπως αρμόζει σε μια φίλια που την τρέφει η απέραντη εκτίμηση... όταν κάποιοι τον θαυμάζεις για το πνευματικό του μέγεθος και τον σέβεσαι τόσο βαθιά για τη στάση ζωής του, δεν μπορεί παρά να τον νιώθεις φίλο σου... έχεις ανάγκη να τον νιώθεις κοντά σου κι ας μη βρίσκεται... Η Ελένη φυλλομετρούσε τις σελίδες στο μπλοκ της για να κρατήσει σημειώσεις σκυμμένη από σεβασμό μπροστά σε εκείνον και με ένα ελαφρό τρέμουλο στα χέρια που κρατούσαν το στυλό, για να χαράξει τις λέξεις αυτού του απίστευτου αιωνόβιου με το τσακισμένο σώμα και το πιο φωτεινό μυαλό του κόσμου. Πώς να μην της έρθουν δάκρυα; Κι όταν σιγά σιγά η υπαγόρευση του κειμένου προχωρούσε ανάμεσα σε διαρκείς παύσεις και πολιορκημένες ανάσες, τα δάκρυα θόλωναν τα μάτια, τα γράμματα γίνονταν όλο και πιο δυσανάγνωστα στη φωνή του δασκάλου ανθρώπου που ευχήθηκε αυτό που ο ίδιος δε διαπραγματεύτηκε ποτέ του: την τιμή στην αξία του ανθρώπου:

«Ο Συμρναίος και αναθρεμμένος στο Δήμο Βύρωνος ακαδημαϊκός σήμερα και πρώην υπουργός Παιδείας συχαίρει το Δημοτικό Συμβούλιο Βύρωνος για την πρωτοβουλία του να προκηρύξει λογοτεχνικό διαγωνισμό, πανελλήνιο, με συμμετοχή νέων. Αυτό σημαίνει ότι το Δημοτικό Συμβούλιο έχει ευρύτατη αντίληψη για την αποστολή του να εξασφαλίζει, όχι μόνον τη δυνατή ευμάρεια ζωής στους δημότες του, αλλά και να υποκινεί το ενδιαφέρον των νέων για πνευματικές επιδόσεις, ώστε να διαμορφωθούν σε ανθρώπους με υψηλή στάθμη ζωής, μετόχους και λειτουργούς του πολιτισμού.

Ξεκίνησε ο λεγόμενος, αρχικά, προσφυγικός συνοικισμός Παγκρατίου με πληθυσμό Σμυρναίων προπάντων, φορείς του πολιτισμού της «καλλίστης πασών» και με ευλαβική μνήμη προς το πυρπολημένο μεγαλείο της, οργάνωσαν τη ζωή των πολιτών με εκδηλώσεις αλληλεγγύης και με δραστηριότητες πολιτιστικές, με ιδιαίτερη μέριμνα για τη διάπλαση των νέων σε ανθρώπους άξιους να τελούν τη ζωή τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ελπίζω η σημερινή διοίκηση του Δήμου να συνεχίσει την ωραία παράδοση και να εξασφαλίζει συνθήκες ζωής που τιμούν την αξία του ανθρώπου».

Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος

Ακαδημαϊκός

Στις 7 Φεβρουαρίου 2016 ο Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος έκλεισε τα μάτια του και άφησε πίσω του και δίπλα μας τη φωνή του, που, όσο και αν την τσάκισε ο χρόνος, παραμένει μέσα μας αταλάντευτη όπως ακριβώς και η στάση του στη ζωή. Κι από τότε, ξέρουμε καλά πως όλη αυτή η προσπάθεια της νιότης να στήσει τις σκέψεις της με όμορφες λέξεις και να ζησει τη χαρά μιας λογοτεχνικής απόπειρας δεν κρίνεται μόνο από το βλέμμα του Μπάιρον, αλλά ντύνεται και τη φωνή του Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου. Δημοτικοί άρχοντες και πολίτες της προσφυγιάς βρίσκονται πλέον με μια παρακαταθήκη στα χέρια και σπρώχνονται να ζήσουν με την κληρονομιά που τους άφησαν οι δυο ασυμβίβαστοι: ο λόρδος κι ο πρόσφυγας, ο αρυτίδωτος και ο αιωνόβιος, ο παθιασμένος και ο σοφός, αλλά και οι δυο τους στρατευμένοι στην αξία του ανθρώπου.

Από τις 7 Φεβρουαρίου το μήνυμά του στοιχειώνει στα βιβλία μας, δε γίνεται να λείπει, δε γίνεται να σβήσεις το φάρο σου, σε ευχαριστούμε δάσκαλε...

Δήμητρα Νούση

ΒΥΡΩΝΑΣ 2016

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ
Δημοτική βιβλιοθήκη

2^{ος} Διαγωνισμός
Λογοτεχνικής Έκφρασης
εφήβων και νέων

Κατηγορία Εφήβων
ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΔΙΑΚΡΙΘΗΚΑΝ

Ξεφυλλίζοντας τις σελίδες των εφήβων μας

Στο βλέμμα του Μπαίρον η εφηβεία λογιάζει...
ξεστομίζει και γράφει για τις στιγμές που ζει ή έζησαν
οι πρόγονοί της...

Κι αν άγουρη δείχνει να είναι η σκέψη,
ποιος είπε ότι δεν είν' όμορφη;

Κι αν άγουρη είναι η γραφή,
ποιος είπε πως δεν είναι ικανή να αγγίξει;

Κι αν η αθωότητα είναι πια για σένα ξεχασμένη,
εσύ μάλλον το λάθος έκανες... όχι οι αθώοι

Οι αθώοι κρίνονται για αυτό που είναι: αθώοι

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Ελευθερία-Σοφία Ντραγκότι

Αφουγκραζόταν το παρελθόν

Κολλημένος στο παρελθόν. Λόγια σκορπισμένα στον αέρα. Μελωδίες παλιές και γέλια από όταν ήταν μικρός. Τότε που έπαιζε ποδόσφαιρο στην αλάνα και έτρωγε καρπούζι μαζί με τους φίλους του. Και τώρα σκοτάδι, τρικυμία, ξεριζωμός. Σε έναν τόπο άγνωστο με περίεργους να τον κοιτούν. Και τώρα μόνος βλέποντας τις βάρκες να αρμενίζουν στην βαθιά θάλασσα της θλίψης του. Και τώρα εδώ μόνος και έρημος, λησμονώντας παλιές συνήθειες.

26

Έφυγε χωρίς να αποχαιρετήσει κανέναν. Έφυγε μαζί με άλλους που χάθηκαν στο δρόμο. Εργάστηκε σκληρά για την επιβίωση του, μα ξέχασε στην πατρίδα του την ψυχή του. Ξέχασε φίλους και έχασε γνωστούς. Και τώρα... τον κυβερνά η μοναξιά και τα άδεια σεντόνια αφού δεν της είπε τότε «σ' αγαπώ». Έλιωνε κάθε φορά που την έβλεπε. Όταν τον αγκάλιαζε, πετούσε στα ουράνια. Αλλά δεν δέχτηκε να θίξει τον εγωισμό του, εξωτερικεύοντας τα συναισθήματα του. Δεν της είπε ούτε αντίο, αφού πίστευε ότι όταν επιστρέψει θα της πει σ' αγαπώ. Και όμως δεν έγινε ποτέ, δεν γύρισε ποτέ, ποτέ δεν την βρήκε, προτίμησε να πνιγεί στην θάλασσα των συναισθημάτων του παρά να αγκυροβολήσει στο λιμάνι. Άβυσσος η ψυχή του ανθρώπου ! Αγαπάς και δεν το παραδέχεσαι και μισείς αγαπώντας !

«Ορίστε ένας ευτυχισμένος άνθρωπος!», θα έλεγε κανείς όταν τον αντικρίζει στον δρόμο. Ύψος ενός επιτυχημένου... τουλάχιστον αυτό προβάλλει στους άλλους. Το βλέμμα του σου μεταδίδει μηνύματα αποφασιστικότητας και σιγουριάς. Και όμως στο βάθος της ματιάς του αντικρίζεις κάτι σκοτεινό. Διακρίνεις την αναποφασιστικότητά του, τον φόβο που τον διακατέχει για το αύριο. Τον πόνο που είχε χαραγμένο με βαθιές ρωγμές στα γυάλινά του

μάτια. Και άμα τύχει και τον ρωτήσεις, σε κοιτάει με κάποιο σοβαρό βλέμμα. Και άμα τύχει και τον ρωτήσεις για το παρελθόν του, αγριεύει και κλείνεται στον εαυτό του, βάζοντας μια πανοπλία για την προστασία του από τους ανθρώπους. Μόνο που τα τελευταία χρόνια έχει ξεχάσει να την αφαιρέσει από το κορμί του. Έχει συνηθίσει το βάρος της. Άλλωστε συγκρίνεται ο πόνος που σου προκαλεί η πανοπλία, με τον πόνο που σου δημιουργούν οι άνθρωποι; Τα μάτια του περιέχουν κάποια μελαγχολία. Οι σπίθες που πετάγονται από αυτά δεν είναι αυτοπεποίθησης όπως τα αποκωδικοποιούν. Είναι σπίθες μιζέριας και όποιος είναι μίζερος ζητιανεύει. Γενικά ζητιανεύει όποιος δεν έχει νιώσει την αγάπη. Όμως η συμπεριφορά του δεν σου επιτρέπει να του χαρίσεις απλόχερα λίγους σπόρους βοήθειας. Δεν σου επιτρέπει να του δώσεις λίγους σπόρους κατανόησης. Δεν σου επιτρέπει να του δώσεις λίγους σπόρους δύναμης. Δεν σου επιτρέπει να του δώσεις λίγους σπόρους αγάπης. Δεν θέλει να τον οικτίρει κανένας. Ούτε να ζητάει βοήθεια από τους άλλους ή να στηρίζεται σε αυτούς.

Πιστεύει ότι ο καθένας από εμάς πρέπει να στηρίζεται στα πόδια του και στις αντοχές του. Ίσως αυτός να είναι ο λόγος που τα έχει στερηθεί. Η αύρα του σου προκαλεί την επιθυμία να τον γνωρίσεις. Όμως ποτέ δεν θα σου πει τι σκέφτεται. Εσωστρεφής χαρακτήρας. Περίεργος άνθρωπος, ποτέ του δεν χαμογελάει. Αυτό το μυαλό είναι ικανό να κινήσει γη και ουρανό για να αποκτήσει αυτό που θέλει. Άνθρωπος κλειστός.

«Ποιος είναι αυτός;» ρώτησα.

«Είναι ... ο Στέφανος» μου απάντησε με ύφος σοβαρό.

Κανένας στην εταιρία δεν γνωρίζει αρκετά για αυτόν. Άλλωστε ασχολείται αποκλειστικά με την δουλειά του, χωρίς να ανταλλάζει ματιές και συνομιλίες με άτομα, που δεν χρειάζεται την συνεργασία τους. Οι συνάδελφοί του γνωρίζουν ελάχιστα για αυτόν.

Όνομα: Στέφανος. Επίθετο: Βουδούρης. Τόπος κατοικίας: Βύρwanas. Ο τόπος κατοικίας του θυμίζει ξενιτεμό, ενώ το επίθετο του το επιβεβαιώνει.

Όταν το προφέρεις ξαφνικά, σου έρχεται η αλμύρα του Αιγαίου και η μυρωδιά κάθε είδους μπαχαρικού. Πιπέρι, πάπρικα, κύμινο, κανέλα, ρίγανη, αλάτι. Μια ηλιόλουστη ημέρα και τα χαραγμένα χαμόγελα των ανθρώπων. Η λιτότητα και η αισιοδοξία που εκπέμπουν. Μελωδίες γνώριμες που θυμίζουν... Μου θυμίζουν χασαπιά και ξαφνικά μπροστά μου προβάλλουν οι χασάπηδες της Κωνσταντινούπολης για να χορέψουν. Πλησιάζουν και άλλοι άνδρες σχηματίζοντας κύκλο με τα χέρια σταυρωτά για να χορέψουν χαρμάν - γερί. Ξαφνικά προβάλλουν και γυναίκες στο χορό σχηματίζοντας ζευγάρια για να χορέψουν κόνιαλι. Και οι χοροί συνεχίζουν με κανελόριζα, σουρουντίνα, αττάρη, μπάλο. Την γιορτή κλείνει με ένα αϊβαλιώτικο ζεμπέκικο ο πατέρας του Φώτη.

Κάπως έτσι αποχαιρέτησαν μια ευτυχισμένη μέρα τη γλυκιά πατρίδα χωρίς να ξέρουν ότι είναι η τελευταία φορά που αντικρίζουν ο ένας τον άλλον. Χωρίς να ξέρουν ότι θα τους δώξουν από την ίδια τους την πατρίδα. Χωρίς να ξέρουν ότι θα χάσουν τις οικογένειες τους.

Προχτές που έβγαζα κάποιες φωτοτυπίες, τον είδα να περνάει από δίπλα μου και να φτιάχνει καφέ. Δεν κατάλαβε ότι υπήρχα μέσα στον χώρο. Μυστήριος άνθρωπος, σου κινεί την περιέργεια να τον γνωρίσεις. Όμως εγώ τον ξέρω καλύτερα από τον καθένα ακόμα και εάν εκείνος δεν ξέρει πως ηχεί το όνομα μου.

Μέρες τώρα σκεφτόταν. Την ζωή του, το παρελθόν του. Δεν έχει κανέναν φίλο να συμβουλευτεί. Δεν έχει κανέναν για να εξωτερικεύσει τα συναισθήματά του και τις σκέψεις του. Όλοι νομίζουν ότι είναι ψυχρός και τα συναισθήματα απουσιάζουν από την σκοτεινή μορφή του. Κι όμως εκείνος αισθάνεται. Πονάει και κλαίει. Θα ήθελε κάποιον δίπλα του, όμως τα τείχη που έχτισε για προστασία τώρα είναι η ποινή του. Αισθάνεται τους τοίχους του δωματίου του να τον πνίγουν. Αισθάνεται την Μοναξιά να τον περιορίζει. Να αποφασίζει εκείνη για την ζωή του. Να είναι η μόνη του συντροφιά. Μια γυναίκα που συνέχεια γκρινιάζει, θέλοντας να τον έχει δικό της. Θέλοντας να τον έχει δικό της περιουσιακό στοιχείο. Οι άνθρωποι όμως δεν είναι αντικείμενα, ούτε ακίνητη περιουσία είπε, φωνάζοντας στην Μοναξιά.

Πήρε το παλτό του και έφυγε από το σπίτι. Περιπατώντας μόνος στους έρημους δρόμους της πόλης, σκέφτηκε ότι οι άνθρωποι είναι κινητή περιουσία του εαυτού τους. Κάθισε σε ένα παγκάκι και άρχισε να πνίγει τον πόνο του σε βαθμούς αλκοόλης με συνοδεία ολόκληρων πακέτων από τσιγάρα. Ξαφνικά, μπρος του από το καπνό, οι αναμνήσεις άρχισαν να παίρνουν υλική υπόσταση, άρχισαν να παίρνουν μορφή.

Βλέπει τον εαυτό του μικρό να παίζει με τους φίλους του, τότε που είχε φίλους. Να κάνουν σκανταλιές και ο ένας να καλύπτει τον άλλον με αποτέλεσμα να μην βρίσκουν ποτέ οι μεγαλύτεροι τον φταίκτη. Μουσικές και μελωδίες ηχούν από τους πανέμορφους δρόμους της παιδικής του πόλης. Χαρούμενα πρόσωπα και άνθρωποι πραγματικά ευτυχισμένοι. Άρχισε να βουρκώνει, νόμισε ότι ζούσε σε ένα παραμύθι, νόμιζε ότι όλα αυτά είχαν χαθεί. Ξημερώνει και ξυπνάει δίπλα από στοίβες γυάλινων μπουκαλιών και πακέτων τσιγάρων. Παντού καμένα αποτσίγαρα που ομοιάζαν με την ζωή του. Το κεφάλι του πονάει φρικτά και τα πάντα γύρω του γυρίζουν. Αναμνήσεις, παρελθόν, παρόν όλα έχουν ανακατευτεί με αλκοόλ και γκρίζο καπνό. Παίρνει το παλτό του και τρέχει για το σπίτι του. Έπρεπε να ετοιμαστεί, είχε αργήσει για την δουλειά.

Φτάνει στο σπίτι. Ανοίγει την πόρτα. Αντικρίζει την Μοναξιά να τον περιμένει ξάγρυπνη καθισμένη στον καναπέ.

«Πού ήσουν;» τον ρωτάει και μετά επικρατεί σιγή. Επανάλαβε την ίδια ερώτηση πολλές φορές, υψώνοντας τον τόνο της φωνής της από τον θυμό. Εκείνος μόλις το αποφάσισε. Αποφάσισε ότι θα έφευγε παίρνοντας τα λιγοστά πράγματα του. Δεν θα πήγαινε στην δουλειά του σήμερα. «Πού πας;» συνέχιζε να φωνάζει η Μοναξιά όταν τον είδε να βγαίνει από το υπνοδωμάτιο του με ένα σακίδιο.

Καθώς όδευε στην πόρτα η Μοναξιά τον σταμάτησε...

«Δεν έχεις να πας πουθενά!»

«Άφησε με να πάω εκεί που ανήκω!»

«Δεν έχεις να πας πουθενά, ανήκεις σε εμένα!»

«Δεν σου ανήκω πλέον!»

Την έσπρωξε και έκλεισε την πόρτα ορμητικά πίσω του. Ο δρόμος μακρύς και δύσκολος. Το κρύο που επικρατεί ανυπόφορο. Δρόμος γεμάτος αναμνήσεις. Ξαφνικά ακούγονται παιδικές φωνές από κάποια καλοκαιρινά μεσημεριανά και γέλια ευτυχισμένων ανθρώπων. Παντού τριγύρω ανθίζει η αγάπη και ο έρωτας μοσχοβολά. Η αύρα της πατρίδας ανεμίζει τα μαλλιά του και ξαφνικά στο μέρος του έρχεται το άρωμα από τα νυχτολούλουδα και τα γιασεμιά στις ανθισμένες αυλές.

Αχ... αυτές οι αυλές που είχαν τριαντάφυλλα, λεβάντα και κατακόκκινα κεράσια! Είναι αυτές οι αυλές με τα πορτοκάλια και τα σύκα που οι ιδιοκτήτες πάντα τους άφηναν να γεύονται τους καρπούς. Του λείπουν αυτές οι αναμνήσεις. Του λείπουν αυτές οι γειτονιές με τις ωραίες ευωδίες. Όταν ήταν μικρός του άρεσε να τριγυρνάει τα βράδια που είχε πανσέληνο. Είχε μονοκατοικίες για σπίτια και μεγάλες αυλές. Όπου και εάν κοίταζες κυριαρχούσε το πράσινο και τα λουλούδια σφυρίζανε τις δικές τους μελωδίες. Οι πόρτες των σπιτιών πάντα ανοικτές και τα γέλια και η ευτυχία ξεχυνόταν πλημμυρίζοντας τους δρόμους. Τι ωραίοι άνθρωποι ευτυχισμένοι, χαμογελαστοί με ζεστές καρδιές! Δεν δειλιάζουν να πουν την αλήθεια δεν δειλιάζουν να πουν «σ' αγαπώ».

Και τώρα η πανσέληνος δεν φέγγει όπως παλιά. Οι κήποι μαράθηκαν. Οι σκεπές των σπιτιών έπεσαν. Τα σπίτια ερειπώθηκαν. Δεν ακούγονται γέλια όπως παλιά. Το μόνο που κυριαρχεί είναι η θλίψη, η στεναχώρια, η μοναξιά.

«Η πατρίδα μου, μου μοιάζει. Και εγώ ένα αναπόσπαστο κομμάτι της, ξεψυχώντας στο στενό με τα ροδάνια. Αφήνοντας το σώμα μου, εδώ όπου γεννήθηκα.»

Ένα βαθύ σκοτάδι απλώνεται στην πόλη. Ήγγικεν η ώρα να κόψω το νήμα.

Io BPAΒEIO
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Έλενα Τσατσάνη

Η βαλίτσα

«Γιαγιάκα, γιαγιάκα ξέρεις τι είναι πόλεμος;»

Στο άκουσμα της ερώτησης αυτής η κα Ελπίδα δεν μπόρεσε παρά να αφήσει ένα αχνό χαμόγελο να βγει από μέσα της. Ήταν απ' τα γλυκόπικρα αυτά χαμόγελα που πιο πολύ πόνο εκπέμπουν παρά ευτυχία, μυστήριο. Το βλέμμα της σκάλωσε, τα μάτια της θόλωσαν κι ο μικρός σκουντώντας την επανέλαβε την ερώτηση με την αθώα παιδική του φωνούλα.

«Εσύ ξέρεις τι είναι πόλεμος; Εμείς το μάθαμε στο σχολείο σήμερα».

31

«Για πες μου λοιπόν τι έμαθες;» είπε τελικά.

«Λοιπόν... πόλεμος είναι η... η ένοπλη σύγκρουση μεταξύ μεγάλων δυνάμεων! Το μάθαμε στην Πολιτική Αγωγή».

Η κα Ελπίδα κούνησε το κεφάλι της σα να απογοητεύτηκε από την απάντηση που πήρε. Κάθισε τον μικρό στα πόδια της και τον κοίταξε με όλη την τρυφερότητα που είχε μέσα στη ψυχή της.

«Βλέπεις αυτήν εδώ τη βαλίτσα;» του είπε.

Ο μικρός με ένα νεύμα απάντησε, κι εκείνη ξεκίνησε να διηγείται... και να διηγείται...

«Πριν πολλά χρόνια, όταν ήμουν ακόμη μικρή σαν κι εσένα, ζούσα σ' ένα όμορφο σπίτι μαζί με τους γονείς μου και τη γιαγιά σου τη Χαρά. Μια μέρα λοιπόν που εμείς παίζαμε στον κήπο, μια σειρά από στρατιωτικά αεροπλάνα πέρασε από πάνω μας κάνοντας τόση φασαρία που η γιαγιά Χαρά έβαλε τα

κλάματα. Τρέξαμε γρήγορα μέσα ενώ η μαμά κι ο μπαμπάς έβγαιναν προς τα έξω για να δουν τι συνέβαινε. Μπήκαν αμέσως στο σπίτι κι όταν τους αντίκρισα κατάλαβα πως κάτι δεν πήγαινε καλά. Η μητέρα μου είχε χλομιάσει ενώ ο πατέρας μου νευρικός και με το μέτωπο του να γυαλίζει από τον ιδρώτα, άνοιξε το ραδιόφωνο: «Κηρύχθηκε πόλεμος, πρόκειται να υποστούμε βομβαρδισμό από τις ξένες δυνάμεις εντός ολίγων λεπτών, κηρύχθηκε πόλεμος, εγκαταλείψτε τα σπίτια σας και κατευθυνθείτε προς το λιμάνι, πατριώτες μας κήρυξαν πόλεμο». Η μητέρα μου έβγαλε μια κραυγή αγωνίας και πόνου τόσο δυνατή, που ανατρίχιασα και τρόμαξα όσο ποτέ άλλοτε. Συνήλθαν γρήγορα και οι δύο κι άρχισαν να τρέχουν τόσο νευρικά, που εγώ κι η αδερφή μου ζαλιστήκαμε καθώς ακολουθούσαμε τις κινήσεις τους με τα μάτια.

«Μια βαλίτσα, μια βαλίτσα γρήγορα να βάλουμε τα βασικά!»

Ο πατέρας μου σε διάστημα δευτερολέπτων βρήκε μια βαλίτσα και την έδωσε στη μαμά. Σε πολύ λίγα λεπτά, μας πήραν σχεδόν βίαια από τα χέρια και άνοιξαν την πόρτα για να φύγουμε. Άφησα τον μπαμπά μου για μια στιγμή και έτρεξα πίσω να πάρω κάτι τελευταίο. Κατεβήκαμε ύστερα στο αυτοκίνητο και ξεκινήσαμε για το λιμάνι.

«Μαμά γιατί ήθελες τη βαλίτσα αφού δεν έβαλες τίποτα μέσα;»

Η μητέρα σχεδόν σταμάτησε να αναπνέει. Ο πατέρας έντρομος γύρισε και την κοίταξε. Άνοιξε τη βαλίτσα, δεν είχε βάλει τίποτα μέσα.

Όταν φτάσαμε στο λιμάνι ο μπαμπάς φώναζε πως εξαιτίας της δε θα τα καταφέρναμε. Εκείνη έκλαιγε, κι όσο κι αν δεν είχε σημασία, έλεγε που και που πως πάνω στη βιασύνη της να πάρει τα χρήματα και τα απαραίτητα χαρτιά, η βαλίτσα της έμεινε στο χέρι παντελώς άδεια. Η αδερφή μου είχε τρομοκρατηθεί κι εγώ παρατηρούσα τις κινήσεις καθενός γύρω μου. Από τη μια οι γονείς μας να τσακώνονται, από την άλλη κι άλλος κόσμος να τριγυρνάει από δω κι από κει με νευρόσπαστες κινήσεις, υγρά τρομαγμένα μάτια και βλέμμα χαμένο στο κενό. Είχα κι εγώ φοβηθεί πολύ, πιο πολύ γιατί δεν είχα καταλάβει ακόμη ακριβώς τι συνέβαινε. Και ο υπόλοιπος κόσμος κρατούσε

στα χέρια βαλίτσες, αναρωτιέμαι ακόμα ως τώρα αν εκείνοι είχαν προλάβει να τις γεμίσουν.

Δε θα σου πω πολλά ακόμη. Πέρασαμε δύσκολα. Η μαμά αρρώστησε λίγο αφότου τελείωσε ο πόλεμος και τη χάσαμε, ήταν κουρασμένη, περισσότερο ψυχικά. Τον προπάππου σου δεν τον είδα ξανά να χαμογελάει από τότε, παρά μόνο όταν του έδωσα μετά από χρόνια την οικογενειακή φωτογραφία που είχα γυρίσει να πάρω τότε που αφήναμε άρον-άρον τη ζωή μας, που έμελλε να γίνει θάνατος εάν δε βαδίζαμε μπροστά.

Η βαλίτσα γέμισε από την καινούρια μας ζωή. Ρούχα και τρόφιμα που μας προσέφεραν νέοι άνθρωποι, μυρωδιές κι εικόνες από νέους δρόμους κι ένα καινούριο σπίτι, αφού ανακτήσαμε την ελευθερία μας. Πέρασαν δύσκολες μέρες μα αυτή η βαλίτσα μου έμεινε πιο πολύ από κάθε τι. Φύγαμε χωρίς τίποτα, σέρνοντας την άδεια και βγήκαμε ζωντανοί σα νεογέννητα μωρά που δεν ξέρουν ούτε να αναπνέουν, για να χτίσουμε από την αρχή μια ολόκληρη ζωή».

33

«Δηλαδή γιαγιάκα.. η μαμά σας αντί να γεμίσει τη βαλίτσα με τα πράγματα σας, την πήρε άδεια για να βάλετε μέσα ό, τι θα αποκούσαστε;»

«Ναι, αλλά δεν το έκανε επίτηδες».

Ο μικρός σηκώθηκε και αφού κοίταξε μια παλιά φωτογραφία στο ράφι, έσκυψε και περιεργάστηκε για λίγο τη βαλίτσα. Η κα Ελπίδα έκλεισε την ιστορία της τόσο απλά ζητώντας από τον εγγονό της μια χάρη:

«Ο πόλεμος, μικρέ μου, είναι άσχημο πράγμα, σε αλλάζει... χάνεις τον ειρμό σου και τα λογικά σου -μα ίσως αυτός να 'ναι κι ο μόνος δρόμος να σωθείς-, μουρμούρισε. Ο πόλεμος, να πεις στη δασκάλα σου, είναι καταστροφή».

Κι εγώ, δειλή, που τρέμω τις ίδιες μου τις σκέψεις και τις αναμνήσεις κάθομαι τώρα και γράφω ιστορίες με ξένους πρωταγωνιστές, ίσα-ίσα για να έχω την ψευδαίσθηση πως σώζω τον εαυτό μου από το πόνο του πολέμου και τον ξεριζωμό που βίωσα. Μα πρέπει να το τελειώσω...

Τώρα, σε μια σκοτεινή σοφίτα κάθεται κάποιος σκυμμένος πάνω απ' τα λευκά χαρτιά σφίγγοντας ανάμεσα στα δάχτυλα του ένα μολύβι...

Παραλήπτης(:): Άγνωστος

Γράφω σε σένα, ίσως έτσι καταφέρω και σε βρω... Άλλωστε κάποιος άλλος δεν έμεινε, αλλά και να τους ψάξω ζωντανούς δε θα τους βρω. Εκείνοι χάθηκαν μέσα στα κύματα μα εσύ μέσα μου, υπάρχουνς κάπου ακόμα το νιώθω...

Θυμάμαι πάντα τον πατέρα μου να μου λέει εκείνη την ιστορία, κάνοντας φανερή την απίστευτη αγάπη και τον θαυμασμό για την γιαγιά του. Την έλεγαν Ελπίδα.. όμορφο όνομα, θα 'θελα να κάνω μια κόρη να την ονομάσω έτσι. Μιλούσα για τον πατέρα μου, ναι. Από πολύ μικρός που ήμουν τον θυμάμαι να λέει αυτή την ιστορία με τη βαλίτσα και σχεδόν πάντα στο τέλος τόνιζε πως «Ναι! Όλα όσα δεν καταλάβαινα τότε βγάζουν τώρα νόημα, αχ ρε για-γιά».

34

Ξεκινώντας από τη πατρίδα δε πήραμε τίποτα παρά μόνο αυτή την ίδια βαλίτσα, άδεια, δίνοντας συνέχεια στον φαύλο εκείνο κύκλο της επιβίωσης. Ψέματα... έβαλα κρυφά μέσα δυο-τρία τετράδια και κάμποσα μολύβια για να σιγουρευτώ ότι δε θα σε έχανα, τρομάρα μου. Πάγωσα και τα συναισθήματά μου ώστε να καταφέρω να επιβιώσω. Διάολε τώρα σ' έχασα. Θέλω να ξεσπάσω, να κλάψω για όσα έχασα. Να προχωρήσω επιτέλους μπροστά, είναι καιρός. Αλλά δεν μπορώ. Παραμένω παγωμένος και αδρανής σε κάθε ερέθισμα. Αδύναμος να κλάψω, δεν έχω τίποτα να κάνω, δε βρίσκω νόημα πουθενά και μου τη δίνει αυτό.

Ο πόλεμος μας τα παίρνει όλα... τη ζωή, το πιο πολύτιμο δώρο το αφαιρεί χωρίς κανέναν δισταγμό, ακόμα κι αν δε σε σκοτώσει. Είναι κρίμα γιατί ελάχιστοι βρίσκουν το κουράγιο να συνεχίσουν χωρίς τους ανθρώπους τους, την πατρίδα..

Δεν ήμουν έτσι εγώ, είχα πάντα το χαμόγελο και την ελπίδα καβάτζα, ακόμη κι αν μου ξερίζωναν τη ψυχή... μάλλον εσύ ήσουν, όχι εγώ... ή εσύ είσαι εγώ.. Μου έλειψες... Πόσο περιπλέχτηκα κι αυτή τη νύχτα, δε θα βγάλω

ποτέ άκρη έτσι. Είχε δίκιο η προγιαγιά, τώρα με τη σειρά μου καταλαβαίνω. Χάνεις τον ειρμό σου και τα λογικά σου, αλλά έτσι κρατιέσαι να μην ενδώσεις στο πειρασμό του θανάτου. Ναι, μετά από όλα αυτά βγάζει νόημα. Βούρκωσα, δακρύζω. Είμαι σε καλό δρόμο. Θα σε βρω να ξέρεις και θα φτιάξω τη ζωή μου πάλι. Θα βγω μια βόλτα στη θάλασσα να σε ψάξω, εκεί συνήθως σε αισθάνομαι. Θα σε βρω! Κι όταν σε βρω, θα αγωνιστώ ως το τέλος της ζωής μου, μέχρι κι η ίδια η λέξη πόλεμος, μαζί κι η φράση «η ιστορία επαναλαμβάνεται», να διαγραφεί από κάθε γλώσσα κι οι επόμενοι ποτέ να μην τον γνωρίσουν. Θα σε βρω!

Δικός σου, Άγνωστος

Έλενα Τσατσάνη

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Γεωργία-Μαρία Δαρζέντα

Πορσελάνινες ελπίδες

Η Αζίζα κοίταξε μελαγχολικά τη σπασμένη πορσελάνινη κούκλα της στο πάτωμα. Δίπλα της, η μητέρα της μιλούσε απότομα σε έναν άνθρωπο, προσπαθώντας να συνεννοηθεί μαζί του. Εκείνος ήταν έξαλλος, το πρόσωπό του είχε παραμορφωθεί από θυμό και το κορίτσι παρατήρησε με ενδιαφέρον μια φλέβα να πετάγεται στο μέτωπό του. Η Αζίζα δεν καταλάβαινε γιατί ο κύριος ήταν τόσο θυμωμένος, ούτε γιατί ούρλιαζε έτσι στην μητέρα της, λες και του είχε κάνει κάτι, ούτε γιατί της είχε σπάσει την κούκλα. Μα καλά, δεν ήξερε ότι αυτήν την κούκλα, της την είχε πάρει η γιαγιά της;

36

Η μητέρα της αναστέναξε μελαγχολικά. Πήγε να πει κάτι, αλλά φάνηκε να διστάζει. Κοίταξε τον συνομιλητή της στα μάτια και ύστερα του έδειξε την Αζίζα. Εκείνος μειδίασε και της έκανε μία προσβλητική χειρονομία. Η μητέρα της στένεψε τα μάτια της και φάνηκε έτοιμη να τον στολίσει με όλα τα προσβλητικά επίθετα που ήξερε, όμως ακριβώς την στιγμή που άνοιξε το στόμα της, το μετάνιωσε και το ξανάκλεισε. Η μικρή απόρησε και με το δίκιο της. Η μαμά της, όταν ζούσαν στο χωριό τους, ήταν γνωστή για τον ντόμπρο, ειλικρινή χαρακτήρα της και για το ελάττωμά της, να λέει πάντα αυτό που πιστεύει. Ελάττωμα που την έκανε αντιπαθή σε κάποιους μεν, αλλά έμπιστη σε άλλους. Εξάλλου η ίδια, όπως έλεγε πάντα, σκοτίστηκε για τη γνώμη των άλλων. Όμως τώρα κάτι είχε αλλάξει τη μητέρα της. Ήταν άραγε οι άνθρωποι που τους κυνήγησαν, οι οποίοι ήταν αρματωμένοι σαν αστακοί και με κάθε βήμα τους, σκορπούσαν το θάνατο; Ήταν οι ημέρες που τριγυρνούσαν σαν αγρίμια, με το στομάχι τους να διαμαρτύρεται από την έλλειψη τροφής και με το κεφάλι τους να στεφανώνουν φύλλα δέντρων που δεν έμπαιναν καν στον κόπο να τα βγάλουν πλέον; Ήταν ο βήχας της, που όταν την έπιανε, δι-

πλωνόταν στα δύο και ένιωθε πως θα της άνοιγαν τα σωθικά από τον πόνο, ενώ από το στόμα της έβγαине αίμα και το καλύτερο που μπορούσε να κάνει η μητέρα της ήταν να της κλείνει το στόμα με το χέρι της για να μην ακούγεται και τις πιάσουν; Ήταν ένα συνονθύλευμα όλων αυτών μαζί; Ή ήταν η χαριστική βολή, το κερασάκι στην τούρτα, ότι όταν κατάφεραν επιτέλους να μπουν σε προστατευόμενη χώρα και να φτάσουν κάπου που να ήταν ασφαλείς, όλοι τις κοιτούσαν σαν να έβλεπαν κάτι απαίσιο, αηδιαστικό που έπρεπε να αγνοήσουν και να του δείξουν την αποδοκιμασία τους με την παραμικρή ευκαιρία;

Η Αζίζα δεν ήξερε ακριβώς. Είχαν συμβεί τόσα τους προηγούμενους μήνες... Η ζωή της ήταν σαν εκείνους τους εφιάλτες που είχε μικρότερη, τότε που ούρλιαζε, με όση δύναμη είχαν τα πνευμόνια της και έδινε μάχη με την κουβέρτα, ενώ η «σωτήρια λέμβος» της, ήταν το φωτιστικό δίπλα στο κομοδίνο της, που όταν το άναβε, οπισθοχωρούσαν οι Ερινύες και εξαφανιζόντουσαν οι ίσκιои, τα τέρατα που στοίχειωναν τα παιδικά όνειρά της.

Τώρα όμως, οι Ερινύες και οι ίσκιои είχαν αντικατασταθεί με οπλισμένους μέχρι τα δόντια στρατιώτες στην αρχή και με σκυθρωπούς αστυνομικούς στην συνέχεια, οι οποίοι τους έκαναν με τον εναργέστερο, δυνατό τρόπο φανερό, πως στα μάτια τους δεν ήταν παρά ένας μπελάς. Και πλέον δεν υπήρχε καμία «σωτήρια λέμβος» από πουθενά. Έπρεπε μόνες τους να σώσουν τους εαυτούς τους.

Για αυτό, όταν η μητέρα της είχε μάθει από κάποιες άλλες γυναίκες στο κατάλυμα που τους έβαλαν να μείνουν προσωρινά (για το «καλό» τους) ότι εδώ χωρίζουν τους γονείς από τα παιδιά τους και τα μικρά τα μεταφέρουν αλλού, την πήρε όπως όπως και κίνησαν για να βρουν κάποιον που νοικιάζει σπίτια και βρίσκει δουλειά σε πρόσφυγες. Φυσικά ο άνθρωπος τους εκμεταλλευόταν όλους στο έπακρο και αφού έπαιρνε από τον μισθό τους το νοίκι, τους άφηνε ψίχουλα που μόλις έφταναν για ένα καρβέλι ψωμί. Η μητέρα της τα ήξερε αυτά, αλλά δεν την ένοιαζε. Προκειμένου να ήταν με τη θυγατέρα της, θα κινούσε γη και ουρανό και θα δούλευε ώρες ατελείωτες για ένα μισθό της πείνας.

Όμως κάτι πήγε στραβά με το που πατήσανε το πόδι τους στο στέκι αυτουνού. Τον είχε ενοχλήσει η μικρή, αυτό φαινόταν καθαρά. Οι κόρες του

διεστάλησαν και συνοφρυώθηκε, προσπαθώντας να της βρει κάποιο ψεγάδι για να ξεσπάσει τον θυμό του πάνω της. Αφορμή ήταν η κούκλα που με ένα απότομο χτύπημα βρέθηκε στο πάτωμα. Η Αζίζα ήταν τόσο σοκαρισμένη που δεν έβαλε καν τα κλάματα. Η κούκλα της είχε περάσει από τόσα και τόσα για να αφήσει την τελευταία της πνοή, στα χέρια αυτού του παλιάνθρωπου; Που δεν είχε ούτε όπλο, ούτε στολή παρά μόνο λαδωμένα ψαρά μαλλιά και φαφούτικο χαμόγελο, το οποίο χρησιμοποιούσε μόνο όταν ήθελε να γελάσει εις βάρος κάποιου; Όμως μία ικετευτική ματιά της μαμάς της, την έπεισε να μείνει σιωπηλή. Στο τέλος η μητέρα της κατάφερε να τον πείσει. Η Αζίζα χάρηκε επειδή το θεώρησε μία μικρή νίκη, η μητέρα της όμως καταλάβαινε πως θα τις δεχόταν έτσι και αλλιώς, αφού πρώτα τους έκανε την ζωή δύσκολη. Μία σκέψη που δεν ήθελε να την μοιραστεί όμως με την κόρη της. «Σε τι θα ωφελούσε;» ρώτησε τον εαυτό της πικραμένη και κράτησε το στόμα της κλειστό.

Η Αζίζα κοίταξε απογοητευμένη γύρω της. Δεν περίμενε πολυτέλειες, όμως αυτό που αντίκριζε ήταν πέρα από κάθε φαντασία. Ένα δωμάτιο μία σπιθαμή, με ένα παλιό, βρώμικο και μouxλιασμένο στρώμα στο πάτωμα. Στο δάπεδο σουλατσάριζαν αμέριμνες κατσαρίδες και ακόμα και έξω από την πόρτα, άκουγε καθαρά αρουραίους να γευματίζουν. Δεν υπήρχε ούτε μπάνιο, ούτε κουζίνα. Ήταν, από όλες τις απόψεις, απαίσιο. Η μητέρα της, ήταν τόσο κουρασμένη, που δεν μπήκε καν στον κόπο να προσποιηθεί ότι το βρίσκει αξιοπρεπές. Απλώς έριξε μία λοξή ματιά στο στρώμα, αναστέναξε για πολλοστή φορά εκείνη την ημέρα, έβγαλε μια φθαρμένη και καταματωμένη πετσέτα από το σακίδιό της, έπεσε στο πάτωμα χρησιμοποιώντας την για μαξιλάρι και αποκοιμήθηκε.

Η Αζίζα, σκέφτηκε για μια στιγμή να ξαπλώσει και να βρεθεί και εκείνη στην αγκαλιά του Μορφέα, όμως από τη μία τα έντομα και τα τρωκτικά, που θα έκαναν βόλτα ανενόχλητα πάνω από το κεφάλι της, από την άλλη η αόριστη αίσθηση, πως κάτι έπρεπε να κάνει, την οδήγησαν στο ισόγειο, εκεί που είχε γίνει όλο το σκηνικό με την κούκλα. Μάζεψε αθόρυβα όλα τα μικρά κομμάτια και τον κορμό της κούκλας. Σχεδόν τρέχοντας, κατευθύνθηκε στον κήπο και γονάτισε στο νωπό χώμα. Είχε βρέξει πριν λίγη ώρα. Της άρεσε αυτό. Της φαινόταν ότι και ο ουρανός έκλαιγε για την απώλειά της. Ξαφνικά

κατάλαβε ότι δεν ήταν η σπασμένη κούκλα το πρόβλημά της, ποτέ δεν ήταν.

Η κούκλα αντιπροσώπευε την αθωότητα της. Την πίστη της στο καλό. Την ελπίδα της, πως θα έβρισκαν κάποιους να τις βοηθήσουν. Τι ειρωνεία ! Αυτοί οι κάποιοι της έδειξαν ακριβώς τι έκαναν στις ελπίδες της. Τις έσπασαν. Τις θρυμμάτισαν. Τις έκαναν κομμάτια. Και το απόλαυσαν. Θυμήθηκε κάτι που είχε μάθει στο σχολείο-αιώνες πριν, σε μια διαφορετική ζωή.

Οι κοπέλες στην Αρχαία Ρώμη, όταν παντρευόντουσαν, άφηναν τα παιχνίδια τους στο βωμό της οικογένειας, δείχνοντας έτσι πως είχαν μεγαλώσει. Τα παιχνίδια συμβόλιζαν την παιδική τους ηλικία που άφηναν πίσω. Αυτό θα έκανε και εκείνη. Σκάβοντας μία τρύπα με τα νύχια της, έριξε τα θραύσματα μέσα και ψιθύρισε μία προσευχή. Ύστερα σκέπασε τον λάκκο με το χώμα και τίναξε τα χέρια της, χτυπώντας τα μεταξύ τους. Όταν όμως γύρισε την πλάτη στον αυτοσχέδιο βωμό, βρέθηκε να κοιτάει δύο καταγάλανα μάτια.

«Ποιός φυλάκισε τον ουρανό, στα μάτια αυτού του παιδιού;», αναρωτήθηκε αθώα, έχοντας εντύπωση πως αυτά τα μάτια, κάπου τα είχε ξαναδεί. Το κορίτσι, πάνω κάτω στην ηλικία της, έκανε μία ασυναίσθητη κίνηση με το χέρι της, σαν να την ρωτούσε τι έκανε. Η Αζίζα σήκωσε το κορμό της κούκλας που πάνω στην βιασύνη της είχε ξεχάσει να θάψει. Το κορίτσι έγνεψε, σαν να κατάλαβε και της έτεινε το χέρι της, που κρατούσε μια πλαστική, ξανθιά κούκλα του εμπορίου.

Η Αζίζα χρειάστηκε κλάσματα του δευτερολέπτου για να καταλάβει ότι της τη χάριζε. Την πήρε στα χέρια της και η πρώτη της σκέψη ήταν: «Αυτή εδώ δεν μπορεί να σπάσει!». Χαμογέλασε στο κορίτσι και εκείνο της ανταπέδωσε το χαμόγελο. Της έγνεψε να πάνε μέσα και η Αζίζα συμφώνησε σιωπηλά. Καθώς περπάταγαν δίπλα δίπλα η Αζίζα θυμήθηκε πού είχε δει ακριβώς τα ίδια μάτια. Στον τύπο που της έσπασε την κούκλα. Πρέπει να είχαν κάποια συγγένεια. «Αυτό όμως δεν θα είναι πρόβλημα πλέον» συλλογίστηκε ικανοποιημένη η μικρή Αζίζα «Αυτή την κούκλα δεν μπορεί να μου την σπάσει».

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Χριστίνα-Μαρία Βάλντερ

Το τρένο του σήμερα

Κυρίες και κύριοι,

Καλώς ήρθατε στο τρένο του σήμερα!

Καθίστε αναπαυτικά στις θέσεις και απολαύστε την ξενάγηση!

Στα δεξιά σας μπορείτε να θαυμάσετε πελώρια τείχη και στρατόπεδα συγκέντρωσης κουρελιασμένων φαντασμάτων.

Όχι, δεν ταξιδεύουμε στο χθες.

Το χθες λαθρεπιβαίνει στο σήμερα...

Μάλλον οι έλεγχοι ασφαλείας δεν ήταν αρκετά αυστηροί...

Παρακαλώ μην παραλείψετε να απαθανατίσετε το τοπίο στα αριστερά σας:

Άνθρωποι με περίτεχνες μάσκες, ακριβά κοστούμια και δημοκρατικά αισθήματα που κρύβουν όπλα θανάτου πίσω από τα ωραία λόγια και τα προσχήματα...

Ω! κοιτάξτε!

Στο βάθος φαίνεται η φουρτουνιασμένη θάλασσα!

Προσπαθεί να κωνέψει τα αθώα κορμιά που καταβρόχθισε σήμερα.

Δεν είναι εύκολο να γαληνέψει, όταν στο βυθό της χορεύουν αργά όλα τα σώματα που δεν ήμασταν άξιοι να κρατήσουμε στη ζωή.

Όχι! Μην τρομοκρατείστε!

Αυτά που βλέπετε στην ακτή δεν είναι πτώματα!

Είναι ό,τι απέμεινε από τις παιδικές ψυχές που θα ονειρεύονται αιώνια τα παραμύθια που δεν πρόλαβαν να πραγματοποιήσουν.

Δακρύβρεχτοι λόγοι «επιλεκτικής» αλληλεγγύης ηχούν στα ακουστικά σας:

«Γιατί κανείς δεν βοηθά τους άστεγους της δικής μας γης;»

Μην ξεχάσετε να προμηθευτείτε κατά την αποβίβασή σας από το συρμό έναν κατάλογο με τα κριτήρια της αλληλεγγύης: 1. ΧΡΩΜΑ, 2. ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ, 3. ΗΛΙΚΙΑ, 4. ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ.

Μα δεν είναι αξιοθαύμαστη αυτή η πανανθρώπινη τακτική;

Κάπου εδώ τελειώνει η ξενάγηση, κυρίες και κύριοι.

Οι οδηγοί του τρένου, η Λήθη και η Αμάθεια, καθώς και το πλήρωμα – τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης – σας αποχαιρετούν και σας εύχονται ΚΑΛΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ!

Χριστίνα-Μαρία Βάλντερ

Ιο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Αλέξανδρο Σαγρή

Βαλσαμωμένος ταξιδιώτης

Λίγες ακτίνες φωτός απέμειναν στον ορίζοντα·
φωτιές, κραυγές και φεγγαρόφωτα,
που σκέπασαν τις αναμνήσεις μας.

Σ' ένα πένθος μιας βραδιάς,
η τραγωδία άρχισε να σπαράζει τα πρόσωπά μας
και με χέρια ανθρωποφάγου,
στραγγάλιζε τα όνειρά μας,
καθώς οι δαιμονισμένες σκιές υπενθύμιζαν τον θάνατο.

Βυθίζοντας κάθε σκέψη στο νερό μιας φθινοπωρινής μπόρας,
προσπαθούσαν να γαντζωθούν οι ζωές μας στην ελπίδα.

Πατρίδα που μας διώχνει, μια μαρμαρωμένη ματιά.
Πατρίδα που μας δέχεται το άγνωστο.
Πατρίδα που μας σκοτώνει, η ίδια η κόλαση,
γεμάτη αρπακτικά,
που τρέφονται μόνο με αφές των ξύλινων σωμάτων μας.

Ο ίσκιος κατέκλυσε κάθε πάχνη της αυγής,
ο Θεός έπαιζε ζάρια
και εμείς δανειστήκαμε γούβες από τα ιθαγενή όντα,
που έλεγαν ονόματα που κανείς δεν αγοράζει,
μόνο ρετσινεύει και θεωρεί.

Φυγάδες των ίδιων μας των στιγμών.

Εγκωμιάζουμε κατάρες,
σαν αληθινοί τροβαδούροι
κι ακουγόντουσαν οι απόηχοι των βομβαρδισμών
των δικών μας πνοών, ιστοριών και αποφάσεων.

43

Ζώντας ως κατάδικοι, δειλοί
και φυλακισμένοι σε μια ελευθερία
σμιλευόταν ο πόνος με τα αγκάθια τους στις ψυχές μας.

Η θέληση μπορεί να φέρει τον αγέρα να υπάρχει ανάμεσά μας,
γιατί οι προσευχές υπάρχουν μόνο εάν τις αντιληφθούμε.

Τα περιστέρια θα φτερουγίσουν,
οι γλάροι θα τραφούν
και η άνοιξη θα έρθει
φορώντας χρώματα παραδεισένια.

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Κωνσταντίνο Π. Καραμούζη

Μεσόγειος

Εσύ είσαι η ζωή και ο θάνατος
των ανθρώπων που προσπάθησαν να σε διαβούν.
Εσύ είσαι ο παράδεισος, καθώς και το κοιμητήριό τους.

Γιατί εσύ εκάθησες εμπρός τους,
και τους εμπόδισες στο δρόμο της ελευθερίας.
Ω, θάλασσα μαύρη και σκοτεινή με τα νερά τα ξακουστά,
Ω, Μεσόγεια θάλασσα.

44

Εσύ με τις απέραντες αμμουδιές,
τις γεμάτες με φουσκωτά, δοσμένα να σε ξεπεράσουν.
Αλλά άγρια η σκέψη, τα θέληγτρα και τα θελήματά σου,
Ω, υπερπόντια και μεγάλη,
Ω, Μεσόγεια θάλασσα.

Εσύ που κάνεις τον άνθρωπο να δειλιάζει, όταν προσπαθεί να σε ξεπεράσει,
τον δρόμο του παραδείσου να διαβεί,
καθώς πολύπαθος είναι.
Ω, θαλάσσιε δρόμε που έφερεις τους λαούς σου πιο κοντά,
Ω, θάλασσα, σύνορο από του παραδείσου τα στενά.

Εσύ που χτυπάς ανελέητα όποιον σταθεί στο πέρασμά σου,
καθώς ο άνεμος χτυπά τα άγρια κύματά σου,
και γαληνεύεις ξαφνικά μαζί με τα νερά σου
και ο άνθρωπος κοιτά την ήρεμη ομορφιά σου.

Αλλά σκοτεινή η ελπίδα του καθενός.
Άραγε θ' ανάψει κάτι φωτεινό, που θα 'ναι φανερό;
Αλλά στο έλεος οι σκέψεις και τα θελήματά σου.
Τελικά ο άνθρωπος θα βγει από τα νερά σου;

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Φοίβο Μεντζελόπουλο-Ζαντέ

Προσφυγιά

Δεν αφορώ μοναχά
της Ελλάδος τα παιδιά.
Θα ξεσπώ σχεδόν παντού,
όπου υπάρχει φωτιά.

Αφουγκράζομαι, θωρώ,
σπέρνω κλάμα και κακό.
Πιστεύω στον πόλεμο,
απ' αυτό ζω.

Δυστυχισμένη είμαι
Συνεχίζω και πονώ
Ξάστερο τον ουρανό
δεν μπορώ να τον κρατώ.

Υπήρξα και θα υπάρχω.
Πάντα θα είμαι εδώ.
Πόνο και δυστυχία
μια ζωή θα κοιτώ.

Τώρα στη Μεσόγειο,
-τότε στον Ινδικό-, ζω.
Αγωνίζομαι να βρω
κάτι το διαφορετικό

Δεν υπάρχει, το ψάχνω.
Πάει, λέω, θα τρελαθώ.
Μια αιωνιότητα
δεν φτάνει για να το βρω

47

Ένα πρόβλημα θα' μαι
που δεν έχει μια λύση.
Γεννήθηκα στο γκρεμό
απ' την άτιμη τη φύση

Φοίβος Μεντζελόπουλος-Ζαντές

1^{ος} ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Μαρία Αντωνίου

Χριστούγεννα στην Προσφυγιά

Χριστούγεννα ήρθαν πάλι
στολίδια, δώρα, χαρά μεγάλη!
Το πνεύμα έχει πια χαθεί
πότε θα βρεθεί;

Έχοι καμπάνας χτυπάνε γιορτινά
κι η καρδιά βροντά δυνατά
η μαγεία των Χριστουγέννων κάτι μοναδικό
είναι αξεπέραστο, γιορτινό!

Ένα μόνο πόνο έχω στην καρδιά
οι πρόσφυγες που ήρθαν και δεν μένουν πουθενά!
Αυτοί τα Χριστούγεννα δε θα περάσουν καλά;
Δε θα ζήσουν αυτή τη μεγάλη χαρά;

Αυτές οι ερωτήσεις αναπάντητες θα μένουν...
Αυτοί τι θα απογίνουν;
Το μέλλον τους είναι στα χέρια τα δικά μας,
Ας κάνουμε λοιπόν κάτι μέσα από την καρδιά μας.

Μαρία Αντωνίου

ΒΥΡΩΝΑΣ 2016

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ
Δημοτική βιβλιοθήκη

2^{ος} Διαγωνισμός
Λογοτεχνικής Έκφρασης
εφήβων και νέων

Κατηγορία Νέων
ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΔΙΑΚΡΙΘΗΚΑΝ

Ξεφυλλίζοντας τις σελίδες των νέων μας

Στο βλέμμα του Μπαίρον η νιότη δεν αγγίζεται

Αγέραςτος ο ποιητής πορεύτηκε στο τέλος του...

δεν ήταν ο χρόνος που τον λύγισε.

Νιότη που δε σιωπά μην τη φοβάσαι, άστη να δώσει αυτά που
έχει μέσα της...

άκου να σου μιλά και μάθε να ονειρεύεσαι μαζί της...

μην της κακιώνεις αν απόμακρες σου φαίνονται
οι σκέψεις της, μην τη ζηλεύεις,
είναι κοντά στο πάθος που εγκατέλειψες μέσα στο χρόνο...
άκου τη νιότη που εκφράζεται και ζήσε τις στιγμές της,

άκου το πάθος της και ξέθαψε
μέσα από την εμπειρία σου αυτά που απώθησες...

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Εμμανουήλ Κουνουγάκη

Στην Αντίπερα Όχθη

Το αγόρι συνοδευόμενο από έναν άγνωστο άνδρα πλησιάζει μια παλιά ψαρό-βαρκα αφημένη στην άμμο. Τα χρώματα της έχουν ξεθωριάσει και το όνομά της δεν είναι πλέον ευδιάκριτο. Κάποιος είναι ξαπλωμένος εκεί. Έχει τα μάτια του κλειστά και σφυρίζει έναν εύθυμο σκοπό, που δεν θυμίζει σε τίποτα τα πολεμικά τραγούδια και τους θρήνους που κατέκλυζαν το χωριό του παιδιού. Μόλις η σκιά του συνοδού του πέφτει στον βαρκάρη, εκείνος ανοίγει τα μάτια του. Είναι σκούρα μπλε όπως η θάλασσα τις συννεφιασμένες μέρες του χειμώνα. Εντυπωσιάζουν το αγόρι καθώς ξεπροβάλλουν μέσα από ένα πρόσωπο γεμάτο ρυτίδες και μακριά γένια.

«Μπορεί το παιδί να έρθει μαζί μας;», ρωτάει ο άνδρας ενώ δίνει στον βαρκάρη μια δεσμίδα χαρτονομίσματα.

«Φυσικά. Αρκεί να πληρώσει τα ναύλα».

«Μα του ανήκει τίποτα; Πως μπορείς να ζητάς από κάποιον που δεν έχει;»

«Ο καθένας πρέπει να δώσει αυτό που του αναλογεί. Είναι κανόνας.»

«Είναι τόσο μικρός. Δε θα πιάσει χώρο.»

«Λυπάμαι. Κανείς δεν περνάει απέναντι, χωρίς να πληρώσει το αντίτιμο», απαντάει ο βαρκάρης. Κάνει νόημα στον άνδρα να επιβιβαστεί σε ένα πλοiάριο πάνω στο οποίο έχει συνωστιστεί πλήθος κόσμου. Καθώς αποχωρεί, χαϊδεύει τα σγουρά μαλλιά του παιδιού.

Το πλοiάριο πλέει μεσοπέλαγα. Ζεστές σταγόνες νερού πέφτουν στο πρόσωπο του αγοριού. Του θυμίζουν τα απογεύματα που η μητέρα του τον έβαζε

να κάνει το μπάνιο του. Είχε ένα караβάκι για να παίζει, ενώ εκείνη του έτριβε την πλάτη.

Στη φαντασία του είχε μαγικές ιδιότητες. Μπορούσε να ταξιδέψει γρηγορότερα από τον άνεμο και να αράξει στα μακρινά νησιά, όπου ζούσαν τα πλάσματα των παραμυθιών. Άλλοτε πάλι σάλπαρε στον αέρα, φτάνοντας μέχρι το σκοτεινό πέλαγος του ουρανού όπου το κάθε άστρο ήταν ένα νησί. Όμως όλα αυτά ήταν στη φαντασία του. Να που έφτασε η ώρα να κάνει το πρώτο του αληθινό ταξίδι. Αν και η αίσθηση του φαίνεται οικεία, δεν θυμάται να έχει βρεθεί ξανά σε καράβι. Του έρχονται στο νου μονάχα σκόρπιες εικόνες. Μια κόκκινη λέμβος, μορφές επιβατών και η αίσθηση ασφάλειας που του δίνει η παρουσία των γονιών του. Από πού προέρχονται άραγε; Είναι στη φαντασία του, ή μήπως είχε ταξιδέψει με τους δικούς του όταν ήταν μωρό και δεν είχε συνείδηση του εαυτού του;

Δεν ξέρει προς τα πού κατευθύνονται. Ούτε τον νοιάζει και ιδιαίτερα. «Οι ναυτικοί αγαπάνε τα λιμάνια. Όμως περισσότερο λατρεύουν τη θάλασσα και το ταξίδι.», θυμάται τα λόγια του παππού του καθώς του διηγιόταν τις περιπέτειες του Σεβάρ και του Οδυσσέα. Πόσο δίκιο είχε! Το ταξίδι ήταν συναρπαστικό. Μακάρι όμως να μην αισθανόταν τόσο μόνος! Έχει ανάγκη την παρουσία κάποιου αγαπημένου προσώπου για να μοιραστεί τον ενθουσιασμό του. Πόσο θα ήθελε να ήταν εδώ οι γονείς και η μικρή του αδερφή! Πού να βρίσκονται άραγε; Όσο και αν προσπαθεί, δε μπορεί να θυμηθεί πότε χωρίστηκαν. Η μόνη ανάμνηση από το πρόσφατο παρελθόν είναι η πεζοπορία με τον άγνωστο άνδρα σε εκείνη την έρημη παραλία μέχρι να βρουν τον βαρκάρη. Μα γιατί τον άφησαν μόνο; Μήπως δεν τον θέλουν πια; Αποκλείεται. Σίγουρα τον περιμένουν στο επόμενο λιμάνι. Στην αντίπερα όχθη.

Καθώς το πλοiάριο συνεχίζει το θαλάσσιο δρόμο του, το αγόρι παρατηρεί τους συνταξιδιώτες του. Του κάνει εντύπωση το γεγονός πως αποφεύγουν να μιλούν μεταξύ τους. Οι περισσότεροι κοιτάζουν προς τα πίσω, στην ακτή από την οποία ξεκίνησαν το ταξίδι. Είναι φαίνεται οδυνηρό να απομακρύνεσαι

από τα μέρη όπου γεννήθηκαν και μεγάλωσες. Μα τότε γιατί έφυγαν; Τι τους έκανε να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους; Ίσως ο πόλεμος. Αυτή η τρομερή λέξη που φόβιζε τους γονείς και τους παππούδες του. Ο βαρκάρης κοιτάζει μπροστά προς την απέραντη θάλασσα. Που άραγε τους οδηγεί; Το αγόρι υποθέτει πως θα είναι ένα καλύτερο μέρος. Αλλιώς δεν θα πλήρωναν τα ακριβά ναύλα για τα οποία ήταν τόσο αυστηρός ο καπετάνιος τους.

Απέναντί του κάθεται ένα κορίτσι με τους γονείς του. Ο άνδρας που τον συνόδευσε στην ακτή του είχε πει πως πολλά παιδιά κάνουν το ίδιο ταξίδι και ότι θα έπαιζε μαζί τους κατά τη διάρκειά του. Όμως έκανε λάθος. Μόνο το κορίτσι είναι στη βάρκα. Ίσως βέβαια στο επόμενο δρομολόγιο το πλοιαρίο να είναι γεμάτο παιδιά. Τα φαντάζεται να παίζουν και να γελούν απολαμβάνοντας το ταξίδι. Μακάρι να ταξίδευε και αυτός μαζί τους. Το κορίτσι δείχνει λυπημένο. Θέλει να την πλησιάσει και να παίξει μαζί της. Όμως φοβάται τον πατέρα της. Η έκφραση του προσώπου του είναι τόσο βλοσυρή. Το αγόρι της χαμογελάει και εκείνη ανταποδίδει το χαμόγελο. Έπειτα της γνέφει με το δεξί του χέρι. Εκείνη ανταποδίδει το χαιρετισμό και έπειτα του δείχνει τρεις γλάρους που πετάνε από πάνω τους. Θέλει να σηκωθεί για να τον πλησιάσει αλλά την εμποδίζει η μητέρα της. Φαίνεται φοβάται να την αποχωριστεί έστω και για μια τόσο μικρή απόσταση.

Δίπλα του κάθεται ένας άνδρας στην ηλικία του παππού του. Τραγουδάει σε μια άγνωστη διάλεκτο. Η μελωδία του τραγουδιού είναι τόσο λυπητερή, που κάνει το αγόρι να ξεχάσει τον ενθουσιασμό του ταξιδιού. Θέλει να ρωτήσει τον ηλικιωμένο το νόημα των στίχων. Όμως δεν θέλει να τον διακόψει. Αφού το σκέφτεται για λίγο καταλήγει πως το τραγούδι αναφέρεται στην πατρίδα και τα αγαπημένα πρόσωπα που ο κάθε ταξιδιώτης αφήνει πίσω του. Με το δεξί του χέρι σφίγγει το ροζισμένο χέρι του ηλικιωμένου θέλοντας έτσι να του δείξει τη συμπαράστασή του. Μετά από λίγο κλείνει τα μάτια του και αφήνεται στη λυπητερή μελωδία που τη συνοδεύει ο ήχος των κυμάτων.

Ένα απότομο τράνταγμα τον βγάζει από το ονειροπόλημα του. Μα πόση ώρα κοιμόταν; Η θάλασσα έχει πετάξει το ήρεμο προσώpieό της και δείχνει τον ατί-
 θασο εαυτό της. Ο δυνατός αέρας δημιουργεί όλο και μεγαλύτερα κύματα τα
 οποία εφορμούν προς το πλοiάριο απειλώντας να το ανατρέψουν. Ευτυχώς
 υπάρχει ο βαρκάρης. Σίγουρα θα μπορέσει να τους σώσει. Όμως δεν είναι στη
 θέση του. Πως γίνεται να εξαφανίστηκε; Ο καιρός χειροτερεύει και οι επιβάτες
 αρχίζουν να πανικοβάλλονται. Δυο χέρια τον γραπώνουν από τους ώμους.
 Είναι τόσο οικείο το άγγιγμά τους. Γυρίζει και με έκπληξη διαπιστώνει πως
 πίσω του κάθονται οι γονείς και η μικρή του αδερφή. Μα πως βρέθηκαν εδώ;
 Ξαφνικά αντιλαμβάνεται πως το πλοiάριο και οι επιβάτες είναι διαφορετικοί.
 Βρίσκεται στριμωγμένος με διαφορετικούς συνεπιβάτες σε μια κόκκινη λέμβο.
 Δεν ξέρει τι να σκεφτεί. Από τη μια είναι τόσο ανακουφισμένος που βλέπει
 τους γονείς του. Από την άλλη όμως φοβάται τόσο πολύ. Πριν προλάβει να
 χωθεί στην αγκαλιά των γονιών του ένα βίαιο κύμα σκάει πάνω στ η βάρκα κά-
 νοντάς τη σχεδόν να αναποδογυρίσει. Το αγόρι γλιστράει μέσα από τα χέρια
 του πατέρα του, χάνει την ισορροπία του και πέφτει στο νερό. Είναι τόσο πα-
 γωμένο που τον κάνει σχεδόν να παραλύσει. Δεν ξέρει κολύμπι. Χτυπάει τα
 χέρια και τα πόδια του χωρίς συγχρονισμό. Προσπαθεί να ζητήσει βοήθεια
 αλλά καταπίνει νερό μόλις ανοίγει το στόμα του. Ευτυχώς κάποιος πέφτει στη
 θάλασσα για να τον σώσει.

«Ξυπνήστε! Φτάνουμε σε λίγο!» φωνάζει ο βαρκάρης.

Το αγόρι ανοίγει τα μάτια του. Βρίσκεται και πάλι στο πλοiάριο. Ευτυχώς
 ήταν μόνο ένας εφιάλτης. Πως θα μπορούσε άλλωστε η θάλασσα που τόσο
 πολύ αγαπούσε να τον προδώσει; Γιατί νιώθει όμως πως έχει βιώσει στα αλή-
 θεια όσα ονειρεύτηκε; Ίσως πράγματι έπεσε στη θάλασσα. Μα τότε τι συνέβη;
 Γιατί είναι ακόμα ζωντανός; Κάποιος είχε ρουτήξει στο παγωμένο νερό για
 να τον σώσει. Ξαφνικά θυμάται το πρόσωπο του. Ήταν ο άνδρας που περ-
 πάτησε μαζί του χιλιόμετρα κατά μήκος της έρημης ακτής. Εκείνος που του
 χάρισε τη θέση του στο ταξίδι λέγοντας στον βαρκάρη ότι το αγόρι την είχε

περισσότερο ανάγκη. Πράγματι! Έτσι είχε γίνει. Τον είχε σώσει και έπειτα επιβιβάσει σε ένα πλοιάριο που θα έκανε ένα παρόμοιο ταξίδι μέχρι την αντίπερα όχθη. Εκεί που τον περιμένει η οικογένειά του.

Καθώς το πλοιάριο πλησιάζει στην ακτή, το αγόρι προσπαθεί να εντοπίσει ανθρώπινη παρουσία. Μα τίποτα ! Μπορεί μονάχα να διακρίνει τα μαύρα βότσαλα μιας απέραντης παραλίας και ένα βουνό να ορθώνεται πίσω της. Το σκηνικό του κόβει την ανάσα. Ποιο μέρος είναι άραγε; Θέλει να ρωτήσει τους συνεπιβάτες του μα ντρέπεται. Θα γελάσουν με την αφέλεια του, να επιβιβαστεί σε ένα πλοίο, χωρίς να γνωρίζει τον προορισμό του.

«Γρήγορα, κατεβείτε! Έχω να κάνω και άλλο δρομολόγιο. Θα έχουν μαζευτεί δεκάδες στην απέναντι ακτή.» φωνάζει ο βαρκάρης.

«Ξέρετε αν θα με περιμένουν εκεί οι γονείς μου;», τον ρωτάει το αγόρι. «Δεν ξέρω γιέ μου. Το μόνο που μπορώ να σου υποσχεθώ ότι κάποια στιγμή ένα πλοιάριο θα τους μεταφέρει σε αυτό το λιμάνι».

Το αγόρι κατεβαίνει και τρέχοντας ψάχνει στην ακτή την οικογένειά του. Όμως δεν μπορεί τους βρει. Φαίνεται δεν έχουν φτάσει ακόμα. Οι επιβάτες τον προσπερνούν ακολουθώντας διαφορετικές κατευθύνσεις. Καθώς γυρίζει προς τη θάλασσα, το πλοιάριο έχει ήδη σαλπάρει. Το αγόρι ενστικτωδώς πέφτει στο νερό για να το προλάβει. Μα μάταια! Είναι ήδη στα βαθιά. Μουσκέμένος μέχρι το κόκκαλο ξαπλώνει στην άμμο παρατηρώντας το πλοιάριο μέχρι να χαθεί από τον οπτικό του ορίζοντα. Δε ξέρει τι τον έπιασε. Είχε νιώσει μια έντονη επιθυμία να γυρίσει πίσω. Πάλι καλά που δεν πρόλαβε. Θα είναι πιο συνετό να περιμένει στην ακτή. Όπως είχε πει και ο βαρκάρης, αργά ή γρήγορα θα φτάσει εδώ και η οικογένειά του.

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

Απονέμεται στην Μαριλίνα Ράτση

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η κυρία Ερασμία

Αισθανόταν ότι ήταν χειμώνας, σαν να βρισκόταν στο πιο κρύο μέρος αυτού του κόσμου, κι ας ήταν καλοκαίρι, κι ας έφεγγε ο ήλιος πιο δυνατά από ποτέ, τόσο δυνατά που έλεγες θα κάψει και αυτός τα σώματα όπως τα έκαιγε πριν από λίγο η φωτιά. Μα εκείνη έτρεμε, είχε μουδιάσει ολόκληρη, δεν την άγγιζε τίποτα πια, δεν ένιωθε τίποτα,. Ούτε τον στοιβαγμένο ασφυκτικά κόσμο γύρω της, ούτε το σκληρό και άβολο δάπεδο του καραβιού που τους μετέφερε.

Αλήθεια πού τους πήγαιναν; Δεν ήξερε που πήγαινε, δεν ρώτησε καν. Δεν την ενδιέφερε στην τελική το μέλλον. Είχε κολλήσει στο τώρα ή καλύτερα στο πριν, στις στιγμές που πέρασαν. Είχαν συμβεί στα αλήθεια; Μήπως κοιμόταν, μήπως αυτή τη στιγμή βρισκόταν σε κάποιο όνειρο, σε κάποιο εφιάλτη σίγουρα. Ναι, αυτό ήταν! Όλα αυτά δεν ήταν πραγματικά.

Εκείνη τη στιγμή ένα παιδάκι δίπλα της τη σκούνησε με τα μικρά του χέρια. Το ένιωσε. Αυτό το μικρό άγγιγμα σαν να της έδωσε λίγη, απειροελάχιστη, ζεστασιά.

«Κυρία έχεις κάτι να φάω;»

Έστρεψε το βλέμμα της πάνω του. Το επεξεργάστηκε. Είδε τα μάτια του. Ήταν αληθινά μάτια αυτά. Την κοίταζαν. Υπήρχαν. Δεν ήταν όνειρο, ήταν η πραγματικότητα. Αυτό που ζούσε ήταν η πραγματικότητα.

«Ε, έχεις κάτι να φάω; Πεινάω κυρία. Σε παρακαλώ... Ό,τι κι αν έχεις. Σε παρακαλώ...»

Δεν μπορούσαν να βγουν οι λέξεις από μέσα της. Αισθάνθηκε το σώμα της να έχει γίνει ένα με το δάπεδο. Και κάτι να βράζει μέσα της. Να καίει. Την έκαιγε τόσο πολύ, που για μια στιγμή νόμισε ότι θα πάρει φωτιά ολόκληρη. Και τότε τα αισθάνθηκε όλα. Τα θυμήθηκε όλα. Κάθε βασανιστική λεπτομέρεια: για τον πατέρα της που στην προσπάθειά του να σώσει την ίδια και την μητέρα της, πάλεψε με δύο Τούρκους στρατιώτες, για τη μητέρα της που έπεσε μέσα στη γεμάτη με πτώματα θάλασσα, όταν κάποιος την έσπρωξε από την προκυμαία της Σμύρνης, για τον αδελφό της που είχε καταταγεί στον Ελληνικό στρατό και νέο του δεν είχαν λάβει εδώ και δύο εβδομάδες, για τον Πέτρο, τον αρραβωνιαστικό της, την τύχη του οποίου αγνοούσε απόλυτα...

Τα θυμήθηκε όλα, τα ένιωσε όλα. Ό,τι είχε πνίξει μέσα της έβραζε, για να βγει στην επιφάνεια. Το κάψιμο αυτό την κυρίευσε, την κατέλαβε, εξαπλώθηκε σε όλο της το σώμα. Ξαφνικά, ακούστηκε μια κραυγή. Η δική της κραυγή. Ήταν τόσο δυνατή που έλεγες ότι θα την άκουσαν μέχρι τα απέναντι νησιά. Ήταν τόσο βαθιά που έλεγες ότι έρχεται από τα έγκατα της γης. Όλοι οι ψίθυροι σταμάτησαν. Όλες οι φωνές έπαψαν. Όλα τα βλέμματα έμειναν να την κοιτάζουν.

«Όχι» φώναξε. «Όχι, εγώ παντρεύομαι σε δυο βδομάδες. Παντρεύομαι τον Πέτρο. Με περιμένει η μοδίστρα για το φόρεμα. Με περιμένει και ο Πέτρος. Που είναι τώρα; Γιατί δεν είναι μαζί μου. Τι με κοιτάτε όλοι, ε; Πείτε μου πού είναι... Πρέπει να τον βρω. Κινδυνεύει και εγώ τον άφησα. Τον άφησα μόνο του. Είναι μόνος του τώρα σας λέω. Με ακούτε; Είναι μόνος του... Μόνο αυτός μου έμεινε...».

«Πάει της σάλεψε της κοπέλας» ακούστηκε ένας ψίθυρος.

«Πόσα ν' αντέξει ο άνθρωπος; Μας ξεκλήρισαν οι φονιάδες. Μας ξεκλήρισαν...».

Μια γιαγιά ήρθε κοντά της και την τράβηξε από το χέρι. Το πρόσωπο της είχε βαθιές ρυτίδες σαν χαράδρες σε βουνό, τα μαλλιά της ήταν λευκά όπως το χιόνι και τα μάτια της πράσινα, σαν να βρισκόταν απάτητα δάση μέσα τους. Ήταν ολόκληρη βγαλμένη από ένα ελληνικό χειμωνιάτικο τοπίο της φύσης.

«Έλα κοπέλα μου. Έλα να κάτσεις λίγο, να ξεποστάσεις. Έλα καλή μου.»

Υπάκουσε στα λόγια της και την ακολούθησε. Κάθισαν κολλητά η μία στην άλλη και η γιαγιά της έπιασε το χέρι. Την κοίταξε στα μάτια.

«Όλα μας τα πήρανε. Όλα. Τα σπίτια μας, τους αγαπημένους μας, την ζωή μας την ίδια. Αν μας πάρουν και το μυαλό μας δεν θα έχουμε τίποτα πια. Μην στο πάρουν κοπέλα μου κι αυτό».

Της χάιδεψε τα μαλλιά. Και τότε τα μάτια της βάρυναν. Το σώμα της βάρυνε. Είχε τόσες μέρες να κοιμηθεί ! Ακούμπησε στον ώμο της γιαγιάς και αφέθηκε σε έναν λυτρωτικό, βαθύ ύπνο, από αυτούς που νομίζεις ότι δεν θα ξυπνήσεις ποτέ.

«Ξύπνα καλή μου, φτάσαμε».

Αισθάνθηκε ένα άγγιγμα από χέρι τραχύ στο ώμο της. Από χέρια που έχουν δουλέψει πολύ στη ζωή τους. Άνοιξε τα μάτια της και είδε την γιαγιά να την κοιτάζει με ένα βλέμμα αληθινό, αθώο, σχεδόν παιδικό.

«Κοιμήθηκες πολύ, μα πρέπει να σηκωθείς τώρα. Φτάσαμε.»

59

«Φτάσαμε; Που φτάσαμε;»

«Είμαστε στη Μυτιλήνη και τώρα θα αποβιβαστούμε. Έλα πρέπει να σηκωθείς. Α, δεν σου έχω συστηθεί καλέ. Το όνομά μου είναι Ερασμία. Το δικό σου;»

«Αλίκη. Με λένε Αλίκη», ψέλλισε.

«Ωραίο όνομα έχεις. Και ωραία κοπέλα είσαι. Φτου μη σε ματιάσω ! Πάμε όμως τώρα, πάμε να κατέβουμε επιτέλους από αυτό το καράβι. Να πατήσουμε γη. Να πατήσουμε σε ελληνικό χώμα. Εκεί θα είμαστε ασφαλείς. Ήρθαμε στον τόπο μας».

Αποβίβαστηκαν από το πλοίο «Νάξος» μαζί με εκατοντάδες άλλους ταλαίπωρους πρόσφυγες. Στο λιμάνι είχαν ήδη φτάσει χιλιάδες άλλοι πρόσφυγες. Ο καθένας με τη δική του ιστορία. Άλλοι είχαν αφήσει τους δικούς τους πίσω και ήταν μόνοι τους, άλλοι κατάφεραν να έρθουν μαζί με την οικογένειά τους ή τουλάχιστον μέρος αυτής, άλλοι πρόλαβαν να σώσουν λίγα από τα υπάρχοντά τους, άλλοι έσωσαν μόνο τη ζωή τους.

Τυραννισμένες ψυχές που είχαν δει τον θάνατο μπροστά τους. Μάτια κουρασμένα, θολά, που είχαν δει όλη του κόσμου την ασχήμια, όλες τις φρικαλεότητες που μπορεί να φτάσει να κάνει ο άνθρωπος όταν ξεχνάει ότι είναι άνθρωπος. Παιδιά βουβά και κλαμένα, που μεγάλωσαν μέσα σε λίγες μέρες και έχασαν την αθωότητά τους. Μανάδες χωρίς παιδιά, παιδιά χωρίς μανάδες.

Ο κόσμος του νησιού βρίσκονταν και αυτός στο λιμάνι. Ξεχώριζαν από τους πρόσφυγες. Ήταν καθαροί, περιποιημένοι, το βλέμμα τους δεν έκρυβε πόνο και δυστυχία. Σε άλλους υπήρχε μία περιέργεια, σε άλλους λύπηση, σε άλλους θυμός και ίσως αηδία για τους ταλαιπωρημένους, βρώμικους πρόσφυγες, που είχαν καταφθάσει στο νησί τους. Η Αλίκη βρισκόταν κοντά σε δύο ντόπιους όταν άκουσε την παρακάτω συζήτηση.

«Τι μας τους κουβάλησαν τους τουρκόσπορους τώρα εδώ, ε; Τι θα τους κάνουμε τόσους πολλούς; Θα μας γεμίσουν αρρώστιες αυτοί».

«Άνθρωποι είναι κι αυτοί ρε Τάκη. Ένας θεός ξέρει τί πέρασαν.»

«Κι εμείς τι φταίμε δηλαδή; Κοίτα να δεις τι πάθαμε στα καλά καθούμενα. Κοίτα να δεις.»

Η Αλίκη κοίταξε με βλέμμα απορίας την κυρία Ερασμία. Μα και το βλέμμα της Ερασμίας απορία είχε. Αυτοί ήταν οι συμπατριώτες τους; Αυτή ήταν η μαμά Ελλάδα για την οποία μιλούσαν όλοι στην Μικρά Ασία; Εδώ είναι που θα βρουν ασφάλεια, που θα αισθανθούν επιτέλους ότι κάπου ανήκουν; Στην Τουρκία τους φώναζαν άπιστους Έλληνες, άπιστα σκυλιά, εδώ τους αποκαλούσαν τουρκόσπορους. Τελικά τι ήταν; Πατρίδα είχαν; Ανήκαν κάπου και αν ναι πού; Υπήρχε ένα μέρος σε αυτό τον κόσμο που μπορούσαν να αισθανθούν λίγη ασφάλεια και αξιοπρέπεια;

Η κυρία Ερασμία έσφιξε το χέρι της Αλίκης. Σαν να της έλεγε «μη φοβάσαι κορίτσι μου, είμαι εγώ εδώ» και μετά γύρισε προς το μέρος των δύο κατοίκων του νησιού.

«Δεν ξέρω τι πάθατε εσείς, αλλά εμείς γυρίσαμε από την κόλαση. Είδαμε το θάνατο κατάμουτρα και τον ξεγελάσαμε. Μας σκότωσαν τα παιδιά μας,

μας βίασαν τις κόρες μας, μας πήραν τα παλικάρια μας και τα βασανίζουν τώρα λίγο λίγο μέχρι να πεθάνουν κι αυτά στα τάγματα εργασίας. Έκαψαν τα σπίτια μας, τα μαγαζιά μας, την περιουσία που χτίζαμε μια ζωή. Δεν έμεινε τίποτα που να θυμίζει ότι υπήρχαμε σε αυτό τον τόπο. Εμείς αυτά πάθαμε. Εσείς; Εσείς τι πάθατε;»

Οι δυο άνθρωποι την κοίταζαν σαστισμένοι. Δεν μιλούσαν, μόνο την κοίταζαν. Η κυρία Ερασμία γύρισε προς το μέρος της Αλίκης και της έκανε νόημα για να προχωρήσουν.

«Δεν σας ευχαρίστησα για όσα έχετε κάνει για μένα», είπε η Αλίκη. «Αν δεν είχα και εσάς θα είχα τρελαθεί τελείως. Δεν ξέρω από πού βρίσκετε τη δύναμη σας αλλά όπως και να 'χει σας ευχαριστώ. Πολύ.»

«Να μη με ευχαριστείς. Πού ξέρεις, μπορεί εσύ να μου κάνεις μεγαλύτερο καλό απ' ότι εγώ σε σένα.»

«Η οικογένειά σας; Που είναι;»

«Μπορεί εκεί που είναι και η δική σου κοπέλα μου. Μπορεί να είναι μαζί... Έλα πάμε όμως τώρα, έχουμε δρόμο μπροστά μας».

Οι δυο άγνωστες μέχρι πριν λίγες μέρες γυναίκες πιάστηκαν αγκαζέ κουβαλώνοντας τα λιγοστά τους υπάρχοντα και άρχισαν να προχωρούν προς το πλήθος. Μπορεί να είχαν συναντηθεί και πιο παλιά. Μπορεί να είχαν βρεθεί στο ίδιο μέρος την ίδια ώρα, αλλά να μην είχε προσέξει η μία την άλλη. Μπορεί η μία να ήταν πλούσια και η άλλη φτωχή, η μία μορφωμένη και η άλλη αμόρφωτη. Ποιός μπορεί να ξέρει όμως; Και είχε πια καμία σημασία; Τώρα η μία ήταν πολύτιμη για την άλλη. Η μία έδινε δύναμη στην άλλη. Η κάθε μια με το δικό της φορτίο, με τα δικά της βάσανα. Μαζί όμως τώρα για να σωθούν ότι μπορούν και να φτιάξουν μία καινούργια ζωή.

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Σωτηρία Κ. Βασιλείου

Τα ερυθρά κρόσσια του Πάσχα

Στα μαβιά κρόσσια της οδύνης [...]

Στα αγάλματα της αγωνίας [...]

Υπάρχει ένα πρόσωπο

Τόσο πολύ βγαλμένο από τα δάκρυα [...]

Μια οπτασία με πυρσούς που σχίζει την ερήμωση [...]

που χρωστά στον πόνο

Την περιπέτεια της φωτοχυσίας της¹.

62

Δεύτε λάβετε φως εκ του ανεσπέρου φωτός...». Η Ιάνθη ανάσανε βαθιά, ώστε να εισπνεύσει μαζί με το άρωμα της πασχαλιάς την επιβεβαίωση της αμετάρρεπτης νίκης της ζωής επί του θανάτου. Ειδικά φέτος ένιωθε επιτακτική την ανάγκη αυτού του οψιγενούς, μαγιάτικου μηνύματος. Η Ιάνθη λάτρευε τους συμβολισμούς, όσο και την ποίηση· άλλωστε και η ίδια μπορούσε να λογιστεί ως ένα σύμβολο, ως έμβιο ποίημα ώστε να στερηθεί ο θάνατος την τελευταία λέξη..

Η Ιάνθη Λαπηθιώτη είχε γεννηθεί στην Πάφο, στις 4 Μαΐου 1975, ανήμερα ενός ακόμα πιο οψιφανούς Πάσχα, ούσα ήδη κόρη αγνοουμένου, εγγονή βετεράνου του ελληνοϊταλικού πολέμου, δισέγγονη Σμυρνιας και απόγονος της Μεσολογγίτισσας Ελένης, που μετά την Έξοδο κατέληξε αιχμάλωτη –και συνακόλουθα σύζυγος κρυπτοχριστιανού εμπόρου– στη Σμύρνη.

1. Οδ. Ελύτης, «Ελιγμός».

Η Σμυρνιά Ισμήνη είχε προσαράξει στην Κερύνεια το 1922 με εφόδια την παιδεία της Ομηριάδος και τη συνειδητή απόφαση της αξιοποίησης του δώρου της ζωής. Σωτήρας της στην καιόμενη πόλη ο John, που αφού την αποκόλλησε από το μητρικό πτώμα την ανέβασε σε ατμόπλοιο με προορισμό την Κύπρο. Ο αδελφός και ο υφασματέμπορος πατέρας, που ως το τέλος πίστευε στη σωτήρια ευρωπαϊκή επέμβαση, είχαν ήδη ακολουθήσει τη μοίρα εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων και Αρμενίων στα αμελέ ταμπουρού. Ένα χρόνο αργότερα ο John έφτασε στην Κύπρο, ποθώντας να ενώσει τη ζωή του με την «ηρωίδα» του. Ο δάσκαλος εγγονός τους άφησε στην Πίνδο το δεξί χέρι ενώ ο δισέγγονος Ευριπίδης έμελλε να περάσει στην ιστορία, πρώτα ως αγνούμενος και ύστερα ως πεσών.

Τον μοιραίο Ιούλη του 1974 ο Κερυνειώτης Ευριπίδης και η Παφία Ελπίδα είχαν συμπληρώσει τρία χρόνια εργασίας στο Τμήμα Αρχαιοτήτων και δυο χρόνια έγγαμου βίου και διαμονής στη λάμπουσα Λάπηθο. Μετά την πρώτη Εισβολή ο επιστρατευμένος άνδρας έστειλε την Ελπίδα στην Πάφο. Τέλη Ιούλη, ενώ ο Αττίλας προγραμμάτιζε την προέλαση και στη Γενεύη οι τριμερείς συνομιλίες τελμάτωναν, διένυσε 190 χιλιόμετρα, προς διάψευση φημών περί τραυματισμού. Αναπάντεχα το κύκνειο συζυγικό βράδυ σφραγίστηκε με μυσταγωγία, που οδήγησε στη γέννηση ζωής, όταν ο άνδρας βρισκόταν ήδη εν τάφω.

Ο Ευριπίδης έπεσε ανήμερα της Μεταμορφώσεως, κατά την κατάληψη της Λαπήθου αλλά αυτό δεν έμελλε να γίνει γνωστό πριν από το 2014, οπότε από το άλλοτε ζείδωρο πηγάδι ανασύρθηκε και ταυτοποιήθηκε σωρός ετερόκλητων λειψάνων. Η κηδεία τελέστηκε το 2015, όταν η Ιάνθη ήταν ήδη 39 ετών, καθηγήτρια Ιστορίας σε αθηναϊκό κολέγιο και αρραβωνιασμένη με συνάδελφό της, γέννημα-θρέμμα του προσφυγογενούς δήμου Βύρωνα. Καθώς μετά το επίσημο κατευόδιο επέστρεψε στην Αθήνα αναλογιζόμενη την παραφροσύνη και τα θύματα εκείνου του πολέμου, συνειρμικά η σκέψη αγκάλιασε και τους ήρωες, τους αντιήρωες, τις χήρες, τα ορφανά και τους πρόσφυγες των ενεργών πολεμικών μετώπων.

Κι όμως, «όσο υπάρχουν γη και σπόροι υπάρχει δυνατότητα βαλανιδιάς»², μονολόγησε ενώ αποβιβαζόταν στην Αθήνα η κόρη του ήρωα, αναστοχαζόμενη το ρόλο της μάνας-κιβωτού και του βετεράνου παππού, στον οποίο όφειλε εν μέρει και το όνομά της. Βαφτισμένη Πασχαλία, εξελίχθηκε σε Ιάνθη όταν υπό την καθοδήγηση του φλογερού προγόνου και δασκάλου ανακάλυψε τον Σέλλεϋ και τον Βύρωνα. Ιάνθη: αιθέρια κόρη αλλά και μωβ άνθος, όπως ακριβώς και τα κυκλάμινα του Πενταδακτύλου. Πρώτη φορά επισκέφτηκε το πατρώο βουνό το 2005, διαβαίνοντας το οδόφραγμα. Πιστά στο πρόταγμα της φύσης τα κυκλάμινα ήταν ήδη ανθισμένα κι ας έλειπαν οι άνθρωποι, κι ας είχε –παρά φύσιν– το χώμα μianθεί με αίμα και φωτιά.

Παρά φύσιν δυσπλασίες, ανθρώπων σημεία και τέρατα, οι πόλεμοι, οι διώξεις, οι προσφυγοποιήσεις, οι αρπαγές, οι λεηλασίες και τα θλιβερά ερείπια. Ο πρωτοπόρος Βύρων είχε καταγγείλει τον παραλογισμό καταρχάς δια του Childe Harold. Κατόπιν, δια της έμπρακτης αλληλεγγύης, δίδαξε πως ο κάθε άνθρωπος οφείλει στα ερείπια την αναγνώριση και τον αγώνα της αποκατάστασης, την ανακάλυψη του προσώπου πίσω από την οδύνη, την απόρριψη των στερεοτύπων και τη χάραξη στρατών, ώστε την οδύνη των παθών ν'ακολουθήσει η αγαλλίαση της ανάστασης.

Οξυδερκής δέκτης της αλληλουχίας των νοημάτων η Ιάνθη διαπίστωνε πως η Ανάσταση του 2016 ήταν ιδιότυπα ερυθρή, με κρόσσια γιορτινά, αιματηρά, ζείδωρα, ανθρώπινα κι απάνθρωπα. Ενώ οι Έλληνες γιόρταζαν το Πάσχα, στους προσφυγικούς καταυλισμούς της χώρας και κυρίως στις χώρες των προσφύγων η οδύνη πλεόναζε. «La vie en rose», ανάλογα με τα βιώματα και τις ευαισθησίες του καθενός. Οι παπαρούνες του Άδωνη, τα τριαντάφυλλα της Ροδάνθης, οι διάνθοι της Σεμέλης, οι φράουλες, το «κόκκινο άλογο» των ποιητών και του αγίου, τα λάβαρα, τα στεφάνια, η αγία μετάληψη, το κοκκινέλι, τα βαμμένα αυγά, η ανάμνηση των πρώτων λουστρινιών, οι πασχαλίτσες, τα εαρινά ηλιοβασιλέματα, τα βεγγαλικά, τα ιμάτια, ο ερυθρός σταυρός, τα άμφια, η φωτιά και τα σφάγια συνιστούσαν τους πολυσήμαντους ερυθρούς

2. Τ. Πατρίκιος, «Αλληγορία».

συμπρωταγωνιστές στο σύμπαν των ημερών. Οι φλόγες για τον Ιούδα και τον οβελία πυρπολούσαν τη σκέψη με τις αδηφάγες πύρινες γλώσσες στις συριακές «γραμμές πυρός» αλλά και στους άξενους ευρωπαϊκούς καταυλισμούς. Στη θέα των σφαγίων της Βαρβακείου η Ιάνθη αναλογιζόταν τους πολεμόπληκτους, που σφαγιαζόνταν ως αμνοί, στοιβάζονταν στα σκλαβοπάζαρα και αναζητούσαν κοπαδιστά το σωτήριο πέρασμα των συνόρων με μοναδική επίσημα αναγνωρισμένη ιδιότητα την προσφυγική.

Στο έμπα του 2016 οι Σύριοι κυρίως πρόσφυγες συνιστούσαν την πρώτη ύλη των δελτίων ειδήσεων και των εφημερίδων. Σταδιακά στριμώχθηκαν στις ουρές των δελτίων και σε μονόστηλα αν και οι περί αυτών ενέργειες, δεσμεύσεις και διασκέψεις είχαν στο μεταξύ αποδώσει σοδεία τόσο ισχνή όσο και οι εκχειρίδες στην πατρίδα, όπου η γη, κατάσπαρτη πια με οστά, ποτιζόταν με αίμα και λιπαινόταν με σάρκες. Στον Πειραιά —όπου ως εθελόντρια η Ιάνθη κατέστη αυτόπτης και αυτήκοη μάρτυρας— και τους άλλους καταυλισμούς η προσφυγοποίηση συλλήβδην της ανθρωπιάς και της ζωής συνιστούσε επονειδιστή πραγματικότητα, της οποίας η θάλλουσα αλληλεγγύη ψηφίδες μόνο κατόρθωνε να ανατρέψει.

Στηρίζοντας τη Γιασμίν η Ιάνθη ένωθε αφενός αγαλλίαση, αφετέρου απελπισία για τη δυσαναλογία αναγκών και δυνατοτήτων. Πυρφόρα βέλη, οι εξιστορημένες σε άπταιστα αγγλικά εμπειρίες της κοπέλας, που ως το 2014 σπούδαζε Αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο του Χαλεπίου. Εκεί τον Γενάρη του 2013 έζησε τις δύο πολυαιμάκτες εκρήξεις ενώ δεκαπέντε μήνες αργότερα άλλη έκρηξη της στέρησε σπίτι, μητέρα και δύο αδέρφια. Η ίδια πέρασε λάθρα στην Τουρκία μαζί με τον δημοσιογράφο πατέρα, που αντιμέτωπος με την εξάντληση των χρημάτων όρισε ως προτεραιότητα τον διάπλου της Γιασμίν. Μόνη πια στον καταυλισμό η «μονάκριβη» έτρεμε από το κρύο και τον τρόπο του αγνώστου καθώς και των σωματεμπόρων, που όπως και άλλοι επιτήδειοι και κανίβαλοι επιβάρυναν πολλαπλά τη θέση των κατατρεγμένων. Ωστόσο, με το φως της ημέρας αναλάμβανε αυτοβούλως την καλλιέργεια της καμένης

γης: μάθαινε ελληνικά «άνευ διδασκάλου», δίδασκε στα προσφυγόπουλα αγγλικά κι επιβράβευε την πρόοδο ζωγραφίζοντάς τους αστεράκια κι άνθη.

Ως παπαρούνα ή αυγερινό στο φαιό τοπίο, έβλεπε την Γιασμίν η Ιάνθη, που συνάμα αναψηλαφούσε και στάθμιζε τα γεγονότα αφενός υπό το πρίσμα της επιστήμης, αφετέρου μέσα από το κάτοπτρο της οικογενειακής ιστορίας, που τα οδωνύμια του Βύρωνα έστηναν καθημερινά μπροστά της. Στην Κερύνεια η Ισμήνη είχε βρει πατρίδα πιο φιλόξενη από την Αθήνα της πρωτεξადέλφης Ιφιγένειας. Ως το 1930 οι επιστολές της τελευταίας έβριθαν οργής απέναντι σε όσους αποκαλούσαν συλλήβδην τους εκτοπισθέντες «πρόσφυγκες», «τουρκόσπορους», «γιαουρτοβαφτισμένους», «παλιοσαούτηδες», «σκατοουγλούς» και «αγέλη». Οι παλαιοελλαδίτες μεγαλοϊδεάτες είχαν αποδειχθεί ασύγκριτα προσφυγοφοβικοί εκσφενδονίζοντας πρώτο το λίθο. Ειδικά σε κάποιες περιοχές η σφραγίδα του πρόσφυγα έμεινε για πολύ ανεξίτηλη σε όσους είχαν φτάσει απρόσκλητοι, από την Ανατολή, την αστείρευτη τροφό της Δύσης με πρόσφυγες και μετανάστες. Στην Ανατολή οι Δυτικοί έφταναν κυρίως ως φορέας επέμβασης, καθώς τα καύσιμα, τα μέταλλα και οι άνθρωποι της συναποτελούσαν πηγή ζωτικής ενέργειας για τη θρέψη και την κίνηση της Ευρώπης, όπου οι πολιτικοί αποφάσιζαν με γνώμονα το δόγμα «διαίρει και βασίλευε».

«Διαίρει και βασίλευε», ακόμα και στα σπλάχνα των κοινωνιών. Η Γιασμίν περιέγραψε στην καθηγήτρια και την ευρύτερη οικογένεια, την επίσης διαμελισμένη. Κάποιοι φίλοι και συμφοιτητές συναριθμούνταν ήδη στα θύματα, άλλοι επιβίωσαν ακόμα στη Συρία, ορισμένοι είχαν περάσει στην Τουρκία, ευάριθμοι τυχεροί πάλευαν στην Ευρώπη. Το κορίτσι τόνιζε πως οι πλείστοι ήταν θηρευτές της ειρήνης· ωστόσο η στρατολόγηση άλλων, αλλοτινών φίλων, στον ISIS αναδείκνυε βίαια τη ρευστότητα των πραγμάτων και των ανθρώπων.

Από την πλευρά της η Ιάνθη μίλησε για τους ομολόγους των τελευταίων στην Ευρώπη, τους μελανοχίτωνες που είχαν χρηστεί υπερασπιστές της φυλής, των ηθών και του ζωτικού χώρου από πρόσφυγες, μετανάστες και

«μιαρούς ξένους» εν γένει. Η παραβολή των αντιδράσεων πιστοποιούσε, πέρα από την αιώνια ευμεταβλησία των ανθρωπίνων πραγμάτων, τη νομοτελειακή ομοιότητά τους. Αείποτε την ώρα της κρίσης, ορισμένοι όρθωναν με σθένος το ανάστημά τους, συνεισφέροντας ελλόγως κι εμπράκτως στην ανοικοδόμηση, οι πλείστοι αφήνονταν φρόκαλα στον άνεμο και οι χείριστοι μετουσιώνονταν σε δάδες πυρπολώντας όποιον αντιδρούσε και ό,τι διέφερε.

Συνειδητή σκυταλοδρόμος της πρώτης οδού η Ιάνθη οδήγησε, την πρώτη μέρα της άνοιξης, τη Γιασμίν σε γυναικείο ξενώνα και την πληροφόρησε για τη δυνατότητα φοίτησης στο Πανεπιστήμιο. Πρώτη φορά μετά την πυρπόληση του σπιτιού η κοπέλα ένιωσε πως πατούσε σε στέρεο έδαφος, που θα λειτουργούσε ως αφετηρία για νέα πορεία με παραστάτη το ελληνικό φως. Η βιωματική γνώση συνηγορούσε στην παραδοχή πως η γέννηση, η διαμόρφωση, ο δρόμος, το αιμάσσον πάθος και η ανάταση συνιστούν σημεία της προσωπικής και συλλογικής διαδρομής, με απαραίτητα εφόδια τη δίψα για ζωή κι εξύψωση του κόσμου.

67

«Της πατρίδας μου πάλι* ομοιώθηκα
Μες στις πέτρες άνθισα* και μεγάλωσα
Των φονιάδων το αίμα* με φως ξεπληρώνω³,

διάβασε στο κατώφλι του Μάη, το μήνυμα της Ιάνθης. «Καλή Ανάσταση», απάντησε περήφανη για την προϋούσα κατανόηση των ελληνικών. Κατόπιν δεήθηκε και δεσμεύθηκε ενώπιον της αυγής μια μέρα να διδάξει το λόγο της νέας πατρίδας στη γενέτειρα, να καλλιεργήσει ξανά στον κήπο της, στο Χαλέπι, πορφυρά, μωβ και σχεδόν γαλάζια ρόδα.

Σωτηρία Κ. Βασιλείου

3. Οδ.Ελύτης, «Τα Πάθη, ι'».

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

*Απονέμεται στον Δημήτρη Μήλιο***Ένας περίπατος στα στενά της πόλης****ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ**

Ήταν σίγουρος, είχε ξαναπεράσει απ' αυτό το σημείο της πόλης, αλλά κάτι τον εμποδίζει να είναι βέβαιος γι' αυτό. Άκουγε από μακριά πάλι τους ίδιους ήχους, βγαλμένους από την κόλαση. Βομβαρδισμοί, αυτοί ο σύγχρονος τρόπος πολέμου, όπου ο εχθρός δεν φαίνεται πουθενά, αλλά μπορεί να σε σκοτώσει σε μια στιγμή. Ευτυχώς όμως, προς το παρόν οι ήχοι ακούγονταν μακριά, αλλά και πάλι το μυαλό του τριβέλιζε η σκέψη ότι σύντομα θα πέθαινε και αυτός, ακαριαία, χαμένος μαζί με πολλούς άλλους και δεν θα είχε προλάβει να αφήσει το στίγμα του σε αυτή τη γη.

Ο Πέρσι, δεκαεννιά ετών, ήταν ένας νέος που ένιωθε ότι με τη ζωή που είχε κάνει μέχρι τότε δεν είχε προλάβει να νιώσει τι σημαίνει ζωή. Παιδί μεγαλωμένο σε ορφανοτροφείο, με γονείς που υπήρξαν θύματα σε ένα αυτοκινητιστικό δυστύχημα, όταν ήταν πέντε ετών, ζούσε από μέρα σε μέρα σκεπτόμενος πάντα την επιβίωση. Έφυγε από το ορφανοτροφείο σε ηλικία δεκαοκτώ χρονών και μέχρι να ξεκινήσει όλη αυτή η τρέλα των βομβαρδισμών, πίστευε ότι βρίσκοντας μια έντιμη δουλειά, έστω και με λίγα λεφτά και ένα δικό του σπίτι να συντηρεί, σύντομα θα άνοιγε τα φτερά του στην ζωή. Θα μπορούσε να πετάξει, να δημιουργήσει και να κλείσει την πόρτα στη μιζέρια του παρελθόντος μια για πάντα.

Όμως η μοίρα δεν το ήθελε αυτό. Όλα άλλαξαν ξαφνικά. Αν και είχε ακούσει για την τεταμένη κατάσταση του Εμφυλίου, αδυνατούσε να πιστέψει ότι η κατάσταση δεν θα κατευναζόταν μέσω της διπλωματικής οδού. Ποτέ ξανά η κατάσταση δεν είχε ξεφύγει. Η πόλη που έμενε ήταν ουσιαστικά χωρισμένη

στα δυο, ήδη για τουλάχιστον δέκα χρόνια. Η πολιτική κρίση όλα αυτά τα χρόνια είχε οδηγήσει σε απελπισία και δικασμό τους κατοίκους. Εν τέλει δημιουργήθηκαν δυο στρατόπεδα. Τα ιδεολογικά όρια των δυο στρατοπέδων ήταν δυσδιάκριτα και κατά τον Πέρσι, η όλη αντιπαράθεση μεταξύ τους χαζή.

Πίστευε πραγματικά, ότι επ' ουδενί η κατάσταση δεν θα εκτονωνόταν σε τέτοια ακραία μορφή, αλλά έπεσε τραγικά έξω. Η μία πλευρά κατάφερε να κάνει ισχυρό σύμμαχο, μια μεγάλη υπερδύναμη και σε διάστημα τριών μηνών η απόφαση είχε παρθεί. Οι άνθρωποι που στήριζαν την πλευρά που είχε ταχθεί με την υπερδύναμη, είχαν εγκαταλείψει την πόλη σε χρόνο ντε-τε, ενώ οι υπόλοιποι, αντίπαλοι και πιθανώς ουδέτεροι, είχαν εγκλωβιστεί. Πλέον μαζί με τον Πέρσι, υπήρχαν και άλλοι άνθρωποι που δεν είχαν καμία ιδεολογική εμπλοκή σε αυτή την τρέλα, ωστόσο καταδικασμένοι έψαχναν καταφύγιο από τους βομβαρδισμούς.

Κι όμως, παρ' όλη την τρέλα, ο Πέρσι δεν έτρεχε όπως όλοι οι άλλοι γύρω του. Αγαπούσε πολύ αυτή την πόλη. Ήταν η πόλη του. Μέσα στην τρέλα που τον περιέβαλε, το μόνο που έκανε ήταν να περπατάει, σαν απλά να πηγαίνει μια ευχάριστη βόλτα στο παρκάκι της γειτονιάς του. Γνώριζε ότι και να επιβίωνε, θα αναγκαζόταν να γίνει πρόσφυγας στην ίδια του την χώρα. Θα εμφανίζονταν διεθνείς οργανώσεις που θα παρείχαν χώρους ασύλου στους επιζώντες των βομβαρδισμών, αλλά η επικρατούσα δύναμη στην χώρα θα τους έβλεπε ως απομεινάρια μιας ιδεολογίας που ήθελε να εξαλείψει.

Η δημοκρατία είχε χαθεί χρόνια πριν. Η κυριαρχία του ισχυρού ήταν το μόνο που μετρούσε πια. Οι νικητές είχαν σκοπό να εξαλείψουν κάθε ίχνος των ηττημένων. Η ειρωνεία ήταν όμως, ότι αυτός δεν βρισκόταν σε καμία πλευρά από τις δυο, εντούτοις η μοίρα τον ήθελε ηττημένο.

Γι' αυτό συνέχιζε απλά να περπατά, χωρίς καμία έγνοια, γνωρίζοντας πια το αποτέλεσμα. Νικητής ή Ηττημένος, τί σημασία είχε πια; Ήθελε απλά μια τελευταία βόλτα στα στενά της πόλης που αγάπησε.

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

Δεν είχε κουράγιο ούτε να κλείσει την τηλεόραση. Μπορεί τώρα να έπαιζε ένα διαφημιστικό γνωστής μάρκας μπύρας στην οθόνη της, αλλά η Σάρα είχε πάθει τέτοιο σοκ, που δύσκολα θα μπορούσε να επανέλθει σύντομα. Οι ειδήσεις είχαν δείξει πολλές σκηνές ωμής βίας και τρόμου από τους βομβαρδισμούς. Όλα είχαν γίνει σε διάστημα λίγων ωρών. Μπορεί για πολλά χρόνια να μην ζούσε εκεί, αλλά μόλις είδε τις εικόνες έμεινε άναυδη.

Θυμόταν να τριγυρίζει ανέμελα, σε τρυφερή ηλικία, στη γειτονιά της και να παίζει με τα άλλα παιδιά. Θυμόταν πόσο χαρούμενη ήταν κάθε φορά που η μαμά της την πήγαινε στο πάρκο της γειτονιάς. Η γειτονιά της στο παιδικό της μυαλό είχε ένα συγκεκριμένο χρώμα, μπλε, το χρώμα της ξεγνοιασιάς και της ελευθερίας. Όμως, τα χρόνια περνούσαν και το μπλε της γειτονιάς της μετατρέποταν σιγά-σιγά σε γκρι. Έτσι, λίγο πριν ενηλικιωθεί, οι γονείς της πήραν την απόφαση να εγκαταλείψουν, όχι μόνο την πόλη, αλλά και τη χώρα. Τα πράγματα δεν πήγαιναν καλά - της έλεγαν- και έπρεπε να φύγουν. Ήταν μεγάλη πια και το καταλάβαινε αλλά δεν ήθελε να το αποδεχτεί.

Τότε όμως, βλέποντας αυτές τις εικόνες στην τηλεόραση, το ήξερε. Το γκριζο είχε γίνει μαύρο πια. Οι εικόνες που έβλεπε ήταν η κορυφή του παγόβουνου. Ένα δάκρυ άρχισε να κυλάει στο μάγουλο της, χωρίς να το συνειδητοποιεί. Έπρεπε να συγκρατηθεί. Η πόλη αυτή ήταν παρελθόν, προσπαθούσε να πείσει τον εαυτό της. Όταν πρωτόφτασε εδώ, πριν από δέκα χρόνια, μπορεί να την θεωρούσαν μια ξένη και αρχικά, όντως ένιωσε ότι δεν θα ενσωματωνόταν ποτέ στην κοινωνία τους, αλλά να που πια τα είχε καταφέρει.

Πλέον ήταν μια από αυτούς. Εκείνη η πόλη που έβλεπε να διαλύεται από τους βομβαρδισμούς ήταν μια εικόνα του παρελθόντος. Δεν θα έπρεπε να σημαίνει κάτι για αυτήν πλέον. Η ζωή της είχε προχωρήσει. Είχε γνωρίσει τον Άντριαν, έναν ντόπιο και με αυτόν είχε αποκτήσει ένα μικρό αγοράκι στην ηλικία των δύο ετών πλέον. Οι γονείς της είχαν πεθάνει πέντε χρόνια πριν και η οποιαδήποτε σύνδεση με την πόλη που γεννήθηκε δεν υπήρχε πια. Ευτυχώς- σκεφτόταν ένοχα μερικές φορές- γιατί το παιδί της δεν ήθελε για κα-

νένα λόγο να μάθει γι' αυτό της το παρελθόν, γι' αυτή την πόλη. Στα βάθη της ψυχής της ένιωθε μέχρι και ντροπή για την καταγωγή της. Οι κοινωνίες τα τελευταία είκοσι χρόνια μπορεί να ισχυρίζονταν ότι διαχειρίζονται τα θέματα της μετανάστευσης με ενεργή συμπάρασταση και υλικές παροχές, ωστόσο ο πυρήνας των κοινωνιών δεν είχε αλλάξει ουσιαστικά. Ξενοφοβία και προκαταλήψεις επικρατούσαν ακόμη.

Κλειδιά ακούστηκαν στην πόρτα, ο άντρας της είχε γυρίσει σπίτι. Το δάκρυ στο μάγουλο της είχε στεγνώσει και προσπάθησε μεμιάς να διώξει την ανάμνηση της γειτονιάς της από το μυαλό. Ήξερε ότι ο άντρας της ήταν πολύ διακριτικός σε αυτό το θέμα και δεν θα ρωτούσε, παρά μόνο αν αυτή άνοιγε συζήτηση περί αυτού. Το μόνο που ρώτησε εκείνος ήταν τί φαγητό είχε ετοιμάσει. "Σουφλέ" απάντησε εκείνη και άρχισε να στρώνει το τραπέζι για να φάνε, ξεκινώντας παράλληλα συζήτηση για πώς πέρασε στην δουλειά του.

ΠΑΝΩ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΟΛΗ

Δεν είχε ξανανιώσει τόση ηδονή στη ζωή του. Ήξερε ότι δεν ήταν καλός άνθρωπος, αλλά ότι θα ένιωθε τόση ευχαρίστηση βομβαρδίζοντας την πόλη του δεν το περίμενε ποτέ. «Διάολε, καταστρέφω την πόλη μου», σκέφτηκε προς στιγμή αλλά μετά το ξανασκέφτηκε. Έπρεπε να γίνει ώστε να ξεδιαλύνουν τα πράγματα μια και καλή. Η κατάσταση δεν πήγαινε άλλο. Εκείνα τα μιάσματα που κυκλοφορούσαν και διέδιδαν όλα εκείνα τα πολιτικά ψέματα έπρεπε να πάψουν να ζουν. Το ήξερε ότι εκείνη τη στιγμή υπήρχαν και πολλοί ουδέτεροι άνθρωποι εκεί κάτω, ωστόσο αυτοί- το είχε φιλοσοφήσει πλέον- ήταν άξιοι της μοίρας τους, γιατί δεν είχαν τα κότσια να διαλέξουν πλευρά.

Ακουγόταν σκληρός, το ήξερε, ακόμα και προς τον ίδιο τον εαυτό του, αλλά ήταν πεπεισμένος πια. Για να φτιάξεις κάτι καλό, μια ομελέτα όπως έλεγε η φράση, πρέπει να σπάσεις κάποια αυγά, να δημιουργήσεις παράπλευρες απώλειες. Το ίδιο έκανε και αυτός τώρα. Έσπαγε αυγά. Από αύριο μια νέα μέρα θα ξεκινούσε για την πόλη και για όλη τη χώρα. Ο πρόεδρος το είχε

υποσχεθεί. Η υπερδύναμη με την οποία είχε συμμαχήσει το κίνημα τους, τους είχε δώσει όλα αυτά τα πολεμικά αεροσκάφη. Είχε εθελοντικά προθυμοποιηθεί να συμμετάσχει ενεργά στους βομβαρδισμούς. Ήταν πιστός ακόλουθος του κινήματος και των ιδεών που πρέσβευε. Αυτό που συνέβαινε τα τελευταία δέκα χρόνια στην πόλη έπρεπε να τελειώσει.

Ευτυχώς το αντίπαλο, βδελυρό, κατά τον ίδιο, κίνημα είχε περιοριστεί στα πλαίσια της πόλης και όχι της χώρας. Τα πλοκάμια τους είχαν περιοριστεί μόνο εντός της πόλης. Έτσι, η κίνηση των βομβαρδισμών θα τους εξάλειφε μια για πάντα. Όταν ήταν μικρός θυμάται ότι δεν υπήρχαν αυτές οι διαμάχες. Θυμόταν χαρακτηριστικά, πριν δεκαπέντε χρόνια, τριγυρνούσε άφοβα, σε οποιοδήποτε σοκάκι της πόλης. Άφοβα, μόνο αυτός και οι φίλοι του, χωρίς συνοδεία γονέων. Έπαιζαν και δεν συναντούσαν την παραμικρή φρικαλεότητα στους δρόμους. Και ήταν μόλις επτά ετών. Ο κόσμος ήταν πιο απλός και πιο αθώος.

72

Πώς είχαν εμφανιστεί, σαν αρουραίοι από τους υπονόμους, εκείνα τα πολιτικά ανδρείκελα, δεν το είχε συνειδητοποιήσει ακόμα. Όλα άρχισαν να καταρρέουν από τη στιγμή που εκείνο το κίνημα ξεπρόβαλε. Γι' αυτό, όπως το είχε πει ο πρόεδρος πρόσφατα σε ομιλία του, λίγο πριν από την εκκίνηση των βομβαρδισμών, όταν όλα αυτά τελειώσουν η πόλη θα γίνει όπως ήταν τότε, πριν αρχίσει όλη αυτή η τρέλα. Άφοβα ο κόσμος θα κυκλοφορεί στους δρόμους και η αθωότητα και η ανεμελιά θα γυρίσει στα παιδικά πρόσωπα.

Γι' αυτό και αυτός τώρα έριχνε με όλη του την καρδιά βόμβες στα θεμέλια της πόλης. Για να αναγεννηθεί από τις στάχτες της πάλι και για να γίνει σαν εκείνη την πόλη, στην οποία τριγυρνούσε μικρός άφοβος κι ελεύθερος.

Δημήτρης Μήλιος

1^{ος} ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Αρτέμιδα-Ισαβέλλα Μανουσοπούλου

Ρακίμ και Γκασέρ

«Γκασέρ, ξύπνα!»

Μια δίνη από αποχρώσεις του καφέ και του πράσινου, κίτρινα ηλιοτρόπια, το γελαστό πρόσωπο μιας γυναίκας κι ύστερα μέσα απ' την ησυχία, ποδοβολητά, λαχανιασμένες ανάσες, μια κραυγή.

73

Τινάχθηκε πάνω. Μισοζαλισμένος απ' τον ύπνο, αντίκρισε τον Ρακίμ κι έμενε να τον κοιτάμε. Του χαμογέλασα: «Γεια σου, Γκασέρ», του είπα.

Πρώτα είχα ξυπνήσει τον Ρακίμ, αγγίζοντάς τον απαλά στον ώμο. Σηκώθηκε ακαριαία. Μού έκανε χώρο και κάθισα δίπλα του. Σε λίγο φτάνουμε, του είπα. Να ξυπνήσουμε και τον Γκασέρ. Ο Ρακίμ μιλούσε αρκετά καλά αγγλικά, για τα διαδικαστικά μιλούσαμε περισσότερο μαζί. Τους ρώτησα αν μπορούσαν να ξεκουραστούν. Είχε πολύ κόσμος στο κατάστρωμα. Με ρώτησαν το ίδιο. Εγώ είχα αφήσει τα πράγματά μου κοντά σε ένα κάθισμα «αεροπορικού» τύπου και είχα ξαπλώσει εκεί. Έκανε κρύο. Πίσω μου κάθονταν δυο γυναίκες, ενώ ένα κοριτσάκι ξάπλωνε στα πόδια τους, καταγής. Έρχονταν από τη Συρία, το κοριτσάκι ούτε πέντε χρονών. Πρόσφερα στη μια γυναίκα τον υπνόσακό μου. Τον δέχτηκε και το μικρό παιδί έγειρε το πρόσωπό του μέσα στο μαλακό ύφασμα.

Ψευτοκοιμόμουν. Σκεφτόμουν. Από τη μια το φευγικό μου από το νησί, οι δυο μήνες που έζησα εκεί, εικόνες που εντυπώθηκαν βαθιά. Μπήχτηκαν σαν το μαχαίρι στη σάρκα του ζώου. Δεν αρκέστηκε το χέρι στην επιφάνεια. Από την άλλη, το περιφραγμένο λιμάνι της Κω, οι χιλιάδες στοιβαγμένοι άνθρωποι, άλλοι ήσυχοι, αναμένοντας, κι άλλοι λυσσώνοντας να σπάσουν το συρματοπλεγμα, που τους έφραζε όχι το δρόμο, μα τη ψυχή. Μ' αυτά αποκοιμιόμουν. Ξυπνούσα από το φως ή από κάποια ομιλία δίπλα μου. Σε κάνα δώρο θα φτάναμε στον Πειραιά. Ο Γκασέρ και ο Ρακίμ ήθελαν να πάρουν το τρένο για Θεσσαλονίκη και μου είχαν ζητήσει να τους κατατοπίσω, κάπως να το βρουν ευκολότερα. Θα περνούσαν τα σύνορα...

Πρώτη φορά, τους συνάντησα στη Ρόδο, όπου πέρασα το καλοκαίρι μου. Μεσημέρι σε μια μικρή πλατεία κοντά στη θάλασσα, είχα καθίσει να ξεκουραστώ και να φάω κάτι. Αυτοί κοιμόντουσαν στο γρασίδι πιο πίσω. Κάθισα αρκετά. Πού και πού τους παρατηρούσα. Είχαν ξυπνήσει. Πρόσφερα στον ένα, ένα φρούτο, όμως αρνήθηκε. Φαινόταν κουρασμένος, αδιόρατα λυπημένος, δεν είχε όρεξη για κουβέντα. Ήταν ο Γκασέρ. Πριν φύγω, έβγαλα το βιολί και ξεκίνησα να παίζω. Όχι κάτι συγκεκριμένο, μετά οι νότες γίνθηκαν παραδοσιακό γαλλικό τραγούδι, έπειτα ελληνικό...

Φεύγοντας, ο Γκασέρ μου χαμογέλασε. Χαμογέλασα κι εγώ. Όταν πήρα το καράβι για να επιστρέψω στην Αθήνα, από κει που καθόμουν είδα κάποια στιγμή τον φίλο του από μακριά. Με είδε μάλλον κι αυτός, γιατί μετά από λίγο ήρθε κοντά μου ο Γκασέρ! Με θυμόταν κι εμένα και τη μουσική. Μιλούσε λίγα αγγλικά και ελάχιστα ελληνικά. Κουβεντιάσαμε αρκετά. Ήταν από μια πόλη του Πακιστάν. Όλο αγόρια ήταν στην οικογένεια, θα 'θελε πολύ να έχει μια αδελφή. Εγώ ήμουν λίγο επιφυλακτική, όμως τον άκουγα με προσοχή. Μετά από λίγο έφυγε. Είχαμε δρόμο μπροστά μας, θα ξαναβρισκόμασταν.

Ζήτησα από τον Ρακίμ να μου δώσει ένα χαρτί, να σημειώσω το όνομα του σταθμού, όπου έπρεπε να πάνε. Με μια ετοιμότητα έβγαλε από την τσέπη την ταυτότητά του και ένα διπλωμένο έγγραφο και τα άφησε μπροστά μου στο τραπέζι. Τα έχασα. Τον ακούμπησα στον ώμο, λέγοντας απαλά ότι ήθελα

απλώς ένα κομμάτι χαρτί, να γράψω. Σημείωσα το όνομα του σταθμού, στα αγγλικά και στα ελληνικά. Συμφωνήσαμε να βρεθούμε μπροστά από τη ρε-σειψιόν του караβιού και έφυγα να πάω στα πράγματά μου.

Η γυναίκα μου επέστρεψε τον υπνόσακο διπλωμένο και τυλιγμένο στη θήκη του. Σάστισα, της είπα να τον κρατήσει, ότι ίσως τον χρειαστούν, μου χαμογέλασε και με διαβεβαίωσε ότι θα είναι εντάξει. Τον άφησα κοντά στα υπόλοιπα πράγματα, πήγα τουαλέτα. Υπήρχε μια κινητικότητα εκεί, γυναίκες έπλεναν και φρόντιζαν τα πρόσωπά τους, βοηθούσαν τα μικρά κορίτσια να πλυθούν κι αυτά. Ξέπλυνα κι εγώ τον λιγοστό ύπνο από πάνω μου και γύρισα στη θέση μου. Βρέθηκα να κατευθύνομαι προς το σημείο συνάντησης. Δεν θυμάμαι ποιος απ' όλους μας έφτασε πρώτος.

Πάντως, μόλις ειδωθήκαμε μέσα στο πλήθος, χαμογελάσαμε και οι τρεις αυθόρμητα και ένιωσα μια ανακούφιση. Βρεθήκαμε κοντά. Σε λίγο θα μας επέτρεπαν να πάμε προς την έξοδο. Είχαμε σκαλιά να κατέβουμε κι εγώ δυο σάκους, κι ένα βιολί. Ο Ρακίμ προσφέρθηκε να με βοηθήσει, επέμενε και του έδωσα το ελαφρύτερο· τη θήκη με το βιολί. Αυτός δεν είχε, παρά ένα σακίδιο στην πλάτη. Προσπαθούσαμε να μείνουμε κοντά, είχαμε κι οι τρεις το νου μας, ο ένας ότι έρχεται ο άλλος. Φτάσαμε από τους πρώτους στην πόρτα του караβιού και περιμέναμε.

Όλο και πλησιάζαμε στο λιμάνι. Το καταλαβαίναμε. Οι λέξεις τώρα ήταν λιγοστές, σχεδόν ανύπαρκτες. Ξημέρωνε. Τα χρώματα του ουρανού έμπαιναν από την μπουκαπόρτα, καθώς η πρωινή υγρασία του λιμανιού κουκούλωνε την περιοχή. Ακουγόταν ο βόμβος της μηχανής του πλοίου. Η πόρτα άρχισε σιγά-σιγά να ανοίγει. Το βλέμμα του Ρακίμ προσπέρασε τη συμπαγή πόρτα, ήθελε να δει από πίσω, ασυγκράτητο αγωνιούσε να ελευθερωθεί.

Στην έξοδο, ένα λεωφορείο της γραμμής περίμενε μπροστά. Εκτελούσε δρομολόγιο μέχρι το σταθμό του ηλεκτρικού. Μπήκαμε στο λεωφορείο. Ήταν φίσκα. Ένα μικρό παιδί το μπάσανε από το παράθυρο. Βρέθηκε στα απλωμένα χέρια της μάνας του. Εμείς μπήκαμε από την μπροστινή πόρτα, ίσα που

χωρέσαμε. Κόσμος απ' έξω πάσχιζε να μπει· «τόσο περπατήσανε για να 'ρθουν μέχρι εδώ, να πάνε με τα πόδια, δεν θα τους πέσει ο κώλος». Κοίταξα τον οδηγό. Μιλούσε ελληνικά. Έστρεψα το βλέμμα και την προσοχή μου στους δυο φίλους μου. Δεν φάνηκε να έχουν ακούσει ή καταλάβει κάτι, χά-ρηκα, εκείνων η σκέψη έτρεχε αλλού.

Βγήκαμε από το λεωφορείο και πήγαμε στο σταθμό. Εκεί ο Ρακίμ πήρε τηλέφωνο κάποιο γνωστό του που έμενε στην Αθήνα. Περίμενα. Θα συναντούσαν αυτόν τον γνωστό τους κάπου ή θα πήγαιναν απευθείας στο τρένο τελικά; Δεν θυμάμαι. Έγραψα στον Ρακίμ το μέιλ μου, στο ίδιο μικρό χαρτάκι, όπου πριν κάποιες ώρες είχα σημειώσει το όνομα του σταθμού. Ήθελα πολύ να έχω νέα τους, ένα μικρό μήνυμα, κάποια στιγμή, ότι φτάσανε καλά στον προορισμό τους. Θα μου γράφανε. Κοίταξα το γεμάτο προσμονή βλέμμα του Ρακίμ, το ζεστό βλέμμα του Γκασέρ. Ήρθε η ώρα να χαιρετηθούμε. Ξέραμε ότι δύσκολα θα βλέπαμε ο ένας τον άλλο ξανά. Ευχήθηκα με όλη μου την ψυχή να έχουν καλή τύχη. Με ευχαρίστησαν και χαιρετηθήκαμε. Αυτοί έμειναν μέσα στο σταθμό, εγώ βγήκα.

Περπάτησα για λίγο στο υγρό πρωινό. Ένιωθα μια έντονη αίσθηση αλλη-λεγγύης προς τους ανθρώπους. Ακόμα περπατώ. Αναρωτιέμαι καμιά φορά πού να βρίσκονται τώρα ο Γκασέρ και ο Ρακίμ. Δεν έχω λάβει κάποιο μήνυμά τους, οι σκέψεις είναι πολλές... Έχει ζέστη. Ο ήλιος με δυσκολεύει να δω κι έτσι στρέφω το βλέμμα αλλού. Κοιτώ τα πεσμένα φύλλα. Ένα αεράκι τα κάνει να χορεύουν, γύρω από τον κορμό ενός δέντρου. Ήχος που σε ξεκουράζει. Πάνω, στα κλαδιά, βλαστήρια ξεπετάγονται.

2ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Μαρία Ψυρούκη

Μια αγκαλιά για τους πρόσφυγες

Άνοιξη στο νησί! Η φύση ξαναγεννημένη μετά τη σκοτεινιά του Χειμώνα, άπλωνε σιγά σιγά το λουλουδένιο της χαλί και ο ήλιος έφερνε τη λάμψη και τη ζεστασιά της ζωής πάνω από τα μικρά σπιτάκια του χωριού, αγκαλιάζοντας την αιολική γη. Η θάλασσα γαληνεμένη ξεκουραζόταν από τις φουρτούνες και τις άγριες ανεμοθύελλες, τις βροχές και τα μαύρα σύννεφα που της έκρυβαν το φεγγάρι. Το αεράκι ζεστό και γεμάτο ευωδίες περιπλανιόταν στα καλυτερίμια του χωριού. Τόση ομορφιά και τόση ερημιά συνάμα!

77

Τα σπίτια όλα κλειστά και εγκαταλελειμμένα. Χωρίς ανθρώπους, χωρίς ζωή. Λιγοστοί οι κάτοικοι, οι περισσότεροι ηλικιωμένοι παππούδες, που επέμεναν να μένουν ακόμη στο χωριό προσπαθώντας να το κρατήσουν ζωντανό, μαζί με τις αναμνήσεις που τους άφησαν οι πρόγονοί τους.

Ήξεραν ότι σε λίγα χρόνια το χωριό θα πέθαινε. Τα κτήματά του ακαλλιέργητα, οι κήποι του ξεροί και δεν ακούγονταν από πουθενά φωνές παιδιών να παίζουν και να τρέχουν ανέμελα στους δρόμους. Οι νέοι είχαν όλοι φύγει. Πού να χωρέσουν τα όνειρά τους σ' αυτόν τον μικρό τόπο...! Σκορπίστηκαν εδώ κι εκεί αφήνοντας πίσω τους μοναξιά κι εγκατάλειψη.

Ο κυρ Αντρέας καθόταν μονάχος του στο μικρό καφεενάκι, αγναντεύοντας τη θάλασσα. Στα μάτια του μπορούσες να διακρίνεις μια παράξενη θλίψη κι ένα παράπονο. Τα χείλη του σφιγμένα και το πρόσωπό του χαραγμένο από τα σημάδια του χρόνου. Είχε ζήσει όλη τη ζωή του εκεί. Τώρα είχε μείνει μόνος του με τη γυναίκα του, να παλεύει να κρατήσει ζωντανό εκείνο τον έρημο

τόπο. Σηκώθηκε αργά από την καρέκλα του αποκαμωμένος και με το κεφάλι του σκυφτό. Ψιθύρισε μια καληνύχτα και πήρε το δρόμο για το σπίτι του.

Εκεί τον περίμενε η γυναίκα του, κάθισαν και οι δυο στο τραπέζι κι έφαγαν αμίλητοι και σκυθρωποί. Η γυναίκα του άναψε την τηλεόραση λες και ήθελε να σπάσει την παγερή αυτή μονοτονία. Ο κυρ Αντρέας παρακολούθησε λίγο και μετά με βαριεστημένο ύφος της είπε να την κλείσει. Δεν του άρεσε κανένα απ' τα μοντέρνα επιτεύγματα της τεχνολογίας. Εκείνος ήθελε να κάνει μεγάλους περιπάτους δίπλα στη θάλασσα, να μυρίζει τη μυρωδιά της, να αφουγκράζεται το μουρμουρητό του κύματος και να ταξιδεύει με το νου του αναπολώντας το παρελθόν, όταν ήταν νέος... Να νιώθει το δροσερό αεράκι να του χαϊδεύει το πρόσωπο και να του φέρνει στο νου τόσες εικόνες.

«Δεν έχεις τα κέφια σου πάλι απόψε», του ψιθύρισε η γυναίκα του σιγανά.

«Πώς να τα έχω όταν βλέπω το χωριό μου να αργοπεθαίνει...».

«Ε, τί να γίνει, έτσι είναι οι νέοι. Φεύγουν να βρουν την τύχη τους αλλού», απάντησε η γυναίκα του.

«Σάμπως κι εμείς δεν ήμασταν νέοι; Κι όμως μείναμε εδώ, δουλέψαμε, προσπαθήσαμε κι αγωνιστήκαμε... Δεν εγκαταλείψαμε τον τόπο μας».

«Τώρα έχουν αλλάξει τα πράγματα, παρ' το απόφαση και μη στεναχωριέσαι».

«Πώς γίναμε έτσι μωρέ γυναίκα; Πώς ερήμωσε έτσι αυτός ο τόπος;»

Το διάλογό τους διέκοψαν οι δυνατές φωνές του γείτονά τους, που ήταν και ο πιο νέος στο χωριό: «Άνθρωποι στη θάλασσα... κυρ Αντρέα τρέχα... κινδυνεύουν... πρέπει να τους βοηθήσουμε».

Ο κυρ Αντρέας πετάχτηκε στην πόρτα κι ακολούθησε τον γείτονά του τρέχοντας. Φτάσανε λαχανιασμένοι στα βράχια, εκεί είχαν φτάσει και μερικοί άλλοι κάτοικοι, όλοι παλιοί ψαράδες. Κοίταζαν με αγωνία τη θάλασσα και τα ανθρώπινα σώματα, που ερχόταν ολοένα και πιο κοντά τους. Ο κυρ Αντρέας

δε δίστασε. Παρόλη την ηλικία του έπεσε στη θάλασσα και προσπάθησε να τραβήξει όσους ανθρώπους μπορούσε. Τον ακολούθησαν κι άλλοι. Σε λίγα λεπτά η ακρογιαλιά γέμισε ανθρώπους. Όλοι τους νέοι, τρομαγμένοι και αποκαμωμένοι τους κρατούσαν σφιχτά τα χέρια, ευχαριστώντας τους που τους έσωσαν. Τα μάτια τους έσταζαν πόνο και η καρδιά τους έτρεμε σαν φύλλο που το χτυπάει αλύπητα ο άνεμος. Ακούμπησαν τα όνειρά τους και τη ζωή τους τώρα στα βράχια αυτού του τόπου.

Είχαν γλυτώσει από τη φωτιά και τη μανία του πολέμου. Τα σπίτια τους κάηκαν, οι περιουσίες τους καταστράφηκαν, οι οικογένειές τους ξεριζώθηκαν. Ο πόλεμος είχε πέσει σαν κεραυνός στη ζωή τους καταστρέφοντας τα πάντα. Κι αυτοί ρισκάροντας τη ζωή τους ξεκίνησαν με βάρκες, κουβαλώντας στην πλάτη μόνο τα όνειρά τους και την ελπίδα τους. Το μέλλον ήταν αβέβαιο κι άγνωστο, μα ήταν η μόνη τους επιλογή. Πώς μπορούσαν να ζήσουν μέσα στο θάνατο και την καταστροφή; Τι μέλλον θα είχαν τα παιδιά τους;

Ο κυρ Αντρέας με μάτια που λαμποκοπούσαν παρότρυνε τους συγχωριανούς του:

«Εμπρός παιδιά, ας πάρει ο καθένας όσα άτομα μπορεί στο σπίτι του, χρειάζονται ζεστασιά και θαλπωρή τώρα».

Όλοι ανταποκρίθηκαν χωρίς αντίρρηση κι αγκαλιάζοντας τους ανθρώπους με κουβέρτες που είχαν φέρει τους πήραν στα σπίτια τους. Πώς μπορούσαν άλλωστε να μη δώσουν βοήθεια σ' αυτούς τους ανθρώπους, τους χτυπημένους από τον πόνο και την απογοήτευση; Οι πρόγονοί τους είχαν προσφέρει απλόχερα την ελπίδα πριν πολλά χρόνια... Αυτό το νησί ήξερε τί θα πει προσφυγιά...

Η φωτιά λαμποκοπούσε στο σπίτι και έλουζε με την λάμψη της όλο το χώρο. Δύο παιδιά μαζί με τον πατέρα και τη μητέρα τους, είχε πάρει μαζί του ο κυρ Αντρέας. Κάθονταν κουρνιασμένοι δίπλα στη φωτιά κρατώντας στα χέρια τους το ζεστό τσάι που τους είχε φτιάξει η γυναίκα του. Κοίταζαν στα μάτια τον κυρ Αντρέα κι εκείνος καθόταν δίπλα τους, έτοιμος να τους προ-

σφέρει ό,τι του ζητήσουν. Μπορεί να μη μιλούσαν την ίδια γλώσσα, μα ο ένας καταλάβαινε τί ήθελε να πει ο άλλος. Ήταν η γλώσσα της αγάπης και του σεβασμού. Αυτή τη γλώσσα την ήξεραν πολύ καλά οι κάτοικοι του νησιού...

Φωνές και γέλια παιδιών ακούστηκαν ξανά στα ηλιόλουστα καλντερίμια. Οι κήποι των σπιτιών γέμισαν ξανά λουλούδια και τα κτήματα άρχισαν να καλλιεργούνται και πάλι. Το χωριό είχε ξαναβρεί τον παλμό της ζωής. Οι πρόσφυγες έμειναν εκεί και μέσα από τον πόνο και τη θλίψη έφεραν τη χαρά και την αναγέννηση στον τόπο. Στα σπίτια άναψαν ξανά τα φώτα και η ελπίδα γεννήθηκε ξανά. Οι πρόσφυγες είχαν διώξει από την καρδιά τους την καταιχνιά και την μαυρίλα του πολέμου βρίσκοντας καταφύγιο σ' αυτόν τον ευλογημένο τόπο, που τόση αγάπη και θαλπωρή τους έδωσε. Μα κι αυτοί του έδωσαν ό,τι καλύτερο είχαν στις καρδιές τους. Τον αγάπησαν και δούλεψαν γι' αυτόν, σαν να ήταν ο δικός τους, νιώθοντας ευγνωμοσύνη που τους είχε αγκαλιάσει με τόση στοργή.

80

Η θάλασσα ήρεμη και γαλήνια αγκάλιαζε τα πεύκα και τα λιόδεντρα που έφταναν σχεδόν μέχρι την ακρογιαλιά. Η άνοιξη είχε έρθει ξανά στο νησί. Ο κυρ Αντρέας καθισμένος σε ένα μικρό βραχάκι κοίταζε πέρα τον ορίζοντα. Τα μάτια του είχαν μια παράξενη λάμψη και στα χείλη του διαγραφόταν ένα αχνό χαμόγελο αισιοδοξίας. Ήταν ευχαριστημένος. Οι άνθρωποι αυτοί, οι πονεμένοι και δυστυχισμένοι, είχαν φέρει ξανά τη ζωή στο χωριό. Κι αναρωτιόταν πώς είχαν το κουράγιο και τη δύναμη μετά απ' όλα όσα πέρασαν μέσα στη φωτιά του πολέμου να δημιουργήσουν και να δώσουν ζωή μέσα από τον θάνατο. Αυτή η άνοιξη του φαινόταν τόσο διαφορετική σα να ήταν η ωραιότερη της ζωής του...

Μαρία Ψυρούκη

3ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον *Ηλία Καράμπελα*

Ματωμένη Δημοκρατία

Καρδιά, πνεύμονες, ήπαρ, νεφρά, πάγκρεας, κερατοειδής χιτώνας των οφθαλμών, μοσχεύματα για τη σωτηρία του πολυτιμότερου αγαθού, της ζωής. Τεκμαιρόμενη δωρεά σώματος σε μία χώρα βαθιά δημοκρατική, υπόδειγμα ευνομούμενης πολιτείας και καταφύγιο κατατρεγμένων και αδικημένων ανθρώπων. Αρχικά η εφαρμογή του συγκεκριμένου νόμου είχε δεχτεί έντονες κριτικές, με κύριο επιχείρημα την υπονόμηση της ελεύθερης βούλησης, μα τελικά επικράτησε η ανάγκη της Δημόσιας Υγείας και του κοινού συμφέροντος. Άλλωστε, δεν αποτελεί ευκαιρία –πέρα από δικαίωμα– η δωρεά οργάνων και ζωής στο κοινωνικό σύνολο; Πόσο μάλλον σε μία πολιτισμένη και ανθρωπιστική κοινωνία που διευρύνεται συνεχώς υποδεχόμενη όλους όσοι επιθυμούν να ενταχθούν σε αυτήν!

«Καλώς ήρθες στην Περσεφόνη»

Για έναν νέο αυτής της κοινωνίας, το δικαίωμα στη Δημόσια Εκπαίδευση ήταν το ίδιο σεβαστό και ζωτικό με το αντίστοιχο στη Δημόσια Υγεία. Ο Ερμής, φοιτητής ιατρικής στο εικοστό τέταρτο έτος της ηλικίας του, εκτιμούσε όχι μόνο τα δικαιώματά του, αλλά και τις υποχρεώσεις του. Αισθανόταν υπεύθυνος για το χώρο που καταλάμβανε στη φιλική προς το περιβάλλον πόλη του, για το μέρος του κρατικού προϋπολογισμού που προοριζόταν για τις σπουδές του, μα κυρίως για τον κοινωνικό του περίγυρο και γενικότερα κάθε άνθρωπο που μπορούσε να βοηθήσει.

Μέρος αυτής της πηγαίας κοινωνικής του συνείδησης αποτελούσε και η αναζήτηση της αλήθειας. Όσο ωρίμαζε και αποκρυστάλλωνε την προσωπικότητά του, τόσο περισσότερο αυξάνονταν οι επιφυλάξεις του και οι ανησυχίες του για τη φαινομενικά ιδανική Πολιτεία. Άραγε ήταν πρακτικά εφικτό για μία οικονομία να βρίσκεται συνεχώς σε άνθιση; Ήταν ποτέ δυνατόν τα ποσοστά της ανεργίας

και της εγκληματικότητας να είναι σταθερά σχεδόν μηδενικά; Με αυτά τα δεδομένα, δεν υπήρχε λόγος να απορεί κανείς που η Πολιτεία αποτελούσε τον πρώτο προορισμό των προσφύγων κάθε χρονικής εποχής.

Παρόλα αυτά, ο Ερμής δεν είχε γνωρίσει κανέναν πρόσφυγα στα είκοσι τέσσερα χρόνια της ζωής του, και αυτό ενέτεινε τις υποψίες του και τις θεωρίες συνωμοσίας στο μυαλό του.

Ζούσαν σε διαφορετικές πόλεις; Εντάσσονταν τόσο ομαλά στο κοινωνικό σύνολο που δεν αντιλαμβανόταν τη διαφορετικότητά τους; Μα πώς είναι δυνατόν να μην την αντιληφθεί; Άλλωστε, η Πολιτεία αποδεχόταν και ενθάρρυνε τη διαφορετικότητα και τον αλληλοσεβασμό. Η απάντηση των φίλων και της οικογένειάς του στις ανησυχίες του, ήταν πάντα η ίδια: «Ακόμα και τα πιο ακραία και εχθρικά διακείμενα στην Πολιτεία Μέσα Ενημέρωσης δεν προβάλλουν τέτοιες απόψεις».

82

Η Πολιτεία υποστήριζε ένθερμα την πολυφωνία, την ελευθερία του λόγου και την ελευθεροτυπία. Υπήρχε άραγε περίπτωση να πρόκειται για πέπλο συγκάλυψης και πλύσης εγκεφάλων; Ή όντως δημιουργούσε φαντάσματα στην υπερβολική του θέρμη να φανεί χρήσιμος; Όπως και να είχε, υπήρχαν και πιο αποδοτικοί τρόποι για να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην κοινωνία. Θα εργαζόταν εθελοντικά στα κέντρα υποδοχής των προσφύγων ως φοιτητής ιατρικής. Έτσι, θα βοηθούσε τους συνανθρώπους του και ταυτόχρονα, ίσως παρατηρούσε κάποια ύποπτη κίνηση που θα επιβεβαίωνε ή έστω θα ενίσχυε τις υποψίες του.

«Νομίζεις πως είσαι ο πρώτος που διερωτάται για αυτά που η πλειοψηφία επιλέγει να αγνοήσει; Όμως όπως όλοι αδιαφορούν για τα κακώς κείμενα, έτσι θα αδιαφορήσουν και για την απουσία σου».

Στις διακοπές του λοιπόν, ταξίδεψε στα βόρεια σύνορα της Πολιτείας, εκεί όπου χιλιάδες παιδιά και ενήλικες υπέφεραν από λοιμώξεις, υπερκόπωση, αφυδάτωση και ψυχολογική εξάντληση. Από τη μία συνέπασχε, από την άλλη αντλούσε κουράγιο από την ανάρρωσή τους, κουράγιο που μετέδιδε στους νεοφερμένους ασθενείς. Όχι μόνο δε διαπίστωσε κάποια παρατυπία στις διαδικασίες που ακολουθούνταν από τον κρατικό μηχανισμό και

τις φιланθρωπικές οργανώσεις, μα συγκινήθηκε από τη μαζική ανταπόκριση των συμπολιτών του στις ανάγκες των συνανθρώπων τους. Γνώρισε συμφοιτητές του από όλη τη χώρα, γιατρούς που εξασκούσαν την ειδικότητά τους, νοσηλευτές και τραυματιοφορείς, εθελοντές από κάθε επαγγελματικό χώρο και κυρίως, γνώρισε ανθρώπους εντελώς διαφορετικούς, όμως συνάμα τόσο ίδιους στις ανάγκες, τις ανησυχίες και τα όνειρά τους.

Μία εβδομάδα δεν ήταν αρκετή, αλλά σύντομα θα αναγκαζόταν να επιστρέψει στην πρωτεύουσα την Αρετή. Μόνο το τελευταίο απόγευμα της παραμονής του στο κέντρο υποδοχής, συνέβη αυτό που παραλίγο να διέφευγε της προσοχής του, αυτό που θα έκρινε το μέλλον του. Μέχρι τότε δεν είχε ανακαλύψει πού κατέληγαν οι πρόσφυγες που καταγράφονταν στους καταλόγους και κρίνονταν υγιείς κι αυτό γιατί ακολουθούσε πιστά τους κανόνες, όπως είχε μάθει να πράττει σε όλη του τη ζωή. Όσπου αναγκάστηκε να παραβιάσει έναν από αυτούς, στην προσπάθειά του να βρει το μικρό του ασθενή. Απομακρύνθηκε από το χώρο εξέτασης, συμμετέχοντας αναγκαστικά στο παιχνίδι του προσφυγόπουλου.

Έχασε το παιχνίδι, καθώς και τη γη κάτω από τα πόδια του. Το παιδί ήταν άφαντο, αντίθετα με τους υπόλοιπους πρόσφυγες, οι οποίοι βρίσκονταν στοιβαγμένοι σε ένα παλιό φορτηγό. Έδρασε ενστικτωδώς, ξεχνώντας τις συνειδησιακές του αναστολές και πήδηξε μέσα στο φορτηγό τη στιγμή που αυτό ξεκινούσε την πορεία του προς το άγνωστο. Κανείς δεν του έδωσε σημασία, κανείς δε γύρισε καν να τον κοιτάξει. Φαίνονταν όλοι χαμένοι στις σκέψεις τους, σκέψεις που δεν τολμούσε να φανταστεί, πόσο μάλλον να μοιραστεί! Ήταν πρόθυμος, βέβαια, να μοιραστεί τη μοίρα που τους περίμενε. Και κυρίως ήταν πεπεισμένος πως θα ανακάλυπτε την αλήθεια και θα τους βοηθούσε.

«Νόμισες πως μόνος σου θα έκανες τη διαφορά; Λυπάμαι που ένας νέος σαν εμένα βρίσκεται εδώ, ωστόσο οι εντολές μου είναι σαφείς».

Αλλά πώς να τους σώσει από μία τέτοια κόλαση; Διότι μόνο με κόλαση μπορούσε να παρομοιαστεί το τοπίο που αντίκρισε. Είχε νυχτώσει, οπότε η οπτική του αντίληψη βασιζόταν στο τεχνητό φως των προβολέων. Άραγε το φως της ημέρας θα αποκάλυπτε περισσότερες θηριωδίες; Άνθρωποι καθεκτικοί, γεμάτοι αιματώματα και εκδορές, άνθρωποι σκυφτοί και σκυθρωποί,

υποδουλωμένοι, εξαθλιωμένοι. Άνθρωποι με πρόσωπα αλλοιωμένα από τα βασανιστήρια, σαν το επιθήλιο του οισοφαγικού βλεννογόνου που υφίσταται τις επιπτώσεις της γαστροοισοφαγικής παλινδρόμησης. Άνθρωποι. Τους υπολόγιζε κανείς ως τέτοιους;

Και οι πρωινές ηλιαχτίδες όντως αποκάλυψαν το ευρύτερο φάσμα τούτου του εγκλήματος. Αμέτρητα ορυχεία, στα οποία εργάζονταν έφηβοι και παραδόξως μικρόσωμοι ενήλικες. Μα το παράδοξο έπαψε να είναι παράδοξο, αφού άρθηκε το μυστήριο που το κάλυπτε. Εκτός από τις εισόδους των ορυχείων, εντόπισε δεκάδες κλουβιά, στα οποία βρίσκονταν εγκλωβισμένα μικρά παιδιά. Η αυθόρμητη σκέψη που ξεπήδησε από τα πιο σκοτεινά βάθη του μυαλού του τον συγκλόνισε, προκαλώντας αλυσιδωτές χημικές αντιδράσεις στον οργανισμό του, αντιδράσεις με ένα κοινό αποτέλεσμα, τη βία. Αισθάνθηκε την ανάγκη να υποκύψει σε αυτήν και να τη διοχετεύσει με κάθε τρόπο εναντίον των υπεύθυνων αυτής της κατάφορης καταπάτησης, κάθε ανθρώπινου δικαιώματος και αξιοπρέπειας.

84

Συγκρατήθηκε. Η διαπαιδαγώγησή του δεν του επέτρεψε να προβεί στην εύκολη, μα ταυτόχρονα καταδικαστική για τον ίδιο πράξη. Παραμένοντας κρυμμένος κατέγραψε με το κινητό του τις σκηνές που προς στιγμήν φοβήθηκε πως δε θα καταγράφονταν εξαιτίας της αποτρόπαιης φύσης τους. Όπως και να είχε, μόνο ένας αυτόπτης μάρτυρας θα μπορούσε να πιστέψει όλα όσα εκτυλίσσονταν γύρω του.

«Περίμενες να τους αφυπνίσεις, να τους κινητοποιήσεις. Διαπίστωσες, βέβαια, πως τα μέσα ενημέρωσης συνιστούν αναπόσπαστο μέρος της διαπλοκής. Όλο αυτό το οικοδόμημα δε θα μπορούσε να διατηρηθεί για τόσες δεκαετίες χωρίς τη συμβολή τους». Ο στρατιωτικός του θεωρητικά ανύπαρκτου στρατού της Πολιτείας συνέχιζε να τον περιπαίζει στο θάλαμο αναμονής της Περσεφόνης. Ο Ερμής είχε βρεθεί εκεί μέσω τυπικών διαδικασιών, χωρίς να προηγηθεί δίκη, χωρίς να γίνουν σεβαστά τα δικαιώματά του. Παρέμενε φιμωμένος περιμένοντας την καταδίκη του, η οποία ήταν προϊόν μιας απολυταρχικής ολιγαρχίας. Καμία δημοκρατία για τους ανίσχυρους, καμία δημοκρατία για όσους προσπαθούσαν να τους υπερασπιστούν.

«Πάντως είσαι άξιος συγχαρητηρίων μικρέ. Εισέβαλες στην κόλαση, πέ-
ρασες απαρατήρητος και διέφυγες αλώβητος. Οποιοσδήποτε άλλος στη
θέση σου θα εκτιμούσε την τύχη του και θα σιωπούσε. Προφανώς δεν άν-
τεξες στη σκέψη πως μικρά παιδιά βασανίζονται με αυτόν τον τρόπο, πως
η ίδια τους η σωματική ανάπτυξη καταστέλλεται για τις ανάγκες της δουλειάς
τους. Αλλά τι περίμενες; Νομίζεις πως υπάρχει άλλη χώρα σαν τη δική μας,
που να προσφέρει τόσα προνόμια στους πολίτες της; Νομίζεις πως μπορεί
να δημιουργηθεί μία οικονομία τόσο ισχυρή, χωρίς να αδικήσει, χωρίς να
βασανίσει και χωρίς να αποστραγγίζει ανθρώπινο αίμα; Παντού στον κόσμο
υφίστανται κοινωνικές ανισότητες, απλά εμείς επιλέξαμε να εθελουφλούμε
σε μεγαλύτερο βαθμό. Αυτό έπρεπε να κάνεις κι εσύ».

Μπορεί το στόμα του να ήταν φимωμένο, όμως η σκέψη του θα παρέμενε
ελεύθερη μέχρι την τελευταία στιγμή, δηλαδή μέχρι να υποκύψει στη δράση
της γενικής αναισθησίας. Αισθανόταν οργή, αποστροφή για την κοινωνία
του, φόβο για τον επερχόμενο θάνατό του. Πάνω απ' όλα ωστόσο, αισθα-
νόταν περήφανος και πιστός στις αξίες και τα ιδανικά του. Ανάμεσα στην
πολυτελή ζωή εις βάρος όλων αυτών των προσφύγων – όχι, όλων αυτών
των ανθρώπων – και έναν έντιμο θάνατο, σίγουρα προτιμούσε το θάνατο.

Έτσι, λοιπόν, γενική αναισθησία. Καρδιά, πνεύμονες, ήπαρ, νεφρά, πάγ-
κρεας, κερατοειδής χιτώνας των οφθαλμών, μοσχεύματα για τη σωτηρία του
πολυτιμότερου αγαθού, της ζωής. Σωτηρία, μόνο για εκείνους που διέθεταν
την οικονομική άνεση για να τη χρηματοδοτήσουν. Η τελευταία του σκέψη
τον συνόδευσε στα τελευταία του όνειρα. «Ελπίζω κάποιο από τα όργανά
μου να σώσει τη ζωή ενός ανθρώπου που θα ολοκληρώσει αυτό που ξεκί-
νησα. Ξέρω πως θα είναι η καρδιά μου. Φίλη μου, φίλε μου, όποιος και αν
είσαι, όποια και αν είσαι, αξιοποίησε και σεβάσου τη ζωή, λάβε και μετάδωσε
το μήνυμά μου. Ελευθερία, ισότητα, δικαιοσύνη. Ανθρωπιά».

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Δήμητρα Κ. Μαρινάκου

Βουτιά στο κενό

Σαλπάρω;

Με τέσσερα κουπιά, μαύρα δίχτυα κι άγκυρα τη στερνή μου γνώση.

Τα παιδιά

καρβόπανα δεμένα με την κυανή κλωστή που αγόρασα στην Προύσα
δεκατριών χρόνων.

Πώς θα ανατέλλει ο ήλιος, άραγε, στους νέους τόπους...

Τι θόρυβο θα έχει το ξύπνημά μου, μα ποια κρυφή πνοή θα 'ρθει
να μ' αποχαιρετήσει, όταν τον κόσμο τούτο θα 'χω λησμονήσει.

Πες!

Τα πουλιά καθοδηγούν τον καπετάνιο...

Μες στο σκοτάδι αχτίδα φωτός διασχίζει τον αιθέρα.

Τα μάτια στην όψη δακρύζουν και μια φωνή σαν
στην τελευταία της παράσταση στριγκλίζει.

Φιγούρες με στόμφο καθρεφτίζονται στον τοίχο σα μαριονέτες,
παίζουν σε παράσταση δίχως ήχο.

Τρομάζει η ψυχή μου...

Τρέχω να φύγω κι ένας αδιάκοπος παλμός μου πνίγει το στήθος.

Στο βάθος σκνά προβάλλει ματιά και κάθε μου αίσθηση
εξασθενεί σιγά, σιγά.

Τα βλέφαρα κλείνουν, η ανάσα σιωπά κι αφήνομαι στο άπειρο.

Προορισμός κάποιο λιμάνι σε ήρεμη θάλασσα μακριά.

Το ταξίδι μακρύ, μα η Θέτιδα ανέγγιχτη χορεύει
στους ρυθμούς των κυμάτων.

Χορεύει, χορεύει...
με όλους τους αλαλαγμούς και τις δόξες που
τις προσέφερε η Αφροδίτη.

Και ξάφνου, κύμα θεριό προβάλλει σαν ακέφαλος καβαλάρης,
λυγίζει η Θέτις και σύννεφο γίνεται με μιας, βροχή με βρόντους ξεσπά
και το λιμάνι φαντάζει πιο μακριά.

Να! Θαλάσσιες θεές αναδύονται σα βάλασμο στην ταραγμένη θάλασσα.
Τραγουδί απ' το βυθό και πανδαισία χρωμάτων σα φόρεμα Ίριδας
καλύπτουν με χάρη τον ορίζοντα.

Διστάζω να αφεθώ σ' αυτή τη γιορτή,
το κουτί της Πανδώρας έχει ήδη ανοικτεί
και τα δώρα έχουν πια φθαρεί.

87

Η απορία παραμένει ζωγραφιστή με ανεξίτηλα χρώματα.

Άραγε ο προορισμός είναι ο αρχικός
ή
κλονίστηκε στο ταξίδι κι αυτός.

Κοιτάζω το ασημένιο ρολόι και νοσταλγώ το κατακωνιασμένο
στα στήθη σου άνυδρο ρόδο.

Κοίτα την Αθήνα!

Αν η Ακρόπολη στόλιζε σαν κόσμημα τον θώρακά μου θα πάσχιζα να
παραμείνω ακέφαλη Αθηνά, έτοιμη να παραδοθώ
εις τον αφρό της αλμύρας πλάι σου.

Αλίμονο.

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Θεοδώρα Τσακίριδη

Προσφυγιά

Στο βλέμμα η αγωνία του αύριο.

Απ' τον τόπο τους διωγμένοι

με λιγοστά πράγματα μαζί

αφήσαν πίσω ρίζα, ένα κομμάτι ψυχής.

Δρόμος ατέλειωτος μπροστά

χωρίς επιστροφή για τόπο ξένο, τόσο διαφορετικό.

Περνάν μέρη πολλά, μόνος σκοπός: να φτάσουν.

Άλλοι εκθρικοί, άλλοι σπλαχνικοί βοηθούν όσο μπορούν

αυτοί, που ίσως βρέθηκαν στην ίδια θέση.

Τα δάκρυα ατέλειωτα, θάλασσα...

Τα κύματά της πόνος και λύπη,

δάκρυα που ενώνουν ξενιτιά με την πατρίδα.

Ο θάνατος άγρυπνος ακόλουθος πιστός

Στον πόλεμο, στα ναυάγια, στην πείνα.

Τα μάτια τους καρφωμένα στα παιδιά
τα μόνα που ανέμελα παίζουν
με το χαμόγελο ακόμα ζωγραφισμένο στα χείλη
κι ας έχουν περάσει τόσες κακουχίες.
Βαδίζουν μέρα νύχτα σα χαμένοι
μα εκεί, κάπου στα σύνορα,
για μίαν κλείνει σφιχτά στην αγκαλιά της το μωρό της
κι άλλο παιδί τρέχει μπροστά...
Είναι η ελπίδα στον πάτο του κουτιού... «της Πανδώρας» .
Κι ας χάθηκαν τα πάντα, τα παιδιά είναι η δύναμη...
Θα ξαναρχίσουν!!

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Αναστάσιο Ακριτίδη

Για την Ιθάκη του

Σαν βγεις στον πηγαιμό για την ειρήνη, θα 'ναι μακρύς ο δρόμος· παρά τις ευχές σου!

Μάταιες οι προσευχές σου βυθιστήκαν στον πυθμένα
και η μόνη σου ελπίδα πια η βάρκα που 'σαι στοιβαγμένος.
Φάρους σβηστούς θα συναντήσεις
στο ερεβώδες σκότος την οργή του Ποσειδώνα θα γνωρίσεις
γιατί ο γιός του ο Πολύφημος το μοναδικό του μάτι έχει χάσει
κι εσένα λογίζουν υπαίτιο, αφού έτσι τους βολεύει.

Μα τα καλούδια της ανατολής... Μεταξύ μας, ποιά καλούδια;

Δεν τα 'μαθες ποτέ, όσο γι' αυτά μοχθούσες
ενώ τώρα σε έφεραν μεσούσης της θαλάσσης·
με το φαγητό για 'σένα πια μετάξι να 'χει γίνει
όνειρο ζεστής νυκτός μια στεγνή κλίνη.

Ύστερα όλων αυτών, αν ξημερώσει μέρα,
στην χιλιοπόθητη θα φτάσεις την Ιθάκη
του Καστελόριζου, της Ειδομένης, του Βύρωνα την Ιθάκη.
Και πάλι όμως λύπης δάκρυα αντί χαράς θα τρέξουν
διότι κατανόησες πως θέλαν να σε πλανέψουν
οι καπεταναίοι σου που σπουδαία ζωή σου είχαν υποσχεθεί
παρόμοια με του Ηρακλή, της Νιόβης του Ταντάλου,
του Τεύκρου, του Θησέα καθώς και του Δαιδάλου.

Πράγματι με τούτους όντως ομοιάζεις
μα όχι στην δεινότητα ούτε και στην χάρη
μήτε στην ευρηματικότητα μηδέ στο θάρρος ή την εξυπνάδα.
Απεναντίας σαν κι αυτούς γονείς, παιδιά κι αδέλφια έχεις χάσει
με τον Ψυχοπομπό Ερμή να έχουν πια για νέο τους βαρκάρη
και για μόνο οβολό τους, ώστε να διασχίσουν τον Αχέροντα,
την προσευχή σου να μοιάσουν του Μένιππου.

Μιας και μόλις ξημέρωσε,
δεν είναι δα κι απίθανο πελώριος βράχος να γενεί
η ελπίδα σου για μια καινούρια αρχή·
σαν άλλος Σίσυφος ατέρμονα να σπρώχνεις.
Εκτός όμως απ' αυτούς που σκόπιμα θα σε τρέξουν
στην όχθη την αντίπερα είναι κι αυτοί όπου θα σε συντρίξουν
όχι καθώς τον Ξένιο Δία φοβούνται,
μα επειδή το λαχταρά η καρδιά και η ψυχή τους.
Καλώς ήρθες, λοιπόν, στην Ιθάκη
της Χίου, της Μυτιλήνης, της Θεσσαλονίκης, της Καβάλας,
της Κω, της Κοζάνης, του Καστελόριζου, της Ειδομένης,
του Βύρωνα την Ιθάκη!

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη *Μαρία Στρατάκη*

Κλαίουσα ξένη ιτιά

«Ακόμα χίλιοι πρόσφυγες εισρέουν φύρδην μύγδην»
πληροφορούσε το άψυχο κουτί τεχνολογίας
προβάλλοντας την είδηση σε ντόπιους αποδέκτες,
μια απόπειρα αποστέωσης βαθιάς ευαισθησίας.

Η ανθρώπινη υπόσταση σε αριθμούς δοσμένη,
λες και μετρώνται σε ποσά ψυχή, καρδιά και πνεύμα,
σείεται η γη, αφυπνίζεται η φουρτούνα της θαλάσσης
σαν αναδύεται ξανά της προσφυγιάς το ρεύμα.

92

«Προσφυγιά» τ' όνομα παιδιού από έρωτα μεγάλο,
πατέρας της ο Πόλεμος, μάνα η «Ξένη» Χώρα,
που ανάλγητα υποδέχεται το άστεγο παιδί της
και θα το στείλει κάπου αλλού, μπαλάκι σ' άλλη μπόρα.

Σπαραξικάρδιο το πινκ-πονκ ζών που παραπαίουν
μες στο κυνηγητό αυτό κι ο οχτάχρονος Αρθούρος,
ψυχή ευγενής που έχασε γονείς, σχολειό και φίλους
και σ' άλλη χώρα έγινε της θλίψης τροβαδούρος...

Αναμοχλεύει γοερά αναμνήσεις που πονάνε,
το «αντίο γιε μου, σ' αγαπώ» θυμάται και δακρύζει,
νοσταλγική η διάθεση και του ύστατου κυττάρου
κορμιού εγχρώμου, ανθρώπινου, που απ' τις πληγές λυγίζει.

Πρόσφυγας ο Αρθούρος μας, που διώχτηκε άρον άρον,
μα μήπως «θύμα ξενιτιάς» κι η ιτιά η φυτεμένη,
στα ερείπια, πλέον, του σπιτιού που έμενε ο Αρθούρος,
και τώρα μόνο η Μοναξιά φίλη της απομένει...;

Μια ξεχασμένη εποχή χαράς και ευφορίας,
νυχθημερόν ο Αρθούρος μας κάτω απ' το φύλλωμά της
ξαπόσταινε, την πότιζε ζωή με τα όνειρά του,
κι ήταν της ευτυχίας της γενναίος σφυρηλάτης.

Μα επίθεση βομβιστική εκεί έλαβε χώρα
και του αγοριού το σπιτικό έγινε χαρακίρι,
συθέμελα γκρεμίστηκαν τ' αθρόα όνειρά του
και ο Αρθούρος βλέπει πια μισοάδειο το ποτήρι.

Η επανένταξη σκληρή στη νέα κοινωνία,
καθώς στους ντόπιους δύσπεπτη η έννοια προσφυγιά,
μα εξίσου η κλαίουσα ιτιά φυλλορροεί θλιμμένη,
στον αλλαγμένο τόπο της βιώνοντας «ξενιτιά».

Ένας είναι ο κόσμος μας, δώρο θεϊκό της Φύσης,
που κατακερματίσαμε με μια μπογιά συνόρων,
τα ελατήρια ταπεινά για την πρωτοβουλία,
ώρα να γίνει η αλλαγή: Αγάπη άνευ όρων...

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Ελένη Βαγενά

Για μια Ιθάκη

Βάρκες και σαπιοκάραβα καταμεσής τα πλέουν
σε μανιασμένη θάλασσα με «ιερό σκοπό»,
πουλώντας μία σπιθαμή παράταιρης ελπίδας,
που κάθε μέρα θάβεται σε τόπο χλοερό.

Ψυχές αργοπεθαίνουμε στο μανιασμένο κύμα
και μια ανάσα ψάχνουμε που η θάλασσα στερεί
χαμόγελα που σβήνονται κάτω από μια σανίδα
με όνειρα να ζήσουνε ξανά απ' την αρχή.

Σαν σύννεφο που έπνιξε τις φωτεινές ακτίδες,
που μάταια προσπάθησαν να φτάσουν ως τη γη·
για να χαϊδέψουν μια στιγμή της σάρκας της τα φύλλα
και να γευτούνε τον καρπό που δίνει τη ζωή.

Ελένη Βαγενά

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Ηλία Χατζηθεοδώρου

Η Βάρκα

Φωνές ξένες και βαριές
χτυπούν αλύπητα τις πύλες
Με χέρια κρύα και αδιάφορα άρπαξε τ' αργύρια
αντάξια των κινδύνων
Αυτός τους έλεγε τις χαρές του Κάτω Κόσμου,
για τις ροδιές π' ανθίζουνε και τους γλυκούς καρπούς τους
Έτσι ο Χάροντας τραβά κουπί στην έρημο,
να φέρει τις ψυχές εκεί όπου δεν έχει γυρισμό.
Εκεί που η μνήμη χάνεται
και είναι όλοι ίσοι.
Σαν έφτασαν τους λένε πως θέσεις δεν υπάρχουν!
Τα μοιρολόγια του Ορφέα δεν συγκινούν πια,
τους άρχοντες του Κάτω Κόσμου.
Ξεκίνησαν μ' ελπίδες
έμειναν να φωνάζουν χωρίς ανάπαυση καμία.
Από τα σώματα ξεριζωμένες στριφογυρνούν ανώφελα,
και το σκοτάδι τις καταπίνει.

Ηλίας Χατζηθεοδώρου

1^{ος} ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ *Απονέμεται στην Παρασκευή Μπεκιάρη*
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Μια υποκινούμενη μαριονέτα

Πατρίδα. Χώμα. Τόπος ιερός.
Θλίψη που κατακλύζει την ψυχή μου-
Αποχαιρετώ αυτή τη γλυκιά Σκηνή του θεάτρου,
Εκεί που τη ζωή μου έδωσα με πόνο και χαρά συνάμα.

Άγνωστο. Άγνοια - ανάγκη όμως!
Σε ένα χαρτόκουτο αφήνω τα συντρίμια –
Τα σκεπάζω με το πέπλο της αγάπης.
Ταξίδι σε ένα γνωστό άγνωστο.

Περιπλάνηση. Εξαθλίωση! Θάνατος.
Γλυκό μεθύσι στη φωτιά του Άδη –
Όλα για μια ρευστή ουτοπία.
Είναι πραγματικότητα ή κακός εφιάλτης;

Αξιοπρέπεια. Τιμή. Υπερηφάνεια!
Χάνονται σαν κύμα που σκάει στην ακτή
Να, τα σημάδια του αφρού της ντροπής!
Πλεούμενο με τρύπιο πάτο.

Πόλεμος. Θρησκεία. Εξουσία!
Ατελείωτοι οι κρίκοι της μαύρης αλυσίδας!
Ποιος όμως θα βρει το κλειδί;
Μια κλειδαριά περιμένει το θαρραλέο άνοιγμα!

Δάκρυα. Ταπείνωση. Υποβάθμιση.
Κοκκίνισαν οι ουρανοί και κλαίνε μαζί μου.
Ποτάμι η στεναχώρια, χείμαρρος η λύπη!
Πνίγονται οι στάλες στον γκρίζο ωκεανό.

97

Ελπίδα. Λάμψη. Ήλιος.
Αχ, με τραβάει μια ηλιαχτίδα.
Μάχη με προορισμό το ακατόρθωτο.
Αγωνία για ένα όνειρο ονειρικό!

Αισιοδοξία! Ζωή. Αγάπη.
Φύσηξε το αεράκι της φιλανθρωπίας,
Σκόρπισε τις ευωδίες της γαλήνης!
Γιατί πάντα έρχεται η άνοιξη!

1ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Θεόδωρο Σκάντζα

Το πέρασμα

Σε μία μακρινή χώρα της Ανατολής,
σε ένα μέρος παραδομένο στο σκοτάδι
Κάθε πιθανότητα ειρηνικής ζωής
Βιαίως εφονεύθη στο βωμό του Άρη.

Διαδίδοντας το μίσος μέσα από τη θρησκεία
Με θάνατο και τρόμο έκτισαν το θρόνο
Ούσα η συμπόνια μια ακόμη αδυναμία
Πλανήθηκαν τα αδέρφια, έχασαν το δρόμο.

98

Χωρίς αιδώ και δίχως ηθικές αξίες
Δεν πολεμούν κάποιον εχθρό μα όλη την κτήση
Αμαυρωμένα χώματα, έρημες πατρίδες
Ποιος την καταστροφή τολμά να σταματήσει;

Αφού κατέβαλε ο πατέρας ό,τι είχε
Για ένα κομμάτι δυτικής ευημερίας
«Παιδιά, μη φοβηθείτε το ναυάγιο, είπε,
Είναι ο βυθός ο μόνος τρόπος σωτηρίας...»

Πλέον η θάλασσα είναι βουβή τα βράδια.
Το δανεισμένο ένοχο φως αντανακλώντας
στην άβυσσο σιγούν συντρίμμια από καράβια,
ψυχές αυτών που χάθηκαν ζωή ζητώντας.

Θεόδωρος Σκάντζας

2^{ος} ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ *Απονέμεται στην Κατερίνα Τσικουράκη*
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Πρόσφυγες η επιβίωση ή ο θάνατός τους;

Η Ακροστοιχίδα

Πόλεμος με τον αβάστακτο πόνο και ποιός θα επικρατήσει
Ρυάκι ανθρώπων που δεν μπορούν να ριζώσουν πουθενά
Οδύσσεια
Στερήσεις που δεν έχουν σύνορα
Φυγές, ακόμα και στον ίδιο σου τον τόπο, στο ίδιο σου το όνειρο
Υστερική αναζήτηση του παιδιού από την μάνα
Γυμνά μέλη στα λασπόνερα, μπλεγμένα με πορτοκαλί σωσίβια
Ίαση που δεν έρχεται, το φάρμακο δεν ανακαλύφθηκε, σε τρώει καρκίνος
Απανθρωπιά με την ανθρωπιά περπατούν χέρι χέρι

Κατερίνα Τσικουράκη

2ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ *Απονέμεται στην Αικατερίνη Χαριτωνίδου*
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

«Γιατί»

Η ζωή σου είναι αλλού, μα εσύ είσαι εδώ
Ξένος παντού
Ψάχνεις να βρεις ελπίδα, να κρατηθείς
Όλα γκρεμίστηκαν
Κι αν δεν τη ζήσεις, ποτέ δεν θα τη νοιώσεις
την προσφυγιά

Χάνοντας τα πάντα, ακόμα και τους δικούς σου
Καράβι ακυβέρνητο, σε φουρτουινιά
Ψάχνεις να βρεις κάπου μια στεριά και για σένα
Ένα καλύτερο αύριο, μια ξαστεριά
Δίχως τους ήχους από τα όπλα
Δίχως τριγύρω πτώματα και ουρλιαχτά
Μα παντού σκοτεινιά

Χημικά, βόμβες, όπλα, εκρήξεις, πυρομαχικά
Μαζεύεις όλη σου τη ζωή όπως όπως
Μια βαθιά ανάσα για παρηγοριά
Ένα σωσίβιο είναι ο μόνος δρόμος
κορώνα γράμματα η ζωή σου ξανά

Κι αν στεριά πιάσεις
και το αύριο που ονειρεύτηκες
είναι τόσο κοντά
Δεν πρέπει να ξεχάσεις
Ξένος στη χώρα σου
Ξένος στη χώρα τους
Ξένος στη ζωή τελικά

3^{ος} ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ *Απονέμεται στη Στεφανία-Ευαγγελία Γεωργάκη*
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Η Πρόσφυγας

Όσο ο άγνωστος αυτός θεός με δοκιμάζει
και με εκδικείται να αντέχω,
αφού δεν έκανε τη φύση του ανθρώπου πιο αδύναμη
και αρνείται να του χαρίσει τη λύτρωση,
προτού η ψυχή του παγώσει
και κάθε ευγένεια μέσα του ματαιωθεί...

102

Όσο το κορμί μου επιβιώνει στον πόνο
και η ηθική συνηθίζει στην έκπτωση
και καταδέχεται να λείει και ευχαριστώ,
γιατί δεν έχει πια κουράγιο να αγανακτήσει,
τόσο το μυαλό υποχωρεί
και η λογική αποδομείται,
γιατί εγώ έζησα από τις φρίκες
και από την αρρώστια που χτυπά
μόνο τις μάνες που πενθούν...
μα πόσοι χάθηκαν!

Και περνώ τη νύχτα στο σταθμό των τρένων
και στον ύπνο μου ακούω το κλάμα ενός παιδιού
που δεν είναι δικό μου
και το σιχαίνομαι που κι αυτό έζησε...
μα πόσα χάθηκαν!

Και ακούω κι άλλους να γελούν
και να επιμένουν να ελπίζουν,
γιατί είναι άνθρωποι
και αρνούνται να πεθάνουν σιωπηλά
χωρίς να γίνει ο θάνατός τους σύμβολο,
ή μια παγκόσμια κραυγή.

Κι έτσι χάρη στο θάρρος των άλλων
ίσως γίνω κι εγώ
-μια μόνη ζητιάνα με τους άχρηστους φουσκωμένους μαστούς
που χύνονται μέσα μου και μου δηλητηριάζουν τα σπλάχνα-
ένα σημάδι ειρήνης
στο φως της πόλης που διοικείται με νόμους
και κατοικείται από ανθρώπους.

103

Και τότε οι θυσίες μπορεί να μην έχουν πάει χαμένες
και να δικαιωθεί η τρυφερότητα της φύσης μας
και να πάψουν οι εφιάλτες που μου τρώνε τα σωθικά
και να θυμηθώ την ομορφιά του τόπου μου,
Όχι πια σαν βασανιστήριο, μα σαν γαλήνια αναπόληση
για να ανταμώσω ξανά τη ζωή που με εγκατέλειψε
και να τη ζήσω τότε αιώνια.

3ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Βερονίκη Μηνά

Απ' το αύριο στο χθες

Έλα να παίξουμε με τους χρόνους!

Αόριστος.

Σε ξύπνησαν χαράματα —τα πiónια—

Άγρια, βίαια και απειλητικά σε σήκωσαν.

Σου πήραν το αύριο και στο τσαλάκωσαν

το 'ρίξαν κάτω και το πάτησαν.

Σου σημάδεψαν τη ζωή, σου πάγωσαν την ανάσα

σου παγίδεψαν την μνήμη και σκλάβωσαν το μυαλό σ' ένα πρωινό.

Σου φόρτωσαν ένα μπόγο, δεμάτια τα όνειρά σου να σφίξεις

σε άλλη γη να τα σπείρεις.

Εδώ δεν κρίνεται ασφαλές! (Ενεστώτας λαθρεπιβάτης)

Σε ανάγκασαν να φύγεις, να βρεις διέξοδο στην θάλασσα,

σε πότισαν μίσος, πόνο και έχθρα.

Σε έστειλαν στο δικό ΤΟΥΣ ασφαλές.

—Συγχώρα μας θάλασσα.
Σε βαφτίζουμε φόνισσα να μας μοιάζεις.
Κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση.
Ως ανίατοι υβριστές, παράφρονες
αφοδεύσαμε στα πιο βαθιά σου εγκολπώματα
σώματα μικρών παιδιών.
Θάψαμε την Άνοιξη σε μνήματα πελάγου
Η φωνή του ποιητή αυστηρή:
«Πάρθηκε από μάγους το σώμα του Μαγιού»

Ενεστώτας
Πετάγεσαι στον ύπνο σου ιδρωμένος
αλλά ο εφιάλτης βρίσκεται στον ξύπνιο σου.
Λέξεις μυστικές, φωνές γνωστικές
Από του μυαλού σου τα υπόγεια αντηχούν.

Αναδρομή πολυχρονική.
Και οι μέρες άλλαξαν, οι ώρες μεγάλωσαν
και τα λεπτά αιώνες γίνανε...
Σαν ξεκούρδιστος τριγυρνάς, μα μάταια ψάχνεις.

Επαναφορά
Το αύριο τώρα βρίσκεται εδώ!

Προτρεπτική Προστακτική

Ξεφόρτωσε από την ψυχή σου όλη την οδύνη και το μαρασμό.

Δώσε στην θάλασσα το μίσος και την έχθρα.

Θα στα επιστρέψει το πρωί στην αμμουδιά αφού τα ξεπλύνει.

(Μέλλον λαθρεπιβάτης)

Βάλε δύναμη στα χέρια σου και σήκω!

Είναι η δικιά σου ευκαιρία να αρχίσεις. Για το δικό σου αύριο.

Πριν κλείσουν οι πόρτες και σε εγκλωβίσουν στο χθες.

Βιάσου να ξεφύγεις.

Βιάσου να ξεκινήσεις.

Βιάσου να ζήσεις.

Σε ακούω τις νύχτες να κλαις μέσα στους χρόνους

Άνθρωπε.

Στον ανεντόπιστο πλάνητα

Βερονίκη Μηνά

«Στο βλέμμα του Μπαίρον»
Πανελλήνια Νεανική Λογοτεχνική Συντροφιά
Δήμου Βύρωνα

ΟΜΑΔΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Θέμα: Λογοτεχνία και επικαιρότητα:

Με αφορμή την επικαιρότητα του 2016 η συντροφιά μας έλαβε υπόψη δύο πόλους επικαιρότητας, το Έτος Ρωσίας στην Ελλάδα και την έκρηξη του προσφυγικού προβλήματος

1. ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

Α) Νιότη και ονειροπόληση

Διάλογος πάνω σε αποσπάσματα από τις *Λευκές Νύχτες* του Ντοστογιέφσκι

Β) Στοχασμός αναζήτηση

Διάλογος πάνω σε αποσπάσματα από το *Έγκλημα και Τιμωρία* του Ντοστογιέφσκι, τιμώντας τη συμπλήρωση 150 χρόνων από την έκδοση του κορυφαίου μυθιστορήματος.

2. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΡΗΞΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ:

Διάλογος πάνω σε αποσπάσματα από έργα των Ηλίας Βενέζη, Στρατή Μυριβήλη και Νίκου Καζαντζάκη.

ΕΤΟΣ 2016

Ακούστε με...

Πριν από ένα χρόνο, όσο και αν κραύγαζα μέσα μου «ακούστε με, δεν αντέχω άλλο να σωπαίνω», δε θα τολμούσα ποτέ να το γράψω. Το να μεταγγίζεις τις εικόνες της ψυχής σου και να γεμίζεις σελίδες, πατώντας νευρικά τα πλήκτρα του υπολογιστή είναι μια πράξη κορύφωσης. Η πορεία που ακολουθεί αυτός που γράφει, ανεξάρτητα από το κίνητρό του, είναι απλή: σιωπή, φωνή, γραφή, ή αλλιώς: σιωπή+φωνή = γραφή. Είναι αλήθεια ότι η γραφή κρύβει μέσα της δυο πράγματα: πολλή σιωπή και το ξέσπασμα αυτής σε φωνή... η σιωπή και το ξέσπασμα είναι το μεγάλο κεφάλαιο του ανομολόγητου...

Η σιωπή μου με προκαλεί, καθώς κρύβει από κάτω τον κόπο της δημιουργίας, σαν ένας επιβεβλημένος ίσκιος... μετά τον νιώθω να με καταπιέζει και να επιτίθεται εναντίον του με την ανυπομονησία της έκφρασης. Τι όπλο επίθεσης κι αυτό! Η ανυπομονησία για την έκφραση, την αποκάλυψη, το ξέσπασμα. Όταν η σιωπή κρύβει μέσα της το φόβο της απαγόρευσης μου γεννά βαριά θλίψη. Είναι φοβερό να σου απαγορεύεται να μιλήσεις, επειδή οι σκέψεις σου δεν είναι αρεστές. «Σώπασε, θα έρθει η δικαίωση», μου είπαν κάποτε, αλλά δε με έπεισαν ούτε για μια στιγμή. Δεν υπάρχει δικαίωση για αυτόν που αναγκάζεται να σωπαίνει, σε κανέναν δεν μπορείς να δώσεις πίσω τη σιωπή σου...

Για όλους αυτούς τους λόγους γεννήθηκε η τέχνη: για να δικαιώσει, με κάποιο τρόπο, ή για να σπάσει, σιωπές. Η πορεία είναι ευδιάκριτη: καταργεί τις σιωπές μέσα από μύθους, καταφεύγει σε μια διφορούμενη, αληθινή και όμορφη, ταυτόχρονα, γλώσσα και οδηγεί στο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα, που δεν είναι άλλο από την επιτρεπτή μας φαντασία. Ναι, μας επιτρέπεται να φανταζόμαστε αυτό που κρύβουμε στη σιωπή και να το αποκαλύπτουμε κατά ένα συγκεκριμένο τρόπο μέσα από την τέχνη. Όταν αναμείξεις την απαγορευμένη έκφραση με ωραία γλώσσα και φαντασία παύει να είναι απαγορευμένη, είναι καλλιτεχνική, ενώ οι γλώσσες που μπορείς να χρησιμοποιήσεις είναι πολλές: κινήσεις του κορμιού, παιχνίδι των ήχων, χρώματα και πηλός στη χούφτα... όλα στρατευμένα στην επιτρεπτή φαντασία. Μερικές στιγμές σκέφτομαι ότι αν δεν υπήρχε έρωτας και αδικία, δε θα γεννιόταν η ανάγκη για την επιτρεπτή φαντασία, δηλαδή δε θα γεννιόταν η τέχνη.

Πριν ένα χρόνο έκλεινα τα μάτια και σώπαινα, ενώ το μόνο που ήθελα ήταν να φωνάξω: «ακούστε με» καθώς επέμενα να αντέχω το βάρος της σιωπής. Όταν, όμως, το βάρος δε βασιγόταν πια κατέφυγα στην αυτοπάτη. Έπεισα τον εαυτό μου ότι κάπου υπάρχουν οι σύμμαχοί μου, ότι υπάρχουν φωνές που σιωπούν χωρίς να το θέλουν και που, αν τους δώσεις κίνητρο, θα ακουστούν και θα αξίζει η φωνή τους, δηλαδή η γραφή τους. Στο μυαλό μου έψαχνα να βρω τρόπο να ενώσω σιωπές, φωνές και γραφές... να φτάσω στην επιτρεπτή φαντασία των πολλών και τολμηρών...

Η ιδέα υπήρχε αλλά δεν την ξεστόμιζα. Αναζητούσα τρόπο να την περιγράψω. Ποιος νοιάζεται για σκέψεις και λογοτεχνία μέσα στα ερείπια της χρεοκοπίας; Αυτοί που νοιάζονταν πάντα: οι τολμηροί. Αυτοί που είναι ταγμένοι στην επιτρεπτή φαντασία και αναζητούν την αλήθεια τους, μέσα από τις αντιφάσεις που επιβάλλεται να διαχειριστούν στην καθημερινότητά τους.

Μια μέρα κάθισα ψύχραιμη μπροστά στο κομπιούτερ μου για να γράψω και να περιγράψω το απαραίτητο τόλμημα: μετέτρεψα την παρόρμηση και την τόλμη σε επίσημο έγγραφο με τα ίδια μου τα χέρια. Η ανάγκη της έκφρασης έγινε project με άξονες, θεματικές ενότητες, χρονοδιαγράμματα, στόχους και κανόνες εφαρμογής του πλάνου δράσης. Αυτοί που έπρεπε να πειστούν πείστηκαν, υπόγραψαν, έβαλαν σφραγίδες, όλα έγιναν μπροστά στο βλέμμα του Μπαίρον που ήταν ένας ηγέτης των τολμηρών... δεν άντεχε να σωπαίνει... διεκδίκησε μια περίοπτη θέση στην επιτρεπτή φαντασία με τη ζωή και το θάνατό του, έγινε πόλη, έγινε σφραγίδα όχι μόνο έμπνευσης, αλλά και θεσμικά οργανωμένης Διοίκησης.

Αμέσως μετά τις πρώτες αποφάσεις στείλαμε τις προσκλήσεις που παρακαλούσα μέσα μου να ερμηνευτούν ως προκλήσεις από πέντε(;) ίσως έξι νέους ανθρώπους που καταφεύγουν στο στοχασμό, ή γράφουν τις νύχτες όταν υπάρχει ησυχία. Μα τα παιδιά δεν ήταν έξι, όπως φανταζόμουν, αλλά δώδεκα.

Έτσι, λοιπόν, αυτή η πρώτη πανελλήνια συντροφιά φτιάχτηκε από το δικό τους ενθουσιασμό, από τη δική μου απειρία, αλλά από την κοινή μας πεποίθηση ότι άξιζε ο κόπος αυτής της προσπάθειας. Μετά ακολούθησαν οι συμπτώσεις που εμφανίζονται πάντα για να ενισχύσουν τις προϋποθέσεις της επιτυχίας ενός εγχειρήματος: ένα ταξίδι στη Βαλτική, το άγγιγμα της ονειρεμένης Αγίας Πετρούπολης, η περιπλάνηση στους σκοτεινούς δρόμους του Ντοστογιέφσκι, η πανσέληνος στα νταμάρια του Βύρωνα, ο διάλογος με τους προγόνους του πολιτισμού μας, ο πόνος της τραγωδίας και η τολμηρή φωνή του χορού της, είτε αυτός ο χορός αποτελείται από πρόσφυγες, είτε αποτελείται από νέους που τάχτηκαν στην επιτρεπτή φαντασία και τολμούν να ξεστομίσουν τις σκέψεις τους.

Οι σιωπές μας έσπασαν, οι φωνές μας ενώθηκαν, τα όνειρά μας συναντήθηκαν κι ορθώσαμε τα επιχειρήματά μας απέναντί σας, μπροστά στα μάτια σας: αλήθειες και όνειρα πιασμένα χέρι χέρι χώρεσαν σε λέξεις και σε σελίδες που γράψαμε από έμπνευση και ανάγκη. Διαβάζοντας ξανά και ξανά τα μικρά κείμενα που έγραψαν τα μέλη της ομάδας, έφτιαξα το πλαίσιο και την υπόθεση όπου όλα αυτά θα χωρούσαν αρμονικά, διατηρώντας το ύφος και την ατομική έκφραση του καθένα.

Λιλιάνα, Νάσια, Τόνια, Έλενα, Κωνσταντίνα, Πωλίνα, Ελισσάβετ, Γεωργία, Μαρία, Αθηνά, Νίκη, Δημήτρη, σας ευχαριστώ για τον ενθουσιασμό σας, για τη συνέπεια και για την ποιότητά σας.

Αγαπητοί αναγνώστες, κρατώντας στα χέρια μου τα τυπωμένα κείμενά μας θα σας πω αυτό που δε θα τολμούσα να αρθρώσω πριν ένα χρόνο: Ακούστε μας. Κάτι αξίζουμε κι εμείς!

|||

Δήμητρα Νούση

Συγγραφέας, συντονίστρια

της Πανελλήνιας Νεανικής Λογοτεχνικής Συντροφιάς

«Στο βλέμμα του Μπαίρον» μια συντροφιά
από νιότη κι εφηβεία φτιάχτηκε για να εκφραστεί
με τις όμορφες λέξεις της και να αποκαλύψει
τις σκέψεις ενός αλλιώτικου ταξιδιού ...

Δώδεκα νέοι άνθρωποι ταξιδεύουν...

Δώδεκα νέοι άνθρωποι εκφράζονται...

Πρώτος σταθμός του ταξιδιού είναι το όνειρο...

Πόσο ταιριάζει το όνειρο στη νιότη...

Πόσο πικρό να είσαι μαζί με τα όνειρά τους
κουβαλώντας τις δικές σου διαψεύσεις...

Απέναντι στο βλέμμα τους
χάνεται κάθε δικαίωμα επιφύλαξης...
κάθε πρόθεση να αμφισβητήσεις
το δικαίωμά τους...

Έλενα,
Γεωργία, Λιλιάννα,
Ελισσάβετ, Πωλίνα,
Μαρία,
Δημήτρη, Νίκη,
Αθηνά, Τόνια,
Νάσια, Κωνσταντίνα,

πάμε να ονειρευτούμε με ανοιχτά τα μάτια
στον τόπο με τις ολόλευκες νύχτες...

Παίρνουμε την ψυχή μας και φεύγουμε...

Ξεκινάμε για τις γέφυρες του Νέβα!

Το φευγιό της ψυχής

Αγία Πετρούπολη,
ολόλευκη νύχτα 22ης Ιουνίου 2016

Ιδανικός τόπος και ιδανικός χρόνος για μια περιπλάνηση νεαρών παιδιών παρέα με τις «Λευκές Νύχτες» του Ντοστογιέφσκι και με τον ονειροπόλο ήρωά τους...

Κατεβαίνουμε από το κωδωνοστάσιο του Αγίου Ισαάκ αποφασισμένοι να κά-
νουμε ό,τι κάνουν όλοι οι τουρίστες στην Αγία πόλη τέτοιες μέρες: με φωτο-
γραφικές μηχανές στα χέρια αφήνουμε τα μάτια μας να κολλάν στις προσόψεις
των τσαρικών ανακτόρων, λες και θα μπορούσαν ποτέ δυο μάτια να κωνέψουν
αυτήν την ανυπέρβλητη, σχεδόν μυθική εικόνα. Ευτυχώς τα ανάκτορα αυτής
της πόλης χτίστηκαν πάνω σε τόσο κόπο, τόσο πόνο και τόσο όνειρο θνητών.
Αν έλειπαν οι αβάσταχτοι κόποι τόσων ανθρώπων, η πόλη αυτή θα ήταν ένα
μυθικό δημιούργημα, απαγορευτικό να το αγγίξεις. Από το μεσημέρι που πή-
γαμε στο φρούριο και στο μέρος όπου έζησε ως μελλοθάνατος ο Ντοστογιέφ-
σκι, αργότερα ως φυλακισμένος ο Γκόρκι και μετά μπήκαμε στο πρώτο кара-
βάκι που βρήκαμε μπροστά μας για μια βόλτα στο Νέβα, μαζεύουμε αχόρταγα
το μεγαλείο του τόπου και τα ίχνη των ονείρων που γέννησε...

Η Αγία Πετρούπολη είναι ένα όνειρο που γεννήθηκε μέσα στους βάλτους.
Η ίδια της η σύλληψη είναι μια ιδέα σχεδόν ουτοπική... σχεδόν παρανοϊκή...
πώς αλλιώς να χαρακτηρίσεις το βλέμμα της ιστορικής στιγμής που «είδε»
και «πίστεψε» σε μια υπερδύναμη, η οποία στήγει τα θεμέλιά της στους βάλ-
τους; Μέσα, λοιπόν, από αυτήν την πίστη στην εναντίωση προς τη μετριοπαθή
λογική, ρίζωσε μέσα στους βάλτους, χωρίς ποτέ να βουλιάξει, ένα κέντρο
εξουσίας, τέχνης, επιστήμης, αισθητικής, λόγου και δράσης, επαναστατικής,

στασιαστικής, αντιστασιακής, αλλά πάντα ιστορικά αξιοσημείωτης... κι όλα αυτά θεμελιωμένα στους βάλτους... όνειρα βγαλμένα μέσα από τις πιο σκοτεινές, αλλά και πιο φωτεινές νύχτες του χρόνου. Οι λευκές νύχτες είναι η εικόνα αυτού του παιχνιδιού της αντίφασης και της απειλής των ανθρώπων να σπάσουν τα όρια και τότε... να, ένα όνειρο έρχεται στο φως... ένα όνειρο που δε φοβάται το φως... το λυκόφως σφικταγκαλιάζεται με το λυκαυγές σε ένα ονειρεμένο ταγκό και τα όνειρα στροβιλίζονται γύρω τους...

Οι πόνοι στα πόδια μου γίνονται όλο και πιο έντονοι από το περπάτημα, κάτι που αποφεύγω να ομολογήσω στην παρέα μου. Μόλις τραβήξαμε μερικές φωτογραφίες από το σπίτι όπου έμενε ο Γκόγκολ και συνεχίζουμε για τη Λεωφόρο Νιέφσκι. Ευτυχώς, κανονίσαμε ήδη να μας περιμένει ένα μεγάλο τραπέζι για δεκατρία άτομα στο στέκι των συγγραφέων του 19ου αιώνα.

Μπαίνοντας στο καφέ, πιστοί στο τουριστικό έθιμο, βγάλαμε τις καθιερωμένες φωτογραφίες με το ομοίωμα του Πούσκιν και ανεβήκαμε τη σκάλα όπου μας καλοδέχτηκαν τα πορτρέτα των μεγάλων διανοούμενων, με τελευταίο, πριν μπούμε στην τραπεζαρία, το πορτρέτο του Ντοστογιέφσκι: η γνωστή εικόνα του με σταυρωμένα τα χέρια και ένα βλέμμα χωρίς την παραμικρή λάμψη από το πορτρέτο του Γκόγκολ και του Λέρμοντοφ που μόλις είδαμε. Είναι μόνος του, χωρίς κανένα πρόσωπο δίπλα του, με την πλάτη γυρισμένη στους ομότεχούς του, με το βλέμμα ακόμη πιο απομακρυσμένο από αυτούς και τα μάτια στραμμένα στους επισκέπτες του χώρου, λες και ψάχνει ακόμη τις συμπεριφορές των ανθρώπων, την ερμηνεία τους και τις ρωγμές της ψυχής από όπου τραβά την κλωστή κάθε ερμηνείας, λες και δεν κουράστηκε ακόμη να παρατηρεί και να αποκαλύπτει.

Ζούμε όλοι, και οι δεκατρείς, την ψευδαίσθηση ότι ακολουθούμε τα βήματα όλων αυτών των ανέγγιχτων προσώπων της αθάνατης γραπτής έκφρασης. Περάσαμε βιαστικά μπροστά από το πορτρέτο το Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς και τώρα, επιτέλους, καθόμαστε στο μεγάλο καλοστρωμένο τραπέζι που γέμισε νιάτα μέσα σε μια στιγμή. Ασιάτες τουρίστες δίνουν παραγγελίες στους σερ-

βιτόρους από τα διπλανά τραπέζια, ενώ ένας άνδρας καθόταν μόνος μπροστά στο πιάνο με γυρισμένη την πλάτη.

– Από πού θα ξεκινήσουμε; Ρώτησε η Νάσια.

– Από την αρχή, της απάντησα. Πρώτα θα διαβάσουμε τον ορισμό του ονειροπόλου ανθρώπου, όπως μας τον δίνει ο Ντοστογιέφσκι στις «Λευκές Νύχτες»:

«Ο ονειροπόλος, αν θέλετε έναν ακριβή ορισμό, δεν είναι ανθρώπινη ύπαρξη, αλλά ένα πλάσμα ουδέτερο. Τον περισσότερο καιρό χώνεται σε μια απρόσιτη γωνιά, λες και κρύβεται από το φως της ημέρας. Έτσι και γλιστρήσει μια φορά στη γωνιά του, κολλάει σ' αυτήν σαν το σαλιγκάρι, ή οπωσδήποτε, απ' αυτή την άποψη μοιάζει πάρα πολύ με το πλάσμα εκείνο που είναι ζώο και σπíti μαζί, και το λένε χελώνα!»

Η Τόνια έσπευσε να συμφωνήσει.

– Έτσι ακριβώς είναι:

Ο ονειροπόλος αναπτύσσεται και επιβιώνει στον ανθρώπινο νου. Αν καταφέρει να αποφυλακιστεί από το μπουντρούμι του τότε κυριεύει και κατευθύνει τον άνθρωπο. Είναι είτε σαλιγκάρι είτε χελώνα. Κολλάει όπου θέλει ή ακόμα καλύτερα μένει σπíti του και εμφανίζεται όποτε θέλει να προκαλέσει πανικό.

– Αλήθεια είναι Τόνια. Κάποιες φορές το όνειρο του ενός μπορεί να προκαλεί μεγάλο πανικό στους άλλους, είπα, σχεδόν παραμιλώντας, χωρίς να δώσω περισσότερες εξηγήσεις. Αναρωτιόμουν πώς η Τόνια στα δεκάξι της χρόνια μιλά για όνειρα που πανικοβάλλουν. Αλήθεια, τότε πρόλαβε να το διακρίνει; Σχεδόν ανησύχησα.

– Εγώ, πάλι, ποτέ δε σκέφτηκα ότι ο ονειροπόλος θέλει να προκαλέσει πανικό, είτε σοβαρά η Νάσια. Νομίζω πως υπερισχύει ο φόβος που νιώθει ο ίδιος, ίσως και να τον καθορίζει:

*Ο ονειροπόλος είναι πάντα φυλακισμένος στις σκέψεις του. Κρύβεται μα-
νιωδώς στο κρησφύγετό του, σε εκείνη την απρόσιτη γωνιά που ποτέ δεν
αφήνει. Φοβάται ότι οι σκέψεις του και τα όνειρά του δεν είναι έτοιμα να
δουν τα μάτια του κόσμου. Και σαν τη χελώνα, λίγο πριν βγει έξω από το
καβούκι της, έστω και ο παραμικρός θόρυβος θα τη βάλει πάλι μέσα για
να νιώσει και πάλι ασφαλής μέσα στο ψυχοφθόρο φάσμα του σκότους.*

— Εγώ δε διακρίνω τίποτε από αυτά που λέτε, είπε ο Δημήτρης. Δε βλέπω,
ούτε φόβο, ούτε αυτήν την πρόκληση πανικού. Σκέφτομαι πως για τον ονει-
ροπόλο ο κόσμος μας δεν αποτελεί σπίτι του, αλλά μάλλον τροφή του. Δεν
χρειάζεται τίποτα παραπάνω από μια μικρή σκοτεινή γωνιά, απλά και μόνο
για να φιλοξενήσει την ύπαρξή του όσο αυτός «τρώει» τον κόσμο που τον
περιβάλλει.

*Φαντάζομαι ένα κοκαλιάρικο γυμνό ανθρωπάκι να κάθεται στο πάτωμα, σε
μια σκοτεινή γωνιά, έχοντας πάρει αγκαλιά τα πόδια του και... να μασάει.
Με μάτια που γυαλίζουν από ένα φως που δεν προέρχεται από τον δικό
μας κόσμο να κοιτάει εδώ κι εκεί, για να βρει το επόμενο κομμάτι που θα
αποσπάσει από αυτόν τον κόσμο για να θρέψει κι άλλο την λάμψη των μα-
τιών του.*

117

Να, λοιπόν, μια άλλη διάσταση: οι τοίχοι του ονειροπόλου είναι η τροφή
του. Δηλαδή, επιβιώνει από την περιχαράκωσή του; Πόσο όμορφα ήταν τα
λόγια του Δημήτρη! Μια πλήρης εικόνα, σοφά απλωμένη μέσα σε λίγες φρά-
σεις, σκέφτηκα, καθώς τον άκουγα. Μια σχεδόν τέλεια συμμετρία ανάμεσα
στη σκοτεινή γωνιά και τη λάμψη των ματιών. Αυτή η αντίφαση ανάμεσα στο
σκοτεινό καταφύγιο και την ονειρική δημιουργία δεν είναι παρά η ζυγισμένη
και ώριμη σκέψη των δύο όψεων του ίδιου νομίσματος, που είναι και η βα-
θύτερη ανάγκη για το άπιαστο. Δε δώσαμε την παραμικρή σημασία στο σερ-
βιτόρο που άφηγε μπροστά μας τις μερίδες του φημισμένου φιλέτου και τα
πιάτα με το μαρινρισμένο ελάφι. Σχεδόν όλοι αδιαφορήσαμε. Τι περίεργο.

— Νομίζω πως κι εγώ είμαι πιο κοντά στη σκέψη του Δημήτρη, είπε η Έλενα, που κι αυτή ξεχωρίζει για τις καλοζυγισμένες σκέψεις της. Βλέπω πολύ σκοτάδι στη ζωή του ονειροπόλου. Υπάρχει βέβαια φως, αλλά το σκοτάδι παίζει σημαντικό ρόλο... ναι, όσο περισσότερο το σκέφτομαι τόσο περισσότερο πείθομαι:

Θαρρείς πως οι ονειροπόλοι είναι φτιαγμένοι από άλλο υλικό. Εκπέμπουν ένα φως που μπορεί οι ίδιοι να μην το βλέπουν. Το σκοτάδι τους θρέφει και το φως το φοβούνται. Γιατί τα όνειρα εμφανίζονται μόνο τη νύχτα, και από αυτά ζούνε. Γιατί αυτοί είναι οι Δον Κιχώτες κι εμείς οι Σάντσοι. Γιατί οι Δον Κιχώτες παν μπροστά κι οι Σάντσοι ακολουθούνε!

Γιατί εμείς οι Σάντσοι ακολουθούμε αυτό που δεν καταλαβαίνουμε, αυτό που γεννήθηκε στο σκοτάδι, αλλά το φως στο βλέμμα του Δον Κιχώτη μας πείθει για το όνειρο... συμπλήρωσα στα λόγια της Έλενας.

Ο πιανίστας, ένας μετρίου αναστήματος καστανόξανθος Ρώσος, μόλις άρχισε να παίζει απαλά τα πιο γνωστά στους τουρίστες κομμάτια από τη νότια Ρωσία, τη γη των Κοζάκων. Σπεύδω να αφήσω το ηλεκτρονικό δημοσιογραφικό μαγνητοφωνάκι στο πιάνο για να καταγράψω την ατμόσφαιρα των ήχων και ο πιανίστας μου χαρίζει ένα εγκάρδιο χαμόγελο ευχαρίστησης. Μόλις που αντιλαμβάνομαι το βλέμμα του μοναχικού άνδρα επάνω μου, αλλά δε γυρνώ προς το μέρος του. Το μυαλό μου είναι στα παιδιά που ξεκίνησαν από τη Ελλάδα κι έφτασαν στη Βαλτική για να αγγίξουν βιβλία, λέξεις και ελευθερία ονειροπόλησης. Πρέπει να συνεχίσουμε τη δουλειά μας με θέμα το Ντοστογιέφσκι, αλλά η κούραση με απειλεί, πλέον. «Θα ζητήσω ένα διπλό εσπρέσο μετά το φαγητό», σκέφτομαι.

Ακούω τη μουσική, θυμάμαι τους ακροβάτες — χορευτές που είδα πριν χρόνια σε μια παράσταση. Τι περίεργο, ένας λαός που περιγράφεται να δεινοπαθεί τόσο βαθιά, είτε βουτηγμένος στην απωθητική υποκρισία της αξιοπρέπειας, είτε στη δραματική στέρηση και την αναξιοπρέπεια, μπορεί να ξεσπά σε ένα ακραίο, σχεδόν, κέφι, όπου το σώμα του κάθε χορευτή θυσιάζει

ζεται σχεδόν στη δύναμη μιας μουσικής κορύφωσης. Θυμάμαι το σώμα των Κοζάκων – χορευτών της Μόσχας να χορεύει με στόχο την κορύφωση της ανθρώπινης φυσικής δύναμης, ντυμένο από τα πιο έντονα χρώματα. Ήχοι, χορός και κοστούμια περιφρονούν κάθε ενδιάμεσο δρόμο έκφρασης, κάθε αναστολή, κάθε μετρημένη συμπεριφορά. Όλα είναι δοσμένα στην έκρηξη και του τελευταίου κυττάρου του κορμιού!

– Εμένα ο ονειροπόλος με τράβηξε κοντά του με τελείως διαφορετικό τρόπο, είπε η Αθηνά. Τον έκανα αμέσως ήρωα μιας αφήγησης, μάλλον διηγήματος, που ήδη το δούλεψα και χρειάζομαι λίγες ώρες μόνο για να το τελειώσω. Έπλασα έναν άνθρωπο που πάντα προκαλούσε εντύπωση ...πολύ ήπιος, σκυθρωπός, σπάνια χαμογελαστός, η αυτοπειθαρχία του πάγωνε το συναίσθημα. Το σκοτεινό και ανέκφραστο πρόσωπό του απέτρεπε την οποιαδήποτε είδους επικοινωνία. Δεν αντιδρούσε σε ό,τι άκουγε ή έβλεπε. Απλώς το μάθαινε. Όμως κανείς δεν φανταζόταν τι κρυβόταν μέσα του... Στο συρτάρι του γραφείου του, στο μυαλό, στην καρδιά του... Όλα βρέθηκαν από την αδερφή του λίγο μετά την αυτοκτονία του. Διηγήματα και ποιήματα, ζωγραφιές και κολάζ, μουσικές συνθέσεις σε ξεθωριασμένα πεντάγραμμα... Συγγραφικές απόπειρες που εξέφραζαν τα καταπιεσμένα όνειρά του και τα εγκλωβισμένα συναισθήματα του, για τα οποία δεν ευθυνόταν ο ίδιος.

119

Φευγαλέα, για κλάσματα δευτερολέπτου, ένιωσα τον άνδρα μπροστά στο πιάνο να γυρνά προς το μέρος μας και να μας κοιτάζει. Νομίζω πως διέκρινα ένα μεγάλο μέτωπο με χαρακτηριστικές γωνίες, αλλά δεν έδωσα σημασία, μάλλον μιλήσαμε πιο δυνατά από όσο οι άλλοι και τραβήξαμε την προσοχή του. Εξάλλου η συζήτησή μας είναι ακατανόητη σε όλους εδώ μέσα και ίσως για αυτό να τραβά την προσοχή του άνδρα. Την ίδια στιγμή αναρωτήθηκα πόσο αυτή η άγνωστη στους άλλους γλώσσα μας ενθαρρύνει να μιλάμε για την ονειροπόληση εδώ, αυτή τη στιγμή, πόσο εύκολο είναι το αυθόρμητο της έκφρασης και των λέξεων και πόσο η άγνοια των άλλων για τη γλώσσα σου σε απελευθερώνει...

Το μυαλό μου πήγε αμέσως στην εκδοχή της Αθηνάς με τον ονειροπόλο ως καλλιτέχνη, νεκρό και αυτόχειρα πλέον και τα όνειρά του κλεισμένα όχι σε τοί-

χους, αλλά σε συρτάρια, σκοτάδι, κρυμμένα όνειρα, ανέγγιχτα, η ονειροπόληση είναι μια κρυφή λειτουργία, ό,τι πιο προσωπικό έχουμε μέσα μας. Συρτάρια με καταπιεσμένα όνειρα αγκαλιασμένα με εγκλωβισμένα συναισθήματα ικανά να εξηγήσουν ένα θάνατο που κανείς δε θα μάντευε. Τελικά μόνο ο Δημήτρης διέκρινε κάτι όμορφο στον ονειροπόλο, μια λάμψη στα μάτια του...

— Αθηνά, κι εγώ σκαρφίστηκα μια αφήγηση με κεντρικό χαρακτήρα ένα πρόσωπο που πλάθει όνειρα, μόνο που το δικό μου πρόσωπο είναι γυναίκα, είπε η Γεωργία και ταυτόχρονα έβγαλε από την τσάντα της ένα μικρό τετράδιο με χειρόγραφο κείμενο. Μια γυναίκα με ασυνήθιστο όνειρο και στιγματισμένη μοίρα. Ας πούμε ότι τη βάφτισα Κασσάνδρα, ότι είναι μια σύγχρονη γυναίκα που κάνει ό,τι κάνουμε κι εμείς, περιπλανιέται με μια φωτογραφική μηχανή μόνη της σε ένα εξοχικό τοπίο και μάλιστα την έβαλα να προχωρά ως την άκρη μιας λίμνης. Ακούστε μια μικρούλα εικόνα που σημείωσα πρόχειρα:

«Κλικ- κλικ, ακούγεται ο ήχος της φωτογραφικής. «Και γω που νόμιζα πως είσαι μόνο σπίτι» ψιθυρίζει στη χελώνα που ετοιμάζεται να κάνει επίθεση σ' ένα βάτραχο· ακίνητο στην αντανάκλαση της μορφής του. Αποσύρεται στο αυτοκίνητο και κοιτώντας το παρμπρίζ, αρχίζει να αναρωτιέται πότε θα φτάσουν, επιτέλους, οι φίλοι της, ο Λέλος με τον Σωκράτη. Δεν μπορούν να χάσουν αυτή τη συνάντηση. Έχουν περάσει τόσα καλοκαίρια εδώ, να παρατηρούν τις χελώνες, να κοιμούνται κάτω από τα δέντρα, να τρώνε ψωμί με ζάχαρη, να μιλούν για τ' όνειρο που θα άλλαζε τον κόσμο. Όλα αυτά, βέβαια, στέκουν τόσο μακρινά· τούτη η διαπίστωση κρούει την χορδή που κεντρίζει πένθος ή γιορτή λυτρωτική. «Εξάλλου, ποτέ δεν έγινα η μάντισσα των άλλων» κραυγάζει η Κασσάνδρα, καθώς βάζει μπρος τη μηχανή για το ναό στις Συρακούσες».

— Α, μάλιστα. Δηλαδή δεν ήρθαν οι παλιοί της φίλοι στη λίμνη; Δε μίλησαν για το όνειρο που θα άλλαζε τον κόσμο; Ρώτησε η Έλενα σοβαρή. Τελικά, ονειροπόλος είναι αυτός που επιστρέφει στα όνειρα, ενώ οι περισσότεροι δεν επιστρέφουν ποτέ;

Μετά τους κοζάκικους ρυθμούς ακούσαμε δυτικό ρεπερτόριο. Μέσα στο στέκι του Πούσκιν μας έκαναν παρέα οι μουσικές από τα τραγούδια του Φρανκ Σινάτρα, της Εντίθ Πιάφ, του Ιβ Μοντάν, όλες οι νότες αποφασισμένες να πείσουν τους πάντες ότι αυτή η πόλη δε θα ζούσε, εάν δεν είχε αυτό το πεισματικό δυτικοπρεπές βλέμμα. Νομίζω πως αν ο Ιβάν Τουργκένιεφ, μπορούσε να βρεθεί στην παρέα μας, θα απολάμβανε το ρεπερτόριο του δυτικού κόσμου και της ευημερίας του. Αλήθεια, είμαι σίγουρη ότι ο Τουργκένιεφ θα ενθουσιαζόταν με τη σύγχρονη Αγία Πετρούπολη κι ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς για μια ακόμη φορά θα διαφωνούσε μαζί του. Όταν πια έπινα τον καφέ μου το ρεπερτόριο ήταν λυρικό. Ένας τραγουδιστής είχε κάνει την εμφάνισή του.

Φεύγοντας πήραμε πάλι τη Λεωφόρο Νιέφσκι αποφασισμένοι να μη χρησιμοποιήσουμε μετρό ή λεωφορείο και να πάμε με τα πόδια στη Φοντάνκα, περνώντας πρώτα από το κανάλια Μόικα και Γκριμπογιέντοβ. Το φως επέμενε πεισματικά να κυριαρχεί κι εμείς ακολουθούσαμε στο δρόμο της ονειροπόλησης. Ζούμε τις λευκές νύχτες και επιστρέφουμε σε αυτές του Ντοστογιέφσκι:

121

«Η φαντασία τρέφεται από τη μοναξιά και τη σχολή, κι αρχίζει να ανάβει και να σιγοβράζει όπως το νερό με το οποίο η γριά Ματριόνα κάνει τον καφέ της καθώς πηγαиноέρχεται στην κουζίνα που βρίσκεται δίπλα στο δωμάτιο... Η φαντασία του ξεσηκώθηκε κι αρχίζει να δουλεύει πάλι, και πάλι ένας καινούριος κόσμος, μια καινούρια γοητευτική ζωή ξανοίγεται μπροστά του. Ένα καινούριο όνειρο και μια καινούρια ευτυχία! Μια καινούρια δόση από λεπτό, ηδονικό δηλητήριο! Τι σχέση έχει με αυτόν η πραγματική ζωή; ...Κοιτάξτε αυτά τα μαγικά φαντάσματα, αυτές τις μαγικές οπτασίες που τόσο γοητευτικά, τόσο καπριτσιόζικα, τόσο αφρόνιστα και ελεύθερα μαζεύονται μπροστά του σε μια μαγική, ολοζώντανη εικόνα, στην οποία η πιο περιβλεπτη φιγούρα στο φόντο της είναι φυσικά ο ίδιος, ο ονειροπόλος μας, το πολύτιμο πρόσωπό του... Ονειρεύεται τα πάντα! Ονειρεύεται το ρόλο του ποιητή, που στην αρχή δεν αναγνωρίζουν το ταλέντο του, μα ύστερα τον στεφανώνουν με δάφνες...»

— Τι λες Αθηνά; Ρώτησε η Πωλίνα. Η φαντασία τρέφεται από τη μοναξιά;

— Μάλλον. Είπε η Αθηνά και συνέχισε τη σκέψη της. Η μοναξιά είναι απειλητική και θεραπευτική μαζί.

*Εισβάλλει σα σκιά σκοτεινή από τις πόρτες και τα παράθυρα,
Τις χαραμάδες και τα ανοίγματα της καρδιάς,
Χαϊδεύει σκληρά τις πλάτες, το πρόσωπο και τα χέρια,
Μας αγκαλιάζει σφιχτά και τρυπάει το δέρμα και την ψυχή.*

*Θρέφει όμως το όνειρο και τη φαντασία,
Οδηγώντας μας σε κόσμους μακρινούς, αλλοτινούς
Τόσο πρόσκαιρους και τόσο παντοτινούς...*

— Έτσι κι εγώ φαντάζομαι πως λειτουργεί το σχήμα του ονείρου είπε η Πωλίνα. Μόνο που δεν επιμένω στη λειτουργία της μοναξιάς, αλλά στην έξαψη που νιώθεις μέσα στο όνειρο, στον πυρετό... Η μοναξιά για μένα είναι το πίσω μέρος του ονείρου, σαν να λέμε το παρελθόν, ενώ ο πυρετός είναι το παρόν, η φλόγα που σε σπρώχνει σε μια διαρκή ονειροπόληση. Σκέφτομαι διαρκώς ότι,

τα ξυπνητά όνειρα είναι η ζωή κι ο θάνατος μαζί. Από τη μια, αντικρίζεις μπροστά σου μια σαπουνόφουσκα και μπαίνοντας μέσα αρχίζεις να πετάς στον αέρα, βλέποντας τα πράγματα μέσα από ένα έντονα χρωματισμένο φίλτρο, όπου κάθε επιθυμία σου έχει εκπληρωθεί. Κι από την άλλη, εκεί που λες «έφτασε η ώρα να επιστρέψω στον κόσμο», συνειδητοποιείς ότι η σαπουνόφουσκα δεν μπορεί πια να σκάσει. Έχοντας μάθει να σκέφτεσαι πράγματα ανέφικτα και να χαίρεσαι με αυτά, αναγκάζεσαι να επιδοθείς στα όνειρα ξανά, για να αντιμετωπίσεις το μαύρο που βλέπεις πλέον στη ζωή. Σταμάτησε, λοιπόν, τα όνειρα πριν φτάσεις να τα χρειάζεσαι για να ζήσεις με χαρά, γιατί, αν και όμορφα, με την εγγύτητα μπορούν, όπως κι ο ήλιος, να σε κάψουν.

— Δεν ξέρω πόσο εύκολα μπορεί ο ονειροπόλος να βάλει τέλος στο όνειρο, είπε η Λιλιάνα και κοίταζε με αφηρημένο, απόμακρο βλέμμα τη γέφυρα.

Άκουγα με μεγάλο ενδιαφέρον την κουβέντα των τριών κοριτσιών την ώρα που κούμπωνα τη ζακέτα μου. Ούτε ξέρω πόσες φορές τη μέρα βάζω και βγάζω τη ζακέτα μου σε αυτήν την πόλη Ιούνιο μήνα. Το τίμημα της λευκής νύχτας, σκεφτόμουν, είναι να μην ξέρεις πώς να τοποθετείς τον εαυτό σου σε αυτήν. Το τίμημα της λευκής νύχτας είναι να τη λατρεύεις, αλλά να μην μπορείς να διαχειριστείς τη σαστιμάρα σου, τις αντιδράσεις του κορμιού, σαν να ερωτεύεσαι έναν άγνωστο... Η Λιλιάνα συνέχισε:

— Τα όνειρα ενός πραγματικού ονειροπόλου δε γκρεμίζονται την ώρα που κομματιάζονται. Τα κρύβει ο ίδιος, τα θάβει κάπου μέσα του, τα μετατρέπει σε αναμνήσεις που ζει και γερνάει μαζί τους. Βλέπω αυτόν τον ιδιαίτερο άνθρωπο μπροστά μου να πλάθει το όνειρο. Του το πήραν, με βία ή χωρίς, τι σημασία έχει, και το κομμάτισαν. Το πίσω μέρος του μυαλού είναι μια αποθήκη αναμνήσεων, καλών-κακών, συναισθημάτων που δεν μπόρεσαν να εκδηλωθούν. Μ' εκείνα ζει, ξυπνά, αναβιώνει. Ο κόσμος απομένει μόνο μέσα του, όταν όλα τα φώτα της αυλαίας σβήνουν. Και στο λαβύρινθο του νου, αυτός ο γέρος, που, ας πούμε ότι τον συνάντησα στη λέσχη, ο τυχοθήρας, με χαιρετά. Ανταποδίδω το χαμόγελο του, ως το μεδούλι, «μοιάζουμε εμείς», σκέφτηκα. Εσύ αναζητάς το «είναι», εγώ το «είμαι». Ίσως συναντηθούμε κάποτε στ' αλήθεια, να στρώσουμε χαλί των αναμνήσεων, να το κεντήσουμε με χρώματα του κόσμου. Μακάρι να είναι τα όνειρά σου γεμάτα σκέψεις, στιγμές γαλήνης που αεί θα τα θυμάσαι, κομμάτια που 'σπασαν. Και τα ξανάφτιαξαν. Αυτή είναι η έξαψη που ζει αυτός που πλάθει και ξαναπλάθει όνειρα. Αμετανόητος, συνεπής και γοητευτικός, θα ήθελα τόσο πολύ να συνομιλούσα μαζί του, τώρα, εδώ που είμαστε...

Άκουγα τη Λιλιάνα και σκεφτόμουν αν αυτή η σύνδεση ονειροπόλησης και αναπόλησης που διέκρινε στην άποψή της ήταν ένα μπερδεμα, ή ένας σοφός συνδυασμός. Χωρίς να ξέρω γιατί, θυμήθηκα τους στίχους της Άννας Αχμάτοβα:

*Εκείνο που οι άνθρωποι άνοιξη ονομάζουν,
Εγώ το λέω μοναξιά.*

Κοιμάμαι

Και ονειρεύομαι τη νιότη μας,

Κοίταξα μπροστά μου το παλάτι των Σερεμέτεφ. Έχουμε φτάσει εδώ και ώρα στη Φοντάνκα, που τόσο συχνά ανέφερε ο Ντοστογιέφσκι στα βιβλία του και τόσο αγαπούσε η Άννα Αχμάτοβα. Το φως, ασθενικό κι επίμονο στο σούρουπο, αλλά πάντα όρθιο και ανίκητο στην πολιορκία του τόπου, έδινε στο ανάκτορο μια εικόνα υπέροχη... άλλη μια μοναδική εικόνα που δεν προλαβαίνεις να αφομοιώσεις. Όταν περνούσαμε μπροστά από την Παναγία του Καζάν και το κανάλι Γκριμπογιέντοβ ακούγονταν οι μουσικές των πλανόδιων οργανοπαίκτων σε όλο το μήκος της γέφυρας μέχρι το ναό του ρέοντος αίματος. Αυτή η πόλη είναι γεμάτη από φως και από ανθρώπους που διψάν για φως.

-Αυτό είναι το παλάτι του Σερεμέτεφ, είπα στα παιδιά και μέσα βρίσκεται το μουσείο της μεγάλης ποιήτριας Άννας Αχμάτοβα. Θα ήθελα να το επισκεφτούμε αύριο πριν το μνημείο της πολιορκίας, αλλά ίσως να μην τα καταφέρουμε. Δεν ξέρω αν θα προλάβουμε να διαβάσουμε μερικά από τα ποιήματά της κάποια στιγμή. Έχω φέρι μαζί μου βιβλία, αλλά δε θέλω να χάσουμε το κέντρο της αναζήτησής μας. Προέχει όλων ο Ντοστογιέφσκι, το έγκλημα και η τιμωρία.

Η Κωνσταντίνα ενδιαφέρθηκε να μάθει:

-Και ποια περίοδο έζησε η Άννα Αχμάτοβα;

-Τον 20° αιώνα. Έζησε τη ρωσική επανάσταση, τον εμφύλιο, τη σταλινική περίοδο, την πολιορκία του Λένινγκραντ κι έφτασε μέχρι τη δεκαετία του εξήντα. Φέτος συμπληρώνονται πενήντα χρόνια από το θάνατό της. Τι λέτε; Πάμε τώρα να βρούμε τα ίχνη του Ναμπόκοφ; Για να δω τις σημειώσεις μου... είναι μακριά και η ώρα πέρασε. Ίσα που προλαβαίνουμε κάποιο τελευταίο δρομολόγιο λεωφορείου. Πρέπει να ξαναπάμε εκεί που πήγαμε το απόγευμα: στην περιοχή του Αγίου Ισαάκ. Έχετε κουράγιο; Πάμε να περπατήσουμε το δρόμο των συγγραφέων; Οι πλατείες θα είναι γεμάτες μουσικές!

Απορούσα με τον ενθουσιασμό που κατάφερνα να δείχνω, παρόλη την κούρασή μου! Όσο για την παρέα μου γνώριζα καλά πως σε καμιά περίπτωση

δε θα αρνιόταν μια βόλτα στη γειτονιά του Ναμπόκοφ. Περπατούσαμε στην Λεωφόρο Λιτέινο για να ξαναβρούμε στη Νιέφσκι, κοιτάζοντας αχόρταγα τον ουρανό και πλάθοντας κάθε μια μονάχη της τις δικές της ονειρικές εικόνες. Ο Δημήτρης περπατούσε τελευταίος. Ήταν ο μόνος που κατάλαβε ότι με αργά βήματα τους ακολουθούσε ένας άνδρας, με βλέμμα παρατηρητικό. Το είδε. Τον είδε κι εκείνος χωρίς ιδιαίτερη επιμονή, αλλά και χωρίς καμιά προσπάθεια να αποφύγει αυτήν την ανταλλαγή μηνυμάτων μέσα στο φως της λευκής νύχτας. Ούτε μια στιγμή δεν ξαφνιάστηκε ο Δημήτρης, δεν ανησύχησε, δεν το είπε σε κανέναν. Συνέχισε να περπατά και να ακούει τις κουβέντες των κοριτσιών, καθώς ο αέρας της Φοντάνκα χάιδευε τα αρυτίδωτα πρόσωπα της συντροφιάς μου... της συντροφιάς του Βύρωνα... Πλησιάζοντας αργότερα για άλλη μια φορά την τεράστια πλατεία του Ερμιτάζ σκέφτηκα τα βήματα του Καποδίστρια σε αυτήν την πόλη πριν ακριβώς διακόσια χρόνια... το φιλελληνισμό του Πούσκιν αργότερα... πόσο ιστορικό κεφάλαιο χάσαμε... απώθησα αμέσως από το μυαλό μου τις δυσάρεστες σκέψεις.

Η Νίκη βάλθηκε να διαβάξει φωναχτά περπατώντας στη Μπολσάγια Μόρσκαγια Ούλιτσα, λίγο πριν φτάσουμε στο σπίτι του Ναμπόκοφ:

«...αυτή η ανεξάντλητη φαντασία αποκάμνει στο τέλος και ξεθωριάζει από τη συνεχή άσκηση, γιατί στο μεταξύ όσο αντρώνεσαι, τόσο ξεπερνάς τα παλιά ιδανικά σου· συντρίβονται σε κομμάτια, γίνονται σκόνη. Αν δεν υπάρχει άλλη ζωή, τότε πρέπει κανείς να δημιουργήσει μια ζωή από τα συντρίμια. Και στο μεταξύ η ψυχική λαχταράει και εκλιπαρεί κάτι άλλο! Και μάταια ο ονειροπόλος σκαλίζει μέσα στα παλιά του όνειρα, σαν να ψάχνει μέσα στις στάχτες για μια σπίθα που θα ζωντανέψει σε φλόγα, να ζεστάνει την παγωμένη του καρδιά στην αναζωπυρωμένη φωτιά, και να αναστήσει σ' αυτή πάλι όλα εκείνα που ήταν τόσο όμορφα και γλυκά, που συγκινούσαν την καρδιά του, που έκαναν το αίμα να βράζει στις φλέβες του, τα δάκρυα να τρέχουν από τα μάτια του, εκείνα τα όνειρα που τόσο τον ξεγέλασαν! Ξέρετε, ... ότι τώρα είμαι υποχρεωμένος να γιορτάσω την επέτειο των αισθήσεών μου, την επέτειο εκείνου που κάποτε ήταν τόσο γλυκό και όμορφο, εκείνου που ποτέ δεν υπήρξε στην

πραγματικότητα –γιατί αυτή η επέτειος γιορτάζεται σε ανάμνηση εκείνων των τρελών και σκιωδών ονείρων- και το κάνω επειδή εκείνα τα τρελά όνειρα δεν υπάρχουν πια, επειδή δεν έχω τίποτα για να τα κερδίσω! Ξέρετε, ακόμα και τα όνειρα δεν έρχονται χωρίς λόγο»!

– Δε μ’ αρέσει αυτό το απόσπασμα, σχολίασε πρώτη η Νίκη. Δε μου αρέσει αυτή η διάψευση του ονείρου όσο όμορφα κι αν την περιγράφει ο συγγραφέας.

– Αχ. Νίκη! Εμένα δε μου αρέσει καμιά διάψευση, αλήθεια σου λέω κι έχω ζήσει κάμποσες! Αλλά, από την άλλη λατρεύω τις διαψεύσεις του Ντοστογιέφσκι γιατί με χτυπάν κατάστηθα και με εξοικειώνουν με αυτά που προσπαθώ να ξερκίσω... Απάντησα και θυμήθηκα τον εαυτό μου στην ηλικία της, όταν θεωρούσα πως ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς είναι ο αφηγητής του εφιάλτη μας και αυτό δεν του το συγχωρούσα.

126 – Το μεγάλο στοίχημα είναι να μην αφήσουμε τα ελαττώματά μας να καταπιούν τα όνειρά μας, δηλαδή το φευγιό της ψυχής... Μου είπε η Νίκη σοβαρά.

«Να κι ένας άλλος ορισμός του ονείρου», σκέφτηκα: το φευγιό της ψυχής...

Η Νίκη συνέχισε:

– Αν τα όνειρα φτιάχνονται από αγάπη τότε είναι και δύναμη. Δίνουν ζωή. Η ψυχή στερημένη και στερεμένη από αγάπη, θα ’ναι τυφλή, θα θέλγεται από όνειρα όλο και πιο ευτελή, από ανάλογους στόχους και πράξεις, θα βιώνει έναν εφιαλτικό κυκεώνα... Και τότε αναρωτιέσαι: τι θα γίνει με τα όνειρα που έκανες «κάποτε», αλλά τα έθαψες; Και τώρα, έτσι όπως κατάντησαν μακρινά, πόσο σε πικραίνει η θύμησή τους... γιατί κάποτε η ψυχή διψούσε «να πάρει, αλλά και να δώσει στην ζωή», κάποτε «άγγιζε τον ουρανό», κάποτε ερωτευόταν...

– Η αλήθεια είναι πως όταν ακούμε για όνειρα, συνήθως έρχονται στο μυαλό μας φαντασμένοι νέοι, πρωτοπόροι που νομίζουν ότι μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο, είπε η Κωνσταντίνα σοβαρά.

Είχαμε φτάσει ήδη στον αριθμό 47. Κοίταξα το πανέμορφο «σπίτι» από φινλανδικό γρανίτη σε ιταλικό στυλ με τις τοιχογραφίες των λουλουδιών στον τελευταίο όροφο, τα υπέροχα φτιαγμένα από πάνω κοσμήματα της γλυπτικής και θυμήθηκα τη βιογραφία του συγγραφέα και τις αναμνήσεις του από αυτό το σπίτι. Με τη φαντασία μου άνοιγα την πόρτα κι ανέβαινα στον τρίτο όροφο όπου βρισκόταν το δωμάτιο των παιδιών, έβλεπα στα πανάκριβα πορσελάνινα πιάτα σερβιρισμένα κέικ από το «English Shop» της Λεωφόρου Νιέφσκι, μετά το μπουντουάρ της μητέρας με το μεγάλο φεγγίτη, το παράθυρο από όπου τα παιδιά παρακολουθούσαν τα αιματηρά επεισόδια κατά την περίοδο της επανάστασης... «Πατρίδα μας είναι πάντα το παρελθόν μας» είχε γράψει ο Ναμπόκοφ κι εγώ θυμόμουν τα διαβάσματά μου και προσπαθούσα μάταια να φανταστώ την Αγία Πετρούπολη στην πιο γοητευτική της στιγμή, σύμφωνα με τις περιγραφές του συγγραφέα: πρωινά της αρκτικής άνοιξης όταν η πόλη έλαμπε στο λιώσιμο του χιονιού και οι πάγοι γίνονταν ένα σώμα και μια ψυχή με το Νέβα προετοιμάζοντας τα νερά για τις λευκές νύχτες. Άφωνη άνοιγα κι έκλεινα τα μάτια μου μπροστά στο «σπίτι» του Ναμπόκοφ κι έψαξα αμέσως τις σημειώσεις που κουβαλούσα μαζί μου με τα λόγια του: «Καταφρονώ τον εμικρέ που «μισεί τους Ρώσους» επειδή του «έφαγαν» τα λεφτά και τη γη του. Η νοσταλγία που έθρεψα όλα αυτά τα χρόνια είναι μια υπερτροφική αίσθηση χαμένης παιδικότητας, όχι η λύπηση χαμένων τραπεζογραμμάτων».

127

Μάταια προσπαθούσα να θυμηθώ μερικές πληροφορίες από το γενεαλογικό δέντρο της οικογένειας και να τις πω στα παιδιά. Το μόνο που θυμόμουν ήταν πως κάποιος πρόγονος του Βλαντιμίρ Ναμπόκοφ, ήταν ήρωας των Ναπολεόντιων πολέμων και υπήρξε διοικητής στο φρούριο όταν βρισκόταν εκεί φυλακισμένος και μελλοθάνατος ο Ντοστογιέφσκι... δυο κόσμοι που δε θα μπορούσαν να συναντηθούν πουθενά αλλού, παρά μόνο στην πόλη του εγκλήματος και της τιμωρίας.

Μέσα μου γοητευόμουν στην ιδέα ότι ακουμπούσα τα βήματα τόσο μεγάλων ανθρώπων... δεν ξέρω αν τα πόδια μου έτρεμαν από την κούραση, ή αν τους επέβαλλα εγώ με τη δική μου αναπόληση ένα ονειρικό τρέμουλο, καθώς

έβλεπα από το πρωί τον εαυτό μου να ακολουθεί τα βήματα του Γκόρκι, του Γκόγκολ, του Πούσκιν, του Λέρμοντοφ, της Αχμάτοβα, του Λομονόσοφ, ακόμη και του Αντρέγιεφ, του Τσαϊκόφσκι, του Σοστακόβιτς, του Ραχμάνινωφ, του Ναμπόκοφ... όλοι αυτοί περπάτησαν και ονειρεύτηκαν πάνω στους σε αυτούς τους δρόμους, πάνω στο όνειρο που βγήκε από τα σπλάχνα των βάλτων... πώς μπορούμε να μιλάμε ανόητα για τη διάψευση του ονείρου; Πώς βάζουμε στο μικροσκόπιο τις λέξεις του Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς και βρίσκουμε τις εκδοχές της ζωής για τον κάθε ονειροπόλο; Όλη αυτή η πόλη εδώ και τρακόσια χρόνια παίζει με το όνειρο του Μεγάλου Πέτρου, με την άκαμπτη φιλοδοξία της επικράτησης και την ιερή μανία της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Αλήθεια, αν η τέχνη δεν είναι το αποτέλεσμα του ονείρου, τότε τι είναι;

Λες και κατάλαβε η Κωνσταντίνα τη διαδρομή της σκέψης μου από το Μεγάλο Πέτρο μέχρι την Αχμάτοβα και είπε με σιγουριά:

—Τα όνειρα είναι για τους δυνατούς και για τους θαρραλέους, αυτούς που αγωνίζονται, που προσπαθούν, που δοκιμάζουν. Τα όνειρα είναι γι' αυτούς που έχουν φαντασία και μέσα από τη φαντασία τους δημιουργούν έναν ξεχωριστό κόσμο, το δικό τους κόσμο. Ακόμη και εάν αυτά τα όνειρα δεν ταιριάζουν με την πραγματικότητα, αποτελούν διεξόδους, φωτεινούς σηματοδότες της ζωής, δίνουν δύναμη και αισιοδοξία. Η ιστορία ξέρει ότι όταν τα όνειρα μετατρέπονται σε στόχους μπορούν να οδηγήσουν σε αυτή την αλλαγή που θέλουμε... Όταν πάψουμε να κάνουμε όνειρα, θα είμαστε σίγουροι ότι ο κόσμος δε θα μπορέσει να αλλάξει. Μην κοροϊδέψεις λοιπόν ποτέ αυτόν που θα σου μιλήσει για τα όνειρά του. Αυτός που κάνει όνειρα προσπαθεί και πάντα βγαίνει κερδισμένος, έστω από τη διαδρομή, ενώ κάποιοι άλλοι επιλέγουν να μένουν στην βολική τους αδράνεια.

Άκουγα την Κωνσταντίνα και σκεφτόμουν ότι δε θα τολμούσα ποτέ να τη διακόψω. Θυμήθηκα το χαμογελαστό πρόσωπό της στις φωτογραφίες του

facebook, με παρέες στα φοιτητικά στέκια της Θεσσαλονίκης, κεράκια και τούρτες γενεθλίων μιας ανέμελης κοπέλας που χαιρόταν ό,τι υπήρχε γύρω της... Μετά θυμήθηκα την Παναγία του Καζάν πάνω στη Νιέφσκι και τη μεγάλη φοιτητική διαδήλωση που έγινε μπροστά στην πλατεία την άνοιξη του 1901. Ο Μαξίμ Γκόρκι ήταν εκεί για να υψώσει τη φωνή του ενάντια στο τσαρικό καθεστώς. Δεκαοχτώ χρόνια αργότερα προσπάθησε ο ίδιος να σώσει από την εκτέλεση τον ποιητή Νικολάι Γκουμιλιόφ... δεν τα κατάφερε... θυμήθηκα τα ποιήματα της Αχμάτοβα υπέρ του Στάλιν για να σώσει το γιο της από τα καταναγκαστικά έργα... θυμήθηκα ουτοπίες, λάθος όνειρα, αγνές προθέσεις που όμως δεν επιβεβαιώθηκαν από τα αποτελέσματα, αίμα και ψυχές στη μηχανή της ιστορίας, σκέψη ανθρώπων ικανή να μας στήσει στον τοίχο από τύψεις, ή από αδυναμία να της απαντήσουμε πειστικά... Όχι, δεν είχα δικαίωμα να διακόψω την Κωνσταντίνα, δεν είχα δικαίωμα να αγγίξω τη σιγουριά της... γύρισα αλλού το κεφάλι μου μην τυχόν και ερμηνεύσει κάποιος σωστά το βλέμμα μου. Ο μόνος που είδα ήταν εκείνος ο μοναχικός άνδρας με το σοβαρό βλέμμα που παρατηρούσε με διακριτικότητα. Δεν έκανα λάθος, τον είχα δει στο στέκι των συγγραφέων δίπλα στο πιάνο, έπειτα στη Φοντάνκα... κι όσο άβολα κι αν ένιωσα εκείνη τη στιγμή, ήμουν βέβαιη ότι ερμήνευσε σωστά το βλέμμα μου.

— Εμένα δε με απασχολεί καθόλου η βολική αδράνεια των άλλων! Είπε η Μαρία. Εγώ το όνειρο το θέλω στη γνήσια μορφή του, την πιο ονειρική και την πιο προσωπική γεμάτη χρώματα και φαντασία που ούτε ακουμπά τους άλλους ούτε την ακουμπάνε! Δεν επιτρέπω στους άλλους να αγγίζουν το όνειρό μου! Εξάλλου το έδιωξα μακριά για αυτόν ακριβώς το λόγο, για να μην το φτάσει κανένας... μόνο εγώ... με περιμένει στα τέσσερα σημεία του Ορίζοντα, στον τόπο όπου υπάρχει μία χώρα που δε σημειώνεται στο χάρτη. Εκεί η Φύση, με τις πιο ακριβές τέμπρες, ζωγραφίζει τοπία ομορφότερα κι απ' αυτά του Van Gogh και πιτσιλάει με κάθε λογής χρώμα τον Ουρανό. Βασιλεύουν δύο

Ήλιοι: ο ένας ανατέλλει απ' τον Απηλιώτη κι ο άλλος απ' το Ζέφυρο. Μα είναι αντιζηλοι - ξιφομαχούν για την πάλλευκη ερωμένη, τη Σελήνη. Το φως τους τρυπάει το θαλασσινό νερό και το τρέπει σε χρωματιστό γυαλί.

Όταν τη νύχτα το σώμα πέφτει σε νάρκη, το πνεύμα μου ναυλώνει μια χάρτινη βάρκα για να ταξιδέψει εκεί και να γευτεί όλες τις χαρές. Είμαι ονειροπόλα. Μη μου μιλάτε για διάψευση, την ξέρω. Γνωρίζω πως πάνω από όλα το όνειρο είναι μια δροσερή ριπή ανέμου στον λίκνο της πραγματικότητας... για αυτό το έδωξα μακριά, για να μην το ακουμπήσει κανένας...

Βρισκόμασταν ήδη μπροστά στο Νέβα με φόντο την κατάλευκη νύχτα στην επέτειο του πολέμου που πάντα θα θυμίζει την πολιορκία, μια λέξη ασφυκτική, παγίδα, ιστορική τραγωδία, μια λέξη που μέσα μου σηματοδοτεί όλες τις απαγορευμένες διαδρομές. Περιμέναμε να σηκωθούν οι γέφυρες, να απομονώσουν τα νησιά της πόλης, να απομονώσουν τα όνειρα και τους καρπούς των βάλτων, να γίνουν όλα τα νησιά κομμάτια μιας έκθεσης ζωγραφικής, πίνακες γεμάτοι χρώματα όπως αυτά στο όνειρο της Μαρίας... Είδαμε τις γέφυρες να σηκώνονται, σίγουρες και αυτές ότι κάνουν το σωστό... αφήνουν τη φωνή του κάθε τόπου στην εσωτερική της μοναξιά.

Πόσο ταιριάζει η λέξη μοναξιά στην ιστορική μορφή του Καποδίστρια... πόσο αλλόκοτες διαδρομές κάνει ο νους μου ανάμεσα σε τόσα ανάκτορα, τόσα πρόσωπα και τόσο αίμα... πόσο γρήγορα μπερδεύω τα όνειρα της λογοτεχνικής μας συντροφιάς με το μύθο της πόλης που προσπαθούμε να ψηλαφίσουμε... το μυαλό μου πήγε ξανά στα βήματα του Κυβερνήτη. Πού να 'ξερε πως διακόσια χρόνια μετά, μια παρέα δώδεκα παιδιών θα ακολουθούσε τα ίχνη του στο βλέμμα του Μπαίρον, στο σπίτι του άλλου φιλέλληνα, του Πούσκιν που μόλις προσπεράσαμε στο Μόικα και πάνω από όλα, που να 'ξερε ο Κυβερνήτης πως δώδεκα παιδιά από την Ελλάδα ξεκινώντας με ένα βιβλίο στο χέρι θα αναζητούσαν τον ορισμό του ονείρου και το άγγιγμα του ονειροπόλου

εδώ, στην πόλη του Πέτρου προσπαθώντας να συνομιλήσουν με το Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς... Η Ελισσάβετ ύψωσε τα πράσινα μάτια της στον ουρανό:

Το όνειρο είναι δρόμος που αλλάζει συνεχώς.

Το χωμάτινο δρομάκι φαρδαίνει, φωτίζεται.

Εσύ, ο περιπατητής του τοπίου θα βρεις το παλάτι σου, θα βρεις μέρη μαγικά, ανθρώπους που χίλιες φορές έχεις δημιουργήσει σε στιγμές έκστασης. Όλα αυτά σε περιμένουν στην επόμενη στροφή. Προχώρησε.

Ξαφνικά σκοτάδι. Βροχή ποτίζει το είναι σου, λιώνει το τοπίο.

Πάύεις να ελπίζεις, μα είμαστε φτιαγμένοι από όνειρα, το ξέρεις καλά αυτό!

Και ένα κελάηδημα σε προσκαλεί να παίξεις ξανά. Τα όνειρα είναι ρίσκο.

Στην άκρη του δρόμου βλέπεις κάποιον που ποτέ δεν είχες πλάσει εσύ.

Ένας ακόμη ονειροπόλος ταξιδεύει στον ίδιο δρόμο.

Μαζί για λίγη ώρα, χωριστά για λίγα χρόνια.

Μόνος ή κουβαλώντας κι άλλα πουγκιά ονειροπόλων, προχωράς.

Κι αυτό είναι το θαύμα, πίστεψε με.

Ένωθα ευτυχής και ταυτόχρονα ένοχη που τράβηξα με τις πρωτοβουλίες μου τα παιδιά σε αυτό το ταξίδι που δεν ταιριάζει στην ηλικία τους... ή μήπως ταιριάζει; Οι σκοτεινές διαδρομές των ηρώων του Ντοστογιέφσκι και η διαρκής θυσία των ανθρώπων που έφτιαξαν με τα χέρια τους αυτό το μεγαλείο τριγύρω μου μπορούν να «μιλήσουν» σε σημερινούς εικοσάρηδες; Άρχισαν να πέφτουν οι πρώτες σταγόνες βροχής. Περπατήσαμε πάνω από μισή ώρα μέσα στη βροχή για να φτάσουμε αποκαμωμένοι στο ξενοδοχείο. Πριν ακουμπήσω το πρώτο σκαλοπάτι της εισόδου ένιωσα τη σκιά του άνδρα δίπλα μου αυτή τη φορά.

— Καληνύχτα, μου είπε με σπασμένα ελληνικά.

— Είναι σωστό αυτό που κάνω; Τον ρώτησα.

– Είναι σωστό. Το είδα στα μάτια τους απ’ τη στιγμή που κάθισα δίπλα στο πιάνο. Είναι σωστό να σπέρνεις λάμψη στα βλέμματα... πάντα θα είναι σωστό...

– Σε ευχαριστώ! Πόση αγωνία έχω να ’ξερεις!

– Λάθος λέξη. Δεν ξέρεις τι σημαίνει αγωνία.

– Όχι, μην επιμένεις. Μερικές φορές νιώθω ακόμη και φόβο.

– Λάθος λέξη. Δεν ξέρεις τι σημαίνει φόβος. ’

Χωρίς να πω δεύτερη κουβέντα θυμήθηκα το γράμμα που έγραψε στον αδερφό του λίγη ώρα μετά τη ματαίωση της εκτέλεσής του από το τσαρικό καθεστώς. Μερικά χρόνια αργότερα περιέγραψε τη στιγμή που του ξεκλείδωσαν τις αλυσίδες από τα πόδια την ημέρα που έφευγε οριστικά από το στρατόπεδο της Σιβηρίας... από το σπίτι των πεθαμένων...

– Η αγωνία και ο φόβος σε κάνουν να τρέμεις στο σκοτάδι. Δεν ξέρεις τι σημαίνει τρέμουλο. Δεν υπάρχει αγωνία στο φως. Τα μάτια των παιδιών είναι γεμάτα φως.

– Και το όνειρο δίνει στο βλέμμα φως... Ξέρεις τι σημαίνει όνειρο;

– Ξέρω. Δε γίνεται να ζεις τον εφιάλτη και να μη γνωρίζεις το όνειρο!

Ένωσα αμέσως την ανεπάρκειά μου, την απρέπεια να μιλήσω έτσι άστοχα... αυθόρμητα. Ήταν μουσκεμένος από τη μπόρα, το ίδιο κι εγώ.

– Καληνύχτα, Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς! Είπα κι έτρεξα μέσα στη σάλα υποδοχής του ξενοδοχείου.

Τα παιδιά της λογοτεχνικής συντροφιάς είχαν εξαφανιστεί στα δωμάτιά τους. Λίγο πριν κοιμηθώ πάλευα με τη βαριά κουρτίνα για να συσκοτίσω το

δωμάτιο, αν και με την κούραση που είχα θα κοιμόμουν μέσα σε μερικά λεπτά. Κλείνοντας τα μάτια είδα ξανά μπροστά μου το όνειρο της λευκής νύχτας και τα χρώματα της Αγίας Πετρούπολης που περιφρονεί και προκαλεί στο σκούρο υλικό των βάλτων της. Είδα ξανά το γαλάζιο της μονής Σμόλνιι και θυμήθηκα την πρώτη μου ανάβαση σε κωδωνοστάσιο, το πράσινο του Ερμιτάζ, το κόκκινο του μαρμάρινου ανακτόρου των Ορλόφ, το κίτρινο της ώχρας στο ανάκτορο του Σερεμέτεφ, τα χρωματιστά μπορντό παράθυρα στο μουσείο Ναμπόκοφ, το ζεστό παιχνίδι ανάμεσα στο κόκκινο και το κεραμιδί του κάστρου Μιχαήλοφσκι, την τερακότα στο ναό Τσέσμα και φυσικά τους χρυσαφένιους τρούλους... παραμύθι κι όνειρο πριν καθούν όλα πίσω από τα κλειδωμένα βλέφαρα...

«Στο βλέμμα του Μπαίρον» μια συντροφιά
από νιότη κι εφηβεία φτιάχτηκε για να εκφραστεί
με τις όμορφες λέξεις της και να αποκαλύψει
τις σκέψεις ενός αλλιώτικου ταξιδιού...

Δώδεκα νέοι άνθρωποι ταξιδεύουν...

Δώδεκα νέοι άνθρωποι εκφράζονται...

Δεύτερος σταθμός του ταξιδιού είναι ο στοχασμός...

Κι εκεί ανάμεσα στο δάσκαλο της ψυχής
και στο Ρασκόλνικοφ θα ορθωθεί η φωνή τους

Ο τόπος είναι γεμάτος από θρίαμβο και ήττα...

Η νύχτα ντυμένη νύφη με το λευκό της προβολέα
αποκαλύπτει την κάθε ρυτίδα, κομματιάζει την κάθε μάσκα...

Ο Άγιος Βλαδίμηρος υψώνεται δίπλα
στα βήματα του δασκάλου της ψυχής...

Τα ακούτε;

Έλενα,
Γεωργία, Λιλιάννα,
Ελισσάβετ, Πωλίνα,
Μαρία,
Δημήτρη, Νίκη,
Αθηνά, Τόνια,
Νάσια, Κωνσταντίνα,

πάμε να στοχαστούμε με ανοιχτά τα μάτια
στον τόπο με τις ολόλευκες νύχτες...

Παίρνουμε την ψυχή μας και φεύγουμε...

135

Ξεκινάμε για τον κόσμο της ψυχής και της ανάγκης...
αυτής που ομολογεί και αυτής που σωπαίνει...

Ο Ρασκόλνικοφ έρχεται... τον βλέπετε;

Η μοίρα των εκλεκτών

Αγία Πετρούπολη, 23 Ιουνίου 2016

«Η λογοτεχνική συντροφιά του Βύρωνα τηρεί το πρόγραμμα με πλήρη συνέπεια» γράφω στο ημερολόγιό μου. Κρατώ διαρκώς σημειώσεις, όσο περισσότερες σημειώσεις μπορώ. Ποτέ δε μου άρεσε να γράφω στα ταξίδια, μόνο να ηχογραφώ, ή να παίρνω πλάνα με την κάμερα για να περάσω στις εικόνες πολύτιμες χειροπέδες και να τις δω μετά από καιρό με την ησυχία μου. «Τα παιδιά είναι ενθουσιασμένα, διαβάζουν, γράφουν και απολαμβάνουν», συνεχίζω να γράφω, για να υποβάλω στο τέλος του ταξιδιού την αναφορά μου στο Δήμαρχο.

136

Η λογοτεχνική συντροφιά μας είναι απλά μια παρέα νέων ανθρώπων που σκέφτονται ελεύθερα, γράφουν όμορφα και επικοινωνούν μεταξύ τους ηλεκτρονικά. Όταν πέρασι γεννήσαμε την ιδέα να φτιάξουμε αυτήν την ομάδα, δεν είχαμε φανταστεί ότι αυτή η παρέα θα έφτανε στη Βαλτική για να γνωρίσει την πόλη - μούσα του Ντοστογιέφσκι. Είμαι η συντονίστρια της ομάδας, είναι τα παιδιά των social media, της γραφής και της σκέψης, είναι ο Δήμος του Βύρωνα, δηλαδή του κορυφαίου ρομαντικού συμβόλου στα παγκόσμια γράμματα και αποφασίσαμε όλοι μαζί, την ημέρα που η Αγγλία εξέφρασε την απέχθειά της προς μία συγκεκριμένη μορφή της Ευρώπης (Brexit), η οποία τόσο αρνητικές σκέψεις προκαλεί στους λαούς της, να συναντήσουμε το μεγάλο εγκληματία αυτής της πόλης, το Ροντιόν Ρομάνοβιτς Ρασκόλνικοφ και να ζήσουμε μερικές σελίδες από το διάσημο έγκλημα που διέπραξε. Η αφήγηση είναι από μόνη της ανατρεπτική και, σχεδόν, μυθιστορηματική.

Ξύπνησα πριν από τα μέλη της ομάδας και περπάτησα μέχρι το ναό του Ρέοντος Αίματος. Έφτασα σε λίγα λεπτά. Η επιλογή του ξενοδοχείου μας

πάνω στη Λεωφόρο Νιέφκσι ήταν σοφή. Κοίταζα για άλλη μια φορά γοητευμένη το εξωτερικό του ναού και τότε συνειδητοποίησα το λόγο αυτού του πρωινού περιπάτου. Είμαι στο σημείο όπου δολοφονήθηκε ο Τσάρος Αλέξανδρος II το 1881 από την οργάνωση με την ονομασία «λαϊκή θέληση», στην οποία, λίγο αργότερα, οργανώθηκε ο Αλέξανδρος Ουλιάνοφ, ο μεγάλος αδερφός του Λένιν που απαγχονίστηκε στα είκοσι ένα του... Είμαι στο σημείο όπου αντικρίζω ένα ναό με τρούλους «κρεμμύδι» που όμοιός του δεν υπάρχει στην πόλη, ένα ναό γεμάτο από τα χρώματα των ανακτόρων... είμαι σε έναν τόπο γεμάτο χρώματα για να προκαλεί διαρκώς τους πάγους και τους βάλτους τριγύρω. Όλη η Αγία Πετρούπολη καθρεφτίζεται σε αυτόν τον πολύχρωμο ναό που φέρει τα χρώματα της ιστορικής διαδρομής της και την ίδια την ταυτότητά της: «ο ναός του Ρέοντος Αίματος» το 1881, ακολουθεί η «Ματωμένη Κυριακή» του 1905 στην πλατεία των χειμερινών ανακτόρων, η επανάσταση, ο εμφύλιος και ο εφιάλτης της πολιορκίας του Λένινγκραντ. Βρίσκομαι στην πόλη του «Ρέοντος Αίματος» όπου η σάρκα της ιστορίας δονείται ακόμη μπροστά στα μάτια του επισκέπτη, δε μαρμάρωσε όσα γλυπτά και αν της έχουν αφιερώσει. Νιώθω το ρέον αίμα τόσων ανθρώπων με εγκλήματα που μάλλον δεν τιμωρήθηκαν... ποια τιμωρία να βρεθεί για το ένα εκατομμύριο νεκρούς της πολιορκίας; Η «πόλη του ρέοντος αίματος» είναι η πόλη του απεχθούς εγκλήματος και μιας τιμωρίας που κανείς δεν ξέρει αν δόθηκε, ή αν ποτέ θα δοθεί.

Με την ομάδα ξεκινήσαμε τη μέρα μας με ένα άγγιγμα μνήμης από την πολιορκία του Λένινγκραντ... ένα έγκλημα ασύλληπτο... Το ηρώο στη Λεωφόρο Μόσχας και το μουσείο της πολιορκίας είναι σημεία συγκλονιστικής αναφοράς στην ευρωπαϊκή ιστορία. Η ξεναγός μας, η Γιουλιάνα, μας παρουσίασε σε άπταιστα ελληνικά και με λεπτομέρειες το μέγεθος της ασύλληπτης κατάστασης που έζησαν οι κάτοικοι του Λένινγκραντ, κατά την περίοδο του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου. Είμαστε οκτώ χιλιόμετρα από το κέντρο της Αγίας Πετρούπολης, στη γραμμή του μετώπου. Ανάμεσα σε 900 αναμμένες δάδες, που συμβολίζουν τις εννιακόσιες μέρες πολιορκίας, η Γιουλιάνα μας περιέγραψε το σπάσιμο του πολιορκητικού κλοιού, όπως ακριβώς συμβολί-

ζεται από το τεράστιο γλυπτό του μνημείου. Η λίμνη Λατόγκα έγινε ο δρόμος της ζωής φτιαγμένος από πάγο. Αυτοκίνητα και αργότερα τρένα μετέφεραν πάνω στους πάγους αγαθά και ανθρώπους για να σωθούν... πόσοι σώθηκαν πόσοι χάθηκαν, πόσοι επέζησαν με την μερίδα ψωμιού των 150 γραμμαρίων την ημέρα, πόσοι θάφτηκαν στους ατέλειωτους ομαδικούς τάφους, πόσοι άκουσαν το κονσέρτο της πολιορκίας του Σοστακόβιτς για να πάρουν κουράγιο, πόσοι κουβάλησαν τους πολύτιμους θησαυρούς των τσάρων στα υπόγεια του Ερμιτάζ και του Αγίου Ισαάκ για να τους σώσουν, πόσοι εντάσσονταν στους εθελοντές υπεράσπισης της πόλης και έπιναν μερικά γραμμάρια ζωμό, ως ανταμοιβή, πόσοι έσπαζαν τους πάγους μέσα στο χειμώνα για να πιούν νερό, πόση χαρά ένιωσαν οι γυναίκες όταν είδαν να φυτρώνουν τα πρώτα λάχανα από τους σπόρους που είχαν φτάσει στην πόλη μέσα από το δρόμο της παγωμένης λίμνης, πόσο πένθος για ένα εκατομμύριο νεκρούς... πόσο αίμα, πόση ακρότητα και, για άλλη μια φορά, πόση θυσία λαού... πόση αντοχή... πόση φρίκη... είδαμε το ντοκιμαντέρ της πολιορκίας, τις στολές των στρατιωτών με τις τρύπες από τις σφαίρες στις προθήκες του μουσείου, τα μικρά καμινέτα όπου οι πολιορκημένοι ζέσταιναν κομμάτια πάγου για να πιουν νερό, λίγο ζεστό νερό αντί για τσάι, τις ταυτότητες των εθελοντών, τα λουλούδια, αφιερώματα τιμής προς τους προγόνους, ακόμη και η Γιουλιάννα παρασύρθηκε και άρχισε να μας διηγείται τις ιστορίες που άκουγε παιδί από τις δυο γιαγιάδες της, εθελόντριες στην άμυνα της πόλης κατά την πολιορκία...

Σχεδόν μεσημέρι φτάσαμε στην οδό Γκραζντάνσκαγια 19 στο σπίτι του Ροντιόν Ρασκόλνικοφ. Μετράω τα εξωτερικά σκαλοπάτια. Είναι έξι. Άραγε έτσι ήταν και τότε; Έξι σκαλοπάτια ανεβοκατέβαινε ο Ρόντια στην εξώπορτα μπαίνοβγαίνοντας στο σπίτι του; Αυτός ο ιδιοφυής φοιτητής της Νομικής γεννήθηκε πριν εκατόν πενήντα χρόνια όταν γράφτηκε το μυθιστόρημα «Έγκλημα και Τιμωρία», εδώ σε αυτούς τους δρόμους. Ο Ρόντια γεννήθηκε όταν σκότωσε ένα πλάσμα που αποκαλούσε «ψείρα». Ήταν η Αλιόνα Ιβάνοβνα, μια συγγνή τοκογλύφος που εξόντωνε τους απένταρους και απελπισμένους της εποχής. Ο Ρασκόλνικοφ είναι ένας δολοφόνος εξίσου διάσημος με τον Οιδίποδα και τον Ορέστη στην παγκόσμια λογοτεχνία, μόνο που ο ίδιος δεν

ήταν θύμα ούτε της άγνοιας, ούτε κάποιας μοιραίας, ή θεϊκής επιταγής, όπως συμβαίνει με αυτά τα πρόσωπα του μύθου. Ο Ρόντια έγινε δολοφόνος από την παρόρμησή του να υπερέχει και θυματοποιήθηκε από την επιλογή του και μόνο. Κάτι άλλο, το πιο περίεργο από όλα, είναι ότι ο Ρασκόλνικοφ για πάρα πολλούς λόγους, πείθει πως ήταν ένα πραγματικό πρόσωπο και ότι διέπραξε έναν πραγματικό φόνο, πράγμα που δε συμβαίνει με τον Οιδίποδα και τον Ορέστη. Είδα το σπίτι του και ήμουν σίγουρη ότι τον είδα να βγαίνει από μέσα, να κατεβαίνει τα έξι σκαλιά κήδρος με βλέμμα βυθισμένο στην έξαψη, χωρίς έκφραση και να κατευθύνεται στο κανάλι Γκριμπογιέντοφ αριθμός 104. Ακολουθώντας το χάρτη φτάνουμε κι εμείς στον προορισμό του κι εκεί, καθώς βγαίναμε φωτογραφίες, «είδα» πρώτα τη σιχαμερή Αλιόνα Ιβάνοβνα να μπαίνει στο κτήριο για να ακολουθήσει ο Ροντιόν Ρομάνοβιτς Ρασκόλνικοφ και να διαπράξει το περιβόητο Έγκλημα που θα καταλήξει στην επίσης περιβόητη, μυθιστορηματική Τιμωρία. Λίγο πιο πέρα, στον αριθμό 73 «είδα» τη Σόνια να βγαίνει από το σπίτι της και να περπατά στη γέφυρα Κοκούσκιν με βλέμμα γεμάτο από την έκφραση της θλίψης. Το πρώτο πλάσμα που «βλέπω» με αναγνωρίσιμη έκφραση είναι η Σόνια. Περπατά αργά στη γέφυρα κι εγώ προσπαθώ να πείσω τον εαυτό μου ότι δεν αντέχω τη μυρωδιά από τη βρώμα που στοιβάζεται γύρω στο ποτάμι... η Αγία Πετρούπολη του Ντοστογιέφσκι δε μοιάζει καθόλου με τη δική μου. Η δική του πόλη είναι βρώμικη και πνιγηρή... μια πόλη που τρεκλίζει στα ίδια τα θεμέλιά της με κατόικους που βουλιάζουν μέσα στην ίδια τους την ταυτότητα...

Το πλάνο μας έλεγε ότι θα πηγαίναμε να βρούμε το σημείο όπου αυτοκτόνησε ο άθλιος Σβιντριγκάιλοφ, μια βόλτα στους κήπους του Γιουσούποφ και μετά στη Μπολσάγια Ποντισέσκαγια για να εντοπίσουμε το κτήριο όπου ο Πορφύρη Πετρόβιτς ανέκρινε το Ρασκόλνικοφ. Ο Σβιντριγκάιλοφ ήταν άλλο ένα πρόσωπο που αγίζει τα όρια του κήνους στην αφήγηση του Ντοστογιέφσκι και επιλέγει το θάνατο, ενώ ο Μαρμελάντοφ πεθαίνει βυθισμένος στον αλκοολισμό του, για να τον ακολουθήσει η εξαθλιωμένη σύζυγός του, η Κατερίνα Ιβάνοβνα, ένα πλάσμα με κομματιασμένο το σώμα και ψυχή από τη φυματίωση και την ανέχεια... έβλεπα τους δρόμους και ήμουν σίγουρη ότι

έβλεπα τους ήρωες ενός εγκλήματος που δεν έγινε ποτέ, αλλά επέμενα να θεωρώ ότι έγινε... λες και δικαιολογούσα το Ρόντια... λες και θεωρούσα πως η Αλιόνα, «η ψείρα» έπρεπε να δολοφονηθεί... λες και συμβαίνουν συχνά εγκλήματα βασισμένα στην υψηλή ιδέα του υπερέχοντος ανθρώπου, στον οποίο συγχωρούνται τα πάντα, λόγω της υπεροχής του... Μα, όταν σε μια ιστορία περιγράφεται κάτι που δεν το συναντάμε στον κόσμο μας, γιατί μας φαίνεται ότι συνέβη στην πραγματικότητα;

Απολάμβανα τη βόλτα στους κήπους του Γιουσούποφ και κοιτάζοντας τη λίμνη έβαλα σε τάξη τις σκέψεις μου υιοθετώντας το διαχωρισμό ανάμεσα στην αλήθεια και την πραγματικότητα. Η συντροφιά των παιδιών μιλούσε ανέμελα κι εγώ κατέληξα στο συμπέρασμα ότι **συμβαίνει συχνά η αλήθεια μας να μη σχετίζεται καθόλου με την πραγματικότητα που ζούμε**. Ο Ρασκόλνικοφ του Ντοστογιέφσκι είναι, μάλλον, κομμάτι της αλήθειας μας για αυτό και τον ψάχνουμε εδώ και τόσα χρόνια, γι αυτό και εγώ τον αναζητώ στο σπίτι του, που δεν ήταν ποτέ σπίτι του, ή εδώ στους κήπους όπου έκανε βόλτα, αλλά που στην πραγματικότητα δεν πάτησε ποτέ. Αρχικά πίστευα ότι σήμερα θα πάμε με τα παιδιά να ανιχνεύσουμε για λίγο τον τόπο έμπνευσης, τα σημεία όπου ο συγγραφέας τοποθέτησε τους ήρωες. Μόνο που αυτό ήταν η πρόφαση. Ήρθα εδώ για να ακουμπήσω σε αυτό που κρύβω μέσα μου και που ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς εντόπισε τόσο εύκολα... Οι δολοφόνοι σκοτώνουν για χίλιους δυο λόγους, δε θυμάμαι κανένα να μοιάζει με το Ρασκόλνικοφ... ο Ρόντια δεν είναι πραγματικός, είναι αληθινός... πείθει χωρίς να γνωρίζω κανέναν που να του μοιάζει ή, ίσως, πείθει εμένα γιατί θέλω να υπάρχει αυτός ο συγκεκριμένος δολοφόνος... **αλλά ακόμη και αν πρόκειται για μια δική μου επιθυμία, πρόκειται πάλι για την αλήθεια μου**, άρα ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς έγραφε για εμένα χτίζοντας ανάμεσά μας τη γέφυρα που λέγεται Ρασκόλνικοφ, ή Ντιμίτρι Καραμαζόφ, ή Σταυρόγκιν, ή Μίνσκι, ή Ραγκόζιν ή δεν ξέρω πόσα ονόματα μπορώ ακόμη να προσθέσω....

— Μήπως αργήσαμε; Ρώτησε η Μαρία. Ωραία η βόλτα αλλά μήπως θα κλείσει το μουσείο και δεν προλάβουμε να το δούμε;

– Χαμογέλασα και της απάντησα. Θα τα προλάβουμε όλα. Ξεκινάμε.

Φτάσαμε στην Κουζνέτσονι, όπου βρίσκεται το τελευταίο σπίτι, μουσείο πλέον, του Ντοστογιέφσκι, μισή ώρα πριν τη λήξη του χρόνου επισκέψεων. Περιηγηθήκαμε για λίγο στη συλλογή των αντικειμένων και στα δωμάτια, βγάλαμε τις κλασικές φωτογραφίες με μια ρουλέτα, μερικά τσιγάρα, το ξύλινο αλογάκι και το γραφείο όπου γράφτηκαν οι Καραμαζόφ, την πρώτη έκδοσή τους και φυσικά, το καπέλο του συγγραφέα στην είσοδο του σπιτιού. Ο κόσμος σιγά σιγά έφευγε ενώ η γηραιά κυρία που μας υποδέχθηκε στην είσοδο άρχισε να μας φέρνει καρέκλες στο γραφείο του Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς για να δουλέψουμε πάνω στο θέμα μας.

– Τι συμβαίνει; Ρώτησε η Τόνια. Εδώ θα καθίσουμε;

– Ναι, εδώ θα κάνουμε τη δουλειά μας, της απάντησα. Για αυτό ήρθαμε αργά. Έκαναν την τιμή στη λογοτεχνική συντροφιά του Βύρωνα να απομνησθεί εδώ για καμιά δυο ώρες και να αφουγκραστεί την πνοή του συγγραφέα. Δε λέω ότι ήταν εύκολο να πετύχουμε μια τέτοια εξαιρετική αντιμετώπιση, αλλά δεν ήταν και ακατόρθωτο. Ξέρετε... κάποιες οργανώσεις που έχουν σκοπό τη μελέτη και την ανάδειξη των έργων του Ντοστογιέφσκι μίλησαν με ενθουσιασμό για την προσπάθειά μας... δηλαδή την προσπάθειά σας...

Τα βήματα πίσω μας ακούγονταν αργά και σταθερά καθώς επιθυμούσαν να προετοιμάσουν αυτήν τη νεανική συγγραφική ομάδα για τη μεγάλη συνάντηση. Ο άνδρας με τα ανοιχτόχρωμα γένια, το γωνιώδες μέτωπο και το φαρδύ καφέ παλιομοδίτικο πουκάμισο ήταν πλέον κοντά μας. Πρώτος τον αναγνώρισε ο Δημήτρης, μόλις τον είδε θυμήθηκε αυτό το βλέμμα να πέφτει πάνω του στη Φοντάνκα.

– Πού θα καθίσετε Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς; Τον ρώτησα.

– Απέναντί σας, μου απάντησε. Ένας απέναντι σε όλους. Σα δάσκαλος, αλλά και σαν απολογούμενος.

Η Νάσια με την Τόνια έδειχναν πιο συγκρατημένες από όλους, η απορία στα πρόσωπα των άλλων παιδιών ήταν σχεδόν απειλητική απέναντί μου. Ούτε ξέρω πώς βρήκα σταθερή φωνή και μίλησα:

— Δάσκαλος και απολογούμενος εσείς; Εμείς ήρθαμε να αγγίξουμε μονάχα το έγκλημα και την τιμωρία των εκατόν πενήντα χρόνων. Δεν είμαστε τίποτα παραπάνω από μια παρέα που διαβάζει βιβλία, ονειρεύεται εικόνες και μερικές φορές τις καταγράφει κιόλας. Αυτό, μόνο. Ήρθαμε να διαβάσουμε και να μιλήσουμε με τη σκέψη σας..

— Αφού, λοιπόν τα κάνετε όλα αυτά, θα ξέρετε ότι μεγάλοι δάσκαλοι βρέθηκαν, συχνά, κατηγορούμενοι, απολογούμενοι και τιμωρημένοι. Η φωνή του ήταν ήρεμη, το πρόσωπο αρυτίδωτο, λες και δεν το χάραξαν ποτέ συναισθήματα, ένα βλέμμα που δεν μπορούσα να ερμηνεύσω και μια παρουσία ανάμεσα στους καιρούς με ρούχα παλιά, αλλά αναγνωρίσιμα, με ευγένεια και χαρακτηριστική σλάβικη προφορά στις καλοβαλμένες λέξεις.

— Δηλαδή, μιλάμε και πάλι για έγκλημα και τιμωρία, είπε η Πωλίνα.

— Ναι για αυτό μιλάμε και ίσως έχουμε να πούμε αρκετά. Απάντησε ήρεμα. Άνοιξε το βιβλίο που είχε στα χέρια του και ξεκίνησε να διαβάζει:

«Οι άνθρωποι, σύμφωνα με τους φυσικούς νόμους, χωρίζονται γενικά σε δυο κατηγορίες: μία κατώτερη, που την αποτελούν κοινοί άνθρωποι, που υπάρχουν μόνο σαν υλικό για την αναπαραγωγή πλασμάτων όμοιων με αυτούς, και μιαν άλλη, που την αποτελούν εκείνοι που έχουν το χάρισμα ή το ταλέντο να φέρνουν κάτι καινούριο στο περιβάλλον τους... Η πρώτη δηλαδή κατηγορία, εκείνων που χρησιμεύουν σαν υλικό, αποτελείται γενικά από ανθρώπους που είναι από φυσικού τους συντηρητικοί, από ανθρώπους πειθαρχημένους και υπάκουους, που τους αρέσει να ζουν υπακούοντας... αυτός είναι ο προορισμός και δεν υπάρχει τίποτα το ταπεινωτικό σε αυτήν την υπακοή. Στη δεύτερη, ανήκουν όλοι αυτοί που παραβαίνουν το νόμο, αυτοί που γκρεμίζουν ή έχουν την τάση να γκρεμίσουν, ανάλογα με τις ικανότητές τους. ...Τις πιο πολλές φορές επιζητούν, με μεθοδολογία πολύ διαφορετική, να

καταλύσουν το παρόν εν ονόματι κάποιου καινούριου που θα είναι καλύτερο... Η πρώτη κατηγορία είναι πάντοτε κυρίαρχη του παρόντος, η δεύτερη του μέλλοντος. Οι πρώτοι συντηρούν τον κόσμο και τον μεγαλώνουν αριθμητικά, οι δεύτεροι τον κινούν και τον οδηγούν σε ένα σκοπό. Και οι μεν και οι δε έχουν κάθε δικαίωμα να υπάρχουν. Με μια λέξη, όλοι έχουν, κατά την άποψή μου το ίδιο δικαίωμα και ..Ζήτω ο αιώνιος πόλεμος..».

Έβλεπα τα βλέμματα των παιδιών και εντόπιζα τη δυσφορία τους. Χθες τα όνειρα του Ντοστογιέφσκι στη Φοντάνκα έδειχναν να προκαλούν γοητεία. Σήμερα αυτή η προσέγγιση για την ανάγκη κάποιων να παραβαίνουν τους νόμους, μάλλον, δεν δείχνει γοητευτική. Αυτό ήταν κάτι που ελικρινά δεν περρίμενα. Νόμιζα πως η νιότη θα έβλεπε με θερμό βλέμμα αποδοχής αυτήν την αμφισβήτηση των νόμων. Το κείμενο ήταν έξυπνα βγαλμένο από το βιβλίο. Δε μιλούσε για το δικαίωμα του Ρασκόλνικοφ στο φόνο της γριάς. Μιλούσε για μια αξιοπρεπή υπακοή και μια ελπιδοφόρα παράβαση που κινεί τα νήματα της ιστορίας. Πρώτη αντέδρασε η Νίκη:

143

— Βάζεις κριτήρια και χωρίζεις τους ανθρώπους, Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς. Εγώ σκέφτομαι αλλιώς. Το κριτήριο της ανθρωπιάς, πιστεύω, είναι το μόνο που μας χωρίζει πραγματικά... Για μένα, οι κοινοί άνθρωποι, έχουν μια αρκετά στρωτή ζωή, ή δεινά, όπως, φτώχεια, πόλεμος, τους καταδιώκουν συνεχώς, ή... έχουν γνώσεις βίο βιωτό και αβιώτο... Το κοινό χαρακτηριστικό τους; Ενώ δεν εκθρεύνονται κανέναν, επικεντρώνονται στον εαυτό τους και στους «δικούς τους». Μια δεύτερη, κατηγορία ανθρώπων είναι όσοι πραγματώνουν τον ανθρωπισμό, την αποστολή... Είναι όσοι αφιερώνουν έμπρακτα όλη τους την ζωή, ή σημαντικό της μέρος, στους άλλους... Η τρίτη κατηγορία που διακρίνω είναι όσοι χαιρόνται με τα δεινά των άλλων, ή τα προξενούν, αμετανόητοι, επανειλημμένως... Νομίζω ότι κυριαρχεί η πρώτη κατηγορία, όπου ανήκω κι εγώ. Είμαστε η ομάδα των αδιάφορων υπάρξεων

Στέκουμε άβουλοι και μικροί ανάμεσα στις προκλήσεις των άλλων δύο... πόσο σπουδαίος συγγραφέας είσαι... σκαλίζεις μια πληγή που δε θα κλείσει ποτέ...

— Η αλήθεια είναι ότι αυτή η κατηγορία των ανθρώπων που κομίζουν το και-

νούριο με ενθουσιάζει, Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς, και ένιωσα σχεδόν ενθουσιασμό όταν έλαβα το mail με αυτό το απόσπασμα, είτε η Αθηνά, που δε σκέφτηκε καθόλου μήπως ο «δάσκαλος» δεν ήξερε τι είναι το mail. Όταν όμως η σκέψη σου «κάθησε» καλύτερα μέσα μου, παραδέχτηκα ότι οι καινοτόμοι που πραγματικά μπορούν να ανανεώσουν τον κόσμο ιδεολογικά, κοινωνικοπολιτικά, είναι λίγοι και ίσως, κάποτε και ανεπαρκείς για να αλλάξουν τον κόσμο. Μερικές φορές οι μεταβολές έρχονται ακόμη και από τους πιο «ήσυχους». Ας μην υποτιμάμε λοιπόν και τους «συμβιβασμένους». Κι αυτοί έρχονται στιγμές που ορθώνουν το ανάστημά τους και λειτουργούν με τους δικούς τους κανόνες, που είναι εξίσου -ή και περισσότερο- αποτελεσματικοί.

— Δηλαδή, οι «συμβιβασμένοι» που λες μπορούν με τον τρόπο τους να κινήσουν την ιστορία; Είναι κι αυτοί θα λέγαμε «εκλεκτοί»; Τελικά ποιοι και πόσοι είναι τελικά, κατά τη γνώμη σου, οι εκλεκτοί άνθρωποι;

Η απάντηση της Αθηνάς ακούστηκε χωρίς τον παραμικρό δισταγμό:

— Οι εκλεκτοί είναι λίγοι: είναι οι αυτοδημιούργητοι που έχουν μάθει να στηρίζονται στα δικά τους πόδια και να πολεμούν με τα δικά τους όπλα και όχι με άλλα, δανεικά. Αλλά μήπως τελικά δεν είναι τόσο λίγοι; Μήπως βρίσκονται δίπλα μας, αφανείς, που απλώς φοβούνται να παρουσιαστούν και δεν θέλουν να αυτοπροβληθούν;

Ακούγοντας τη Νίκη και την Αθηνά μου δημιουργήθηκε η σκέψη ότι η αισιοδοξία της ηλικίας τους και η εμπειρία του πολιτισμού τους δεν θα επέτρεπαν ποτέ να αποδεχτούν εύκολα την άποψη του δασκάλου. Κι όμως, η Αντιγόνη και ο Ορέστης, ήταν τα πλάσματα που δίδαξαν την κοινή γνώμη με την τόλμη και την επιλογή να παραβούν τους νόμους. Γιατί δε χώρεσε αυτό το κομμάτι της παιδείας τους στην άποψη του δασκάλου που, βέβαια, δεν ήταν δική του αλλά του αδίστακτου Ρασκόλνικοφ, του φονιά. Η άποψη της Τόνιας ήταν αυτή που με βοήθησε να καταλάβω καλύτερα. Η τόλμη της όταν τον κοίταζε στα μάτια και το θάρρος που ξεχείλιζαν οι λέξεις της ήταν το πιο όμορφο δείγμα νιότης που έχω δει:

— Χωρίζεις τους ανθρώπους σε 2 κατηγορίες.... Στην πρώτη είναι οι λεγόμενοι δούλοι, αυτοί που σε υπηρετούν, που υποτάσσονται σε σένα με σκοπό να ζήσουν. Στην δεύτερη είναι τα αφεντικά, αυτοί που καταπατούν κάθε νόμο για το κέρδος ... Είναι διαφορετικοί μεταξύ τους... χρειάζεσαι όμως και τους δυο, εσύ το παραδέχτηκες, έχουν ανάγκη για ΖΩΗ ... για ΥΠΑΡΞΗ

— Είδες, λοιπόν, πόσο γρήγορα έγινα απολογούμενός σου; Ρώτησε ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς με ένα χαμόγελο ικανοποίησης που επαληθεύτηκε η πρόβλεψή του. Εγώ, όμως, δε σου διάβασα στο απόσπασμα για ανθρώπους που παραβαίνουν, πώς το είπες, «κάθε νόμο για το κέρδος», αλλά για αυτούς που είναι ικανοί να καταλύουν το παρόν «εν ονόματι κάποιου καινούριου που θα είναι καλύτερο».

Είναι τόσο δύσκολο να καβαλήσεις τους αιώνες και να μπεις στον κόσμο αυτής της άγνωστης σε σένα σκέψης, να κατανοήσεις το θράσος και το ναρκισσισμό του ανθρώπου που καταργεί τα όρια. Ο τρόπος που ο Ρασκόλνικοφ περιφρονεί τους νόμους είναι προκλητικός, δεν έχει αναφορά σε κανένα καθήκον, όπως η Αντιγόνη ή ο Ορέστης... η γλώσσα του Ρόντια είναι γέννημα του ανομολόγητου πάθους, η γλώσσα του Ορέστη είναι το γέννημα και η αγωνία για την εκτέλεση του καθήκοντος. Ωστόσο, θα περάσουν και οι δυο από τη βάση των ερινυών. Η φράση της Τόνιας «χωρίζεις τους ανθρώπους σε δυο κατηγορίες» ακούγεται σαν απόρριψη αυτής της «αυτάρεσκης διακήρυξης».

— Αν δεν κάνω λάθος σε λένε Σόνια; Τη ρώτησε ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς.

— Όχι, Τόνια με λένε, απάντησε η μικρή με χαμόγελο. Μοιάζουν τα ονόματα.

— Ναι, μοιάζουν. Θα ήθελα να σου γνωρίσω τη Σόνια, αλλά μπορείς να τη βρεις και μόνη σου. Είναι αυτή η ηρωίδα που έπεισε το Ρασκόλνικοφ να γονατίσει μπροστά της θέλοντας να γονατίσει μπροστά στην ανθρωπότητα.

Ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς γύρισε μια σελίδα από το βιβλίο που κρατούσε μπροστά του και ξαναδιάβασε:

«Άνθρωποι που να φέρνουν μια καινούρια ιδέα ή που απλώς να είναι ικανοί να πουν κάτι καινούριο, γεννιούνται πολύ λίγοι, απίστευτα λίγοι».

Συμφωνώ μαζί σας, κύριε Ντοστογιέφσκι. Είναι πολύ λίγοι αυτοί που έχουν προσθέσει μια εντελώς καινούρια ιδέα στη συλλογική βιβλιοθήκη της ανθρωπίνης γνώσης. Και πώς να μην είναι; Στην εποχή σας οι ιδέες έβραζαν, ξεσπούσαν, τρόμαζαν, απειλούσαν... σήμερα, οι περισσότερες «νέες» ιδέες αποτελούν προϊόν μηρυκασμού των ήδη γνωστών θεωριών. Ποιός μπορεί να πει πως, σαν άλλος Δίας, μέσα από την ρωγμή του κεφαλιού του ξεπήδησε μια ιδέα-Αθηνά ελεύθερη από το πλαίσιο ενός αναγνωρίσιμου τρόπου σκέψης;

Σύγχρονες ιδέες παράγονται κάθε μέρα, όμως πολύ λίγες αποκαλύπτουν κάτι που δεν έχουν πει οι υπόλοιπες. Πολύ λίγοι είναι αυτοί που τολμούν, όπως θα έλεγε ο Ιουλιανός, «να εκφέρουν τα άφατα»... και ο Δημήτρης τα έλεγε όλα αυτά σε αυτόν που τόλμησε να εκφέρει τα άφατα, σε αυτόν που δυσασέστησε και πόνεσε τους άλλους εκφέροντας τα δικά του άφατα, αλλά και τα άφατα των γύρω του... ο Ντοστογιέφσκι είναι ένας άνθρωπος που λίγοι θα μπορούσαν να του συγχωρέσουν την αλήθεια των κειμένων του... υπήρξε τόσο πολύ συμφιλιωμένος με τα πάθη του που δεν τον ένοιαζαν οι συνέπειες της οδυνηρής αποκάλυψης...

— Θα μου επιτρέψετε να αμφιβάλλω, είπε η Πωλίνα με μάτια που έλαμπαν από μια ελαφρά αίσθηση αδικίας. Δεν ξέρω για τι είδους νέες ιδέες μιλάτε και για ποιο λόγο οι πολύτιμοι υψηλά σκεπτόμενοι άνθρωποι σας φαίνονται λίγοι. Μήπως, απλά δεν υπάρχει τόπος, ή χώρος, να φανεί η σκέψη τους, να τους δούμε με τα μάτια μας και να εκτιμήσουμε τη συμβολή τους; Κύριε Ντοστογιέφσκι, ξέρετε πόσοι εργαζόμενοι εξέφρασαν ένα καλό επιχειρηματικό σχέδιο, μα υποθάφτηκε εξαιτίας των στενόμυαλων αντιλήψεων των εργοδοτών τους; Ξέρετε πόσοι φοιτητές παρουσίασαν την ιδέα τους σε καίρια ζητήματα, μα λόγω των μικρο- ή μεγαλοεγωισμών του καθηγητή αυτή η ιδέα υπονομεύτηκε ή και, κάποιες φορές, εξευτελίστηκε; Ξέρετε πόσες φορές δεν επιτράπηκε σε νέους ανθρώπους να εκφράσουν τη σκέψη τους, μόνο και μόνο γιατί δεν εκτιμώνται ως άξιοι και ικανοί; Μήπως οι «ιδεοφόροι» δεν είναι τόσο λίγοι; Μήπως το σαθρό σύστημα, με το σάπιο πυρήνα μιας κοινωνίας

τόσο όμοιας με αυτήν που εσείς ο ίδιος περιγράφετε, τους αποθάρρυνε και τους εγκλώβισε σε μια φυλακή, συντροφιά με τις ιδέες τους; Μήπως ήταν απλά λίγοι αυτοί που έτυχε και αναδείχθηκαν, ενώ υπάρχουν κι άλλοι που περιμένουν στη σειρά με το αίμα τους να βράζει; Αυτοί οι ξεχωριστοί άνθρωποι σίγουρα δεν είναι πολλοί, μα σίγουρα δεν είναι τόσο λίγοι.

— Κύριε Ντοστογιέφσκι, εμένα δε με νοιάζει πόσο λίγοι είναι, είπε η Έλενα σοβαρά, βγάζοντας ένα στεναγμό. Ο πόνος τους όμως είναι πολύς και αυτόν τον πόνο δεν μπορώ να τον αγνοήσω. Έχω πάντα στο νου μου πως οι άνθρωποι που σε κάνουν να γελάς, συνήθως κλαίνε. Οι παραγκωνισμένοι, οι αλαφροϊσκιωτοι της ιστορίας άλλαξαν τον κόσμο και όχι οι σοφοί. Μα όταν αναγνωρίστηκαν πολλοί από αυτούς δεν ζούσαν. Δεν ήταν τρελοί, απλά το βλέμμα τους δεν ήταν στραμμένο στη γη μα στο φεγγάρι.

— Δεν ήταν τρελοί μα φαίνονταν τρελοί επειδή ήταν μόνοι... εξοστρακισμένοι... Αυτός που φέρνει μια πραγματικά καινούρια αντίληψη είναι από μόνος του επαναστάτης. Είναι εξόριστος στην ίδια γη απ' το δικό του το σινάφι. Είναι αυτός που τόλμησε να ξεστομίσει λόγο διαφορετικό, νεωτερικό... και τέθηκε σε καραντίνα, καθώς είναι επικίνδυνος στα μάτια τους.

Έχουμε την εντολή να είμαστε έλλογα όντα μόνο βιολογικά : αλλιώς η χρήση της λογικής απαγορεύεται.

Θέλουν να ζούμε σα σύγχρονοι ραγιάδες, υπόδουλοι του Κανένα και του εαυτού μας...

Ας υποθέσουμε πως βρέθηκε εκείνος, ο επαναστάτης που ύψωσε κόκκινο λάβαρο, αυτός λοιπόν γίνεται ταγός στην πορεία προς μια Ουτοπία

Και τότε, όλοι εμείς που είδαμε τι τόλμησε να κάνει

τον αποπήραμε για τα λόγια του κι ας είχαμε τα αυτιά κλειστά,

τον δώξαμε για να είναι μόνος...

Αυτό ήταν το έγκλημα και η τιμωρία του.

Η Μαρία αφέθηκε στα επιχειρήματα των άλλων κι έπλασε εικόνες ανάμεσα σε διαπιστώσεις και στίχους. Η φωνή της έδειχνε συγκίνηση καθώς μιλούσε

στο «δάσκαλο» αλλά μίλησε όπως θα μιλούσε με τα μάτια κλειστά και βλέποντας αυτόν τον άγνωστο επαναστάτη που διώχτηκε και απέμεινε μόνος.

Δεν έβγαζα λέξη. Άφησα την παρέα των νεαρών στοχαστών να κάνει τα δικά της βήματα. Το μυαλό μου πήγε πίσω, όταν στην ηλικία τους διάβαζα με πάθος θέατρο και λογοτεχνία. Θυμήθηκα τις φράσεις του Γκόρκι στους Μικροαστούς: «Έναν αναμορφωτή... έναν άνθρωπο με τόλμη, τον μισούν... Τους μπεκρήδες όμως τους αγαπάνε. Γιατί είναι πιο εύκολο να αγαπάς κάτι τιποτένιο... ασήμαντο, παρά κάτι μεγάλο και ωραίο!...»

Αχ, αυτοί οι αναμορφωτές!!! Οι τολμηροί, οι άνθρωποι που ζήλεψα τόσο πολύ!!! Τώρα, στην αναμέτρηση με τις ιστορικές συνθήκες και με τους δαίμονες της τρέχουσας κατάστασης συνέλαβα τον εαυτό μου να φτιάχνει άλλους δρόμους για την ερμηνεία της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Στο μυαλό μου έχω πλέον τις δυο ομάδες ανθρώπων χρησιμοποιώντας πιο ακίνδυνες λέξεις, αλλά και με μπόλικη ειρωνεία. Πριν εικοσιπέντε χρόνια ήμουν πιο αυστηρή, τώρα είμαι ανεκτική, αλλά καταφεύγω συχνά στην ειρωνεία. Ωστόσο, εξακολουθώ να απορρίπτω τα ίδια πράγματα και τα ίδια πλάσματα... αμετανόητη... Τώρα, λοιπόν, θα έλεγα ότι οι άνθρωποι χωρίζονται σε ευπρόσδεκτους και απορριπτέους, ή, ίσως, σε ευχάριστους και ενοχλητικούς. Ο δικός μου κόσμος δεν έχει πλατείες γεμάτες από αγχόνες που τιμωρούν αυτούς που διαδίδουν «επικίνδυνες απόψεις» όπως ο κόσμος του Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς και των άλλων. Ωστόσο, συλλαμβάνω τον εαυτό μου να επιλέγει λέξεις που μπορεί να μην παραπέμπουν σε διχαστικούς διαχωρισμούς μίσους, αλλά που έχουν το ίδιο ακριβώς αποτέλεσμα: εκφράζουν **αυτήν την άδικη αποβολή και την επιθυμητή περιθωριοποίηση αυτών που τόλμησαν να ταράξουν «τα αυτονόητα», να κουνήσουν το πάπλωμα που προστατεύει τους καταξιωμένους ανάξιους...**

Η Νάσια ήταν αυτή που με έβγαλε από τις σκέψεις μου:

*Πλαστήκαμε για ένα σκοπό διαφορετικό από όλους
όπως έκανε και ο Θεός με την κτίση... το κάθε δημιουργήμα λαξευτό!
Όλοι έχουμε μια λαμπρότητα που όμοια δε βρίσκεις σε άλλον*

αλλά και μια σκοτεινιά δυσδιάκριτη.

Όλοι οι θνητοί κατοπτρίζονται στο πεπρωμένο τους

μα το ακολουθούν πιστά οι ραψωδοί... τούτοι που τραγουδούν τις καινούριες ιδέες.

Έρχονται σαν τους προφήτες που θα μας δείξουν τη δολιχοδρομία του μέλλοντος.

Κι ας είναι λίγοι γιατί λίγοι είναι οι εκλεκτοί!

Να, λοιπόν, που η Νάσια με έσπρωξε σε μια οδό που δεν είχα σκεφτεί να ακολουθήσω: ξεκίνησε από το θέλημα του Θεού να πλάσει το ξεχωριστό είδος κι ανάμεσα σε αυτά τα αλλιώτικα «σκοτεινά και λαμπερά» ταυτόχρονα πλάσματα, μέσα στους πολλούς διακρίνει τους προφήτες, αυτούς που είναι περισσότερο δεμένοι με την προσωπική τους μοίρα και δεν την προδίδουν... και ναι, είναι λίγοι... εκλεκτοί και λίγοι...

Χωρίς να μπορώ να ερμηνεύω το βλέμμα του Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς, νομίζω πως ικανοποιήθηκε από την άποψη της νεαρής του μαθήτριάς. Κατέφυγε στο Θεό, όπως κατέφευγε και ο ίδιος και ανέδειξε μέσα σε λίγες λέξεις τον προορισμό των εκλεκτών που τελικά δεν μπορούν να κάνουν κάτι διαφορετικό από αυτό που τους όρισε η μοίρα: να δείξουν το δρόμο, όσο λίγοι και αν είναι... δεν έχουν κανένα δικαίωμα οι εκλεκτοί να διαψεύσουν το Δημιουργό τους.

149

Ο «δάσκαλος» άνοιξε το δεύτερο τόμο και πήγε στις τελευταίες σελίδες, όπου πλέον περιγράφεται η ζωή του Ρασκόλνικοφ στη Σιβηρία:

«Ο Ρασκόλνικοφ έμεινε στο νοσοκομείο ως το τέλος της Σαρακοστής και όλη τη βδομάδα του Πάσχα. Όταν έγινε καλά, θυμήθηκε τα όνειρα που είχε δει στον πυρετό και στο παραλήρημά του, ξαπλωμένος στο κρεβάτι. Είχε ονειρευτεί τότε ότι όλος ο κόσμος ήταν καταδικασμένος να καταστραφεί από μια μάστιγα ανήκουστη και δίχως προηγούμενο που ήρθε από τα βάθη της Ασίας κι έπεσε πάνω στην Ευρώπη. Θα πέθαιναν όλοι, εκτός από μερικούς εκλεκτούς. Είχαν παρουσιαστεί κάτι καινούρια παράσιτα, κάτι μι-

κροοργανισμοί, που φώλιαζαν στο κορμί των ανθρώπων. Αλλά τα ζωύφια αυτά είχαν μυαλό και θέληση, κι όποιος άνθρωπος μολυνόταν από δαύτα γινόταν αμέσως τρελός. Ωστόσο, ποτέ, μα ποτέ άλλοτε, οι άνθρωποι δεν ήταν τόσο οίγουροι ότι κατέχουν την αλήθεια, όσο αυτά τα αξιολύπητα πλάσματα. Ποτέ άλλοτε δεν πίστεψαν τόσο πολύ ότι ήταν αλάνθαστη η κρίση τους, οι ηθικές και θρησκευτικές τους πεποιθήσεις, τα επιστημονικά τους συμπεράσματα. Χωριά, πόλεις και έθνη ολόκληρα μολύνθηκαν και έχαναν το λογικό τους... Σκοτώνονταν μεταξύ τους με μίσος παράλογο... σφάζονταν με τις λόγχες, μαχαιρώνονταν, δαγκώνονταν, έτρωγε ο ένας τον άλλον... Είχαν παρατήρει τα πιο συνηθισμένα επαγγέλματα, γιατί ο καθένας είχε τις δικές του ιδέες, δικά του μεταρρυθμιστικά προγράμματα, και δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν. Τη γεωργία την παράτησαν. Που και που μαζεύονταν μερικοί, συμφωνούσαν να κάνουν κάτι μαζί, ορκίζονταν να μη χωριστούν, αλλά αμέσως καταπιάνονταν με κάτι ολότελα διαφορετικό, άρχιζαν να αλληλοκατηγορούνται, να χτυπιούνται, να σκοτώνονται. Άρχισαν οι πυρκαγιές, ήρθε η πείνα, οι πάντες και τα πάντα καταστράφηκαν. Σε ολόκληρο τον κόσμο μονάχα μερικά πλάσματα μπορούσαν να σωθούν: οι εκλεκτοί και οι αγνοί που ήταν προορισμένοι να θεμελιώσουν την καινούρια ζωή, να ανανεώσουν και να καθαρίσουν τη γη. Αλλά κανένας δεν τους έδινε προσοχή, κανείς δεν άκουγε τα λόγια τους και τη φωνή τους».

Η Κωνσταντίνα έδειχνε σχεδόν απελπισμένη. Ένα κορίτσι τόσο πεισματικά αισιόδοξο ήταν δύσκολο να αντέξει αυτήν την ανατριχιαστική κατεύθυνση της ανθρωπότητας.

— «Δάσκαλε», μπορεί οι περιγραφές σας να καθηλώνουν αυτόν που τις διαβάζει, αλλά εμένα ο νους μου τρέχει στον Πλάτωνα όπου αναφέρεται αυτό που λέμε «βέλτισται φύσεις», οι φωτισμένες προσωπικότητες, οι εξαιρετικοί άνθρωποι. Γιατί αυτοί να μην είναι αρκετοί; Μπορεί η υποκρισία και η διαφθορά της κοινωνίας τους να τους κατάντησε απρόθυμα γρανάζια, μπορεί να βιώνουν τόση μοναξιά μέσα στην ξεθωριασμένη ανθρωπιά τους, δηλαδή την ξεθωριασμένη ταυτότητά τους.

— Μα η ταυτότητα του εκλεκτού δεν ξεθωριάζει, απάντησε ήρεμα ο «δάσκαλος». Πώς είπες αυτή τη λέξη; Βέλτιστος; Ο βέλτιστος, λοιπόν, δε γίνεται γρανάζι, ούτε πρόθυμο, ούτε απρόθυμο.

— Μα... η μοναξιά είναι εφιάλτης, δεν αντέχεται... το ξέρετε Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς, εσείς τουλάχιστον ξέρετε πόσο αβάσταχτο είναι να παλεύει κανείς μονάχα με τον εαυτό του γιατί δεν του έχει απομείνει κανένας άλλος... συνέχισε διστακτικά η Κωνσταντίνα, που μάλλον ένιωθε την αισιοδοξία της να υποχωρεί και δεν το άντεχε. Ο Αριστοτέλης έχει πει πως ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει μόνος του παρά μόνο αν είναι θηρίο ή Θεός.

— Γνωρίζουμε, ωστόσο, πως Θεός δεν είναι, είπε ο «δάσκαλος». Άρα, αν ζει μόνος του είναι θηρίο. Ο Ρασκόλνικοφ απομονώθηκε, έγινε θηρίο κι έπραξε το χειρότερο.

— Δεν άντεχε το φόβο της μοναξιάς και παραφρόνησε;

— Δεν άντεχε τους φόβους που του γεννούσε η μοναξιά του. Και δεν παραφρόνησε. Προσπάθησε να αποδείξει για τον εαυτό του την ταυτότητα του ξεχωριστού και κατάφερε να αποκτήσει την ταυτότητα του αθλίου.

— Μα, πώς το λέτε αυτό, Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς, αφού ήταν ξεχωριστός! Ήταν ιδιοφυής, ταλαντούχος, ακόμη και ο ανακριτής του τον θαύμαζε πριν ακόμη τον γνωρίσει, είπε η Μαρία.

— Μάσα μου, βεβαίως και ήταν εκλεκτός, ωστόσο, αυτό δεν αποδείχτηκε τη στιγμή που σκότωσε, αλλά τη στιγμή που μετάνιωσε. Κι εκείνη ακριβώς τη στιγμή δεν ήταν μόνος, είχε δίπλα του τη Σόνια. Έγινε εκλεκτός και άνοιξε καινούριους δρόμους όταν έπαψε να είναι μόνος, έστω και αν το μοναδικό πλάσμα που είχε δίπλα του ήταν ένα τόσο ταπεινό και ταπεινωμένο κορίτσι. Οι εκλεκτοί δεν είναι ούτε τέλειοι, ούτε αλάθητοι. Έχουν μέσα τους πάθη και είναι ικανοί για ό,τι χειρότερο, αλλά και για ό,τι καλύτερο. Ο Ρασκόλνικοφ έπραξε και τα δυο σκοτώνοντας τη γριά και καταφεύγοντας στη Σόνια. Νομίζω πως αυτός είναι ο λόγος που εδώ και εκατόν πενήντα χρόνια τον αγα-

πούν... έχει όλα τα χαρίσματα του εκλεκτού και τελικά βρήκε τρόπο να δείξει πρώτος μια μοναδική κατεύθυνση ευθύνης, ευαισθησίας και προαγωγής της ανθρώπινης σκέψης, παρά το απαίσιο έγκλημά του...

Αχ, αυτός ο Ρασκόλνικοφ, πόσους ακόμη θα γοητεύει σκοτώνοντας μια μισητή γριά, που κανένας δεν την ήθελε ζωντανή, και πόσους θα κάνει να αναρωτιούνται για το μέγεθος της μεταστροφής του... άκουγα το Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς να μιλά κι ενώ απολάμβανα τις στιγμές που ζούσαμε στο γραφείο του, δεν μπορούσα να εμποδίσω το μυαλό μου να κάνει τις άλλες σκέψεις... τις ανομολόγητες.

Όταν μια μυθοπλασία, όπως το «έγκλημα και τιμωρία» έχει γίνει έμβλημα μιας ολόκληρης πόλης που «πλασάρει» τις γωνιές της ως ίχνη του μύθου, τότε μιλάμε για κάτι που ξεπερνά κατά πολύ την αγάπη για τη λογοτεχνία, ή τις πωλήσεις ενός βιβλίου. Είναι η στιγμή που η λογοτεχνία μετασχηματίζεται σε ομολογία προσωπικής αλήθειας και γίνεται πλέον ιστορικό γεγονός. Το βιβλίο αυτό είναι ιστορικό γεγονός όχι επειδή αγαπήθηκε, ή διαβάστηκε, αλλά επειδή η ψυχή των αναγνωστών προσπαθεί απεγνωσμένα να το ζήσει με κάθε τρόπο. Εξάλλου, αν το καλοσκεφτούμε, ο ίδιος ο τίτλος χτυπά την ανθρώπινη ψυχή κατάστηθα. Το έγκλημα είναι μια βαθιά ανθρώπινη, αλλά και μόνο ανθρώπινη συμπεριφορά. Τα ζώα δεν εγκληματούν, αντίθετα, οι άνθρωποι, ακόμη και όταν δεν εγκληματούν, νιώθουν μεγάλη την ανάγκη να διαπραχθεί το έγκλημα, έστω και αν δεν το διαπράξουν οι ίδιοι. Αναπόφευκτα είμαστε όλοι οπαδοί του εγκλήματος και, για τον ίδιο λόγο, είμαστε όλοι οπαδοί της τιμωρίας, άλλη μια λέξη που χτυπά αλύπητα τα μέσα μας. Εξάλλου, συχνά, έγκλημα και τιμωρία είναι ταυτόσημες έννοιες, όταν το έγκλημα που διαπράττεις σε οδηγεί σε ακόμη χειρότερη κατάσταση από αυτήν στην οποία βρισκόσουν πριν το διαπράξεις και εξ αιτίας της οποίας το διέπραξες. Σε αυτήν την περίπτωση εάν δεν είχες κάνει πράξη το έγκλημα, αλλά ένα σου όνειρο, θα γεύσουν αυτό που λέμε διάψευση και μάλιστα θα ήταν τόσο πικρή που θα παρακαλούσες να μην είχε πραγματοποιηθεί ποτέ το όνειρό σου. Όταν, όμως, η διάψευση έρχεται από τη διάπραξη ενός εγκλήματος που δεν «έδωσε» τα

αναμενόμενα αποτελέσματα τότε μιλάμε για τιμωρία. Με αυτό το πρίσμα οι δυο λέξεις «έγκλημα και τιμωρία» είναι καταρχάς αντίθετες, μπορεί να είναι και τόσο σφικτά δεμένες που να δείχνουν σχεδόν ταυτόσημες, αλλά απορρέουν από τις πιο βαθιές και καλοκρυμμένες επιθυμίες, όπως επίσης και από τους πιο σκοτεινούς καταχωνιασμένους φόβους.

Υπάρχει ψυχή που δεν πόθησε το έγκλημα; Υπάρχει ψυχή που δεν πόθησε την τιμωρία; Υπάρχει άνθρωπος που δεν ένιωσε πως τα εγκλήματα που έγιναν σε βάρος του έμειναν ατιμώρητα; Όλα αυτά τα ομολόγησε ο άνθρωπος μόνο μέσα από μύθους, έπλασε τέχνη, έπη, τραγωδία, μυθιστόρημα... εξάλλου όλα αυτά δεν είναι παρά η έκφραση του απαγορευμένου, αυτού που θα κρύβουμε πάντα στο όνομα της τήρησης των κανόνων. Μόνο που αυτή η πόλη έχει μια ταυτότητα αμφισβήτησης των κανόνων και πληρώνει άφοβα, σχεδόν, αυτό το κόστος από τη γέννησή της... περίεργη μοίρα: ροπή προς την ακρότητα, εξοικείωση με το άμετρο και επιλογή της παράβασης. Αυτή η πόλη από τότε που φτιάχτηκε στοιχηματίζει για το θαύμα και τις περισσότερες φορές περιφρονεί, θα έλεγε κανείς, το πιθανό, ή ακόμη και πλήττει στην έννοια του αναμενόμενου.

153

— Ω, μα σταματήστε πια να μιλάτε για την εκλεκτή φύση του Ρασκόλνικοφ, ή για την αθλιότητά του, είπε η Ελισάβετ. Ένα ολόκληρο έργο τέχνης είναι αφιερωμένο στην απαίσια ζωή του και στις επιλογές του. Αυτό το απόσπασμα που διάβασε ο δάσκαλος δεν το ακούσατε;

— Είναι από τα αγαπημένα μου, είπα ήρεμα, αλλά κράτησα τις σκέψεις μου κρυφές. Το μυαλό μου ήταν κολλημένο σε αυτόν τον πόλεμο που δεν ερμηνεύει, αλλά είναι τόσο πραγματικός... μιλά για μια αφροσύνη, αλαζονεία, ανθρωποφαγία, αυταρέσκεια, ναρκισσισμό... είναι ένας πόλεμος που γίνεται επειδή αρρώστησε βαριά το εγώ του καθένα, ενώ η εφιαλτική μάστιγα πάνω από την Ευρώπη που απειλούσε να σκοτώσει τους πάντες με τα νέου τύπου παράσιτα που προκαλούσαν τρέλα, αλλά όποιος μολυνόταν ήταν σίγουρος ότι ήταν αλάνθαστος και ολόκληρα έθνη έχαναν τα λογικά τους. Θυμήθηκα το «ρινόκερο» που έγραψε ο Ιονέσκο για να περιγράψει το μολυσματικό γεγονός

του φασισμού σε όλη την Ευρώπη, τη μάχη που χρειαζόταν να κάνουν οι ελάχιστοι, υγιώς σκεπτόμενοι για να μην μολυνθούν από την τερατομορφία... αλήθεια, αν η πεποίθηση ότι η κρίση σου είναι αλάνθαστη δεν αποτελεί μια τερατόμορφη εικόνα για τον εαυτό σου, τότε τι αποτελεί; Σκεφτόμουν την Ευρώπη στην περιπέτεια της νέας μάστιγας με την αλαζονεία της αλάνθαστης κρίσης, σκεφτόμουν μετά μέσα από τα μονοπάτια της παιδείας μου τη συντριβή του Κρέοντα, τα παράσιτα, τον αλληλοσπαραγμό για τα μεταρρυθμιστικά προγράμματα του καθένα, τους Πέρσες του Αισχύλου με τον απίστευτο σεβασμό απέναντι στους ηττημένους της ιστορίας... μόλις πριν λίγο κοίταξα κρυφά στο tablet μου νέα από το δημοψήφισμα στην Αγγλία... οι λίγοι και εκλεκτοί θα επιβιώσουν, αυτοί που θα αντισταθούν στην ιδεολογία της αλάνθαστης γνώμης... και, τι περίεργο, σε αυτούς τους εκλεκτούς δεν έδινε κανένας προσοχή...

Καθώς ο «δάσκαλος» διάβαζε πως όλοι σφάζονται κοίταξα εκείνο το παράθυρο απ' όπου μπαίνει αυτό το μαγικό φως της νύχτας κι ένιωσα την ανάγκη να πάω να δω την εκκλησία του Αγίου Βλαδίμηρου, να ταξιδέψω στο τότε, όταν το αίμα ήταν πιο πολύ και από τους πάγους.

— Πες μου «δάσκαλε», είπα, πόσες φορές γράφοντας διέκοψες για να κοιτάξεις μερικές στιγμές αυτόν το ναό και να αρπάξεις λίγο από αυτό το άγιο σκέπασμα που υψώνεται απέναντι; Εγώ όταν διάβασα αυτό το απόσπασμα σκέφτηκα αμέσως τον Ντοστογιέφσκι στη Σιβηρία... σε είδα μπροστά μου ολοζώντανο όταν το εκτελεστικό απόσπασμα τελικά δε σε ακούμπησε... βρέθηκες τυχερός και ολοζώντανος εκεί όπου ο άνθρωπος είναι ένα μάτσο όρθια εξευτελισμένα κόκκαλα κι εσύ το μόνο που είχες για να διατηρηθεί η ψυχή σου ήταν αυτοί οι απίστευτοι εφιάλτες των επιληπτικών κρίσεων γεμάτοι από σπαραγμό και καταστροφή, ικανοί όμως να ωθήσουν τη σκέψη πιο πέρα και να πάψει η υπόσταση του ανθρώπου να είναι ένα μάτσο εξευτελισμένα κόκκαλα.

Ο Ντοστογιέφσκι εκλεκτός... είπε παραμιλώντας η Ελισσάβετ.

*Ο «δάσκαλος» σαν άγαλμα ακίνητος, κοιτούσε έξω από το ανοικτό παράθυρο.
Είχε αρχίσει ο πόλεμος.*

Όπλα ισχυρά η αδιαφορία και το μίσος
Μοναδικό ίχνος ζωής μέσα στην ερημιά εκείνη, ένας ζητιάνος παραπέρα.
Ωρες τώρα μιλούσαν με τα μάτια μέχρι που θέλησε να πλησιάσει.
Τον πυροβόλησαν.
Έτρεξαν. Γέλασαν υστερικά.
Έπεσε κάτω. Ανθρώπινο σακί συναισθημάτων.
Δεν τελείωσαν όμως όλα, όχι.
Ο δάσκαλος δεν έκλεισε το παράθυρο.
Αποτύπωσε το ζεστό του αίμα, κράτησε ζωντανές τις λέξεις των ματιών του.
Τον ζωγράφισε νεκρό και χαμογελαστό.
Για την ελπίδα ήταν στ' αλήθεια ένας ολοζώντανος ηγέτης.
Τα τελευταία βουβά του λόγια, μια ικεσία προς τον ζωγράφο.
«Μίλησε για μας. Αγωνίσου να αφανιστεί η κακία. Ποίησε άνθρωπε και μη
φοβάσαι πια!»

Ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς άκουσε ατάραχος την εικόνα που έπλασε η Ελισάβετ και αυτό το κραυγαλέο μήνυμα ανάμεσα στον σκοτωμένο ζητιάνο και στον ίδιο το δάσκαλο.

155

Η Γεωργία διάβαζε ξανά και ξανά το απόσπασμα του δασκάλου και, μόλις τελείωσε τις σημειώσεις της πήρε τη σκυτάλη από τη στοχαστική φαντασίωση της Ελισσάβετ και μας διάβασε:

Και όλοι αρρώστησαν βαριά. Και θα μπορούσε
εδώ να τελειώνει αυτή μας η ιστορία.
Με χώμα, στεφάνια ταφικά και δυο ευχές
απόμερες. Για να χτιστεί ο άλλος κόσμος.
Όμως εμείς· Αλαφροΐσκιωτοι σαν
πάμε, βάζουμε αντηλιακό στα χέρια μας
απλώνουμε ιδέες. Γινόμαστε της μεταφυσικής
υπόμνημα και τέκνα της ανάγκης.

– Μου αρέσει πολύ η φράση «απλώνουμε ιδέες», είπε ο Φιοντόρ Μιχαήλοβιτς κοιτάζοντας σοβαρά τη Γεωργία.

– Εγώ, πάλι, σκαλώνω στη μεταφυσική διάσταση που εντοπίζει η Γεωργία, είπα κοιτάζοντας στα μάτια το Φιοντόρ. Σκεφτόμουν τη φόρτιση που κουβαλούν οι λέξεις έγκλημα και τιμωρία στην ψυχή μας και στην ψυχή της Αγίας Πετρούπολης, όπως ακριβώς ο Ντοστογιέφσκι την βάζει να είναι παρούσα σε όλες του σχεδόν τις σκοτεινές διαδρομές... θυμήθηκα την πολιορκία με το σιδηρόδρομο στην παγωμένη λίμνη και το ένα εκατομμύριο νεκρούς, σκεφτόμουν τη χίμαιρα που γεννήθηκε στο λευκό γραφείο των χειμερινών ανακτόρων τον Οκτώβρη του 1917 με το καταδρομικό Αουρόρα στο Νέβα και το μυαλό μου παρέμενε κολλημένο στις δυο λέξεις – χαριστικές βολές «έγκλημα και τιμωρία»... μετά τον Κερένσκι με το στρατό του στο Τσάρσκογιε Σελό, μετά στο Πούλκοβο, αργότερα τα γεγονότα της Κροστάνδης, όλα ήττες γύρω από μια οραματική ιδέα, μια αμείλικτη ανάγκη και μια σπάνια έλλειψη φόβου, λες και αυτή η γη μέσα στους βάλτους δε φοβάται την κατάρρευση, δεν τρέμει στην πραγματικότητα της συντριβής. Ταυτόχρονα το τέλος του Πούσκιν και του Λέρμοντοφ σε κάνουν να σκέφτεσαι ξανά και ξανά το έγκλημα και την τιμωρία, όπως και την εικόνα του Ντοστογιέφσκι μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα, αργότερα τη φυγή του Ναμπόκοφ, τη ζωή της Αχμάτοβα... μια πόλη την οποία στοιχειώνουν η έμπνευση, το αίμα και η διάψευση, το σκοτάδι και το φως, ο πάγος και τα χρώματα...

Είμαστε ήδη στα σκαλιά έτοιμοι να κατεβούμε για την έξοδο. Τον χαιρετήσαμε και φύγαμε σαν να ήταν το πιο φυσιολογικό πράγμα του κόσμου.

– Να ξαναέρθετε, θα σας περιμένω, μας είπε. Αυτό ήταν μόνο η αρχή.

Κοίταξα το βλέμμα των παιδιών που αδυνατούσαν να πιστέψουν αυτά που έζησαν όλη τη μέρα ανάμεσα στην ιστορική ψυχή της πόλης και στη μυθιστορηματική ψυχή του Ρασκόλνικοφ, την πολιορκία, την ασφυξία, το κόστος και τη λύτρωση... Ναι, «δάσκαλε» ήταν μόνο η αρχή!!! Θα ξανασυναντηθούμε

σίγουρα!!! Του είπα και βγάζοντας το πιο ξένοιαστο χαμόγελο που θα μπορούσα να έχω είπα στα παιδιά:

«Φεύγουμε με προορισμό τη στάση Μαγιακόφσκαγια στο μετρό! Εκεί έχουμε ραντεβού με τη Γιουλιάννα, θα πάμε όλοι μαζί για φαγητό και θα σχεδιάσουμε την αυριανή εκδρομή στο Πέτερκοφ!

Πέτερκοφ, 24 Ιουνίου 2016.

Επιτέλους μια μέρα που από τη στιγμή που έβγαλα τη ζακέτα μου δεν την ξαναέβαλα. Η λογοτεχνική συντροφιά παρακολουθεί την ξενάγηση της Γιουλιάννας κι εγώ κάθομαι έξω από το θερινό διαμέρισμα του Μεγάλου Πέτρου χαζεύοντας τα νερά της Βαλτικής. Πριν από λίγο διάβασα στο tablet μου τις δηλώσεις των Ευρωπαίων για Brexit. Δε θα αφήσω τη σκέψη μου να ξαναπάει στη φρικτή αρρώστια των αλάνθαστων, όχι. Επιμένω να κοιτάζω τα νερά της Βαλτικής. Ο Μεγάλος Πέτρος λάτρευε τη θάλασσα... τα νερά είναι απαίσια, σκούρα, αδιάφορα, δε σου στέλνουν το παραμικρό μήνυμα.

157

«Είμαι ένα κακομαθημένο παιδί του γαλάζιου», σκέφτομαι και μου αρέσει τόσο πολύ αυτή η σκέψη...

«Στο βλέμμα του Μπαίρον» μια συντροφιά
από νιότη κι εφηβεία φτιάχτηκε για να εκφραστεί
με τις όμορφες λέξεις της και να αποκαλύψει
τις σκέψεις ενός αλλιώτικου ταξιδιού ...

Δώδεκα νέοι άνθρωποι ταξιδεύουν...

Δώδεκα νέοι άνθρωποι εκφράζονται..

Τρίτος σταθμός του ταξιδιού είναι η κραυγή....

Πόσο ταιριάζει η κραυγή στη νιότη...

Πόσο όμορφο να βρίσκεσαι μαζί με την κραυγή τους
ξεχνώντας τις δικές σου σιωπές...

Έλενα,
Γεωργία, Λιλιάννα,
Ελισσάβετ, Πωλίνα,
Μαρία,
Δημήτρη, Νίκη,
Αθηνά, Τόνια,
Νάσια, Κωνσταντίνα,

πάμε να φωνάξουμε στα βράχια του Βύρωνα...

Πάμε τα να ενώσουμε τη φωνή με τις πέτρες
και την ψυχή των θεατών στο θέατρο... είναι πανσέληνος...

Είναι ευκαιρία να σμίξουμε όνειρο, φως, σκοτάδι και πόνο...

Παίρνουμε την ψυχή μας και κραυγάζουμε...

Ξεκινάμε για τα νταμάρια των προσφύγων!

Με μια φωτογραφική μηχανή οπλισμένη...

Σαν φωτογράφος και σαν άνθρωπος δεν μπορούσα να μείνω αμέτοχη στην ανθρωπιστική κρίση που μαίνεται στη χώρα μας και στην Ευρώπη. Με τις φωτογραφίες μου θέλω να ευαισθητοποιήσω και να καταθέσω μια μαρτυρία για τους ανθρώπους που φεύγουν από εμπόλεμες ζώνες και χώρες σε βαθιά κρίση, οικογένειες ολόκληρες από τη Συρία, εργάτες και φοιτητές από το Μαρόκο, πολιτικοί πρόσφυγες από το Ιράν και το Αφγανιστάν, άνθρωποι από την Σομαλία και την Νιγηρία που ρημάζονται από τον εμφύλιο...

Η συμμετοχή μου στη παρούσα έκδοση του Δήμου Βύρωνα ενισχύει με τις εικόνες μου τα κείμενα που έγραψαν νέοι άνθρωποι από όλη την Ελλάδα για την προσφυγική κρίση.

Κωνσταντίνα Κουμπούλη

Οι Φωτογραφίες

- [1] Ειδομένη, ΟΣΕ - Εμπορευματικός Σταθμός, Δεκέμβριος 2015
- [2] Αττική, hot-spot Σχιστού, Ιούνιος 2016
- [3] Χώρα Σάμου, hot-spot, Νοέμβριος 2015
- [4] Πειραιάς, Πύλη Ε2, Μάρτιος 2016
- [5] Αττική, hot-spot Σχιστού, Ιούνιος 2016
- [6] Χίος, hot-spot Σούδα Κάστρου, Οκτώβριος 2016
- [7] Χίος, hot-spot Σούδα Κάστρου, Νοέμβριος 2015
- [8] Ειδομένη, Σύνορα, Δεκέμβριος 2015
- [9] Αττική, hot-spot Σχιστού, Ιούνιος 2016
- [10] Πειραιάς, Πύλη Ε2, Απρίλιος 2016
- [11] Σάμος, Νέο Λιμάνι, Νοέμβριος 2015
- [12] Μυτιλήνη, hot-spot Καρά-Τεπέ, Οκτώβριος 2016
- [13] Μυτιλήνη, hot-spot Καρά-Τεπέ, Οκτώβριος 2016

Ο χορός της προσφυγιάς

Πέμπτη 15 Σεπτεμβρίου 2016

Άνοιξα το ημερολόγιο και διάβασα ξανά λες και δεν ήξερα: Βράχια 20.30, Prova generale. Δυο λέξεις που με γεμίζουν αγωνία για το τόλμημα αυτής της παράδοξης θεατρικής παράστασης.

Λες και δεν ήξερα... πώς αφέθηκα να με πείσουν ότι θα βγει μια σωστή θεατρική παράσταση Σεπτέμβρη μήνα; Ποιος παρουσιάζει δουλειά αμέσως μετά από καλοκαιρινές διακοπές; Μήπως έχουμε στη διάθεσή μας ηθοποιούς; Ερασιτεχνικό σχήμα από άπειρους μερακλήδες της σκηνης είναι. Αυτό μόνο. Οι περισσότεροι θα βγουν στο κοινό για πρώτη φορά. Είναι δυνατό, αφού έκαναν πρόβα δυο μήνες όλο κι όλο, αφού μεσολάβησε Αύγουστος με διακοπές από δω κι από κει, να «δέσει» θεατρική ομάδα μέσα σε δέκα μέρες από τις αρχές του Σεπτέμβρη;

Ωραία, και αυτοί που το αποφάσισαν είναι άσχετοι, εγώ γιατί το δέχτηκα; Επειδή μου πάτησαν την πιο ευαίσθητη χορδή: μέσα από αυτήν την τρελή ιδέα είναι ευκαιρία να αναδειχθούν τα κείμενα που έγραψε μια παρέα από ταλαντούχα παιδιά και που θα ακουστούν σε μορφή παράστασης! Πώς να μη δεχτώ; Εγώ είμαι αυτή που διάλεξα τα αποσπάσματα του Μυριβήλη, του Βενέζη και του Καζαντζάκη, για να συναντήσουμε τους πρόσφυγες της λογοτεχνίας. Τα παιδιά ενθουσιάστηκαν και στρώθηκαν στο γράψιμο χωρίς να ξέρουν ούτε πού θα οδηγηθούν, ούτε τι θα προκύψει από τον κόπο τους... Ενθουσιάστηκαν κι έγραψαν. Έκλεισαν τα μάτια και ξεστόμισαν τις σκέψεις τους, σαν γνήσιοι υποστηρικτές της έκφρασης. Τι πιο πολύτιμο;

Είναι και κάτι άλλο, που, επίσης, έγινε για πρώτη φορά: ενώθηκαν όλοι οι τοπικοί σύλλογοι προσφύγων να τιμήσουν με μια ενιαία εμφάνιση τη μι-

κρασιατική καταστροφή. Πώς βρέθηκε άνθρωπος να τους μαζέψει όλους τους φορείς στο Βύρωνα και να τους πείσει να λειτουργήσουν ενωμένοι για μια μέρα, ούτε που ξέρω. Πάντως το κάνανε. Βρήκαν και τη μέρα για παρουσίαση αυτής της αλλιώςτικής θεατρικής παράστασης για τους πρόσφυγες: η Παρασκευή 16 Σεπτεμβρίου 2016, μια μέρα μετά τον επίσημο εορτασμό μνήμης της καταστροφής, μετά τα στεφάνια, τα δελτία τύπου και τις ανακοινώσεις που κάθε χρόνο γίνονται, αλλά δε λένε τίποτα.

Αύριο είναι η πανσέληνος του Σεπτέμβρη... δεν υπάρχει πιο όμορφη στιγμή του Βύρωνα από την πανσέληνο στα βράχια... εκεί όπου το φως του φεγγαριού φωτίζει τις σχισμές της τεράστιας πέτρας φιλιέται και αγκαλιάζεται η ψυχή, δειλή, ευαίσθητη και εφηβική στην αμετάλλαχτη φτιάξη της, με τη σκληρότητα... τη βαρβαρότητα καμιά φορά του βράχου... σίγουρο το γκρέμισμα... μέθη που κατρακυλά κάθε πανσέληνο στα βράχια... έτσι γκρεμίστηκαν οι ζωές στη Μικρασία... έτσι γκρεμίζονται ακόμη οι ζωές, όμοια στη μοίρα που τραβά και τις μεγάλες ιδέες...

179

Ετοιμάζω τα πράγματά μου για να φύγω: μην ξεχάσω το νερό, θα σκάσω μέχρι να φτάσω στα νταμάρια τόσο ανηφόρα, περπατώντας από το σπίτι μου. Τελευταίος έλεγχος, πήρα όλα τα χαρτιά μου; Να η πρώτη σελίδα:

«Στον εντοπισμό και τη διάσωση 67 προσφύγων προέβησαν, πρωινές ώρες στις 02/04/16, στελέχη του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής, όπως ανακοίνωσε το Λιμενικό Σώμα.

Ειδικότερα, πλοίο ανοιχτής θαλάσσης Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. εντόπισε στη θαλάσσια περιοχή «ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ - ΧΑΡΑΜΙΔΑΣ» ν. Λέσβου, πνευστή μηχανοκίνητη λέμβο σε δυσχερή θέση, με ικανό αριθμό αλλοδαπών επιβαινόντων.

Υπό το συντονισμό του Ενιαίου Κέντρου Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης, πλήρωμα του πλοίου του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. προέβη στην ασφαλή περισυλλογή και διάσωση των ανωτέρω, οι οποίοι μεταφέρθηκαν στο λιμένα Μυτιλήνης».

Η Μαριάννα διάβαζε το απόσπασμα της εφημερίδας καθαρά χωρίς να κομπιάζει. Είχε προηγηθεί το μουσικό σήμα των ειδήσεων. Αμέσως μετά η φωνή της αντήχησε στις πέτρες, ενώ η ίδια ήταν αόρατη στο κοινό. Έτσι ακριβώς ξεκινά η παράσταση, έτσι ακριβώς ξεκίνησε και η σημερινή πρόβα μετά από ένα μικρό παιχνίδι με τους φωτισμούς και τις τελευταίες δοκιμές. Κάθομαι σιωπηλή και παρακολουθώ από ψηλά αυτή τη δοκιμαστική παράσταση.

Δε με νοιάζει τίποτε πια. Όλα είναι στα χέρια του σκηνοθέτη και των ηθοποιών. Κοιτάζω τα άδεια ξύλινα καθίσματα σε αυτό το ημικυκλικό κοίλο σχήμα και προσπαθώ να φανταστώ τι θα συμβεί σε είκοσι τέσσερις ώρες. Θα υπάρξει κόσμος; Βλέπω μπροστά μου μια σχεδόν εντυπωσιακή προσέλευση των κατοίκων του Βύρωνα, οικογένειες ολόκληρες, νεολαία, φίλοι των ηθοποιών και συγγενείς, γνωστοί θεατρόφιλοι, αλλά και, γενικά, άνθρωποι που αγαπάν το χώρο κι έρχονται στα βράχια για να χαρεί το βλέμμα τους αυτή τη φεγγαροφωτισμένη γωνιά, για να ακουμπήσουν στις ρυτίδες των βράχων μικρά και μεγάλα μυστικά της φαντασίας τους, καθώς θα ακούνε λόγια, στίχους, απαλές μουσικές...

Το έργο δεν είναι έργο, δεν είναι θεατρικός λόγος, είναι μικρούλες σκηνές από την «Παναγιά Γοργόνα» του Στρατή Μυριβήλη, τη «Γαλήνη» του Ηλία Βενέζη, το «Χριστό ξανασταυρώνεται» του Καζαντζάκη και μερικά άλλα κείμενα ανέκδοτα που συνεχίζουν τα λόγια του κάθε συγγραφέα, λες και η εικόνα των προσφύγων το είκοσι δυο δεν έφυγε ποτέ απ' τα μάτια μας... υπάρχει ακόμη και στα μάτια των εικοσάρηδων που μόλις άρχισαν να εκφράζουν αγωνία... ο αφηγητής είναι στο βάθος της σκηνής ντυμένος με σακάκι, παπιγιόν και ολοστρογγύλα γυαλιά όμοιος αρκετά με το Μυριβήλη σε μια πασίγνωστη φωτογραφία του. Ο συγγραφέας στέκει ψηλά σε μια μικρή εξέδρα φτιαγμένη μόνο για αυτόν και δυο ακόμη αφηγητές που θα σταθούν δίπλα του... η εξέδρα της συνειδήσης... αυτή είναι η εξέδρα των συγγραφέων που γίναν εκφραστές... που στάθηκαν ικανοί να αγγίξουν τις συνειδήσεις των άλλων... αυτών που ερμηνεύουν ρόλους... αυτών που αφήνονται στα λόγια τους καθισμένοι στις κερκίδες.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ):

«Έβγαιναν ανάκατοι άντρες, γυναίκες, μωρά. Τα πρόσωπά τους ήταν άπλυτα, χαλκοπράσινα, τα δόντια σφικτά κλειδωμένα. Κοιτούσαν γύρω με κόκκινα μάτια πρισμένα από την αγρύπνια. Είχανε τους λαβωμένους τους μαζί, βγάλανε και κάτι σκοτωμένους, ανάμεσά τους ήταν ένα παλικάρι με ξανθό γενάκι, πολύ νέο και μια γυναίκα. Το μάγουλό της ήταν σκισμένο, το σαγόνι δεμένο με άσπρη μαγουλίκα και τα μάτια στυλωμένα, ολάνοιχτα προς τον ουρανό. Κατάμαυρα μάτια.

(καθώς τρέχει η αφήγηση, οι ηθοποιοί στη σκηνή αναπαριστούν τις εικόνες που αφηγείται ο συγγραφέας)

Τα κουφάρια ήταν ξυλιασμένα, τάβγαλαν πάνω σε παλιές στρατιωτικές μπατανιές. Κανένas δεν έκλαιγε πια. Έλεγαν «σιγά, πιάσε απ' τη μασχάλη, μόλα το σκοινί», σα να 'βγαζαν τίποτα μπόγους. Έβγαλαν κι ένα γέρο που ήτανε τυφλός κι από τα δυο μάτια. Στάθηκε στα πόδια του στη στεριά, έκανε το σταυρό του, και σαν κίνησε να περπατήσει, άπλωσε τα χέρια μπροστά κ' έκανε να προχωρέσει κατά τη θάλασσα. Τον έπιασε από το μπράτσο μια γυναίκα, τον τράβηξε...

... Ο γέρος γύρισε. Τα μάτια του ήταν βγαλμένα με το μαχαίρι, δυο κόκκινες ανοιχτές πληγές.»

Η σκηνή ξαφνικά σκοτείνιασε για να καταργήσει πλήρως την παρουσία των ηθοποιών. Ένας προβολέας έπεσε πάνω στη Μαρία που με σίγουρα βήματα και στητό κορμί διέσχιζε διαγώνια τη σκηνή από τη δεξιά κούντα μέχρι τους θεατές της αριστερής πλευράς και με αργή καθάρια φωνή συνέχιζε την αφήγηση:

ΜΑΡΙΑ:

Στα πολύχρωμα στενά του νησιού οι πρόσφυγες περιφέρονται σαν κάτω-χρες σκιές, άυλες, χωρίς σάρκα. Δεν διακρίνονται τα χαρακτηριστικά τους: έχουν αλλοιωθεί από την κούραση και την πείνα. Κουβαλούν ακόμα την αλμύρα απ' τη θάλασσα που τους ξέβρασε στις ακτές.

Μα τώρα πρέπει να ζήσουν, να επιβιώσουν. Όχι μόνο για τους ίδιους, αλλά για τα παιδιά. Γι' αυτά τα ματάκια που βαραίνουν ταλαιπωρημένα και ψάχνουν...

Αρτιμελείς ή σακατεμένοι, τραυματισμένοι όλοι στην ψυχή από το βόλι του πολέμου. Στο μυαλό τους παλεύουν να κάνουν πέρα τα συντρίμια του παλιού τους κόσμου, για να χτίσουν ένα νέο, σαν το φοίνικα... ΠΡΕΠΕΙ να ξαναζήσουν! Γιατί ο Μεγαλοδύναμος έδωσε στον άνθρωπο τη ρόκα για να γνέσει το νήμα του και το ψαλίδι για να το κόψει...

Καθώς οι δυο προβολείς φώτιζαν το «Μυριβήλη» και τη Μαρία, άναψε ο τρίτος για να φωτίσει την Ελισσάβετ, που έκανε με τον ίδιο ακριβώς τρόπο την αντίστροφη πορεία στη σκηνή, από την αριστερή κουκίτσα προς στη δεξιά πλευρά των θεατών.

ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ:

Ζα στοιβαγμένα.

Μύριζε παντού ξεριζωμός.

Κι ένα κορίτσι ζητούσε νερό, φρούτα, μια πατρίδα.

Μια καλύτερη πατρίδα.

«Πατρίδα; Μετά το Πάσχα...Θα σας ενημερώσουμε...»

Ζιζάνια παντού, κλείαζαν τους απελπισμένους.

«Θέλετε μήπως φτερά; Μετά το Πάσχα!»

Ύστερα σώπασαν όλοι απ' τον καυτό τον ήλιο.

Έπαψαν να δείχνουν ζωντανοί.

Πέσανε τα μήλα πάνω τους.

«Να η τροφή σας· λίγη, έπρεπε, ακόμη υπομονή.»

Τα ζιζάνια ανέβηκαν πάνω στα φρούτα.

Τα άπληστα απολάμβαναν χυμούς και τ' άλλα τα ψυχοπονιάρικα έκλαιγαν και φώναζαν

«Πάρτε τα φτερά μας! Μη περιμένετε, δεν έχει άλλη υπομονή εδώ!»

Κι εγώ μιλιά δεν έβγαλα. Την πένα όπλο δεν έκανα.
Δάκρυ χάρισα να ξεδιψάσουν μοναχά.
Άραγε το μικρό κορίτσι, έλαβε ποτέ της Πατρίδα;
Βαθιά μες στην καρδιά μας,
εκεί όπου ο χτύπος πάλλεται και παλεύει με τις κρυμμένες σκέψεις
εκεί είμαστε όλοι πρόσφυγες μάτια μου,
κι ας μην το δεις ποτέ σου...

Ήταν η σειρά του τέταρτου προβολέα για να φωτίσει το πρόσωπο
και την κορμοστασιά της Αθηνάς, που έκανε στη σκηνή πορεία όμοια
με αυτήν της Μαρίας, για να βρεθεί τελικά δεξιά της.

ΑΘΗΝΑ:

Μάτια σκοτεινά και ανέκφραστα,
Πρόσωπα τραχιά και σκυθρωπά,
Χείλη σφιγμένα,
καρδιές κλειδωμένες.
Η σκιά του θανάτου -του ανθρωπιστικού θανάτου-
πλανάται παντού,
Πιο απειλητική και από τον πόλεμο,
Πιο τρομερή και από την προσφυγιά

183

Και αμέσως μετά την Αθηνά, η Νίκη διεκδικεί το φως της σκηνής και
υψώνει τη δική της φωνή αντίδρασης στην εικόνα που αφηγήθηκε ο
Μυριβήλης, πριν από εξήντα εφτά χρόνια...

ΝΙΚΗ:

Πάντα ξεριζώνονται άνθρωποι... Και φεύγουν και τους διώχνουν... Κι άλλοι
γίνονται πρόσφυγες. Κι άλλοι πεθαίνουν όρθιοι μη γίνουν λιποτάκτες.
Πόσες φορές λεβεντομάνες τα 'χουν βάλει με εισβολείς... Αλήθεια, καθώς

τις φέρνουμε στη μνήμη νιώθουμε πόνο ίσο με αυτόν που νιώθουμε βλέποντας προσφυγοπούλες με μωρά στην αγκαλιά; Θαρρώ πως λιγότερο πονούμε για αυτούς που επιμένουν στον πόλεμο, για αυτούς που πολεμάν να σκοτώσουν και να διώξουν τους σφαγείς των δικών τους. Αλήθεια, τι θα γίνονταν αν κανείς δεν έμενε να απαντά σε αυτούς που μόνο προσβολή και θάνατο σπέρνουνε στη ζωή, σε αυτούς που ρήμαξαν ζωές σαν να 'ταν σκόνη ασήμαντη; Θαρρείς η φύση προσπαθεί να επιβάλλει ισορροπία, για να μην είναι όλοι ίδιοι: Κάποιοι είναι φτιαγμένοι να πολεμούν, άλλοι να φεύγουν, κάποιοι να ξαναγυρνάν στον πόλεμο, κι άλλοι κοιτάν ν' αρπάξουν την μπουκιά ακόμα κι απ' το στόμα ενός παιδιού... Μα όλοι συμφωνούν πως ό,τι πράττουν είναι για να σωθούν ή και για να σώσουν...

Το ελαφρύ αεράκι έπαιζε με το διάφανο φόρεμα και τα κορίτσια μοι-άζανε σαν βγαλμένες από τα χορικά άσματα μιας άλλης δραματικής σύνθεσης, καινούριας και παλιάς, ενός διθύραμβου που γέννησε ένα διάλογο ανάμεσα σε σκέψη κι έκφραση, βγαλμένη από την κοινή εμπειρία διαφορετικών εποχών... σαν οι εποχές δεν άλλαξαν ποτέ... τόσο ήταν ταιριαστή η λαλιά τους με την αφήγηση του συγγραφέα... τόση μικρή η απόσταση ανάμεσα στο 1949 και στο 2016... κόκκος άμμου ο χρόνος που πέρασε... κι ο Μυριβήλης στέκει ανέκφραστος κοιτώντας αυτές τις άγνωστες ιέριες της έκφρασής του, εκεί στο βάθρο του, κι αρχίζει να γυρνά αργά καθώς οι ηθοποιοί αλλάζουν πάλι θέση στη σκηνή κι ένας καινούριος συγγραφέας κατευθύνεται στο βάθρο. Ντυμένος με καμπαρτίνα, με ασπρισμένα, τάχα, μαλλιά, ελαφρώς αραιωμένα στους κροτάφους και γυαλιά με κοκάλινο σκελετό, όμοιος αρκετά με το συγγραφέα Ηλία Βενέζη σε μια πασίγνωστη φωτογραφία του, ακουμπά την πλάτη του στην γυρισμένη πλάτη του «Μυριβήλη» και αμέσως μετά ακούει το μουσικό σήμα των ειδήσεων και την ανακοίνωση:

«Χιλιάδες Ιρακινοί πρόσφυγες που έφτασαν στη Φινλανδία πέρυσι αποφάσισαν να ακυρώσουν τις αιτήσεις ασύλου και να επιστρέψουν εθελοντικά στην πατρίδα τους, επικαλούμενοι οικογενειακά ζητήματα και απογοήτευση από τη ζωή στην παγωμένη σκανδιναβική χώρα. ...Μαζί με άλλες σκανδιναβικές χώρες, η Φινλανδία έχει πρόσφατα σκληρύνει τη νομοθεσία για την παροχή ασύλου, ζητώντας από τους ενήλικες πρόσφυγες να προσφέρουν άμισθη εργασία».

(13-2-2016 εφημ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)

Τότε άναψε ένας προβολέας και φώτισε το Δημήτρη που στεκόταν στο βάθος της σκηνης και περπατούσε προς το κέντρο ανάμεσα στους ακίνητους ηθοποιούς, σαν να περίμεναν να πάρουν πνοή από τα λόγια του αφηγητή τους.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ:

185

Ο ήλιος τους χτύπαγε ακατάπαυστα με το πύρινο μαστίγιό του, η γη έσκιζε τα πόδια τους με τα πέτρινα ξυράφια της, αλλά αυτοί, δέντρα ξεριζωμένα, συνεχίζαν να περπατούν, συνέχιζαν να προσπαθούν... συνέχιζαν να ελπίζουν.

Φτάνοντας τελικά στη γη που τους παραχωρήθηκε για να ξαναβάλουν τις ρίζες τους, το καλωσόρισμα τους εκεί ήταν αντάξιο της πορείας τους, σκληρό και ανέλπιδο. Ο αγγελιαφόρος του ήθελε να σπείρει το φόβο στις καρδιές τους. Ήθελε να φύγουν, δεν τον ενδιέφερε από πού έρχονταν, ή πού θα πήγαιναν, έβλεπε μέσα από τα θολά μέσα στο μίσος μάτια του μονάχα καταπατητές της «δικής» του γης.

Αλίμονο, δεν γνώριζε το πείσμα τους, δεν γνώριζε τη δύναμή τους, δεν γνώριζε πως και βουνό θα ύψωναν για να μην τους χτυπάει άλλο ο ήλιος.

Ο αφηγητής – «Ηλίας Βενέζης» παρακολουθεί αγέρωχος και σιωπηλός την εξέλιξη των λόγων σε ένα έργο όπου το τέλος είναι τόσο γνωστό: θάνατος, διωγμός, απελπισία, επιβίωση. Μπροστά του ανοίγεται

ένα τριγωνικό σχήμα από ανθρώπους, σαν να κινούνται σε ευθείες ακτίνες με αφετηρία τον ίδιο που βρίσκεται ακίνητος στην κορυφή. Ο «Μυριβήλης» είναι πλέον αόρατος στο κοινό κι ας ακουμπά επάνω του ο «Βενέζης». Κι ενώ τα κορίτσια που θα αρθρώσουν τα λόγια τους απέναντι στα δικά του, κοιτάζουν, πλέον, κατάματα τους θεατές στην περιφέρεια της ημικυκλικής σκηνής, οι ίδιοι κι άλλοι ηθοποιοί στέκονται τώρα χωρισμένοι σε δυο ομάδες. Είναι φανερά αντιμέτωποι: η μια ομάδα αποτελείται από άνδρες, γυναίκες και παιδιά, δείχνουν ταλαιπωρημένοι, ασημένιοι και φοράν παλιά φθαρμένα ρούχα. Η άλλη ομάδα αποτελείται από άνδρες:

– *Καλώς τους!*

(Αποκριθήκαν με πολλά στόματα οι πρόσφυγες).

– *Τι είσαστε; (είπε πάλι αργά ο γέροντας)*

– *Πρόσφυγες είμαστε! Πατρίδα μας ήταν οι Φώκες!*

– *Και τώρα πούθε ερχόσαστε;*

– *Ένα χρόνο περιπλανηθήκαμε στα μέρη της Πελοπόννησος κ' υποφέραμε πολύ. Τώρα μας δώσαν τη γη εδώ για να μείνουμε....*

– *Σας δώσαν, είπες τη γη αυτή; κι η φωνή του άρχισε να γίνεται τραχιά. Ποιος σας την έδωσε; Ποια γη;*

– *Το Κράτος μας είπε: «Δική σας είναι η γη της Ανάβυσσος». Μας είπε να 'ρθουμε και να την πάρουμε!*

– *Σας είπε να' ρθετε και να την πάρετε; Και που' ναι τα κοπάδια σας, τα ζωντανά σας;*

– *Δεν έχουμε κοπάδια. Δεν είμαστε βοσκοί. Θα ξεχερώσουμε τη γη, και θα φυτέψουμε αμπέλια, και θα σπείρουμε σιτάρι....*

– Θα πεθάνετε στη δίψα!... Πηγή νερό δε βρίσκεται εδώ. Κι αν σκάψετε βαθιά και βρείτε φλέβα, το νερό θα'ναι γλυφό σα θάλασσα. Θα σας ρημάξουν οι πυρετοί, κι ο αγέρας κι ο άμμος. Αν γίνει και φυτρώσει σπαρτό, ο άμμος θα κάθεται απάνω στο φύλλο του και στον καρπό του και θα τον ξεραίνει. Πριν δείτε σοδειά, θα χετε πεθάνει εσείς και τα παιδιά σας. Λοιπόν, φύγετε σου λέω!».

ΑΦΗΓΗΤΗΣ (ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ):

«Ένα σούσουρο έγινε τότε ανάμεσα στους πρόσφυγες. Η φωνή του τόπου που μιλούσε μέσω του γέροντα, τα δεινά και το όραμα του θανάτου, φοβερού και βέβαιου, που έσυρε πάνω απ' τα κεφάλια τους, τους είχε μολοιάσει, σκόρπισε μέσα τους το φόβο, πυκνό σύννεφο σε γυμνό ουρανό. Στέκαν βουβοί, γυμνά δέντρα, γυμνές ρίζες που σαλεύουν στα τυφλά, μπλέκουν μες στον αέρα τα πλοκάμια τους, τυραννισμένα και βίαια, γυρεύοντας, με το ένστιχτο των πραγμάτων, χώμα.

Στέκαν, ίσαμε που το αγέρι του Σαρωνικού που φύσησε τράβηξε από πάνω τους το πνεύμα του πανικού. Τότε, το ίδιο άγρια, σκληρά, μ' όλες τις σκοτεινές δυνάμεις των κορμιών που γύρευαν πια να ακουμπήσουν στέρεα, στην αρχή μια φωνή, ύστερα άλλη, ύστερα όλες μαζί, γυναίκες και γερόντοι και άντρες του κοπαδιού, άρχισαν να ουρλιάζουν»:

ΗΘΟΠΟΙΟΙ:

– Δε φεύγουμε από δω! Ποτές πια! Μας δώσαν τη γη και θα μείνουμε! Θα μείνουμε! Θα μείνουμε! ...

– Θα μείνουμε εδώ, κι ας πεθάνουμε! Θα μείνουμε πια, κι ας πεθάνουμε!

– ...Μείνετε, λοιπόν, και θα δούμε ποιος θα στεριώσει σ' αυτή τη γη! Θα σας χτυπήσουμε όπου σας βρούμε, θα σκοτώσουμε τα ζωντανά σας αν τύχει και κάμετε, θα πατήσουμε τα σπαρτά σας αν ριζώσουν! Χάρη ποτέ σας δε θα βρείτε σε εμάς και στα παιδιά μας, ίσαμε που να ξεκληριστεί η φύτρα σας και να σβήσει!».

Σβήνουν τα φώτα και ανάβουν οι δυο προβολείς, ένας που φωτίζει τον αφηγητή και ένας που φωτίζει το Δημήτρη. Ο φωτιστής ακολουθεί ένα ένα τα κορίτσια που θα στρέφονται μονολογώντας στο κοινό σχηματίζοντας στο τέλος βεντάλια με κορυφή το συγγραφέα και ακτινωτές άκρες μια φωνή θηλυκής νιότης και άφοβης συνείδησης. Η Ελισσάβετ και η Μαρία στέκουν ακίνητες έτοιμες να πάρουν το λόγο, αν νιώσουν την ανάγκη.

ΕΛΕΝΑ:

*Και τους χτύπησαν,
και σκότωσαν τα ζωντανά τους,
και πάτησαν τα σπαρτά τους.
Κι εκείνοι τα έφτιαξαν ξανά και ξανά
γιατί είχαν ήδη υποφέρει πολλά για να τα παρατήσουν
γιατί είχαν δικαίωμα να ζήσουν κι αυτοί σαν Άνθρωποι
κι εμείς υποχρέωση να τους καλωσορίσουμε!*

188

ΤΟΝΙΑ:

*Τους βασάνισαν αλύπητα,
τους έκαψαν τη σοδειά,
τους θανάτωσαν τα ζώα.
Μα εκείνοι είχαν ανάγκη για ζωή,
και τα έφτιαξαν όλα από την αρχή.
Είχαν δικαίωμα να λέγονται άνθρωποι
σε μια κοινωνία που όφειλε να τους αγκαλιάσει*

ΠΩΛΙΝΑ:

Άνθρωποι λεγόμαστε, αλλ' άνθρωποι δεν είμαστε! Κι αυτό γιατί; Πού είναι τα σπλάχνα μας; Ψυχή και σώμα ανήκουνε στο χρήμα. Κάποιοι το λεν συμφέρον. Από μικρή έχω ακούσει για υλισμό. Και όλα αυτά είναι εύκολο να υπερνικούν μπροστά σε ανθρώπινες ζωές. Με ποιο δικαίωμα σκεφτόμαστε

συμφέρον ή ζωές; Και... πώς μπορεί η ζυγαριά να γέρνει προς το πρώτο;
Τι ζυγαριά είναι αυτή που φτιάξαμε, ή φτιάξανε, για να ρυθμίζει μοίρα;
Αλήθεια, πού πήγε η ανθρωπιά μας; Ήταν ποτέ εδώ; Ήρθε η ώρα να πα-
λέψουμε! Να αγωνιστούμε για όσα υπήρχαν, για όσα νομίζαμε πως υπήρ-
χαν, για όσα θέλουμε να υπάρχουν γιατί μαζί με αυτά, παρότι δεν το βλέ-
πουμε, έχουμε χάσει από ζωή στιγμές σπουδαίες!

ΓΕΩΡΓΙΑ:

Ένας χάρτης με μια Ελλάδα
Μεγάλη· φροντίδα των ματιών
ο τόπος με τους πολλούς ανθρώπους.

Εκεί που τα ποδαράκια βρίσκουν
το χώμα υπαρκτό και έχουν
ένα ροδάκινο στα χείλη
να μιλά για τη δική τους χάρη.

Ένας χάρτης που δείχνει τη θάλασσα
κοντά. Δίχως τα κύματα, δίχως τα κορμιά.

Μια εικόνα του ήλιου να μας χαμογελά
με κρυμμένη την φρίκη στα σύνεργα
της εταιρίας «Θάνατος και ΣΙΑ».

Μα η στιγμή έχει φορά προς τα μπροστά
και η ζωή πρέπει να ειπωθεί προτού
καθεί στους κάμπους το σιτάρι.

Η μουσική των ειδήσεων ακούστηκε πάλι. Η φωνή της Μαριάννας δεν
έχανε τίποτα από το γνωστό της τόνο. Ξεκινά την εκφώνηση για την
τελευταία είδηση της επικαιρότητας που επιλέξαμε να μπλεχτεί σε

αυτό το λογοτεχνικό πάντρεμα πραγματικότητας, αισθητικής και έκφρασης. Θυμώμουν πολύ καλά τη μέρα που το διάβασα:

«Δεν μπορώ να δεχτώ κάποιον που αρνείται την προσφορά σε πρόσφυγες και μετανάστες. Για μένα αυτός δεν είναι ούτε Έλληνας ούτε Ορθόδοξος. Η Ορθοδοξία περιθάλπει όποιον άνθρωπο από όπου και αν είναι, αυτό σημαίνει Χριστός».

(Μητροπολίτης Δημητριάδος Ιγνάτιος, 13.02.2016)

Διάβαζα τη συνέντευξη του ιεράρχη στην οθόνη του τάμπλετ μου και ένιωσα τον πρώτο πειρασμό, που είναι και ο αμάχητος, αυτόν που δε σε πείθει ποτέ να κλείνεις τα μάτια μπροστά του... Πήγα στο γραφείο, άρπαξα ένα από τα δερματόδετα βιβλία στο δεύτερο ράφι. Το είχα δει από την προηγούμενη μέρα πεσμένο. Είχε αφήσει πίσω του ένα κενό πέντε εκατοστών: Νίκος Καζαντζάκης, «ο Χριστός ξανασταυρώνεται» ένας από τους πιο ανατριχιαστικούς τίτλους που μπορώ να φανταστώ... ένας τίτλος γεμάτος αλήθεια και ενοχή. Τότε συνειδητοποίησα πόσο κοντά βρίσκεται η αλήθεια στην ενοχή, πόσο συχνά η αλήθεια μπορεί να προκαλεί ενοχή και πόσο απαραίτητο είναι η αλήθεια μας να απορρέει από τέτοια πίστη, ώστε να προκαλεί ενοχή... ο πολιτισμός της ντροπής είναι ο πολιτισμός του αγώνα να ζήσουμε καλύτερα, για να γίνουμε καλύτεροι και να αποστρεφόμεστε τα χειρότερα... να μην τα επιλέγουμε από εσωτερική ενοχή... προς θεού, όχι ενοχή που προβάλλεται εξωτερικά... αυτή έχει τόσο ελαστικότητα όση και οι μικροανάγκες του κάθε μικρόψυχου... Όρες θα μπορούσα να σκέφτομαι τον κόσμο του Καζαντζάκη διαβάζοντας μονάχα μερικές λέξεις του... λέξεις βολές... λέξεις που σε τσακίζουν και αναδεικνύουν πάντα την ανετοιμότητά σου απέναντι στον πήχη που σου στήνει μπροστά στα μάτια σου...

Από τη σκηνή ακούγεται ήδη κρητική λύρα, καθώς ο ηθοποιός με τα έντονα ζυγωματικά, το οστεώδες πρόσωπο και το μουστάκι κατευθύνεται στο βάθρο να λάβει τη θέση του και να βγάλει μέσα από το ρόλο

του τη φωνή του Καζαντζάκη . Ανεβαίνει στο βάθρο, ακουμπά στους ώμους των άλλων δυο και κοιτά προς το κοινό. Οι τρεις συγγραφείς στο βάθρο, ισοϋψείς και στητοί σχηματίζουν με τα κορμιά τους ένα τρίγωνο, όπως τρίγωνο σχηματίζουν οι σκέψεις τους καθώς διασταυρώνονται στα βλέμματα των εικοσάρηδων που τόλμησαν να τους κοιτάξουν κατάματα και να μιλήσουν άφοβα, παρουσία τους.

Οι ηθοποιοί στο κέντρο της σκηνής ήταν και πάλι οι ίδιοι, με τα ίδια κοστούμια, άλλοι καλοντυμένοι και άλλοι με κουρέλια, όπως ίδιοι είναι οι πρόσφυγες παντού στον κόσμο.

Ξεκίνησε ο πρώτος ηθοποιός να ξεστομίζει τα λόγια που είχε υπογραμμίσει, διαβάζοντας το βιβλίο του Καζαντζάκη πριν από δεκαετίες:

«Αδέρφια μου, ήμασταν κι εμείς μια φορά νοικοκυραίοι· τώρα καταντήσαμε ζητιάνοι. Έκαμα περιοδεία στα χωριά, κουρτάλησα αράδα τις πόρτες και γύρισα στο λαό μου με χέρια αδειανά. Δε με νοιάζει για μένα, ας πεθάνω· δε με νοιάζει για τους γέρους, αυτοί έφαγαν το ψωμί τους, ας πεθάνουν· λυπάμαι τα παιδιά· κάθε μέρα πεθαίνει της πείνας από ένα· κι όσα ζουν ακόμα δεν μπορούν να σταθούν στα ποδαράκια τους. Τι τους λείπει; Ένα ξεροκόμματο ψωμί, μια στάλα λάδι, ένα κουρέλι να ντυθούν· αν είχαν τα τιποτένια πράγματα που πετάτε εσείς στους σκύλους και στα σκουπίδια, θα ζούσαν. Γι' αυτά τα παιδιά ζητιανεύω· γι' αυτά απλώνω τα χέρια και φωνάζω: Κάμετε ελεημοσύνη, χριστιανοί!.....

Ο Αφηγητής – Καζαντζάκης, τότε, μίλησε, ενώ η κοπέλα που έπαιζε το ρόλο της Μαριорής έκανε πως έκλαιγε :

Η Μαριορή άρχισε να κλαίει κρυφά, μια νιόπαντρη έβγαλε από το λαιμό της τα χρυσά φλουριά και τα 'κρυψε' ντράπηκε, σαν να τα'χε κλεμμένα. Και μέσα στο θρασεμένο από τα κρέατα στήθος του κυρ Δημητρώου του χασάπη ξύπνησε ο παλιός θεοφοβούμενος καλόγερος και φώναξε:

Ηθοποιοί:

Είχα για την Κυριακή τούτη ένα παχύ μοσχαράκι να σφάξω για το χωριό· τώρα θα πάω να το μοιράσω στη Σαρακήνα· γιατί ντρέπουμε να τρώμε εμείς και να πεινούν τ' αδέρφια μας...

Θα πάω κι εγώ το Σάββατο βράδυ στη Σαρακήνα να τους ξουρίσω όλους τσάμπα· και να τους βγάλω τα χαλασμένα δόντια τσάμπα!

Έχω κι εγώ μερικά αλφαβητάρια κι αναγνωστικά για τα παιδιά, έχω πλάκες και κοντύλια κι ένα χάρτη της Μεγάλης Ελλάδας, τα καταθέτω στην κοινότητα της Σαρακήνας».

Η Κωνσταντίνα βγήκε στη σκηνή μαζί με τη Λιλιάνα όπως όλα τα κορίτσια πιο πριν και τη διέσχισαν. Πίσω τους διακρινόταν ήδη η Νάσια που βηματίζει αργά πηγαίνοντας προς το σημείο που της είχε υποδείξει ο σκηνοθέτης, πάντα με βλέμμα προς το κοινό. Αυτός ο ιδιάζον χορός της νιότης ήταν πια ένα ορατό σχήμα της παράστασης. Φωνές συνειδήσης, φωνές μιας κοινής γνώμης που δε μολύνθηκε ακόμη από την επιείκεια της ανοχής προς τους άλλους, φωνές μιας άνοιξης που σου προκαλεί τόση γοητεία, δε θέλεις να πάρεις τα μάτια σου από πάνω τους... τόσο λαμπερές δείχνουν μέσα στα σβησμένα φώτα... παρέα με τους προβολείς – φανάρι στις καθεμιάς το πρόσωπο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ:

«Άπιαστη Ιθάκη. Οι εποχές και οι στιγμές ευαισθησίας που ήταν το σύμβολο της ανθρωπιάς, της θυσίας και του δικαίου είναι «Άπιαστη Ιθάκη». Δε λέω, στις σελίδες αυτού του ξανασταυρωμένου Χριστού βρέθηκε πόρτα ανοικτή για πρόσφυγες και για ζητιάνους, ακόμη κι ένα πιάτο φαγητό ή αλφαβητάρια για τα παιδιά, που στα μάτια τους, πιθανά να ζωγραφίζονταν χαμόγελα και μια ξεχασμένη λάμψη. Αλληλεγγύη δεν είναι αυτό; Φαντάζομαι τα χαμόγελα στα πρόσωπα των παιδιών και βεβαιώνομαι πως βλέπω με το νου μου μια εικόνα βουτηγμένη σ' ένα φωτεινό καμβά. Την ίδια στιγμή στο λεξικό του 21ου αιώνα η ίδια λέξη βρίσκεται σ' ένα ξεχασμένο,

μαύρο πινέλο... Για σκεφτείτε σήμερα: ασυνόδευτα προσφυγόπουλα φεύγουν από έναν εχθρικό τόπο για να έρθουν σε έναν ακόμη πιο εχθρικό. Πόσοι είναι αυτοί που διατηρούν ζωντανή τη δύναμη της Μαριορής και του κουρέα; Χτίζονται τείχη με εγωισμό και υποκρισία. Η ανάγκη μεγάλη και η ανθρωπιά μικρότερη το βλέπεις... ».

ΛΙΛΙΑΝΑ:

Γιατί το λες αυτό; Φοβάσαι μήπως, τη χάσεις; Μήπως τη χάσουμε όλοι και ψάχνουμε τους λόγους αυτής της απώλειας; Μη με παρεξηγείς, το έχω σκεφτεί πολλές φορές και για μένα. Ξέρεις πόσες φορές έχω αναρωτηθεί: Και αν τη χάσω; Και αν δεν ξανάβρω την ανθρωπιά μου; Και αν, και αν, και αν... Να δώσεις ότι έχεις και μετά να πάρεις. Όλα. Και αν πονάει, ακόμη δύο φορές να δίνεις. Να παίρνεις όμως πάντα μία. Και αν δεν πάει η καρδιά να πράξεις - που δεν πάει – πες της πως για να εύρει την ανθρωπιά της, τη χαμένη, το ματωμένο χέρι μη το διώχνει, μη το περιφρονεί, μην το φοβάται. Γιατί εκεί που τελειώνει η άβυσσος του Ενός, ανοίγει ο ασκός του Άλλου. Το δίλημμα είναι απλό: να τις πατήσουμε τις ράγες, ή τα βαγόνια να αφήσουμε να προσπεράσουν...

193

ΑΘΗΝΑ:

Η ανθρωπιά είναι η δυσκολότερη αξία που καλείται να κατακτήσει ο άνθρωπος κάθε εποχής. Αυτοσυντήρηση μετά εγωισμός, μετά εγωκεντρισμός, μετά εγωπάθεια, μετά περιφρόνηση του άλλου, μετά αδιαφορία, μετά ποδηγέτηση, θυματοποίηση, εξόντωση, μια διαρκής πορεία ντροπής...

ΝΑΣΙΑ:

Παλεύεις να κρατηθείς σε αυτό που ο άνθρωπος πρέπει να 'ναι και τότε γεύεσαι την αδιαφορία,
την πικρή λέξη, την πικρή αλήθεια.
Προσπαθείς μα δεν τα καταφέρνεις και γυρνάς άπραγος ξανά.
Όμως μέσα στην ανάγκη σα γυροβολάς
θα φωνάξεις για βοήθεια, θα λυσομανάς, θα βγάλεις τα σωθικά σου

και μόνο οι άνθρωποι θα σε ακούνε.

*Κάποιοι θα κλαίνε γιατί έχουν γευτεί κι εκείνοι την ίδια πίκρα,
άλλοι θα γελούν και οι σώφρονες θα τρέξουν να σε βοηθήσουν...*

Οι τρεις άνδρες του βάθρου είχαν ενώσει τα χέρια σαν σε πανάρχαιο ζωναράδικο χορό και η λύρα ηχούσε σιγανά, μα πάντα ελευθερόστομη βγαλμένη από τα φαράγγια μιας γης όπου οι κραυγές αντέχουν και ακούγονται από τη μιαν άκρη του νησιού στην άλλη. Αργά και σιγανά οι συγγραφείς περιστρέφονταν όπως γυρνάν τότε τότε στο μυαλό τα λόγια των προγόνων μας, οι φόβοι τους, η σοφία τους, που ακόμη κι αν δεν τη θέλουμε δική μας, την κουβαλάμε πάνω μας, γιατί μέσα απ' τη γλώσσα που μιλούμε χώθηκε στη μνήμη χωρίς να μας ρωτήσει. Οι έντεκα κόρες, πιστές σε αυτό που θηλυκή σκέψη επιτάσσει, παλεύουν να διαλέξουν ανάμεσα στη μετρημένη σκέψη που εκφραζόταν από τον πανάρχαιο χορό και στην κραυγή που προκαλούσε η αδικία των πονεμένων, γιατί έτσι ζούνε οι γυναίκες: μια συνεχή διπλή ζωή ανάμεσα σε αυτό που πρέπει να ειπωθεί και σε αυτό που θέλουν να κραυγάσουν οι ίδιες, ανάμεσα στην ιερότητα του μέτρου και στην ιερή έξαψη της μαινάδας. Κοιτούν το Δημήτρη που παραμένει στο κέντρο της σκηνής σαν να ζητούν να κάνει την αρχή, κι εκείνος λέει:

194

ΔΗΜΗΤΡΗΣ:

*Κανείς δεν γνώριζε το πείσμα τους, κανείς δεν γνώριζε τη δύναμή τους,
κανείς δε γνώριζε πως και βουνό ήταν ικανοί να χτίσουν*

Ο ήχος της λύρας σταδιακά δυνάμωνε μαζί με το στριφογύρισμα των ανδρών στο βάθρο. Ένας ένας οι άνδρες του βάθρου άρχισαν να φωνάζουν, χωρίς κανείς να νοιάζεται ποιανού είναι η φωνή:

*Είχανε τους λαβωμένους τους μαζί, βγάλανε και κάτι σκοτωμένους
Στέκαν βουβοί, γυμνά δέντρα, γυμνές ρίζες που σαλεύουν στα τυφλά, μπλέκουν μες στον αέρα τα πλοκάμια τους,*

Αδέρφια μου, ήμασταν κι εμείς μια φορά νοικοκυραίοι, τώρα καταντήσαμε ζητιάνοι.

Έβγαλαν κι ένα γέρο που ήταν τυφλός κι από τα δυο μάτια. Τα μάτια του ήταν βγαλμένα με το μαχαίρι, δυο κόκκινες ανοιχτές πληγές.

Δε φεύγουμε από δω! Ποτές πια! Μας δώσαν τη γη και θα μένουμε! Θα μένουμε! Θα μένουμε! ...

Η Μαριορή άρχισε να κλαίει κρυφά, μια νιόπαντρη έβγαλε από το λαιμό της τα χρυσά φλουριά και τα 'κρυψε· ντράπηκε, σαν να τα' χε κλεμμένα

Μετά την έξαψη της λύρας άρχισαν τα κρουστά με παύσεις κάθε φορά που τέλειωναν τη φράση τους τα μέλη του χορού με τον κορυφαίο του:

– Στα πολύχρωμα στενά του νησιού οι πρόσφυγες περιφέρονται σαν κάτωχρες σκιές, άυλες, χωρίς σάρκα.

– Κι ένα κορίτσι ζητούσε νερό, φρούτα, μια πατρίδα.

– Μια καλύτερη πατρίδα.

– Και τους χτύπησαν, και σκότωσαν τα ζωντανά τους, τους έκαψαν τη σοδειά

– Η γη έσκιζε τα πόδια τους με τα πέτρινα ξυράφια της, αλλά αυτοί, δέντρα ξεριζωμένα, συνέχιζαν να περπατούν

– Η ανάγκη μεγάλη και η ανθρωπιά μικρότερη το βλέπεις ...

– Προσπαθείς, μα δεν τα καταφέρνεις και γυρνάς άπραγος ξανά.

– Πάντα ξεριζώνονται άνθρωποι... Και φεύγουν και τους διώχνουν...

– Η σκιά του θανάτου -του ανθρωπιστικού θανάτου- πλανάται παντού, πιο απειλητική και από τον πόλεμο

– Μια εικόνα του ήλιου να μας χαμογελά με κρυμμένη την φρίκη στα σύνεργα της εταιρίας « Θάνατος και ΣΙΑ».

– Τι ζυγαριά είναι αυτή που φτιάξαμε, ή φτιάξανε, για να ρυθμίζει μοίρα;

– Εκεί που τελειώνει η άβυσσος του Ενόχ, ανοίγει ο ασκός του Άλλου.

Τότε, για τον τελευταίο κύκλο της κραυγής άρχισαν να ακούγονται εναλλάξ η λύρα με το νταούλι σε ένα παιχνίδι διπολικής ισορροπίας ανάμεσα στη λεπτότητα της χορδής και στην έκταση της επιφάνειας του νταουλίου... Οι δυο δονήσεις των δυο ήχων σκεπάζουν το χώρο. Οι τρεις άνδρες στροβιλίζονται πια στο τελευταίο τους ξέσπασμα, καθώς ένωναν τη φωνή τους με αυτήν του χορού της νέας ιδιότυπης τραγωδίας, όπου το σχήμα είναι αντιστρόφο, καθώς ξεκινά με την ατομική έκφραση των ηθοποιών και καταλήγει στο διθύραμβο μέσα από το διάλογο νεκρών και ζωντανών με όπλο τις λέξεις και τις σκέψεις: η πορεία προς τα πίσω μαγεύει και λυτρώνει...

- Τα κουφάρια ήταν ξυλιασμένα... Κανένας δεν έκλαιγε πια
- Θα μείνουμε εδώ, κι ας πεθάνουμε! Θα μείνουμε πια, κι ας πεθάνουμε...
- Μα η στιγμή έχει φορά προς τα μπροστά
- Αν είχαν τα τιποτένια πράματα που πετάτε εσείς στους σκύλους και στα σκουπίδια, θα ζούσαν.
- Αυτοί συνέχιζαν να περπατούν, συνέχιζαν να προσπαθούν... συνέχιζαν να ελπίζουν
- Ο Μεγαλοδύναμος έδωσε στον άνθρωπο τη ρόκα για να γνέσει το νήμα του και το ψαλίδι για να το κόψει...
- Βαθιά μες στην καρδιά μας, εκεί όπου ο χτύπος πάλλεται και παλεύει με τις κρυμμένες σκέψεις, εκεί είμαστε όλοι πρόσφυγες
- Κάποιοι είναι φτιαγμένοι να πολεμούν, άλλοι να φεύγουν, κάποιοι να ξαναγεννάν στον πόλεμο, κι άλλοι κοιτάν ν' αρπάξουν την μπουκιά ακόμα κι απ' το στόμα ενός παιδιού...
- Είχαν δικαίωμα να λέγονται άνθρωποι σε μια κοινωνία που όφειλε να τους αγκαλιάσει
- Αδιαφορία... ποδηγέτηση... θυματοποίηση... εξόντωση, μια διαρκής πορεία ντροπής
- Είχαν δικαίωμα να ζήσουν κι αυτοί σαν Άνθρωποι κι εμείς υποχρέωση να τους καλωσορίσουμε!
- Πού είναι τα σπλάχνα μας;
- Η ανάγκη μεγάλη και η ανθρωπιά μικρότερη το βλέπεις

- Να δώσεις ό,τι έχεις και μετά να πάρεις. Όλα. Και αν πονάει, ακόμη δύο φορές να δίνεις.
- Μέσα στην ανάγκη σα γυροβολάς, θα φωνάξεις για βοήθεια, θα λυσομανάς, θα βγάλεις τα σωθικά σου και μόνο οι άνθρωποι θα σε ακούνε.
- Μόνο οι άνθρωποι θα σε ακούνε!
- Κατάλαβες;
- Μόνο οι άνθρωποι θα σε ακούνε αν ζητάς βοήθεια!
- Για αυτό σου φωνάζω όσο μπορώ
- ΦΡΟΝΤΙΣΕ ΝΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ!
- ΝΑ ΜΗ ΧΑΘΟΥΝΕ ΟΛΟΙ!
- ΝΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΝΑ ΚΟΙΤΑΝ ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ ΜΕ ΚΑΘΑΡΗ ΨΥΧΗ!

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ:

ΝΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΝΑ ΚΟΙΤΑΝ ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ ΜΕ ΚΑΘΑΡΗ ΨΥΧΗ!!! ΜΕ ΚΑΘΑΡΗ ΨΥΧΗ! ΑΥΤΟ ΜΟΝΑΧΑ.

197

ΤΕΛΟΣ

Τα παραπάνω κείμενα της Νεανικής Λογοτεχνικής Συντροφιάς γράφτηκαν με τη συμβολή των μελών αυτής που αποτελείται από τους:

Κωνσταντίνα Μοσκοπούλου, Μαρία Πουρλιώτη, Ελισσάβετ-Αικατερίνη Μπουτζέλη, Αθηνά Μαλαπάνη, Έλενα Χαδιού, Νάσια Αρβανίτη, Τόνια Μαλογιάννη, Γεωργία Διάκου, Πωλίνα Χριστοδουλίδου, Λιλιάνα Στεπανένκοβα, Νίκη Διακομοπούλου, Δημήτριο Παρασκευά Γερακίνη

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της δράσης, η επιλογή των κειμένων, ο συντονισμός της ομάδας, η δημιουργική επεξεργασία και η δημιουργική σύνθεση των κειμένων της ομάδας, έγιναν από τη συγγραφέα **Δήμητρα Νούση**.

«Στο βλέμμα του Μπαίρον» μια συντροφιά
από νιότη κι εφηβεία φτιάχτηκε για να εκφραστεί
με τις όμορφες λέξεις της και να αποκαλύψει
τις σκέψεις ενός αλλιώτικου ταξιδιού...

Και μετά από όνειρο, το στοχασμό και την κραυγή για το άδικο
μερικές σελίδες γραμμένες από τη δική σας βούληση...

Έλενα,
Γεωργία, Λιλιάννα,
Ελισσάβετ, Πωλίνα,
Μαρία,
Δημήτρη, Νίκη,
Αθηνά, Τόνια,
Νάσια, Κωνσταντίνα,

πάρτε την ψυχή σας και τοποθετείστε την όπου θέλετε...

πάρτε το βλέμμα σας και δώστε του το φως που επιθυμείτε...
όπως έκανε ο Μπαίρον...

πάρτε τα πλήκτρα και γελάστε,
κλάψτε, σκεφτείτε, θυμώστε, γαληνέψτε...

καμιά φορά τη γαλήνη χρειάζεται να την αρπάξεις
κι ας νομίζουν οι άλλοι πως δεν της ταιριάζει...

Έλενα,
Γεωργία, Λιλιάνα,
Ελισσάβετ, Πωλίνα,
Μαρία,
Δημήτρη, Νίκη,
Αθηνά, Τόνια,
Νάσια, Κωνσταντίνα,

πάρτε την ψυχή σας και μιλήστε μαζί της...

Στα πρόθυρα...

Σαν κατηφορίσεις μέσα στη στοά της αναξιοπιστίας
σε εκείνο το θεόρατο και μακρύ σκοτάδι
που δεν έχει πυθμένα για να μπορέσεις
κάπου να ξαποστάσεις, να σαστίσεις,
αν διψάσεις μόνο τα δάκρυα σου απέμειναν...
εκείνα τα γλυκόπικρα που στεγνώνουν γοργά.
Μέσα εκεί όμως δε θα σου μόνος σου...
βλέπεις κάποιες μορφές να σου μιλούν.
Σε παρηγορούν όλοι εκείνοι που έπεσαν μαζί σου
σε αυτό το ψυχρό και νυχτόβιο κενό
και τραγουδούν παραληρώντας τον ύμνο της κολάσεως.
Κάποιοι μπήκαν γιατί το επιζητούσαν
φαίνονταν υποταγμένοι εσκεμμένα
και μεταμορφωνόντουσαν σε υποχείρια.
Άλλοι απρόσεκτοι και αόμματοι σαν κι εσένα
τώρα οικτρίζουν τους εαυτούς τους
επειδή φθείρονται σιγά-σιγά και ανελέητα
στα βάθη του σκότους.

Πλησιάζει το εγερτήριο της φυλάκισης σου
και οι φρουροί της κακεντρέχειας βγαίνουν να σε καταδιώξουν.
Ψάχνεις να βρεις μια διαφυγή, ένα φως,
μα η μόνη διέξοδος προσάγει την καρδιά σου
αν θα μπορέσεις να ξεριζώσεις από τους καρπούς της
τον κνώδαλο που σε πέταξε αλυσοδεμένο
μέσα σε αυτή την τρύπα της αφερεγγυότητας.
Όμως, όποιος αγαπά
πώς θα μπορέσει να λυτρωθεί από τούτη την παγίδα του θανάτου;

Η φτώχεια της εξουσίας

Δεν υπηρετείς, δεν δουλεύεις, δεν κοπιάζεις για τίποτα.

Εντολές του δίνεις και τον πατάς, τον χτυπάς αλύπητα

κι αυτό γιατί νομίζεις ότι είσαι άρχων, βασιλεύ.

Ναι, διαφέρετε .

Εσύ πλούσιος κι αυτός φτωχός...

Μα σκέψου λίγο... Χωρίς αυτόν δεν θα ήσουν Κύριος.

Του καις τα σπαρτά, τον κάνεις ένα τίποτα, ένα σκουπίδι...

Τα χτίζει όλα από την αρχή ξανά και ξανά...

Δεν θέλει την θέση σου, μα την επιβίωση του.

Δεν θέλει τον λαό σου, μα τους φίλους του.

Σου χτίζει περιουσία κι εσύ τον πονάς,

μόνο και μόνο γιατί δεν είναι σαν εσένα.

Τύραννος γίνεσαι ..

Σαν τους τριάκοντα κι εσύ.

Θα βασανίσεις κι άλλους που δεν είναι σαν εσένα;

Γιατί;

Δεν υπάρχει αντίγραφο σου, δεν υπάρχουν δεύτερη φορά...

Ψάχνεις τον εαυτό σου στα μάτια των άλλων;

Γιατί ; Θα γίνεις καλύτερος έτσι;

Δεν καταλαβαίνεις...

«ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ».

Έτσι λένε τον ιό που φοβάσαι.

Μα δεν κολλάει απλά υπάρχει, για να ξεχωρίζουμε

για να αγαπάμε κάτι που δεν μας μοιάζει ...

Για να καλύπτουμε τα κενά μας, τις αδυναμίες μας.

Είμαστε άνθρωποι, ΣΥΝάνθρωποι...

Αγεφύρωτες διαφορές;;; Πολλές...

Χρώμα, ηλικία, φυλή...

Επιφανειακά ζητήματα τα ονομάζω.

Συγχώρεσέ τον που είναι διαφορετικός,

συγχώρεσέ τον που δεν είναι πλούσιος,

μα ευχαρίστησέ τον που σε κάνει πλούσιο

με την δική του ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μάτια

Τα μάτια του. Αυτά ήταν το πρώτο πράγμα που πρόσεξα. Δύο μεγάλα κάρβουνα, γεμάτα πίκρα. Πίκρα για τον ίδιο, για τους γύρω, για τον κόσμο όλο. Αδυνατούσες να ξεχωρίσεις οποιοδήποτε άλλο συναίσθημα κάτω από το διαπεραστικό πέπλο θλίψης που τα σκέπαζε αγνά, θριαμβευτικά, απόλυτα. Σαν να έλεγε : «κανείς δε θα τα φτάσει, κανείς δε θα δει το εσωτερικό, ούτε θα αγγίξει το θησαυρό που κρύβουν». Τα ματόκλαδά του έπεφταν στα μάτια βαριά, κουρασμένα, αλλά πάντα έτοιμα να ανοίξουν σε κάθε πρόκληση που θα συναντούσε. Εμένα πάντως με συγκίνησαν. Δε θα πω ψέματα, ούτε θα προσποιηθώ την αδιάφορη. Η πρώτη μας συνάντηση άφησε ανεξίτηλο σημάδι πάνω μου, μου ράγισε την καρδιά, με αιχμαλώτισε. Δε μπορούσα πλέον να σκέφτομαι ότι ανήκω μόνο στον εαυτό μου.

204

Ένα κομμάτι με εγκατέλειψε και εγκαταστάθηκε δίπλα σου. Εσύ μπορεί να μη το κατάλαβες πόσο μεγάλη επιρροή είχες πάνω μου, εγώ όμως οφείλω να το πω.

Για να εξωτερικεύσεις τον πόνο, χρειάζεται να αγγίξεις τη γαλήνη κι όχι μόνο να την αγγίξεις, αλλά και να τη γευτείς, να τη νιώσεις, να την ασπαστείς.

Το σημαντικότερο όμως είναι αν αποζητάς τη λύτρωση. Και εγώ στα μάτια σου εκείνη την ημέρα είδα το φως. Δεν ήταν πολύ φωτεινό, ούτε ιριδίζον, ήταν απλά το κάλεσμα της ζωής.

Δύσκολα μπορείς να πάρεις μια απόφαση όταν δε σε φωτίζει η μαγεία της δύναμης, η λάμψη της αιώνιας φωτιάς. Νιώθεις άχρωμος, άσμος και άγευστος. Σαν πράγμα, όχι ζωντανός οργανισμός με πάθη και εμμονές, έτοιμος να κατακτήσεις τον κόσμο.

Ωρες-ώρες απορώ με τον εαυτό μου. Πως κατάφερα να βγω στην επιφάνεια με ένα και μόνο βλέμμα. Δε θα έπρεπε να γίνει κάτι πιο συνταρακτικό, πιο συναρπαστικό; Αυτήν την απορία έχω συχνά, πως ήθελα να τα παρατήσω όλα και να εξαφανιστώ σε εκείνη τη ματιά, ενώ έχω τόσες υποχρεώσεις πίσω μου.

Το έκανα όμως. Αφέθηκα. Και ποτέ δε μετάνιωσα γι' αυτό. Ίσως να υπάρχουν στιγμές που αναρωτιέμαι πως θα ήταν η ζωή μου αν εκείνη τη μέρα δεν είχα γυρίσει το κεφάλι μου και δε συναντούσα την άβυσσο σου. Άλλοτε πάλι πιάνω τον εαυτό μου να αναριγά μόνο στη σκέψη, στη θύμηση του αρώματος που πλανιόταν στην ατμόσφαιρα. Γνωρίζω ότι είναι αφύσικο, με γοητεύει όμως η μοναδικότητα αυτή. Το πιστεύεις ότι υπάρχουν φορές που έχω την ψευδαίσθηση ότι νιώθω το άγγιγμά σου, και ας μη είσαι εδώ, ακούω τη φωνή σου, ενώ είναι αδύνατον να φθάνει ο ήχος ως εδώ, βιώνω τον πόνο σου, αν και είμαι υγιής ;

Όλα αυτά όμως βρίσκονταν ακόμη στο μακρινό μέλλον, εκείνη την ημέρα είχα απλά συναντήσει ΤΑ ΜΑΤΙΑ που επρόκειτο να μου αλλάξουν τη ζωή. Αυτό ωστόσο δε το γνώριζα ακόμη εκείνη την βροχερή ημέρα. Στο μυαλό μου υπήρχε αόριστα η ανάμνηση από ένα ζευγάρι μάτια που συνάντησα προ ολίγου και έσπαγα το κεφάλι μου να θυμηθώ σε ποιόν ανήκαν.

Αυτές τις σκέψεις έκανα καθώς προχωρούσα στο βρώμικο πλακόστρωτο προς το σπίτι, αποφεύγοντας τις λιμνούλες με νερό που σχηματίστηκαν μετά από πολύωρη καταιγίδα. Παλιόκαιρος! Μα είναι δυνατόν να βρέχει ακόμη; Καλά λένε κάποιοι παλαιοί ότι ο Φεβρουάριος κρατάει με νύχια και με δόντια, μη χάσει την εξουσία του ο χειμώνας. Πάλι παιχνίδια παίζονται, ακόμη και ο καιρός ανταγωνίζεται τον αδελφό του, τι να πει κανείς για τους ανθρώπους.

Το παπούτσι μου ξαφνικά βυθίζεται σχεδόν ολόκληρο μέσα στο νερό, παραπατάω, καταλήγοντας να βρεθώ και με τα δύο πόδια σε μια λακκούβα με βρώμικο, κολλώδες υγρό. Βρίζω από μέσα μου, ενώ στην ατμόσφαιρα

εκτοξεύεται μόνο μια παραπονιάρικη κραυγή «Γιατί σε μένα;». Έχω αρκετό δρόμο ακόμη και το νερό μέσα στα αθλητικά μου κάνει έναν ενοχλητικό ήχο. Μα ήταν ανάγκη να υπάρχει τόσο νερό, όλες αυτές οι λακκούβες που σε πα-
ραμόνευαν απειλητικά; Χάθηκε να φεύγει το νερό αντί να μαζεύεται ;

Μόλις συνήθισα τα βρεγμένα υποδήματα και δε με ενοχλούσαν τόσο, έστρεψα πάλι τη σκέψη μου στην αναζήτηση του κατόχου των μυστηριωδών ματιών. Ποιος ήταν; Πώς βρέθηκε εκεί; Σίγουρα αυτή η συνάντηση δεν ήταν τυχαία. Είχε κάτι το απόκοσμο. Για πολύ ώρα είχα την αίσθηση ότι κάποιος με κοιτούσε, μόλις όμως έστρεψα το βλέμμα μου προς εκείνη την κατεύθυνση, δεν έβλεπα το παραμικρό. Και όμως, αυτό το συναίσθημα δεν έλεγε να με εγκαταλείψει. Άρχισε πάλι να βρέχει, η ομπρέλα μου ταρακουνιόταν επικίνδυνα, φέρνοντας ανά διαστήματα πάνω μου κρύες σταγόνες νερού. Κατέβαλλα μεγάλη προσπάθεια να αγνοήσω την κακοκαιρία και να συγκεντρωθώ στο στύψιμο του μυαλού. Και άλλη μια ριπή αέρος. Η σκέψη μου πήγε ανεπαίσθητα στη κούραση που μόλις έκανε την εμφάνισή της και στην επιτακτική ανάγκη να φτάσω, όσο το δυνατόν, πιο γρήγορα σπίτι και να κουλουριαστώ κάπου ζεστά. Ναι, οπωσδήποτε κάπου ζεστά. Το πάπλωμα μου φαίνεται καλή ιδέα, σίγουρα θα είναι το πρώτο πράγμα που θα αναζητήσω μετά το ζεστό ντους. Μια στροφή ακόμη, άλλη μία. Σε λίγο θα είμαι σπίτι.

Η βασανιστική σκέψη όμως δε λείει να με εγκαταλείψει ούτε κάτω από τα σκεπάσματα. Παρά το καυτό ντους και τα χοντρά παπλώματα νιώθω να τουρτουρίζω. Μετά από λίγη ώρα παραδίνομαι σε ένα ανήσυχο ύπνο. Και βλέπω ένα πολύ παράξενο όνειρο. Είμαι, λέει, σε μια πόλη χωρίς φώτα, παντού γύρω μου απλώνεται αδιαπέραστο σκοτάδι, με ελάχιστα παράθυρα, μισοφωτισμένα, κάπου πολύ μακριά. Το όνειρο αρχίζει με μια φωνή που μου λέει ότι πρέπει να συναντήσω τον κάτοχο αυτής της φωνής οπωσδήποτε, μου αναφέρει ξεκάθαρα που θα γίνει αυτή η συνάντηση, είναι πολύ σημαντικό να είμαι εκεί. Για κάποιο όμως ανεξήγητο λόγο αδυνατώ να ακούσω το μέρος που πρέπει να πάω, όσο και αν προσπαθώ. Και ύστερα η φωνή χάνεται. Μένω μόνη. Με πιάνει πανικός διότι κατανοώ, χωρίς να ξέρω πως, ότι πρέπει πάση θυσία να

είμαι εκεί. Που εκεί όμως; Ξεκινάω τότε ένα απελπισμένο κυνηγητό με το σκοτάδι και το χρόνο. Ψάχνω, χωρίς να γνωρίζω τι ακριβώς. Τρέχω ασταμάτητα. Όμως όσο και αν προσπαθώ, όσο και αν αγωνιώ, το μυστηριώδες μέρος και το πρόσωπο της συνάντησης παραμένουν άπιαστο όνειρο. Ειρωνεία, όνειρο.

Στο σημείο αυτό ξύπνησα λαχανιασμένη, με ένα αίσθημα ανεπάρκειας και στέρξης. Τι μου συνέβη; Είδα το ίδιο ακριβώς όνειρο αρκετές φορές ακόμη, πάντα με ίδιο σενάριο, πάντα με το ίδιο συναίσθημα στο τέλος. Ότι κάτι μου ξέφυγε, ότι κάτι δεν είδα. Και κάθε φορά αυτά τα μάτια. Το γνώριμο συναίσθημα. ΠΟΙΟΣ ; ΠΟΙΟΣ ; ΠΟΙΟΣ;

Λιλιάνα Στεπανένκοβα

Ηθικά διλήμματα ή τα πολλαπλά πρόσωπα της πραγματικότητας

Όνειρο ή Πραγματικότητα; Συναίσθημα ή Λογική;

Υπαρξιακά ερωτήματα που θέτει κάθε νοήμων άνθρωπος σήμερα. Και δυσκολεύεται να απαντήσει, δυσκολεύοντας έτσι την καθημερινότητά του, μεταφέροντας πολλές φορές τις ανησυχίες του σε άλλους, γνωστούς και αγνώστους, περισσότερο ή λιγότερο αγαπημένους, ή ακόμη και μισητούς...

Απαντήσεις πολλές, αλλά μία ικανοποιητική και πλήρης δεν μπορεί να δοθεί. Σε μια εποχή όπου όλα και όλοι αλλάζουν, οι ιδεολογίες, οι πεποιθήσεις, οι εξουσίες που αμφισβητούνται, οι επιστήμες προοδεύουν και άλλοτε βρίσκουν λύσεις κι άλλοτε όχι, οι θρησκείες λειτουργούν ως όπιο των μαζών, η χειραγώγηση και η ποδηγέτηση έχουν γίνει πιο εύκολες από ποτέ, η ελευθερία προσβάλλεται, τα διάφορα δικαιώματα παραβιάζονται, οι ανθρώπινες σχέσεις γίνονται απρόσωπες και η επικοινωνία είναι εύκολη, αλλά όχι ουσιαστική. Κάτω από αυτές τις συνθήκες πρέπει να μάθουμε να ζούμε και να επιβιώνουμε με αξιοπρέπεια.

Λογική ή συναίσθημα, λοιπόν; Φαντασία ή πραγματικότητα; Όνειρο ή ρεαλισμός; Όλα χρειάζονται. Στο μέτρο που επιθυμεί και μπορεί ο καθένας μας. Ο άνθρωπος πρέπει να κοιτάζει κατάματα τους εχθρούς του, προσωπικούς και συλλογικούς. Να μην εθελουφλεί, να μην φοβάται, να μην δειλιάζει, να μην αποφεύγει, να μην αναβάλλει, να μην εξοντώνει... Πρέπει να τους αντιμετωπίσει με σθένος για να τους δείξει ότι με τη λογική και όχι τον φανατισμό, το ευγενές συναίσθημα και όχι την υποκρισία και τον μελοδραματισμό μπορεί να πετύχει την ειρηνική συμβίωση και την πολιτισμένη επικοινωνία.

Ισορροπία ψυχής και σώματος, πνεύματος και ύλης. Αυτό είναι το ζητούμενο.

Εκκωφαντική σιωπή

Έχεις ακούσει τι θόρυβο κάνει η σιωπή;
Ναι, η σιωπή έχει ήχο, σχήμα, μορφή.
Πολλές φορές έχει και όνομα, διαφορετικό κάθε φορά.
Μοιάζει σε πολλούς και διαφορετικούς ανθρώπους...
Στη γυναίκα που κακοποιήθηκε
και ίσως μένει δίπλα σου.
Στο παιδί που τραμπουκίστηκε στο σχολείο
και ίσως είναι το δικό σου παιδί.
Στο αγόρι ή το κορίτσι που γράφει
για όσα νιώθει και δεν τολμά να πει,
που ζωγραφίζει όσα θα ήθελε να βλέπει γύρω του.
Οι άμαχοι που έχουν δίκιο
είναι αυτοί που ακούνε τη σιωπή.
Την ίδια στιγμή είναι και αυτοί που την κάνουν
θρύψαλα!
Λοιπόν;
Τον ακούς τώρα το θόρυβο που κάνει η σιωπή;
Είναι ένας κρότος τόσο δυνατός...
Εκκωφαντικός δεν είναι;
Γιατί λοιπόν δεν τον άκουγες
τόσο καιρό;

Αυτά με κατέστεψαν αυτά θα καταστρέψω!

Ζητιάνοι κι οι δυο... Μαζέψαμε λεφτά και μπαίνουμε στο δάσος. Ήρθε η ώρα του χωρισμού, μα δεν βρίσκεται λύση. Όντας άρπαγες κι οι δυο, θέλουμε πάνω από τα μισά. Ένα χέρι βουτάει μες στην τσέπη μου. Δεν ξέρουμε, σκέφτομαι, τι θα πει εμπιστοσύνη... θέλει να δει αν τα 'βγαλα όλα. Μα πόσο αθώα συλλογίζομαι; Αρπάζει το περίστροφο και με σημαδεύει. Είναι, όμως, τόσο κοντά μου κι αντιδρώ. Δεν κατάλαβα πώς, μα το όπλο βρίσκεται πια μες στο δικό μου χέρι. Τα νεύρα κι ο θυμός μου με έχουν κυριεύσει. Τεντώνω το σώμα μου και κλίνω προς το μέρος του. Ξεφωνίζω λες κι έχουμε απόσταση χιλίων χιλιομέτρων και πυροβολάω στον απέναντι θάμνο αγανακτισμένος. Μαζεύω τα χρήματα και φεύγω τροχάδην. Δεν προσέχω αν με πήρε κατά πόδι κι έτσι δεν σταματώ να τρέχω μέχρι που μια αδυναμία καταλαμβάνει το σώμα μου και πέφτω στο έδαφος σαν να με τραβά ένας μαγνήτης.

Ανοίγω τα μάτια. Ένα ξύλινο ταβάνι, ετοιμόρροπο, στέκει από πάνω μου απειλητικά. Γυρνάω δεξιά, μετά αριστερά, καμιά ψυχή τριγύρω. Πιάνω την τσέπη μου. Νιώθω το πουγκί κι ανακουφίζομαι. Βγαίνω έξω από το σπίτι βιαστικά κι ελέγχω την κίνηση. Δεν υπάρχει κανείς! Μπορεί το σπίτι να είναι φτωχικό, αλλά είναι καλή ευκαιρία για να το κάνω φύλλο και φτερό, σκέφτομαι. Μπαίνω ξανά μέσα κι ανοίγω συρτάρια, αναποδογυρίζω στρώματα. Αμέσως μετά προσέχω ένα δίσκο πλάι από το ντιβάνι. Έχει σούπα και λεφτά για μένα. «Καλός, αλλά χαζός!» λέω, ενώ, ταυτόχρονα, αρπάζω τα κέρματα, χύνω τη σούπα πάνω στο κρεβάτι κι εξαφανίζομαι.

Δεν ξέρω πού βρίσκομαι, μα θα την βρω την άκρη. Εντοπίζω το πιο ψηλό σημείο του χωριού και ξεκινάω την ανηφόρα. Προσπαθώ να προσανατολιστώ, ψάχνοντας το δάσος. Όταν, όντως, το διακρίνω, κατευθύνομαι προς αυτό. Έχω σκοπό να οδηγηθώ στο χωριό της αρραβωνιαστικιάς μου. Πάει καιρός

που την είδα τελευταία... πρέπει να έχει ανησυχήσει. Είμαι, ωστόσο, σίγουρος πως θα κατενθουσιαστεί, μόλις μάθει το ποσό που της πηγαίνω κι έτσι θα με συγχωρέσει για την αδιαφορία μου.

Στο δρόμο αντικρίζω ένα ξεμοναχιασμένο πρόβατο. Πιο κάτω βρίσκεται ένας βοσκός. Σίγουρα είναι δικό του, μα με λεπτομέρειες θα ασχολούμαστε τώρα; Αφού το βρήκα, είναι δικό μου! Το παρασέρνω σε ένα θαμνώδη τόπο και το μπουκλώνω με χόρτα. Πρέπει να κάνουμε ησυχία, ώσπου ο βοσκός να φύγει. Το πρόβατο, όμως, αρχίζει να κάνει σαν μανιακό. Είναι δύσκολο να καλύψω τις κραυγές του κι η φύση δε με βοηθά. Κανένα πουλί δεν κελαηδά, κανένα δέντρο δεν κινείται. Έτσι, του φέρνω μ' όλη μου τη δύναμη ένα ξύλο πάνω στο κεφάλι. Από το τίποτα, καλύτερα νεκρό! Έχει μπόλικο μαλλί για να πάει χαμένο.

Μετά από περπάτημα ημερών φτάνω έξω από το χωριό. Εξαιτίας του ογκόλιθου που σέρνω, έχω γίνει κομμάτια, μα η καλή μου διάθεση ακόμα παραμένει. Γι' αυτό, αντί για το σπίτι, οδηγούμαι προς το χωράφι που χύνεται ο ιδρώτας της αγαπημένης μου κάθε μεσημέρι. Όσο πλησιάζω, στήνω αυτί, περιμένοντας να ακούσω από μακριά τις μελωδικές φωνές των κοριτσιών. Ξέρω ότι η αγάπη μου είναι αυτή που ξεσηκώνει και τις άλλες. Είναι άνθρωπος ζωντανός, ζωηρός, καλοδιάθετος. Αυτήν, όμως, τη φορά δεν ακούγεται καμιά. Υποψιάζομαι πως το κορίτσι μου είναι άρρωστο κι έμεινε στο σπίτι. Εφόσον, όμως, έχω έρθει ως εδώ, συνεχίζω το δρόμο μου για να βεβαιωθώ με τα ίδια μου τα μάτια. Σταματώ πίσω από μια στοίβα τσουβάλια και παρατηρώ τις κοπέλες. Όντως, η δική μου οπτασία, η φανταχτερή, κατάξανθη κι ηλιοκαμένη, δεν βρίσκεται εδώ. Πριν τη μεταβολή, απλώνω το χέρι μου και παίρνω ένα τσουβάλι. Ξέρω ότι τα έχουν μετρημένα και θα βρουν τον μπελά τους, αλλά τι με νοιάζει; Εγώ θα την πληρώσω;

Χωρίς να χάνω ούτε λεπτό, στρέφω προς το σπίτι της. Ο κήπος είναι ξεραμένος, τα παραθυρόφυλλα κλειστά. Πιο πέρα στέκει ένας μαυροφορεμένος άνδρας. Μετά δυσκολίας διαπιστώνω ότι μοιάζει με τον αδερφό της, το Μιχαλιό. Η μορφή του έχει αgridέψει και φαίνεται αγνώριστος. Αφήνω κάτω τα

συμπράγκαλά μου και τον πλησιάζω. Μόλις με βλέπει, χωρίς να πει κουβέντα, με αγκαλιάζει. Οι λυγμοί του είναι τόσο δυνατοί! Κάποια στιγμή, ανάμεσα στα αναφιλητά, ξεχωρίζω τη λέξη «σκοτώθηκε». Θαρρώ πως αναφέρεται στον πατέρα. Ήταν μεγάλος σε ηλικία. Κάτι θα συνέβη και θα πέθανε. Στην πραγματικότητα, δε μου καίγεται καρφί, αλλά δεν του το δείχνω. Τον αφήνω να βγάλει τον πόνο του για χάρη της αδερφής του.

Σε λίγο, μια άλλη ανδρική φιγούρα ξεπροβάλλει από την πόρτα του σπιτιού. Τον κοιτάω ζαλισμένος. Αν δεν πέθανε ο πατέρας, τότε ποιος; Διαπιστώνω την αλήθεια, ξεκολλάω από πάνω μου τον Μιχαλιό και προχωράω σκυθρωπός προς το πεζούλι. Κάθομαι απογοητευμένος, κλείνω το πρόσωπό μου μέσα στις παλάμες και προσπαθώ να ηρεμήσω. Δεν αντέχω, όμως, έτσι για πολύ. Ρωτάω για λεπτομέρειες και μου λένε πως την πυροβόλησαν πριν μέρες. Είμαι τόσο εξοργισμένος! Θέλω να τον βρω αυτόν το φονιά και να του κάνω τόσο κακό, όσο δεν γνώρισε άνθρωπος στη γη. Τώρα που ‘μπλεξε μαζί μου, θα δει τη γλύκα!

212

Παίρνω τον Μιχαλιό να μου δείξει το σημείο που την βρήκαν. Η έρευνα θα ξεκινήσει από εκεί. Έχω σκοπό να μελετήσω το κάθε στοιχείο μέχρι να βρεθεί ο δολοφόνος. Προχωράμε για ώρες, ώσπου μπαίνουμε μες στο δάσος. Καταλαβαίνω πως κατευθυνόμαστε προς την πηγή. Επειδή ξέρω τον δρόμο, αρχίζω να προπορεύομαι. Πριν, όμως, φτάσουμε, ο Μιχαλιός με πιάνει από το μπράτσο και μου σταματά τη φόρα.

– Να, εδώ την βρήκανε! Πίσω από αυτόν το θάμνο!

– Α... πριν πόσες μέρες; ρωτάω τάχα πληροφοριακά με την καρδιά μου έτοιμη να σπάσει.

– Τέσσερις! απαντά και φεύγει μετά από δικό μου νεύμα.

Υπάρχει μέσα μου τόση οργή! Δεν ξέρω πώς να την βγάλω. Αρχίζω κλωτσώντας το θάμνο με μίσος. Περνά έτσι αρκετή ώρα και τώρα νιώθω τα πόδια μου σαν εξαρθρωμένα. Κάθομαι στο πράσινο κλαίγοντας και φωνάζοντας με

παράπονο «Γιατί σε μένα; Γιατί εγώ;», παρότι η απάντηση μου ‘τανε γνωστή. Είναι ο Θεός που με τιμώρησε. Τόσες αδικίες, τόσες απεισκευσίες... κάποτε έπρεπε να καταλάβω τι θα πει πόνος! Τι είναι αυτό που έσπερνα, με σκοπό να χαίρομαι εγώ!

Γυρνάω πίσω, ανακοινώνω στους οικείους της ότι τα ίχνη έχουν πια σβηστεί, παίρνω το τσουβάλι και αποχωρώ. Έχω αποφασίσει πως από σήμερα θα κάνω μια νέα αρχή, αποζημιώνοντας όσους πρόσφατα αδίκησα. Αφήνω, λοιπόν, το τσουβάλι πίσω στο χωράφι και ξεκινώ για το βοσκό. Περιμένω ώρες στο σημείο που τον πρωτοσυνάντησα, ώσπου τον βλέπω να ανεβαίνει. Είμαι τόσο ανυπόμονος κι έτσι κινώ κι εγώ για να τον συναντήσω. Αγοράζω πέντε νέα καλοθρεμμένα πρόβατα, δίνοντας ποσό που αντιστοιχεί για δέκα και τα πηγαίνω στο σπίτι που κατέκλεψα. Ίσως η αξία τους να είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτά που τους πήρα, μα είναι άνθρωποι που τα χρειάζονται και τα αξίζουν.

Τώρα νιώθω πολύ όμορφα με τον εαυτό μου. Καταλαβαίνω πως η χαρά μου είναι διαφορετική από αυτήν που ένιωθα όσο έκλεβα για να κερδίζω. Το μόνο πλέον που απομένει, είναι να καταπολεμήσω τα νεύρα. Αυτά με κατέστρεψαν, αυτά θα καταστρέψω!

Στο μείον δύο

Η ξύλινη πινακίδα με τα χρυσά γράμματα
λάμπει στο υπόγειο του νοσοκομείου.
Ο γιατρός πηγαινοέρχεται στους διαδρόμους
σφίγγοντας τον βομβητή στην τσέπη του.
Ο αγαπημένος ασθενής ανάσκελα στο φορείο
θυμάται τιςθεριζοαλωνιστικές που έκοψαν
στη μέση την παιδική του ηλικία.

«Ελάτε να φάμε. Γρήγορα, γρήγορα, θ' αργήσω.»
—Η μαμά. Το εμπριμέ φουστάνι.
Μια υπόσχεση προστασίας που
θα μείνει πάντοτε λειψή. —

Και ήταν τότε που μέσα στα χλωμά πρόσωπα
αυτής της πόλης μου χαμογέλασες και είπες:
«Εγώ θα πεθάνω κι εσύ δεν μου στρίβεις ένα τσιγάρο;»
Ήταν ήδη η ώρα μία και το νερό των ματιών σου
γυάλισε μέσα στον καθρέφτη μιας ανάστροφης παρουσίας.

Για πρώτη φορά έτρεξα έξω,
στην προκατασκευασμένη μορφή μιας πραγματικότητας.
Σίγουρα όχι δικής μου.

Η Mary Shelley θα έγραφε θαυμάσια αυτή την ιστορία.
«Το Μάργκεϊτ καλοδέχτηκε το ξύπνημα μιας βροχερής μέρας.
Ο ανθρωπόμορφος γίγαντας ετοίμασε τα κόκκινα φασόλια του
μέσα στον μαγνητικό τομογράφο όπου ο τρελός φιλόσοφος
Morrissey συνέθεσε το νοσηρό αριστούργημα για το θάνατο
της βασίλισσας...»

Κι όλα θα έπαιρναν τον δρόμο τους στο θείο όνειρο.
Αλλά εδώ, σ' αυτό το νοσοκομείο
με τα χρυσά γράμματα και τις παχουλές νοσοκόμες,
υπάρχει ο φόβος ότι καμιά υπόσχεση δεν θα μας προστατεύσει.

215

Υπάρχει ο φόβος ότι η μαμά έβαλε πλυντήριο στους 90ο ξεθωριάζοντας
το εμπριμέ της φουστάνι και μεις στεγνώσαμε μόνο μόνοι και μεγάλοι.

Γεωργία Διάκου

Mea culpa

23:00 μ.μ. Γυρνάω απ' τη δουλειά, κουρασμένημπαίνω στη ζεστασιά του σπιτιού μου. Δόξα Τω Θεώ, πέρασε κι αυτή η μέρα. Ανοίγω την τηλεόραση να δω την αγαπημένη μου σειρά, όταν το πρόγραμμα διακόπτεται από ένα έκτακτο δελτίο.

«...1.500 πρόσφυγες διασώθηκαν στα ανοιχτά της Αδριατικής, ενώ στις ακτές τις Λέσβου ξεβράστηκαν 20 σοροί, μεταξύ των οποίων και ενός δίχρονου αγοριού...».

Την έβαλα στη σίγαση. Γιατί; ούτε κι εγώ κατάλαβα. Ίσως φοβήθηκα μην ταραχτεί η ηρεμία που επιζητούσα μετά από μια εξουθενωτική μέρα. Θυμήθηκα μια προσφυγοπούλα που σήμερα με ζύγωσε και μου ζήτησε κάτι στη γλώσσα της. Ήταν μικρή, γύρω στα έξι και τόσο άχρωμη παρά τη ζωντάνια που της δίνει η ηλικία της. Πίσω μας έστεκαν δυο ακόμα, ένας άντρας και μια γυναίκα, ίσως οι γονείς της. Εκείνη συνέχισε να μου μιλάει αλλά δεν την άκουγα. Κούνησα αρνητικά το κεφάλι μου. Κι έφυγα. Όμως τα μάτια της... αυτό το βλέμμα...

Ζάρωσα στον καναπέ και κοίταξα απέναντι στον τοίχο που είχα κρεμάσει μια παιδική ζωγραφιά. Τα σχέδια με ζάλισαν, σχεδόν με υπνώτισαν και τα χρώματα με βύθισαν σε μια απόδραση, με οδηγό τον Μορφέα...

Μα πού βρίσκομαι ; Μα... είμαι μέσα σε συντρίμια... κι έχω αίμα στα ρούχα μου ! Κοιτάζω γύρω μου και το μόνο που βλέπω είναι μια ομιχλώδης σκόνη.. σηκώνομαι με δυσκολία και αντικρίζω μια μάζα ανθρώπων να τρέχει φρενιασμένη να σωθεί. Ρωτάω τί συμβαίνει, αλλά κανείς δε μ' απαντάει.. κανείς δε μ' ακούει... Ξαφνικά ακούγεται ένας εκκωφαντικός ήχος συνοδευόμενος από μια λάμψη φωτός. Έκρηξη! Κτήρια καταρρέουν σαν αμμόκαστρα, άνθρωποι βυθίζονται κάτω από τσιμεντένιες παλίρροιας.

Τρέχω να σωθώ! Τρέχω χαμένη στο πουθενά... κι όλα μπροστά μου έχουν το ίδιο χρώμα... γκριζα. Είμαι χτυπημένη, νιώθω τη σάρκα μου να φλέγεται. Ποτέ δεν μπορούσα να φανταστώ ότι είναι τόσο κόκκινη. Χρειάζομαι βοήθεια, αλλά κανείς δε μπορεί να μου τη δώσει. Γύρω μου υπάρχουν μόνο άψυχα κουφάρια, που παραδόθηκαν στο βόλι του πολέμου. Ένα παιδί είναι ακόμα στην αγκαλιά της μάνας. Με πόση αγάπη οσφραίνεται τη γλυκιά μητρική μυρωδιά, νιώθει τη στοργή της κι ας είναι νεκρή.

Κι άλλες κραυγές. Κι άλλοι πυροβολισμοί. Πρέπει να κρυφτώ, αφού δε μπορώ να τρέξω. Στέκομαι ακίνητη πίσω από ένα ανατιναγμένο αυτοκίνητο. Ελπίζω να μη με δουν. Φοβάμαι... τώρα για πρώτη φορά μπορώ να καταλάβω τί είναι ο φόβος, τώρα νιώθω τί σημαίνει πόνος. Οι φλέβες του προσώπου μου κοντεύουν να σπάσουν απ' την πίεση. Σφίγγω τα δόντια μου να μην ουρλιάξω. Είμαι αβοήθητη, στο έλεος του Θεού.. Λίγα μέτρα μπροστά μου μια ομάδα ενόπλων αντρών ραντίζουν με σφαίρες την ήδη άγονη γη. Ο ένας με βλέπει, έρχεται κοντά μου. Με σημαδεύει! Το διάστημα μέχρι να πατήσει τη σκανδάλη φαντάζει αιωνιότητα. Κάν'το! Κάν'το διάολε ! Στο λαιμό σου θα πάρεις και τη δική μου και τη ζωή των άλλων! Κάν'το! Πυροβολεί... και πετυχαίνει. Όχι εμένα, αλλά έναν άντρα που κρύβεται πίσω μου. Γιατί; Γιατί όχι εμένα; Είναι νέος, πιο νέος απ' ότι εγώ. Πρέπει να τον βοηθήσω. Τον πλησιάζω, του μιλάω, αλλά δε μ' ακούει δε με βλέπει. Το σώμα του υποφέρει από σπασμούς.. υποφέρει. Τη λύση δίνει και πάλι ένας ένοπλος. Με μια σφαίρα ακόμη του προσθέτει ένα πορφυρό μάτι στο κέντρο του μετώπου . Δεν ξέρω τί είναι πιο ειδικός: η εικόνα του νεκρού, ή η γαλήνια έκφραση στο πρόσωπο του φονιά;

Με προσπάθεια που σχεδόν με κατέβαλε, στάθηκα και πάλι στα πόδια μου. Θα ζήσω, θέλω να ζήσω... προχωράω με δυσκολία στο δρόμο και δεν βλέπω τίποτα . Ούτε να ξεχωρίσω μπορώ αν είναι μέρα ή νύχτα. Ακούω ποδοβολητά. Από ένα στενό φανερώνονται λίγοι άνθρωποι, ίσως οι μόνοι ζωντανοί μέσα σ' αυτή την κόλαση. Τρέχουν αφηνιασμένοι, με όσες δυνάμεις τους απέ-

μειναν και με όσα μέλη του σώματος τους στηρίζουν. Τρέχουν προς μια κατεύθυνση, όπως όταν βλέπουν φως οι ανθρακωρύχοι έξω από τα σπήλαια. Τους ακολουθώ. Τί έχω να χάσω; Ξωπίσω μας ακολουθούν φορητά με οπλισμένους. Το ρισκάρω. Σ' αυτή τη παρτίδα ποντάρω την ακριβότερη μάρκα: τη ζωή μου.

Αυτό το ατελείωτο κυνήγι καταλήγει σε μίαν ακτή. Εκεί φορτώνουν λέμβους για να αποδράσουν απ' αυτό το κολαστήριο. Και τότε αντικρίζω εικόνες που θυμίζουν την Αποκάλυψη. Ακρωτηριασμένοι κείτονται στην αιματοβαμμένη άμμο, μητέρες μουσκεύουν κλαίγοντας τα άψυχα παιδιά τους, άλλοι πέφτουν στη θάλασσα να σωθούν. Να σωθούν....

Οι βάρκες έχουν γεμίσει, υπάρχουν μόνο τρεις. Πασχίζω να στριμωχτώ και να καταφέρω να αφήσω πίσω μου σ' εκείνη την ακτή αυτή την τρέλα. Αλλά τα τραύματά μου δε μου το επιτρέπουν. Το πόδι μου ξεσκισμένο. Ο θώρακάς μου θυμίζει στόχο σκοποβολής απ' τα θραύσματα. Οι αντοχές μου με εγκαταλείπουν. Φωνάζω για βοήθεια τσιρίζοντας, αλλά η φωνή μου σε αυτή τη θεομηνία είναι απλώς μια συγχορδία σε μια φρικιαστική χορδιακή συμφωνία. Είμαι μόνη μου. Μόνη. Σέρνομαι στην άμμο για να φτάσω σε μια λέμβο. Ναι, είμαι κοντά! Σχεδόν την αγγίζω ! Τεντώνω το χέρι μου για να με τραβήξουν. Σηκώνω το κεφάλι μου για να κοιτάξω το σωτήρα μου στα μάτια. Είναι ένα μικρό κοριτσάκι, όχι παραπάνω από έξι. Την ικετεύω να με βοηθήσει. Δε με ακούει, αλλά με βλέπει . Η μοναδική που με είδε . Συνεχίζω να τεντώνω ικετευτικά το χέρι μου, αλλά δεν αντιδρά. Μόνο με κοιτάζει μ' ένα βλέμμα τόσο διαπεραστικό, τόσο γνώριμο, σα να το ξανάδα... Αυτή είναι! Η μικρή που συνάντησα τότε ! Με θυμόταν άραγε; Μάλλον ναι . Γιατί όσο την ικέτευα, εκείνη κουνούσε αρνητικά το κεφάλι της.

Όχι, φεύγουν. Όχι, σε παρακαλώ, βοήθησέ με, σε παρακαλώ! Συγχώρεσέ με για τότε και βοήθα με ! Θέλω να ζήσω ! Δε θέλω να πεθάνω!

Έφυγαν. Οι υπερφορτωμένες βάρκες έφυγαν δίνοντας φτερά στους επιβάτες τους και σκοτώνοντας την ελπίδα σε όσους ξεμείναμε στην ακτή. Συνεχίζω να ψιθυρίζω να με συγχωρέσει το παιδί, σα να είναι η μόνη μου παρηγοριά πια. «Σε παρακαλώ...»

Και τότε φτάνουν. Φτάνουν στην ακτή τα φορτηγά και ξεφορτώνουν τους δημίους μας. Και ξεκινάει η τελευταία πράξη για την τελευταία μας παράσταση. Ο ήχος των πολυβόλων πλησιάζει πια απειλητικά. Η δαμόκλειος σπάθη κρέμεται πια από πάνω μου. Ο δικός μου δήμιος με κοιτάζει με απέχθεια. Κλείνω τα μάτια μου για να μη βλέπω. Κλείνω τα μάτια μου γιατί μετά δε θα μπορέσω. «Μπαμ...».

06:30 π.μ. Ξύπνησα ιδρωμένη. Ο θόρυβος του ξυπνητηριού με επανέφερε στην πραγματικότητα. Δεν ξέρω πού ταξίδεψα, αν πήγα στον άλλο κόσμο και γύρισα, πάντως ήμουν ακόμα εκεί, στον καναπέ μου, με την τηλεόραση ακόμα ανοιχτή.

219

Στις 09:00, πριν πάω στη δουλειά, πέρασα από εκείνο το σημείο που συνάντησα εκείνο το κορίτσι. Και ήταν εκεί ! Την πλησίασα, της χαμογέλασα και έσκυψα να της χαϊδέψω το λερωμένο προσωπάκι. Της έδωσα λίγο φαγητό και τη ζωγραφιά που είχα στον τοίχο του σπιτιού μου. Για να δει και να καταλάβει ότι ακόμα κι όταν το μαύρο και το γκρίζο ορθώνονται παντού, υπάρχουν κι άλλα χρώματα που ζωντανεύουν την ύπαρξή μας. Και για μένα αυτό το χρώμα, ήταν τα μάτια της.

...Και συνέχισα κανονικά την ανιαρή αλλά ασφαλή ρουτίνα μου. Τα όνειρα ποτέ δεν τα πρόσεχα, πάντα τα ξεχνούσα. Έτσι θα κάνω και τώρα. Ένα όνειρο ήταν εξάλλου, πέρασε. Πέρασε;

Η ιστορία των δεκατριών

Δεν υπάρχει μεγαλύτερη αγωνία από το να έχεις μέσα σου μια ιστορία ανείπωτη. Αυτό είναι και το στοιχείο που ένωσε εκείνη την διαφορετική παρέα, την «λογοτεχνική συντροφιά», πριν από ένα χρόνο μέσα από ένα email. Δεν είχα φανταστεί πόσο όμορφο είναι να μοιράζεσαι ιδέες και απόψεις, εικόνες και συναισθήματα με άτομα που ούτε καν τα γνωρίζεις, ούτε τα έχεις συναντήσει από κοντά και όμως ξέρεις ότι κάπου εκεί έξω υπάρχουν αυτοί οι άνθρωποι που έχουν την ίδια γόνιμη περιέργεια με σένα, τη δημιουργικότητα και την άπιαστη φαντασία που σε πολλούς φαίνεται ακατανόητη, αυτή την ανησυχία που αντικατοπτρίζεται στη λάμψη των ματιών μας... Και είναι η ίδια λάμψη που μας συντροφεύει τα βράδια, όταν οι σκέψεις και τα συναισθήματα ξεπροβάλλουν αβίαστα και τα δάχτυλα ασυναίσθητα αρχίζουν να χορεύουν στους ρυθμούς της γραφής. Η ψυχή μας σαν συνάντησε αυτό το συναίσθημα, αποφάσισε να το κρατήσει μέσα της, ακέραιο, αμετάβλητο, αγνό.

220

Εάν με ρωτούσε κανείς γιατί επιμένω να αντικρίζω τον κόσμο με αισιοδοξία ακόμη και σήμερα, δεν ξέρω τι θα του απαντούσα. Ίσως να του έλεγα ότι η μιζέρια και η ιδιοτέλεια του κόσμου με ωθούν κάθε μέρα να αποτυπώνω αυτό ακριβώς που νιώθω, να εκτονώνω την οργή, να μοιράζομαι την αγάπη, να στενίζω το μέλλον με χαμόγελο, να προσπαθώ να αλλάξω τον κόσμο, να αντιμετωπίζω την αλήθεια με ειλικρίνεια – ανάμεικτα συναισθήματα. Οι περισσότεροι άνθρωποι, ακούστε μας δάσκαλοι, δεν βλέπουν τον κόσμο μέσα από τα δικά μας μάτια. Κοιτάζουν απλά τη κάθε μέρα μέσα από τη βαρετή και γκρίζα ρουτίνα να κυλάει σε μηχανικούς ρυθμούς. Εμείς αποφασίσαμε να ακολουθήσουμε τα δικά σας χνάρια, τα γνωρίσαμε, διαφωνήσαμε, εκφράσαμε τις απόψεις μας, αμφισβητήσαμε. Αλλάξαμε πορεία, αποκλίναμε από την υπόλοιπη αγέλη γιατί είδαμε κάτι διαφορετικό, κάτι πρωτόγνωρο, κάτι ζωντανό και ελπιδοφόρο. Ίσως να ονειρευτήκαμε όπως και εσείς έναν κόσμο διαφορετικό γιατί τα όνειρα ταιριάζουν στους θαρραλέους και

τολμηρούς, σε αυτούς που δεν γνωρίζουν το φόβο της αποτυχίας γιατί η διαδρομή της προσπάθειας αξίζει περισσότερα γι' αυτούς.

Σε αυτό το συναρπαστικό ταξίδι που ονομάζουμε ζωή, ο καθένας γνωρίζει πολλούς διαφορετικούς ανθρώπους. Πίσω από κάθε άνθρωπο κρύβεται μια διαφορετική ιστορία. Άλλοτε όμορφη σαν παραμύθι, άλλοτε γεμάτη δυστυχία και στενοχώριες, περιπέτεια, δυσκολίες, εμπειρίες. Εκεί ακριβώς έγκειται και το συναρπαστικό της ζωής. Έτσι και το μυαλό, βάζοντας πλήρη με άγνωστο προορισμό, ρίχνει άγκυρες σε μέρη πρωτόγνωρα, ταξιδεύει συνεχώς, αναζητά το διαφορετικό, το φανταστικό και πραγματικό συνάμα, όπως όντας μικρό κορίτσι, που περνούσα τα απογεύματα του καλοκαιριού στη γιαγιά, καθισμένες στο μπαλκόνι, καθώς την άκουγα να μου εξιστορεί ιστορίες του παρελθόντος της... Μια άλλη εποχή, διαφορετικός τρόπος ζωής, άλλη νοοτροπία, άλλα έθιμα, οι άνθρωποι είχαν λίγα αλλά η ευτυχία παντοτινός συνοδοιπόρος τους. Και στη συνάντηση αυτή των δύο γενεών, τα μάτια μας έλαμπαν.. Αυτή η λάμψη στα μάτια της γιαγιάς μου, αναλλοίωτη στα χρόνια, είναι η ίδια λάμψη στο πρόσωπό μου οργώνοντας τις λευκές σελίδες με τη πένα να νιώθει κάθε χτύπο της καρδιάς, αποτυπώνοντας στιγμές και συναισθήματα. Αυτή η λάμψη δημιούργησε τη παρέα των δεκατριών.

Μια ιδιαίτερη παρέα που ξεκίνησε τη διαδρομή της με μικρά ταξίδια στο παρελθόν για να συναντήσει σπουδαίους ανθρώπους, μορφωμένους και αγράμματους, καλούς και κακούς, γνήσιους και διεφθαρμένους. Η σκέψη ήρθε αντιμέτωπη με αξίες όπως δικαιοσύνη, ελευθερία, ισότητα, συνείδηση και κατάλαβε πως κάποιες έννοιες δεν χάνουν το νόημά τους μέσα στα χρόνια, παραμένουν διαχρονικές, διαθέτουν την ίδια δύναμη και πληγώνουν με το ίδιο τίμημα. Σε κάθε εποχή θα υπάρχει ένας συμφεροντολόγος γερό-Λαδάς που θα εκμεταλλεύεται τους αδυνάτους και ένας ευαίσθητος Μανολιός που θα θέτει σκοπό της ζωής του να βοηθάει τους πρόσφυγες. Αρκεί ανάμεσά τους να υπάρχει μια δυναμική δυσαναλογία, ικανή να αλλάξει τον σκληρό τούτο κόσμο, με τον οποίο κάποιοι, όπως ο γιατρός Δημήτρης Βένης, δεν μπορούν να συμβιβαστούν. Γιατί υπάρχουν και τούτοι οι άνθρωποι που αρνούνται να παραδοθούν και πιστεύουν πως, μόνο κυνηγώντας χίμαιρες μπορούν να ξεφύγουν από την ωμή πραγματικότητα που τους πνίγει. Ευτυχώς, όμως, που σε κάθε εποχή συναντάς και αυτούς τους γνωστούς-άγνω-

στους, τους ήρωες που μένουν στο προσκήνιο και από εκεί προσπαθούν να αλλάξουν τον κόσμο με μόνο εργαλείο τη δική τους πένα.

Και μιλώντας για προσφυγιά, έρχονται στο μυαλό μου γκριζες εικόνες, άνθρωποι δυστυχισμένοι, κακουχίες, βρέφη που προσπαθούν να κρατηθούν από το νήμα της ζωής. Ζούμε σ' ένα κόσμο όπου θεωρούμε τα πάντα δεδομένα και μονόπλευρα. Δεδομένη η ελευθερία μας, δεδομένο ότι πρέπει να υπάρχουν πλούσιοι και φτωχοί και ότι η ζωή κάποιων ανθρώπων δεν μπορεί να αλλάξει. Αν όμως αγωνιζόμασταν γι' αυτά κάθε μέρα, βοηθούσαμε στο να βελτιωθεί η ζωή κάποιων ανθρώπων, θα αντιμετωπίζαμε τη πραγματικότητα έτσι όπως πραγματικά είναι, θα βλέπαμε τον κόσμο μέσα από καθαρά και ανιδιοτελή μάτια και ίσως έτσι να δικαιωνόταν και ο τίτλος του ανθρώπου που μας έχει απονεμηθεί. Γιατί και η ανθρωπιά στις μέρες μας έχει καταστεί η άπιαστη Ιθάκη, μακρινή και απρόσιτη. Μια Ιθάκη για την οποία μίλησαν γενεές και γενεές, αγωνίστηκαν, έδωσαν τη ζωή τους για να έρθουμε εμείς σήμερα να την υποβαθμίσουμε και να τη θεωρήσουμε τόσο δεδομένη όσο θεωρούμε καμιά φορά και την ύπαρξή μας. Είθε ο κόσμος να αλλάξει κάποτε.

222

Αν και δεν είμαι καλή με τους επιλόγους, ήρθε η ώρα να κλείσω ένα ακόμη όμορφο χαρτί, κλείνοντας και εγώ με τη σειρά μου τον κύκλο που διέγραψε η λογοτεχνική συντροφιά σε αυτό το πρώτο της ταξίδι. «Για να μάθεις να γράφεις και να βελτιώνεσαι σε αυτό που κάνεις, δεν υπάρχει άλλος τρόπος πέρα από το να γράφεις, συνεχώς, μόνο για σένα!», μου είχε πει κάποτε ένας ιδιαίτερος άνθρωπος. Πράγματι, όταν οι σκέψεις δεν σε αφήνουν σε ησυχία, οφείλεις και εσύ να τις απεγκλωβίζεις, ελεύθερες να εκφραστούν και να παρουσιάσουν όλη τους τη δυναμική παρουσία. Και όταν η λήθη πάρει τη θέση της μνήμης, θα υπάρχουν σκέψεις και συναισθήματα αποτυπωμένα στο χαρτί, ικανά να σε γυρίσουν χρόνια πριν σε όμορφες στιγμές, να σου προκαλέσουν συγκίνηση μαζί με ένα γλυκό χαμόγελο και αμέτρητες εικόνες να εμφανίζονται μπροστά σου όπως οι τίτλοι μιας ταινίας στην οποία πρωταγωνιστείς εσύ. Για αυτό τον λόγο λοιπόν, φρόντισε το σενάριο να έχει το δικό σου, προσωπικό, στίγμα μέχρι το τέλος...

Η Νεανική Λογοτεχνική συντροφιά μας, μελέτησε αποσπάσματα από τις εξής εκδόσεις:

Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι, «Έγκλημα και Τιμωρία», σε μετάφραση Σωτήρη Πατατζή, ειδική έκδοση για την εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», Αθήνα 2006

Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι, «Λευκές Νύχτες», σε μετάφραση Δημήτρη Παπαδόπουλου, εκδόσεις «Μαλλιάρης Παιδεία», Θεσσαλονίκη 2015 (2η έκδοση)

Στρατής Μυριβήλης, «Η Παναγιά η Γοργόνα», εκδόσεις «Βιβλιοπωλείον της Εστίας Ιωάννου Δ. Κολλάρου & ΣΙΑΣ Α.Ε.», Αθήνα 2013 (26η έκδοση)

Ηλίας Βενέζης, «Γαλήνη» εκδόσεις «Βιβλιοπωλείον της Εστίας Ιωάννου Δ. Κολλάρου & ΣΙΑΣ Α.Ε.», Αθήνα 1997 (33η έκδοση)

Νίκος Καζαντζάκης, «ο Χριστός Ξανασταυρώνεται», ειδική έκδοση για την εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ», Αθήνα 2012

Το βιβλίο **Στο δρόμο της φυγής... το φευγιό της
ψυχής** στοιχειοθετήθηκε από την Γεωργία Αλεβιζάκη
και εκτυπώθηκε σε 1.000 αντίτυπα σε Symbol Tatami
White 115gr. και 250gr. από τις γραφικές τέχνες
ΨΙΜΥΘΙ ΕΠΕ, για λογαριασμό της Δημοτικής Επιχεί-
ρησης του Δήμου Βύρωνα τον Νοέμβριο του 2016.

Ενωμένες φωνές και σιωπές είναι το βιβλίο που κρατάτε. Σαράντα άνθρωποι συναντιούνται σε μια κοινή επιθυμία: γράφουν και βγάζουν τη σκέψη τους στο φως. Ανάμεσά τους η αμείλικτη επικαιρότητα των προσφύγων, ζωντανών ή νεκρών. Μα, δεν είναι μόνοι τους. Τέσσερις σπουδαίοι συγγραφείς μιλούν μαζί τους. Μια φωτογράφος καταθέτει τη μαρτυρία της για τα ξενόφερτα παιδιά του Αιγαίου. Από τη Βαλτική μέχρι τη Χίο και από τον Ντοστογιέφσκι μέχρι τον Καζαντζάκη απλώνονται η απελπισία, η αθλιότητα και η ανθρωπιά... και η συμμαχία της νιότης απαντά μέσα από το βιβλίο που καταγράφει τη φωνή της.